

**İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK AÇISINDAN
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ'NÜN KULLANIMI:
“Coşkun Ak Davası Örneği”**

Barış GÜNAYDIN

DOKTORA TEZİ

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Uğur DEMİRAY

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2009

DOKTORA TEZ ÖZÜ
İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK AÇISINDAN
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ'NÜN KULLANIMI:
“Coşkun Ak Davası Örneği”

Barış GÜNAYDIN
Basın Yayın Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2009
Danışman: Prof. Dr. Uğur DEMİRAY

En temel insan haklarından biri olan İfade özgürlüğünün kullanımı günümüzde farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Kuşkusuz bunlardan en günceli ve en hızlı biçimde olanı internet ortamında gerçekleşmektedir. Günümüzde demokratik toplumların olmazsa olmaz bir unsuru olarak kabul edilen ifade özgürlüğünün önüne çeşitli ülkelerde farklı yasal uygulamalardan kaynaklanan engeller çıkmaktadır.

Bu çalışmada ilk olarak iletişim kavramından hareketle geleneksel kitle iletişiminden yeni medya olarak tanımlanan internet ve getirdiği teknolojik gelişmeler yasal boyutlarını da kapsar biçimde incelemiştir. Bir kitle iletişim aracı olarak internetin diğer kitle iletişim araçları ile benzer ve farklı yanları ortaya konulmuş ve geleneksel medya ile yeni medyanın yasal düzenlemeler açısından farklılıkları tartışılmıştır. Ayrıca İnternet ortamında yayıncılık bakımından uluslararası gelişmelere ve internete ilişkin yasal düzenleme girişimlerine ve diğer ülkelerdeki düzenlemelere yer verilmiştir.

İfade özgürlüğünün internet ortamında kullanımına ilişkin Türkiye’de ilk dava olarak nitelendirilen ve 1999 yılında başlayan ve hakkında 2003 yılında Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından karar verilen Coşkun Ak davası örnek olay incelenmiştir. 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun çerçevesinde diğer uygulamalar hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

This thesis deals with using freedom of expression on the internet. Firstly, it is mentioned theoretical level communication and mass communication. It is argued what are the differences and similarities between traditional mass communication mediums and internet? It is also handled traditional mass media in Turkey in a historical perspective. In this first part it is evaluated legislation with view of law. Secondly, new technology and internet notion is discussed. This part also tries to find answers of these questions. What are the features of new communication technologies? What is the function of internet as a communication medium? Another title is broadcasting on Internet. It is handled Internet Broadcasting as online journalism and other features of internet. In this part another question is what is legal regulation about internet in national and international level? It is evaluated with different countries laws and especially European perspective. Some of the legal documents related internet broadcasting is Convention on Cyber Crime, European Union Electronic Trade Directive, and Declaration on freedom of communication on the Internet which is adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2003 at the 840th meeting of the Ministers' Deputies.

In the third part of thesis Freedom of expression is handled with theoretical perspective in national and international level. In this part it is aimed to answer these questions. What is freedom of expression? Why freedom of expression is must be protect? What are the restrictions of freedom of expression? It is argued and handled in a historical process according to Turkish Constitution, Press Law and Turkish Penal Code in a national level. In the last part of this thesis it is evaluated a case which is related freedom of expression on internet in a case study. Coskun Ak case is the first case about internet. It started in 1999 and after court of appeal the final decision is given in 2003.

Finally after this case some legal regulation about internet arose. It is evaluated Number 5651 code related internet broadcasting.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bariş Günaydın'ın "İnternet Ortamında Yayıncılık Açısından İfade Özgürlüğünün Kullanımı: Coşkun Ak Davası Örneği" başlıklı tezi 28/09/2009 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Basın Yayın Anabilim dalında Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:Prof. Dr. Uğur Demiray	
Üye	:Prof. Dr. Ali Murat Vural	
Üye	:Doç. Dr. Ayşe Tülin Yürük	
Üye:	:Prof.Dr. Suat Gezgin	
Üye	:Prof. Dr. Halil İbrahim Gürcan	

Prof. Dr. Ramazan GEYLAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzün en önemli iletişim araçlarından biri olan internet her geçen gün hayatımızın farklı alanlarına girmeye devam etmektedir. Bu gelişmeler hukuksal sorunları da beraberinde getirmektedir.

En temel insan haklarından biri olan ifade özgürlüğü internet ortamında da korunmayı en çok hak eden bir özgürlük olarak görülmektedir. Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği düzeyinde sıklıkla gündeme getirilen konu olarak yeni medya kavramı açısından da ifade özgürlüğünün güvence altına alınmasının özellikle altı çizilmektedir. Türkiye’de ise 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 numaralı yasa ise internetle mücadeleyi öngören erişimin engellenmesi kavramını hukuk düzenine getiren bir yapıya sahiptir. Bu çalışmada Türkiye’de ilk internet davasından yola çıkarak diğer ülkelerdeki düzenlemelerden hareketle 5651 numaralı yasa değerlendirilmiş ve İnternet ortamında yayıncılık açısından ifade özgürlüğünün korunması yönünde çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Elinizdeki bu çalışmanın oluşumunda katkısı bulunan ve ısrarla beni İnternet Hukuku üzerine çalışmalarımı teşvik eden başta danışmanım Prof. Dr. Uğur Demiray olmak üzere, her türlü desteği benden esirgemeyen Av. Fikret İlkiz’e, tezin olgunlaşmasına katkıda bulunan Prof. Dr. Ali Murat Vural ve Doç. Dr. Ayşe Tülin Yürük’e, fikirleri ve tartışmaları ile çalışmamda hep yanımda olan Doç. Dr. Nuray Gökçek Karaca’ya, Yard. Doç. Dr. Seçil Banar’a, internet gazeteciliği konusunda bilgi ve kaynaklarını benimle paylaşan Yard. Doç. Dr. Haluk Birsen’e teşekkür ederim.

Ayrıca doktora tezinin uygulama aşamasında bana vakit ayırıp görüşmeyi kabul eden, Türkiye’de ilk internet davasının beraat eden sanığı Coşkun Akbaşa olmak üzere, emekli basın savcısı Cevat Özel’e, Doç. Dr. Mustafa Akgül’e, Avniye Tansuğ’a ve Adnan Bostancıoğlu’na da teşekkür ederim.

Bariş Günaydın

ÖZGEÇMİŞ

Barış GÜNAYDIN

Basın ve Yayın Ana Bilim Dalı

Doktora

Eğitim

Lisans 2001 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Lise 1997 Eskişehir Hoca Ahmed Yesevi Lisesi

İş

2001- Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri

2002-Türkiye Bilişim Derneği

2006- Uluslararası Medya Hukukçular Birliği (IMLA) Türkiye Üyesi

Alınan Burs ve Ödüller

1997- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Başarı Bursu

1999- Memleketimizde Münevver Gazeteciler Yetişmesini Sağlama Vakfı Bursu

2006- Oxford Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sosyal Hukuksal Çalışmalar Merkezi Karşılaştırmalı Medya Hukuku ve Politikaları Programı, Akademik Ziyaretçi Bursu,

2008- Monroe E. Price Uluslararası Medya Hukuku Farazi Dava Yarışması Jüri Üyeliği.

Yayın

"Technology and Legal Systems", **Information, Communication & Society**, Vol. 10, No:6, 961–964, Aralık 2007.

İlkiz Fikret ve B. Günaydın, "Kişilik Hakları-Medyada Etik ve Yargı Kararları", **Küresel İletişim Dergisi Turkish Edition**, 38-45, Sayı:2 Güz 2006.

"Voskuil & Hollanda Davası", Karar Çevirisi, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt:83,Sayı:2009/3, 1685-1703, 2009.

"AIHM Kararları Işığında Gazetecinin Haber Kaynağını Açıklamama Hakkı" **Güncel Hukuk**, 44-47, Mart 2008.

Gökçek Karaca N. ve B. Günaydın "Gazetecilerin Ücretli Tatil ve Yıllık Ücretli İzin Hakkı", **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt:4, Sayı:15, s.907-919,2007.

"Hukukçunun Eğitimi Üzerine Öğrenci Görüşleri" **Güncel Hukuk**, 30-33, Aralık 2006.

İlkiz F. ve B.Günaydın "İnternette İfade Özgürlüğü" **Hukuk Gündemi** (6), Eylül-Ekim-, 112-114, Kasım 2006.

5187 Sayılı Yeni Basın Kanunu" **Türkiye Barolar Birliği Dergisi** Sayı:57, 322-333, Mart-Nisan 2005.

İnternette İletişim Özgürlüğü Deklarasyonu". **Güncel Hukuk**, Sayı:5, 22-23,Mayıs 2004.

"İnternet Dairesi ve Erişimin Engellenmesi", **Güncel Hukuk** Sayı:53, Mayıs 2008.

"Hukukun da Başkenti Ankara", **Güncel Hukuk**, Sayı:16, Nisan 2005.

Eskişehir'in Karikatür Dünyasına Hediyesi: Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi",**Güncel Hukuk**, Sayı:17,Mayıs 2005

Ayyıldız E. ve B. Günaydın "**Türkiye'de Bireysel Silahsızlanma ve Şiddet Haberleri**" Umut Vakfı Yerel Medya Seminerleri, Umut Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007.

Yıldırım Y. ve B. Günaydın: **TCK CMK CGTİK ve İlgili Mevzuat**, Eskişehir Barosu Yayınları Mevzuat Serisi:3, Ankara 2005.

Son Değişikliklerle Avukatlık Hukuku Mevzuatı, Eskişehir Barosu Yayınları Mevzuat Serisi:1, Eskişehir 2004.

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: 23 Ocak 1979

Cinsiyet: Erkek

Yabancı dil: İngilizce

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Dünyada internet kullanımı.....	34
Tablo 2: Türkiye’de internet kullanım.....	35
Tablo 3 : İnternet adreslerinin gruplandırmasındaki kısaltmalar.....	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: 5651 Sayılı Yasanın Temel Aldığı İnternet Tabanlı İletişim Modeli.....	148
Şekil 2: İnternet tabanlı İletişim Modeli.....	149
Şekil 3: Türkiye’de Erişim Engelleme Kararları.....	173

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT.....	ii
İJÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM VE GELENEKSEL KİTLE İLETİŞİMİ

1. İLETİŞİM KAVRAMI VE TEMEL ÖGELERİ	3
2. GELENEKSEL KİTLE İLETİŞİMİ.....	5
2.1 Geleneksel Kitle İletişiminin İşlevleri.....	7
2.2. Geleneksel Kitle İletişim Araçları.....	8
2.2.1. Gazete.....	10
2.2.2. Radyo.....	12
2.2.3. Televizyon.....	14
2.3. Türkiye’de Geleneksel Kitle İletişimi.....	15
2.3.1. Geleneksel Kite İletişim Araçlarının Durumu.....	15
2.3.1.1. Yazılı Basın.....	15
2.3.1.2. Radyo ve Televizyon.....	16
2.3.2. Geleneksel Kitle İletişim Araçları ile ilgili Yasal Düzenlemeler.....	17
2.3.2.1. Basın Kanunu.....	18
2.3.2.2. Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu.....	20

2.3.2.3. 3984 Sayılı Özel Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun.....	21
2.3.2.4. Türk Ceza Kanunu İlgili Hükümleri.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ:

İNTERNET VE İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK

1.YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ	25
1.1. İletişim Teknolojilerinin Özellikleri.....	26
1.2. İletişim Teknolojilerinin Kitle İletişimi ile İlişkisi.....	27
2.İLETİŞİMDE YENİ TEKNOLOJİ: İNTERNET.....	32
2.1. İnternet Kavramı.....	32
2.2. İnternetin Tarihsel Gelişimi.....	33
2.3 İnternetin Özellikleri.....	36
2.3.1. World Wide Web Teknolojisi.....	36
2.3.2. HTML Dili.....	37
2.3.3. URL Adresi.....	39
2.3.4. FTP (File Transfer Protocol).....	40
2.4.İnternetin İşlevleri.....	40
2.4.1. Elektronik Posta (e-mail).....	41
2.4.2. Forumlar.....	41
2.4.3. Haber Grupları.....	41
2.4.4. Usenet.....	42
2.4.5. Sohbet.....	42

2.4.6 Blog (Web günlüğü).....	43
2.4.7. Elektronik Ticaret (e-ticaret).....	44
2.5. İnternetin Søjeleri.....	45
2.5.1. Telefon/Telekomünikasyon İdareleri.....	45
2.5.2. Sunucu.....	45
2.5.3. İnternet Erişim Sağlayıcısı.....	46
2.5.4. İnternet Servis Sağlayıcısı (Yer Sağlayıcı).....	46
2.5.5. İnternet İçerik Sağlayıcısı.....	47
2.5.6. Kullanıcı.....	47
3. İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK.....	48
3.1. İnternet Ortamında Yayıncılık ve Özellikleri.....	48
3.2. İnternet Ortamında Yayıncılık ve Geleneksel Yayıncılık Arasındaki İlişkiler.....	51
4. TÜRKİYE’DE İNTERNET VE İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK.....	59
4.1. Türkiye’de İnternet’in Gelişimi.....	59
4.2. Türkiye’de İnternet Ortamında Yayıncılık.....	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER VE COŞKUN AK DAVASI

1.ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	66
1.1. İnternet Ortamında Yayıncılığa İlişkin Düzenlemeler.....	66
1.1.1. İnternette Yayımlanan Yasadışı ve Zararlı İçerikle İlgili Üye Devletlerin Hükümet Temsilcileri Avrupa Konseyi Kararı.....	66

1.1.2. 276/1999/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve 25 Ocak 1999 tarihli Avrupa Konseyi Kararı.....	67
1.1.3. Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi.....	68
1.1.4. Avrupa Birliği Elektronik Ticaret Yönergesi.....	71
1.1.5. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi İnternette İletişim Özgürlüğü Bildirgesi.....	73
1.1.6. İnternette İfade Özgürlüğü Konusunda Avrupa Parlamentosu Kararı.....	76
1.1.7. Avrupa Konseyi Bilgi Toplumunda İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Bakanlar Komitesi Bildirgesi.....	80
1.1.8. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Medya Özgürlüğü Temsilciliği Amsterdam İlkeleri.....	84
1.2. İfade Özgürlüğünü Düzenleyen Başlıca İnsan Hakları Metinleri.....	86
1.2.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.....	88
1.2.2. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme.....	89
1.2.3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	90
1.2.4. Avrupa Konseyi İfade ve Bilgi Özgürlüğü Bildirisi.....	96
2. BAZI ÜLKELERDEKİ DÜZENLEMELER.....	98
2.1. Amerika Birleşik Devletleri.....	98
2.2. Almanya.....	99
2.3. Fransa.....	104
2.4. İngiltere.....	106
2.5. İtalya.....	108
3. TÜRKİYE'DEKİ DÜZENLEMELER	
3.1. İnternet Ortamında Yayıncılığa İlişkin Düzenlemeler.....	109
3.1.1. 5680 Sayılı Basın Kanunu Ek Madde 9 Deneyimi.....	112
3.1.2. Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı.....	117

3.1.3. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun.....	135
3.1.4. 3.1.4. Türkiye'deki Yasal Düzenleme Çalışmaları Hakkında Genel Bir Değerlendirme	145
3.2. İfade Özgürlüğü'ne İlişkin Düzenlemeler.....	150
3.2.1. 1982 Anayasası.....	151
3.2.2. Basın Kanunu.....	152
3.2.3. Türk Ceza Kanunu.....	154
3.2.4. 5651 Sayılı Kanun.....	156
4. COŞKUN AK DAVASI.....	159
4.1. Dava Hakkında Bilgi.....	159
4.1.1. Olay.....	160
4.1.2. İddianame.....	161
4.1.3. Savunma.....	162
4.1.4. Yerel Mahkeme Kararı.....	169
4.1.5. Yargıtay Kararı.....	170
4.1.6. Yargıtay Ceza Genel Kurul Kararı.....	171
4.1.7. Coşkun Ak Davasının Değerlendirilmesi.....	171
4.2. Türkiye'de İnternetle İlgili Diğer Kararlar ve Uygulamalar	173
4.2.1. Youtube Kararları.....	173
4.2.2. Diğer Kararlar.....	176
SONUÇ.....	179
EKLER.....	190
KAYNAKÇA.....	340

GİRİŞ

İnsanı insan yapan özelliklerden biri olan düşünmek ve düşündüğünü ifade edebilmek uzunca bir süre çeşitli baskılara ve yaptırımlara maruz kalmıştır. Günümüzde ise demokratik toplumun vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilen ifade özgürlüğü devletlerin ne kadar demokratik olduğunu gösteren bir ölçüt haline gelmiştir.

İfade özgürlüğünü çeşitli biçimlerde kullanmak olasıdır. Kuşkusuz kitle iletişim araçları aracılığıyla bu özgürlüğün kullanımı büyük bir önem taşımaktadır. Teknolojik gelişmeler kitle iletişim araçlarını da çeşitlendirmiş ve farklı olanaklar tanımıştır. Geleneksel kitle iletişim araçları olarak ifade edebileceğimiz gazete, radyo televizyonunun yanı sıra yeni iletişim teknolojilerinin ürünü olarak İnternet, yarattığı yeni iletişim ortamı ve sunduğu birçok olanakla ifade özgürlüğünün kullanabileceği çok önemli bir alan olarak karşımıza çıkmıştır.

6 Ocak 1941 günü ABD Devlet Başkanı Franklin Roosevelt, Kongrede yaptığı konuşmasında tehlikelerden korunmaya çaba harcanan günlerde dört temel insan özgürlüğü üzerine kurulu bir dünya umut ettiğini ifade etmiştir. Bunlardan ilki dünyanın her yerinde konuşma ve ifade özgürlüğü, ikincisi dünyanın her yerinde, her kişinin tanrısına kendi istediği biçimde tapınma özgürlüğü, üçüncüsü dünyanın her yerinde yoksulluktan kurtulma özgürlüğü, dördüncüsü ise dünyanın herhangi bir yerinde korkudan kurtulma özgürlüğüdür. Bu çalışmanın önemi ve amacı en temel özgürlükler arasında yer alan ifade özgürlüğünün günümüzde yeni bir iletişim ortamı olan internet ortamında kullanılmasıyla ilgili olarak ulusal ve uluslararası düzeydeki yasal düzenlemelerin ortaya konmasıdır.

Bu amaçla internet ortamında yayıncılıkla ilgili olarak yasal durumun ortaya konması ve örnek olay incelemesi ile sorunun tartışılması ve farklı ülkelerdeki uygulamalara değinilerek yasal düzenlemeler açısından bazı ilkelerin saptanması tezin hedeflerinden birini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada internet ortamında yayıncılık kavramı ile bu ortamda ifade özgürlüğünün kullanımı karşısındaki yasal sınırlamalar örnek olay incelemesi ile ele alınacaktır. Çalışmanın birinci bölümde iletişim, kitle iletişim kavramları ve özellikleri, kitle iletişim özgürlüğü ile ilgili yasal düzenlemelere değinilecektir.

İkinci bölümde ise yeni bir iletişim teknolojisi olarak İnternet kavramı, tarihçesi, özellikleri, işlevleri ile İnternet ortamında yayıncılık kavramı irdelenecektir. Bu bölümde İnternette iletişimin, kitle iletişim araçları ile benzer ve farklı yönlerinin nitelikleri ve özellikleri ortaya konacaktır.

Üçüncü bölümde ise, İnternet ortamında yayıncılığa ilişkin yasal düzenlemelerin diğer ülkelerdeki durumu ve uygulamaları ile Türkiye’de yasal durumu ve ifade özgürlüğüne ilişkin olarak ulusalüstü ve ulusal hukuki düzenlemeler üzerinde durulacaktır. Ayrıca mahkeme kararlarına ifade özgürlüğünün nasıl yansıdığı ele alınacaktır.

Bu açıklamalar ışığında örnek olay olarak Türkiye’de internet ortamındaki yayıncılıkla ilgili ilk davalardan biri olan Coşkun Ak davası ele alınacaktır. İnternet ortamında yayıncılıkla ilgili olmak üzere diğer güncel uygulamalara da değinilecektir. Doküman analizi şeklinde gerçekleştirilen bu inceleme kapsamında ayrıca sanık Coşkun Ak, davanın iddianamesini hazırlanması sırasında, İstanbul Basın Savcısı olarak görev yapan, Cevat Özel, Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Akgül, internet ortamında yayıncılık konusunda uzman, gazeteci Adnan Bostancıoğlu, İnternet ve Hukuk Platformu kurucuları arasında yer alan Hukukçu Avniye Tansug ile yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgulara da yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM KAVRAMI VE GELENEKSEL KİTLE İLETİŞİMİ

Bu bölümde iletişim ve geleneksel kitle iletişim kavramları ile geleneksel kitle iletişim araçlarının tarihsel gelişim süreci üzerinde durulacak ve kitle iletişim araçlarının Türkiye'deki durumu özetlenerek, kitle iletişim hukuku açısından mevcut yasal durum hakkında bilgi verilecektir.

1. İLETİŞİM KAVRAMI VE TEMEL ÖĞELERİ

İnsan sosyal bir yapıya sahiptir ve dünya üzerindeki her varlık gibi çevresi ile bir etkileşim içindedir. İnsan çevresiyle, doğayla, insanlarla iletişim kurar.

İletişime ilişkin pek çok tanım yapılmıştır. Öyle ki, Zıllıoğlu "iletişim" sözcüğünün derlenmiş 4560 kullanımı olduğunu ve bunların elenmesiyle de bu tanımların ancak on beşe indirgenebildiğini belirtmektedir¹. Yine benzer şekilde Mutlu'da Dance ve Larson'un 1972 yılında yaptıkları bir çalışmada 126 değişik tanıma ulaştıklarından söz etmektedir². Mutlu'nun iletişimle ilgili tanımlarından bazıları şunlardır:

1. İletişim anlam arama çabasıdır.
2. İnsanın başlattığı kendisini çevresinde yönlendirecek ve değişen gereksinimlerini karşılayacak şekilde uyarıları ayırt etme ve örgütlemeye çalıştığı yaratıcı bir edimdir.
3. İletişim esas olarak simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruptan diğerine bilginin, fikirlerin, tutumların veya duyguların iletimidir.
4. İletişim mesajlar aracılığıyla gerçekleştirilen toplumsal etkileşimdir.
5. İletişim katılanların bilgi yaratıp, karşılıklı bir anlaşmaya ulaşmak amacıyla bu bilgiyi birbirleriyle paylaştıkları bir süreçtir³.

Zıllıoğlu'nun seçtiği iletişim tanımları ise şunlardır:

1. Düşüncenin sözel olarak (konuşma ile) karşılıklı değiş tokuşu;

¹ Merih Zıllıoğlu, **İletişim Nedir?** (İstanbul: Cem Yayınevi, 1993), s.4.

² Erol Mutlu, **İletişim Sözlüğü** (Ankara: Ark Yayınevi, 1998), s.98.

³ Aynı, s.98.

2. İki kişinin birbirini anlaması, insanın karşısındakine kendini anlatabilmesi.
3. Organizma düzeyinde bile olsa ortak davranışa olanak veren etkileşim.
4. Kaynaktan çıktıktan sonra iletiyi alan için bir uyarıcı olan davranış.
5. İletiyi alanın belleğinin iletiyi gönderenin beklentisine uygun yanıt verecek biçimde uyarılması.
6. Güç (iktidar) kaynağı olarak kullanılan mekanizma.

İletiler yoluyla toplumsal etkileşimin yaratılması biçiminde genellenebilecek “iletişim olgusu” konusunda iki temel okula rastlanmaktadır⁴. Bunlardan ilki, iletişimi ‘iletilerin aktarılması’ olarak gören; gönderici ve alıcıların nasıl kodlama yaptığı ve kod açtığı, aktarıcıların iletişim kanallarını ve araçlarını nasıl kullandığını sorgulayan, iletişime bir kişinin diğerinin davranışını ya da zihinsel durumunu etkileme süreci olarak değerlendiren ve eğer etki; niyet edilenden farklı ya da daha az biçimde gerçekleşmişse, iletişimi başarısız kabul eden ve başarısızlığın ortaya çıktığı aşamaları arayıp bulmaya çalışan “süreç” okuludur.

İletişimi anlamların üretimi ve değişimi olarak gören ikinci okul ise, anlamların üretilmesinde iletilerin ya da metinlerin, insanlarla nasıl etkileştiği sorusu üzerinde durarak, yanlış anlamların gönderici ile alıcı arasındaki kültürel farklılıklardan kaynaklanabildiği düşüncesini savunan, temel olarak “göstergebilim” yöntemini kullanan okuldur⁵.

Bu bakış açılarından hareketle iletişimi, yalnızca anlamların aktarımı olarak değil “iletişimde taraf olanların yarattıkları ortak anlamların ortak paylaşımı biçiminde işleyen bir süreç” şeklinde nitelendirmek, en kapsayıcı değerlendirme olacaktır⁶.

⁴ John Fiske, **İletişim Çalışmalarına Giriş** Çeviren: Süleyman İrvan (Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, Ark Kitapları, 1996) s.16–17.

⁵ Aynı, s.17.

⁶ Erkan Yüksel, **Medyanın Gündem Belirleme Gücü**, (Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2001) s.2.

İletişim eylemi, birbiriyle ilişkili olan, birbirine bağlı olan bir grup ögenin bir amaca ulaşmak ya da bir şeyler elde edebilmek için birlikte işledikleri bir sistemdir⁷. Bu öğeler; kaynak, mesaj, kanal, hedef, geribildirim, toplayıcı yankı, gürültü ve seçici algıdır.

Bu anlamda kaynak, bazen okuduğumuz bir romanın yazarı olabilir. Kitle iletişim sürecinde ise, yayının veya mesajın üretiminde katkıları olan bir kişiyi veya bir grubu da kapsayabilir. İletişim sürecinde hedef ya da alıcı, kaynaktan kodlanarak gönderilen iletileri kendi referans çerçevesinde biyolojik ve psiko-sosyal süreçlerden geçirerek yorumlayan ve bu iletilere sözlü ya da sözsüz olarak tepki veren kişi ya da gruplardır⁸.

2. GELENEKSEL KİTLE İLETİŞİMİ

Kitle iletişimi “bilgi, düşünce ve tutumların büyük ve dağınık bir kitleye, bu amaç için geliştirilmiş araçlarla iletilmesi” olarak tanımlanabilir⁹. Kitle iletişimi, gerek kullanılan teknik araçlar, gerek ilettiği haber içeriği ve gerekse seslendiği kişiler yönünden genel iletişim olgu ve sürecinden farklılık gösterir. Kitle iletişiminde kaynak, kitle iletişim aracıdır. Bu araçlar genellikle büyük, karmaşık yapıları organizasyonlardır. Belirli bir amaç doğrultusunda “medya profesyonellerini kullanarak mesaj üretirler. İletişim sürecinin hedefi olan kitle ise, bu mesaja ulaşmak için doğrudan ya da dolaylı yollardan bir ücret öder. Örneğin kitap ya da gazete alırken doğrudan bir ödeme yapar. Radyo ve televizyonda ise reklâmları yapılan ürünleri alarak dolaylı yoldan kendilerine ulaşan mesajın karşılığını öder¹⁰.

Kitle iletişim araçları genellikle “izler kitle” olarak adlandırılan büyük, homojen olmayan bir insan topluluğuna seslenir. Kitle kavramı izleyicinin sosyal,

⁷Larry L. Baker, **Communication** (Beşinci Basım, New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1990), s.4.

⁸Orhan Gökçe, **İletişim Bilimine Giriş** (Ankara: Turhan Kitabevi, 1993), s. 53–54.

⁹Aysel Aziz, **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı** (Ankara: Turhan Kitabevi, 2006) s.10.

¹⁰Joseph A. Devito, **Human Communication** (Beşinci Basım, New York: Harper Collins Publishers Inc., 1991), s.456.

siyasal ve ekonomik bakımlardan belirsiz, ayırt edilemeyen kişiler kümesi olduğunu ima eder. İzler kitle, okuyucudur, seyircidir, dinleyicidir¹¹.

Mesaj, kitle iletişim sürecinin önemli unsurlarından bir diğeridir. Devito, kitle iletişim araçlarından gönderilen mesaja herkesin ulaşabileceğini kesin bir dille ifade etmektedir. Bu süreç mesajın izleyiciye ulaşmasıyla son bulmamakta, izler kitle içindeki bireylerin kendi aralarında, sınıflarda, kafelerde ve daha pek çok benzeri yerde bir araya gelmeleriyle sürdürdükleri iletişimleriyle de etkinliğini sürdürmektedir¹².

Kitle iletişiminin ürettiği iletileri hafife almak bunları basit mesajlar olarak kabul etmek doğru bir yaklaşım değildir. Aksine bu ürünler örgütlü bir faaliyetin sonucudur. Erdoğan, ürünün mesaj kavramı içine indirgenmediğini belirterek, kitle iletişiminin örgüt içi ve dışı faaliyetleriyle sadece mesaj üretmediğine dikkat çekmektedir¹³. Örgüt içi faaliyetlerle örneğin gazetenin çıkmasını sağlarken mesajların hangi doğrultuda hazırlanacağını da çerçevesini çizmiş olur. Kitle iletişimi hem örgüt içi, hem de örgüt dışı ilişkiler düzenini üretir, iletir. Basit iletişim sürecinde olduğu gibi kitle iletişiminde de geribildirim vardır. Ancak bu yansıma neredeyse iletişim sürecinin tek yönlü olduğuna işaret edercesine çok zayıftır. Bunun da tek sebebi bu araçların doğası gereği yansımanın çok geç ve çok zayıf gerçekleşmesidir¹⁴. Söz konusu geribildirim gerçekte beğenilip beğenilmemek ile ilgili değil gönderilen mesaja uygun davranışın geliştirilmesi ya da bunun oluşmaması ile ilgilidir. Diğer bir deyişle temizlik üzerine düşünen bir bireyin aklına ilk televizyonda izlediği sabun geliyor ve onu alıyorsa bu reklâma verilmiş bir geribildirimi oluşturmaktadır¹⁵.

¹¹ İrfan Erdoğan, **İletişim Egemenlik Mücadeleye Giriş** (Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 1997), s.241.

¹² Devito, **a.g.e.**, s.456.

¹³ Erdoğan, **a.g.e.**, s.248.

¹⁴ Mutlu, **a.g.e.**, s.130.

¹⁵ Erdoğan, **a.g.e.**, s.259.

2.1. Geleneksel Kitle İletişiminin İşlevleri

Kitle iletişimi süreci yansımının gecikmeli ve zayıf olması nedeniyle, neredeyse, tek yönlüdür. Kitle iletişim araçlarından gelen bütün mesajlar izler kitleye kesinlikle ulaşmaktadır. Mesajın kitleyi ulaşımı sadece aracın kendisiyle değil, izler kitlenin kendi içindeki iletişimi ile de sürmektedir. Bu olgu ise söz konusu araçlardan gönderilen mesajların izler kitle üzerinde etkili olduğunu kanıtlamaktadır. Kitle iletişim araçlarının izler kitle üzerindeki etkileri bir takım işlevleri olduğunu ve bu işlevlerin varlığı sayesinde kitle üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Literatürde kitle iletişim araçlarının işlevlerini açıklayan farklı yaklaşımlara rastlamak mümkündür. Bunlar Otoriter Yaklaşım, Liberal Yaklaşım, Komünist Yaklaşım ve Toplumsal Sorumluluk yaklaşımıdır.

Otoriter Yaklaşım 16. yüzyıl Avrupa'sında görülen ve gazetelerin o günkü işlevlerini "merkezi devletlerin ve kilisenin toplum üzerindeki gücünü, otoritesini pekiştirmektir." 18. yüzyılda toplumsal gelişmelere koşut olarak ortaya çıkan liberal yaklaşım ise Amerikan düşünce ve anlatım özgürlüğü felsefesinden kaynaklanmıştır. Bu yaklaşıma göre basının "aydınlatma" işlevi vardır ve bu da hükümet denetimi dışında olmalıdır. Komünist yaklaşım ise 20. yüzyılda Karl Marks'ın Marksist yaklaşımına göre, kitle iletişim araçlarının komünist bir toplumda işlevleri, o toplumun siyasal ve ekonomik felsefesi ile belirlenir. Buna göre bu araçların işlevleri başlangıçta devrimin başarıya ulaşmasına, daha sonra bu düzenin yayılmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır¹⁶. Toplumsal sorumluluk yaklaşımı ise 20. yüzyılın yarısına doğru ABD'de ortaya çıkmıştır. Özellikle basın dışında diğer kitle iletişim araçları olan sinema, radyo ve televizyonun yoğun olarak toplumda kullanılmaya başlamasıyla önem kazanmıştır. Kitle iletişim araçlarının toplumları doğrudan ve geniş olarak etkilemeleri, bu araçları elinde bulunduranların, bu araçları yönetiminde toplumsal sorumluluğu üzerlerine alarak, gerçeği arayıp ortaya çıkarmaya, vermeye kendilerini zorunlu hissetmeleri ile ortaya çıkmıştır. Kitle iletişim

¹⁶ Aziz, a.g.e., s.68.

araçlarını ellerinde bulunduranlar, bunlarla iletişimi sağlama görevini üstlenenler toplumun gereksinim, beğeni ve isteklerine uygun yayın yapmayı üstlenmişler ve bu konuda bilinçlenmişlerdir¹⁷.

Bugün kitle iletişim araçlarının işlevleri ile ilgili bu kuramlar, ülkelerin siyasal ve ekonomik yönetim biçimleri ve düzenleri ile sıkı sıkıya ilişkilidir.

Kitle iletişim araçlarının işlevlerini şöyle sıralamak mümkündür.¹⁸

1. Eğlendirme işlevi
2. Bilgilendirme işlevi
3. Kültürel işlevi
4. Toplumsallaştırma işlevi
5. Siyasi işlevi
6. Alışkanlık yaratma işlevi

2.2. Geleneksel Kitle İletişim Araçları

Arabalardaki, evlerdeki, çalışma mekânlarındaki radyolar, akşamları evlerde izlenen televizyon, her sabah alınan ya da kapıcının evlere bıraktığı gazeteler, dergiler ile bunlara eklenebilecek olan sinema, kitap, reklâm panoları ve daha pek çoğu, insanı günlük yaşantısının her anında yalnız bırakmayan geleneksel kitle iletişim araçları ailesinin üyeleridir.

Kitle iletişim araçları öylesine yaygındır ki bugün radyosuz bir arabaya, televizyonsuz bir eve rastlamak neredeyse olanaksızdır. Vivan, her gün milyonlarca Amerikalının radyolu saatlerle uyandığını, yine Amerika'da çocukların yılda 30.000 ila 40.000 ticari reklâmla karşılaştığını belirtmektedir¹⁹.

Vivan, kitle iletişim araçlarının insanları bilgilendirdiğini, demokrasinin gelişmesine yardımcı olduğunu, farklı düşüncelerin tanınmasının ve

¹⁷ Aziz, a.g.e., s.69.

¹⁸ Ayseli Usluata, **İletişim** (İstanbul: Cep Üniversitesi/İletişim Yayınları, 1991), s.76.

¹⁹ John Vivan, **The Media of Mass Communication** (Amerika: Allyn and Bacon,1991), s.4.

gelişmesinin önünü açtığını; izler kitlede tutum gelişimine neden olduğunu ve izler kitle üzerinde etkili olduğu için de ticari bir özelliğe sahip olduğunu belirtmektedir²⁰. Kitle iletişim araçlarının yaygınlığı artık tartışma götürmez bir gerçektir.

Günümüzde kitle iletişim araçları toplumları bir tür haberleşme toplumuna dönüştürmeye başlamıştır. Hayal gücünü yok etmekle, yeni insan tipinin pusulası haline gelmekle, başka bir ifadeyle onu biçimlendirmekle, yönlendirmekle eleştirilmektedir. Toplumunu yozlaştırmakla da suçlanan kitle iletişim araçları, özel yaşam gibi çok önemli konular üzerindeki toplumsal uzlaşmaları bozmuş, bireyin kendisini hiç ilgilendirmeyen konuları bilme isteğini toplumsal çıkar için gereklidir gibi bir mazerete büründürmüştür²¹.

Kitle iletişim araçlarının tarihi çok geniş bir zaman dilimini kapsar. İçine aldığı bu zaman diliminde kişisel hırsları, savaşları, iktidar kavgalarını, bilimsel ve ticari gelişmeleri barındırır. Bu yönüyle de kitle iletişim araçlarının tarihi pek çok konu ve olayla da ilintilidir.

Kitle iletişim araçları tarihindeki en önemli hareket noktasının “insanın bilme isteği” olduğu ifade edilir. Bu saptamayı kanıtlayan örnekler çoktur. Örneğin IX. yüzyılda, Bizans İmparatoru, kendini Abbasi saldırılarından korumak için sınırdan başkente kadar uzanan ve düşmanın sınırı geçtiğini kendisine bir saat içinde haber verecek bir ateş kulesi zinciri kurduğunu. Yine çalışmanın problem bölümünde anlatılan Yunanlı koşucunun öyküsü de bu konuya bir örnektir²².

Daha sonraki dönemlerde ulaşımın hızlanması için yol inşaatı, hayvanların eğitilmesiyle haber güvercinleri, atlı ve develi ulaklar haberleşme çabaları gelişmesini göstermiştir. Güvercin kullanımı Arapların geliştirdiği bir yöntemdir. Güvercin kullanmayı akıl eden Araplar aynı zamanda düşman güvercinlerini yakalayacak şahinler eğitmeyi de akıl etmişlerdi ki bu da düşmanın mesajlarını

²⁰ Aynı, s.5.

²¹ Aynı, s.181–182.

²² Aynı, s.20.

ele geçirme avantajı sağlıyordu. Bu durum şifreleme yöntemlerinin gelişmesine yol açmıştır²³.

2.2.1. Gazete

Haberleşme sadece uzak mesafeler için değil kentlerin kendi içlerinde gerekliydi. İlk çağ uygarlıklarında haberlerin dolaştığı ya da halka duyurulduğu agoralar, tapınaklar ve benzeri yerler bulunmaktaydı. Örneğin eski Yunan ve Roma'da haberler Agora ve Pazaryerlerinde duyurulurdu. Roma'da Acta Publica ve Acta Diurna denilen bir tür resmi gazete, duvarlara asılarak, Romalılara okunmak üzere sunulurdu. Bu durum XV. yüzyıldan başlayıp XVI. yüzyıl boyunca devam eden el yazması haberlerin doğup yaygınlaşmasına ve haber mektuplarının ortaya çıkmasına neden olmuştur²⁴.

Avrupa'nın el yazması mektuplar ve duvar gazeteleri ile uğraştığı ve haber ağı kurmaya çalıştıkları dönemde Çinliler matbaayı bulmuş Tipao isimli bir resmi gazete yayımlamışlardı ki bu olay; 618 ve 907 yılları arasında yaşamış T'ang hanedanı döneminde gerçekleşmiştir²⁵.

Çinlilerin matbaayı buluşlarından yaklaşık sekiz yüz yıl sonra Avrupalılar matbaa ile tanışmışlardır. Gutenberg 1438'de Strasbourg'da birbirinden bağımsız harflerle baskı yapma tekniğini geliştirmiştir. Batıda ilk kitap 1473'de Lyon'da yayınlanmış ve bunu basılı haberler takip etmiştir²⁶.

Tokgöz'e göre ilk gazetenin yayınlanmasında, Avrupa'daki din kaynaklı savaşlar hakkındaki bilgi edinme isteği, yine Avrupa'da sermaye birikiminin oluşması ve ticaretin gelişmesi etkili olmuştur²⁷.

İlk gazetenin hangi tarihte yayınlandığı hakkında net bir bilgi yoktur. Jeanneney ilk gazetenin Hollanda'nın Anvers kentinde 1605 yılında Nieuwe

²³ Aynı, s.22-23.

²⁴ Aynı, s.24.

²⁵ Aynı

²⁶ Aynı.

²⁷ Oya Tokgöz, **Temel Gazetecilik** (Ankara: İmge Kitabevi: Beşinci baskı, 2003) s.26.

Tydinghen adıyla yayımlandığını belirtmektedir²⁸. Tokgöz ise ilk gazetenin Almanya'da Bremen yakınlarında Ausburg'da Avis Relation Oder Zeitung ismiyle yayımlandığını belirtmektedir²⁹. İçel/Ünver de Almanya'da Köln'lü yazar Michael Von Aitzing'in XVI. Yüzyılda Almanya'da ilk dönemsel yayınlarının ortaya çıktığını aktarmaktadır³⁰. Uzlaşılan nokta süreli yayınların 17. yüzyılda ortaya çıktığı ve yaygınlaştığıdır.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da Almanya ve Hollanda'nın birbirine çok yakın olması ve güçlü bir devlet yapısına sahip olmayan, dağınık, gevşek bir yapıya sahip olan bu iki ülkede gazetenin ortaya çıkmasıdır. Yönetimin güçlü olduğu ülkelerde gazete üzerinde bir baskı oluşmuşsa da XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa'da gazetenin çıkmadığı ülke neredeyse kalmamıştır. Ancak gazeteciliğin çehresinin değiştiği dönemde Amerikan Bağımsızlık Savaşı ve Fransız İhtilali olmuş, basın özgürlüğü düşüncesi ve kavramı bu dönemde gelişmiştir ve Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'ne ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ne girmiştir³¹.

Bu süreç gazeteciliği yeni bir aşamaya getirmiş, basın toplumsal hayattaki önemli yerini kesin olarak elde etmiştir. XVIII. yüzyılla birlikte basın aydınlanma devrimi ve felsefi düşüncedeki gelişimin oluşturduğu ortamda gelişmiştir. Kıta Avrupa'sında başlayan toplumsal gelişme zamanla Britanya'ya da kaymıştır. XIX. yüzyılda dünya sanayi devrimiyle birlikte yeni bir dönemece ulaşmaktadır. Tokgöz bu dönemle ilgili şu saptamayı yapmaktadır:

“İngiltere’de başlayan endüstri devrimi ile bağıntılı olarak gelişen enformasyon devrimi ile, gazetecilik daha fazla özgürlük kazanmış, bir meslek şekline dönüşmüş, okuyucu kazanmıştır. Gazeteler okuyucusunu tutmak, sürekli okuyucu haline getirmek için, haberleri

²⁸ **Meydan Larousse Ansiklopedisi** (İstanbul: Gelişim Yayınları, 1986), s.1348.

²⁹ Tokgöz, **a.g.e.**, s.26.

³⁰ Kayıhan İçel ve Yener Ünver, **Kite Haberleşme Hukuku**, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2005) s.106.

³¹ **Aynı**, s.27.

izlemiştir. Gazete ve gazetecilik toplum içinde etkili olmaya yönelmiştir³²."

1836 yılında Fransa'da bazı gazeteler satış fiyatlarını 80 Franktan 40 Franka düşürerek ucuz basının öncüsü olarak gazetenin kitleleşmesine ön ayak olmuşlardır. Amaçları fiyatların düşmesiyle genişleyecek okur kitlesi sayesinde daha çok kişiye seslenmek ve daha çok reklam almaktır. Kısa sürede sonuç alınmış ve 30 binlik tiraja ulaşılmıştır. İngiltere'de ise bu gelişme ancak 1855'de yaşanabilmiş, bu da The Times ile Morning Post arasındaki rekabetten doğmuştur. Aynı anlayış Daily Telegraph'ın kurulmasına da neden olmuştur³³.

1900'lerden sonra basım teknoloji ve ulaşımdaki gelişmeler doğrultusunda dünyadaki gazetelerin sayısında büyük artış olduğu görülmüştür.

2.2.2. Radyo

Radyonun serüveni İskoç fizikçi James Clerk-Maxwell ile başlar. Maxwell'in öncelikli amacı seslerin kayıt edilebilmesidir³⁴. İskoç Fizikçi ilk kez radyo (elektromanyetik) dalgalarının varlığını bulmuştur. 1865 yılında, henüz 29 yaşındayken, radyo dalgalarının boşlukta ışık hızına yakın bir hızla hareket etmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ancak kuramsal temele dayanan bu iddiasını pratiğe çevirememiş, bu savın hayata geçirilmesi tam yirmi yıl almıştır. Alman Fizikçi Heinrich Hertz 26 yaşındayken 1886 yılında yaptığı deneylerle Maxwell'in iddialarını kanıtlamıştır. Aynı dönemlerde benzer çalışmalar pek çok yerde sürdürülmüş ancak ilk kez 1895 yılında Guglielmo Marconi tarafından ses aktarımında pratiğe dökülmüştür. Marconi 1897 yılında İngiltere'de yaptığı bir deneyde sesi 55 km uzaklığa iletmeyi başarmıştır³⁵.

Bu çalışmalarda deniz aşırı ses iletimi deneyleri yapılmış ve elde edilen başarılı sonuçlar telsizin ilk kez denizcilikte kullanılmasına yol açmıştır. 1901 yılında gerçekleşen bu çalışmalar için "The New York Times" manşetinde

³² Aynı, s.28.

³³ Meydan Larousse Ansiklopedisi, aynı, s.1349.

³⁴ John C. Merrill, John Lee ve Edward Jay Friedlander, **Modern Mass Media** (New York:Harper&Row, Publishers, Inc., 1990) s.175.

³⁵ Aziz, **a.g.e.**, s.17

“TELSİZ OKYANUSU AŞTI” ifadesini kullanmıştır. Marconi mors mesajını Amerika’da Newfoundland’dan İngiltere’ye ulaştırmıştır³⁶.

Bunu takip eden yıllarda ise mors yoluyla mesaj iletmeyi başaran Marconi’nin bir adım daha önüne geçmek için çabalayan bilim adamlarının bugünkü radyonun temeli sayılan vakum tüpünü geliştirmeleri bu çalışmalarını yeni bir boyuta taşımıştır. İngiliz John Ambrose Fleming, Kanadalı Reginald Fessenden ve Fransız asıllı Amerikalı Dr. Lee De Forest’ın buluşu, Fessenden ve De Forest’ın çalışmalarını sürdürmeleriyle pratiğe de dökülmüştür. De Forest’ın Paris’te Eyfel kulesine yerleştirdiği bir antenle denenmiştir. 1909 yılındaki bu deney başarıya ulaşmıştır³⁷.

Radyonun kitle iletişim aracına dönüşmesi ise ancak 1920’lerde gerçekleşmiştir. İlk sürekli radyo yayını yapan verici 2 Kasım 1920’de Amerika Birleşik Devletleri’nde kurulmuştur. Pitsburg’daki KDKA isimli bu istasyonda seçim haberleri yayınlanmış, 500 ila 2000 kişi arasında olduğu sanılan bir kitle tarafından dinlenmiştir. Zamanla haber, müzik, spor ve çeşitli programlar yayınlayan bu kanal pek çok kanalın öncüsü olmuş, ABD’de 1921 yılında 4’e çıkan istasyon sayısı 1922 yılının Mayıs’ında 29’a aynı yılın Aralık ayında ise 392’ye ulaşmıştır³⁸. Amerika’da radyo dalgaları ilk defa denizcilikte, daha sonra amatör kişi ve kuruluşlar tarafından yayıncılıkta, üçüncü aşamada da ticari amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır³⁹.

Radyo yayıncılığının teknik gelişimi ses iletim kalitesini arttıran FM bandının 1955 yılında geliştirilmesiyle en önemli düzeyine ulaşmış böylece stereo yayınların yapılmasına başlanmıştır⁴⁰.

³⁶ Giraud Chaster, Garnet R. Garrison ve Edgar E. Willis, **Television and Radio** (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1971), s.22.

³⁷ Aysel Aziz, **Radyo ve Televizyona Giriş** (Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981), s.8.

³⁸ **Aynı**, s.19.

³⁹ Şermin Tekinalp, **Elektronik Kitle İletim ve Değişim** (İstanbul: Beta Yayınevi, 1990), s.14.

⁴⁰ Aziz, **a.g.e.**, s.20.

1960'lı yıllarda televizyonun altın çağını sürmesi sebebiyle radyonun dinlenmesi bireyselleşmiştir. 1980 sonrası dönemde ise radyo kanalları artmış ve “uzmanlaşmış radyo” türüne dönülmüştür. 90'lı yıllarla birlikte teknolojik gelişmelerin radyo yayınlarını etkilediği görülmektedir. Öncelikle radyolarda bilgisayar kullanımı ve bilgisayarla program yapımı ve yayını başlamıştır. Ardından dijital yayın dönemi olarak ifade edilen dönemde radyo yeniden ilgi toplamaya başlamıştır⁴¹.

2.2.3. Televizyon

Televizyonun bir kitle iletişim aracı olarak kullanılması radyonun kullanımından yaklaşık 20 yıl sonra olsa da gelişiminin başlangıcı çok daha eskiye dayanmaktadır. Televizyon yayınının tanımını, ses ve görüntünün elektromanyetik dalgalar aracılığı ile belirli bir yerden aktararak özel aygıtlarla donatılmış bir alıcıya gönderilmesi olarak belirlersek, televizyon sinyallerinin bugünkü olgunluğa ulaştırması için yapılan çalışmaların radyo dalgalarıyla ses iletimi çalışmalarına göre çok daha karmaşık ve oyalayıcı olduğunu anlayabiliriz⁴². Televizyonun gelişimini Andrew May'in 1873'de ışık dalgalarını elektrik akımına çevirebildiğini ve selenyum adlı kimyasal maddenin elektriğe karşı dirençli olduğunu bulmasıyla başlamıştır⁴³. 1884 yılında Alman bilim adamı Paul Nipkov'un resmi dönerken tarayabilen bir araç (television scanning device) geliştirmesiyle de çalışmalar devam ettirilmiştir⁴⁴.

Amerika'da yaşayan bir Rus bilim adamı olan Vladimir Zworkin “iconoscope” ve “kinescope” ismini verdiği araçlarla ilk görüntü yayını gerçekleştirmiştir⁴⁵. Bu dönemler televizyon için bir emekleme dönemi idi. İngiltere'de BBC önderliğinde 1936'dan itibaren, televizyon yayını yapılmaya başlanmıştır. İngiltere'nin aksine Amerika'da özel sektörün egemenliği vardır ve

⁴¹ Aziz, **a.g.e.** s.23.

⁴² Tekinalp, **a.g.e.**, s.25.

⁴³ Aziz, **a.g.e.**, s.28.

⁴⁴ Meril ve diğerleri, **a.g.e.**, s.203.

⁴⁵ Vivan, **a.g.e.**, s.173.

1931 yılında RCA firması Empire State binasına bir verici dikerek yayına başlamıştır. Amerika'nın ikinci dünya savaşına girdiği 1941 yılında, ülkede, 5000 televizyon alıcısı bulunmaktadır.

Almanya'da televizyon yayınları 1928 yılında başlamıştır. 1933 yılında teknolojik bir atılım yapan Almanya 1936 Berlin Olimpiyat Oyunlarının açılışını halka televizyon aracılığıyla aktararak yeni aracı halkla tanıştırmıştır. Bu amaçla Almanya'nın çeşitli yerlerine yerleştirilen ekranlarla 160 bin kişi olimpiyat oyunlarının açılış törenini izleme olanağı bulmuştur⁴⁶.

Savaş nedeniyle bir duraklama dönemine giren televizyon izleyici sayısı açısından gelişmeyi doğal olarak bir tek Amerika'da göstermiştir. 1945 yılında 15 bin olan izleyici sayısı 1950'de 4 milyona, 1961'de 35 milyona tırmanmıştır. Televizyonun tek finansman geliri reklâmlardı. 1945'de 10 milyon doların altında olan reklâm geliri 1965 yılına gelindiğinde 1,5 milyar dolara ulaşmıştır⁴⁷.

1940 yılında özellikle ABD'de renkli televizyon yayını konusunda denemeler yapılmıştı. Bu çabaların meyveleri ise ancak 1950'den sonra alınmaya başlandı. CBS'in geliştirdiği yeni sistem başlangıçta siyah beyaz televizyonlarda izlenemediği için beğenilmemiş fakat zamanla siyah beyaz televizyonlara eklenen bir parça ile sorun çözülmüştü 1954 yılında ilk ticari renkli televizyon kanalı yayına başlamıştır⁴⁸.

2.3. Türkiye'de Geleneksel Kitle İletişimi

2.3.1. Geleneksel Kitle İletişim Araçlarının Durumu

Bu bölümde Türkiye'de kitle iletişim araçlarının durumu ve kitle iletişim araçları ile ilgili yasal düzenlemelere kısaca yer verilecektir.

2.3.1.1. Yazılı Basın

Türkiye genelinde yarısı haftalık olmak üzere 3.450 süreli yayın (gazete, dergi, v.b.) çıkarılmaktadır. Yerel gazetelerin ortalama günlük tirajları da 1.000

⁴⁶ Vivan, **a.g.e.**, s.173.

⁴⁷ Vivan, **a.g.e.**, s.264.

⁴⁸ Aziz, **a.g.e.**, s.17.

ile 15.000 arasında değişmektedir. Yerel basın son yıllarda teknolojik açıdan da kendini yenileme çabasıdadır. Değişik konularda yayın yapan dergi sayısında da son yıllarda hızlı bir artış söz konusudur. Nitekim 1990 yılında 20 olan toplam dergi sayısı, 2005 yılında 918'e ulaşmıştır.

Genellikle haftalık ve aylık dönemlerle yayınlanan dergilerin toplam tirajları iki buçuk milyona yaklaşmaktadır. Haber dergilerinin yanında ekonomi dergileri, radyo ve televizyon programları dergileri, otomobil, sanat, edebiyat, kadın, erkek, gençlik ve müzik dergileri de geniş halk kitleleri tarafından okunmaktadır. Ayrıca magazin, seyahat, mutfak, dekorasyon, sağlık, bilgisayar ve mizah dergileri de okurların ilgisini çeken dergiler arasındadır. Türkiye özellikle, oldukça eski bir geçmişe sahip mizah dergiciliği alanında, dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır⁴⁹.

2.3.1.2. Radyo ve Televizyon

Türkiye'de ilk radyo yayını 1926 yılında alınan bir karar ile 1927'de önce Ankara'da sonra İstanbul'da başlamıştır. Haberleşme sistemini tekelinde bulunduran Hükümet önce "Telsiz Tesisi Hakkında Kanun"unu çıkarmıştır. Türkiye'de radyo yayıncılığı tarihi açısından 1927–1936 yılları arasında özel girişim dönemi olarak adlandırılmaktadır⁵⁰. Daha sonra ise hükümet yönetiminde radyo yayınları PTT, Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü gibi çeşitli kurumların döneminde yürütülmüştür

Devlet tekeli dönemi TRT yönetimi olarak adlandırılan sürece bakıldığında Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT), 1 Mayıs 1964'te kurulmuştur. Kurum, 1927'den bu yana süren radyo yayıncılığına ve 1968'den sonra da televizyon yayıncılığına kamusal ve kurumsal bir kimlik kazandırmıştır. 1990'lı yıllara gelindiğinde Türkiye'deki gerek nesnel, gerek öznel anlamda özel radyo-televizyon yayıncılığının koşulları ortaya çıkmıştır. Bu dönemde fiili olarak TRT dışında birçok özel radyo ve televizyon istasyonu yayına başlamıştır. 10

⁴⁹ <http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/kitaplar/turkey2005/content/turkey/434-435.htm>
(Erişim 17 Ekim 2006).

⁵⁰ Aziz, a.g.e, s.175.

Temmuz 1993'te Anayasa'nın 133. maddesinde yapılan değişlikle televizyon yayıncılığında devlet tekeline son verilmiştir. Anayasa değişliğinden sonra yapılan yasal düzenleme ile ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde birçok televizyon ve radyo istasyonu yayın izni için yasayla kurulan ve yetkilendirilen Radyo Televizyon Üst Kurulu'na başvurmuştur.

Ulusal düzeyde yayın yapan 24 özel televizyon kanalı bulunmaktadır. ATV, Kanal D, Show TV, Star TV, NTV, CNN-Türk ve TGRT söz konusu özel kanallar içerisinde izlenme oranları ile öne çıkmaktadırlar. 1990 yılında yurt dışından yayına başlayan ve Türkiye'nin ilk özel televizyon kanalı olan Star 1, sonra yönetim değişliği ile İnterstar, daha sonra da Star adını alarak yayınlarını sürdürmeye başlamıştır. Show TV, 1992 yılında yayına başladığı ilk dönemlerde kısa süreli haber sunumuyla dikkatleri üzerinde toplamıştır. Sabah gazetesi grubunun televizyonu olan ATV, 1993'te yayın hayatına başlamış, Doğan Grubu Kanal D ve İhlas Grubu TGRT ile yine aynı yıl izleyicilerinin karşısına çıkmıştır.

Bunların dışında, müzik kanalları olan "Kral TV", "Number One TV" ve "Best TV", ekonomi kanalı "CNBC-e" ile haber kanalı "NTV", "CNN-Türk", "TV-8" ve "SKY-Türk" özel televizyonlar arasında tematik yayınlarıyla ön plana çıkmaktadırlar.

Ülkede ayrıca 24'ü ulusal, 16'sı bölgesel ve 214'ü yerel olmak üzere, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na lisans başvurusu yapan toplam 254 televizyon kuruluğu bulunmaktadır. Ülkede 36 ulusal, 102 bölgesel ve 950 yerel ölçekte yayın yapan toplam 1.088 radyo kuruluğu bulunmaktadır⁵¹.

2.3.2 Geleneksel Kitle İletişim Araçları ile ilgili Yasal Düzenlemeler

Buraya kadar geleneksel kitle iletişim araçları ve bunların özelliklerine değindik. Geleneksel kitle iletişim araçları olarak ifade ettiğimiz gazete, dergi,

⁵¹ <http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/kitaplar/turkey2005/content/turkey/434-435.htm>

(Erişim 17 Ekim 2006).

radio ve televizyonlarda yayın ve yayım faaliyetlerinde hak ve sorumluluklara ilişkin yasal düzenlemeler bu bölümde genel olarak değinilecektir.

Kitle iletişim araçlarından her birinin kendine özgü niteliklerinin bulunması ve kitle iletişimi ile ilgili hukuki sorunlardan bir kısmının diğer hukuk dallarını ilgilendirmesi, kitle iletişiminin tüm olarak aynı kanunda düzenlemesini olanaklı kılmamıştır. Gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının birbirinden farklı özellikleri sebebiyle özelliklerine uygun hukuk normlarını gerekli kılmaktadır.

Kitle iletişim faaliyetlerinin toplumsal önemi, temel hak ve özgürlüklerle olan ilişkisi, kamusal yarar ve çıkarları yakından ilgilendirmesi bu faaliyetlerin özel olarak düzenlenmesi gereğini doğurmuştur⁵².

Kitle iletişim hukukunun temelleri Anayasada yer alan düzenlemelerle belirlenmiştir. 1982 Anayasası'nda basın özgürlüğü, düzeltme ve cevap hakkı, yayın hakkı, düşünce ve kanaat özgürlüğü gibi hak ve özgürlükler düzenlenmiş ve Anayasal güvence altına alınmıştır.

Kitle iletişim hukuku kaynakları arasında Basın Kanunu, radyo ve televizyonla ilgili kanunlar ve sinemaya ilişkin pozitif hukuk kaynakları yer almaktadır. Ayrıca Ceza Hukuku, Ceza Muhakemesi Hukuku, Anayasa Hukuku, İdare Hukuku, Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku, Ticaret Hukuku, Fikri Hukuk, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku ve Vergi Hukuku gibi hukuk dallarının pozitif hukuk kaynakları da kendi açılarından uygulama yeri bulurlar⁵³.

2.3.2.1. Basın Kanunu

Basın hukukunun konusunu oluşturan "basın yayın" faaliyeti, düşünsel içeriğin meydana getirilmesi, bunun cisimleştirilerek çoğaltılması ve çoğaltmanın yayımla sonuçlanması şeklinde bir süreci ifade etmektedir⁵⁴. 1950 yılından beri uygulanan 5680 sayılı Basın Kanunu yerini TBMM tarafından 9 Haziran 2004

⁵² Nusret İlker Çolak, **Kitle İletişim Hukuku**, (Ankara: Seçkin Yayınevi,2007) s.30.

⁵³ İçel ve Ünver, **a.g.e**, s:17.

⁵⁴ İçel ve Ünver, **a.g.e**, s:120.

tarihinde kabul edilen ve 26.6.2004 tarih ve 25504 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu'na bırakmıştır.

5187 sayılı basın kanunu genel gerekçesinde günümüzde teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin haberleşmeyi, bilgiye ulaşmayı, düşünce açıklamayı ve yayma olanaklarını alışılmış sınırların ve kalıpların ötesine taşıdığı belirtilmiştir. Evrensel bir nitelik kazanmış olan iletişim alanı, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile onun temel araçlarından biri olan basın özgürlüğü kavramlarını yeniden ele almayı, bütün uygar ülkelerin benimsediği ilke ve kuralların içselleştirilip yürürlüğe konulmasını, gerekli ve zorunlu kıldığı belirtilmiştir.

Basın kanunun amacı, kanunun birinci maddesinde basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemek olarak tanımlanmış ve basılmış eserlerin basımı ve yayımını kapsayacağı belirtilmiştir.

Basın kanunun 3. maddesinde eski kanundan farklı olarak basın özgürlüğü tanımı yapılmış ve bu özgürlüğün; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerdiği belirtilmiştir.

Bu özgürlüğünün sınırlarını ise 3. maddenin ikinci paragrafında belirtilen ve ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceği ifade edilmiştir.

Bu düzenleme AİHS 10. maddede belirtilen ifade özgürlüğü ve 1982 Anayasası'nda düzenlenen düşünceyi açıklama hürriyeti ve basın hürriyetine paralel bir düzenlemedir.

Kanun basılmış eserler ilgili olarak uyulması gereken ve yapılması gereken zorunlu unsurları belirtmiş, sorumlu müdüre ilişkin düzenlemelere yer vermiştir. Kanun kapsamında hukuki ve cezai sorumluluk, düzeltme ve cevap hakkı ve cezai hükümlere yer verilmiştir.

Basın kanununa göre hukuki sorumluluk, kanunun 13. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddi ve manevi zararlardan süreli yayınlarda, eser sahibi ile yayın sahibi sorumlu olacaktır. Süresiz yayınlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması durumunda basımcı müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaktır. Cezai sorumluluğa ilişkin olarak 11. madde süreli yayınlar ve süresiz yayınlar bakımından ayırım yapmamış yayın yoluyla işlenen suçlarda eser sahibinin sorumlu olacağını belirtmiştir. Ancak süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı bulunduğu yetkili sorumlu olacaktır. Süresiz yayınlarda ise eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur⁵⁵.

2.3.2.2. Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, 11 Kasım 1983 tarihinde kabul edilmiş ve 14.11.1983 tarih ve 18221 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun amacı, radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine, Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun ve Türkiye Radyo ve Televizyon (TRT) Kurumunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir. Özel radyo ve televizyonların henüz anayasadaki düzenleme nedeniyle kurulmasına imkân verilmediği dönemlerde devlet tekelinde olan TRT, radyo ve televizyon

⁵⁵ Basın Kanunu (5187 S.K) Resmi Gazete. 25504;25 Haziran 2004.

yayıncılığına ilişkin düzenlemeler içeren kanunun bazı hükümleri daha sonra yürürlükten kaldırılmış ya da değiştirilmiştir.

2.3.2.3. 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun

13 Nisan 1994 tarihinde kabul edilen ve 20.4.2004 tarih ve 21911 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun amacı, radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Kanun kapsamında “Her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalga ve diğer yollarla yurt içine ve dışına yapılan radyo ve televizyon yayınları ile ilgili hususlar” yer almaktadır.

3984 sayılı Kanun ile radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla, özerk ve tarafsız bir kamu tüzelkişiliği niteliğinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kurulmuştur. RTÜK olarak ifade edilen bu kurulun üyelerinin seçimi, görev ve yetkilerini de düzenlemektedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’nun oluşumunu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından belirlenmektedir. Üst Kurul üyelerinin seçimi ve görevlerinin sona ermesi ile ilgili düzenlemeler ve üyelerin siyasi partilerce aday gösterilmesi ile Meclis tarafından seçilmesi Üst Kurulun siyasi etkiye açık olduğu tartışmasını da beraberinde getirmektedir⁵⁶.

2813 Sayılı Telsiz Kanununun diğer hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kamu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarına kanal ve frekans bandı tahsisi ile yayın izni ve lisansı vermek ve bu tahsis ve izni iptal etmek yetkisi, münhasıran Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na aittir.

Radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesinde, yazılı basına göre daha çok ilkeler ve yasaklar getirilmiştir. Radyo, televizyon ve veri yayınları, hukukun üstünlüğüne, Anayasanın genel ilkelerine, temel hak ve özgürlüklere, millî güvenliğe ve genel ahlâka uygun olarak kamu hizmeti anlayışı

⁵⁶ Çolak, a.g.e, s.140.

çerçevesinde yapılacağı ve yayınların Türkçe yapılması esastır hükmü kanunda yer alırken 15 Temmuz 2003 tarihinde yapılan değişiklikle madde metnine şu hüküm eklenmiştir:”Ancak, evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasına katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde müzik veya haber iletilmesi amacıyla da yayın yapılabilir. Ayrıca, kamu ve özel radyo ve televizyon kuruluşlarınca Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir. Bu yayınlar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz. Bu yayınların yapılmasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

Kanunda ayrıca cevap ve düzeltme hakkı ve bu hakkın nasıl kullanılacağına ilişkin hükümler ile cezai hükümlere de yer verilmiştir.

2.3.2.4. Türk Ceza Kanunu İlgili Hükümleri

Kitle iletişim hukuku ile ilgili olarak özel düzenlemeler taşıyan bu yasaların yanı sıra 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 6. maddesinin g bendinde belirtilen basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınların anlaşılacağı ifade edilmiştir⁵⁷. Türk Ceza Kanunu'nda ise 84. maddede yer alan intihar suçu,125. maddesinde yer alan hakaret suçu,132. maddede haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu,133. maddede yer alan kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması suçu,158. maddede yer alan nitelikli dolandırıcılık suçu, 164. maddede yer alan şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi suçu, kanunun kamu barışına karşı suçlar başlığı altında düzenlenen 213, 214, 215, 216, 217. maddelerinde yer alan halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu ve suçluyu övme, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama, kanunlara uymamaya tahrik suçları,220. maddesinde yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile kanunun genel ahlaka karşı suçlar başlığı altında yer alan 226. maddesindeki müstehcenlik suçu, Ekonomi, sanayi

⁵⁷ Türk Ceza Kanunu (5237 S.K) Resmi Gazete. 25611;12 Ekim 2004.

ve ticari alana ilişkinler suçlar başlığında yer alan 237 maddedeki Fiyatları etkileme suçu basın yayın yoluyla işlenebilecek ya da basın yayın yoluyla işlendiğinde cezası artırılacak suçlar olarak yer almıştır. Ayrıca Türk Ceza Kanunu Dördüncü kısımda Millete ve Devlete Karşı Suçlar başlığı altında 267. maddede iftira suçu, 285. maddede gizliliğin ihlali suçu, 286. maddede yer alan ses ve görüntülerin kayda alınması suçu, 288. maddedeki adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu ile Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar alt bölümünde düzenlenen Cumhurbaşkanı'na hakaret, Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama, Devlete karşı savaşa tahrik, Temel millî yararlar karşı hareket, Halkı askerlikten soğutma, Savaşta yalan haber yayma, Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama, Uluslararası casusluk, Yasaklanan bilgileri açıklama, yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama suçları da basın yayın fiili kapsamında değerlendirilebilecek suçlar kapsamındadır.

Türk Ceza Kanunu'nda da ifade edildiği gibi basın yayın kavramı her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınları kapsar nitelikte kullanılmaktadır. Yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve internet kullanımının artması iletişim ve kitle iletişimi kavramlarına farklı boyutlar kazandırmıştır. Kanun koyucu basın yayın kavramına geniş anlamlar yükleyerek elektronik kitle iletişim araçları ile yapılan yayınları da bu kapsamda değerlendirmektedir.

Bu bölümde İletişim kavramı ve süreci ile geleneksel kitle iletişiminin özelliklerine ve işlevlerine değinmeye çalıştık. Geleneksel kitle iletişim araçları olarak nitelendirilen gazete, dergi gibi yayın organlarına ilişkin olarak kitle iletişim hukuku kavramı içinde ele alabileceğimiz hukukun anayasal temellerine değinilmiştir. Kitle iletişim hukukunda hak ve sorumlulukları düzenleyen basın kanunu ve radyo ve televizyon yayınları için ise Radyo ve Televizyonların kuruluş ve yayınları hakkındaki kanundaki düzenlemelere ve Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hükümlere de genel olarak değinilmiştir.

Bir sonraki bölümde yeni bir iletişim teknolojisi olarak yaşantımızda önemli yer edinen internetin gelişimi, özellikleri ve işlevleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca İnternet ortamında yayıncılığının özellikleri ve geleneksel kitle iletişim araçları ile olan ilişkisine değinilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ:

İNTERNET VE İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK

Bu bölümde yeni iletişim teknolojilerinin özellikleri bir iletişim aracı olarak İnternet'in gelişimi ve işlevlerine değinilecektir. Ayrıca kitle iletişim aracı olarak önemli bir etkinliğe sahip olan İnternet ortamında yayıncılığının unsurları ve geleneksel kitle iletişim araçları arasında ilişkiye değinilecektir.

1. YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ

20. yüzyılın ortalarından itibaren kullanılmaya ve gelişmeye başlayan bilgi ve iletişim teknolojileri her geçen gün ekonomi, iş, ticaret, kamu idaresi, eğitim, adalet, sağlık ve kültür gibi hayatın tüm alanlarında büyük değişikliklere sebep olmakta, bu teknolojilerin ortaya çıkardığı yeni araçlar ve hizmetler hızla insanlığın tüm yaşamını etkilemeye devam etmektedir.

Bilişim teknolojileri ve sunduğu hizmetler nitelikleri gereği sadece ulusların milli düzenlerini değil tüm uluslararası toplumu etkilemekte, bu nedenle modern dünyadaki ülkeler ve uluslararası örgütler bu alanda işbirliğine giderek baş döndürücü bir hızda gelişen bu yeni ortama ayak uydurmaya çalışmakta, aynı çabalar birçok ülke tarafından takip edilmektedir. Artık herkesin benimsediği gibi, bilgi teknolojileri ürünleri ve bilgi toplumu hizmetleri modern bireyin günlük hayatını neredeyse çepeçevre kuşatmış bulunmaktadır. Başta bilgisayarlar olmak üzere internete bağlanabilen cep telefonları, bankamatikler, internet üzerinden gerçekleştirilebilen bankacılık işlemleri ve çeşitli kamu hizmetlerinin bilişim ağları üzerinden verilebilmesi, modern hayatta insanlığın yaşamını kolaylaştırmak için çok büyük olanaklar sunmaktadır.

1.1. İletişim Teknolojilerinin Özellikleri

Yeni iletişim teknolojilerinin en önemli özelliklerinden biri etkileşimdir. Etkileşim kavramını iletişim sürecinde kaynağın alıcı, alıcının kaynak olabildiği durumla özdeşleştiren araştırmacılar vardır⁵⁸.

Uluç iletişim teknolojilerin temel özelliklerini şöyle aktarmaktadır⁵⁹.

1.Bu teknolojilerin temelinde dijital devrim yatmaktadır. Dijital teknolojiler, analog teknolojilerin yerini alarak, tüm iletim ve kayıt süreçlerinde yeniliklere neden olan teknolojidir. Gerçek yaşamı temsil eden analog teknolojilerin temel ilkesi, iki değer arasında sonsuz sayıda değer bulunmasıdır. Dijital teknoloji ise, iki değer arasındaki değerler sonlu sayıdadır. Gerçek hayatta sonsuz sayıda olan değerlerin dijitalleştirilmesiyle belirli ve sonlu sayıda değerler halinde ifade edilmesi söz konusu olmaktadır. Dijital sistemde bir enformasyonun ortak bir formata göre oluşturulması, bu metnin, 0'lara, 1'lere ayrıştırılarak (decoding) yeniden kodlanması (recoding) söz konusudur. Dijital sistemde görüntü ve sese sayısallaşırken, analog sistemde faks cihazlarında olduğu gibi verilene göre iletişim dizgesi alınması söz konusudur.

Enformasyon işleme, depolama ve yeniden kullanma da dijital yöntemler artan bir şekilde kullanılmakta olup, bu ise geniş bir üretim, muhafaza ve dağıtım kapasitesi sağlamaktadır. Artık ses, imge ve metin dönüştürülebilir, değiştirilebilir, birbirine karıştırılabilir ve farklı biçimlere sokulabilir.

2.Bir diğer yenilik, yarı iletkenlerdir (semi conductors). Bunların en önemlisi ise, bilgisayarın bilgilerinin depolandığı silikon yonga olarak Türkçeleştirilen silikon çiplerdir. Bunlar bilgisayarın sayısallaştırma işlemlerini gerçekleştiren parçası olan silikon bir taban üzerine basılmış oldukça ince metal filmlerden oluşan hatlarla birleştirilen elektronik bir devredir.

⁵⁸ Haluk Geray, **İletişim ve Teknoloji**, (Ankara: Ütopya Yayınevi,2002), s.17–18.

⁵⁹ Güliz Uluç, **Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı**, (İstanbul: Anahtar Kitaplar,2003) s.15–16.

3.Bu konuda, telekomünikasyon alanındaki yeniliklerin de üzerinde durulması gerekmektedir. Kablolara dayalı teknolojinin gelişmesi radyo spektrumunun kullanılması, üzerinden çok fazla sayıda bilginin aktarılmasına elverişli saç teli inceliğindeki cam borular olarak açıklanabilecek fiber optik'in bulunuşu ve senkronize uydular bu alandaki önemli yeniliklerdir.

Çeşitli teknolojik, ekonomik ve toplumsal gelişmeler sonucu kitle iletişimi, telekomünikasyon olarak da tanımlanan iki nokta arasındaki iletişim, veri iletişimi gibi çeşitli iletişim biçimleri giderek birbirine dönüşmekte ve aralarındaki fark giderek yok olmaktadır. Bu sürece yakınsama veya yöndeşme (convergence) denmektedir. Bunun tipik örneklerinden biri, ülkemizde de uydu üzerinden başlayan sayısal televizyon yayıncılığıdır. Bu yayınlarda geleneksel radyo ve televizyon yayınlarını izlemek mümkündür. Bunun dışında, önerilen bir paketin içinden istediğiniz içeriği izleyerek bunun için ödeme yapmanız mümkündür. Ayrıca elektronik posta gönderip almak, çeşitli bilgi bankalarına bağlanmak, uzaktan bankacılık işlerini halletmek ve uzaktan alışveriş yapmak da mümkündür⁶⁰.

Yeni iletişim teknolojileri arasında, bilgisayar teknolojisindeki gelişmelerin en çarpıcı örneği olarak karşımıza İnternet çıkmaktadır. Hem bireysel iletişim aracı olarak hem de kitle iletişim aracı olarak günümüzde yoğun biçimde kullanılmaktadır.

1.2. İletişim Teknolojilerinin Kitle İletişimi ile İlişkisi

Yeni iletişim teknolojisinin ortaya çıkardığı kavram literatürde yeni medya olarak adlandırılmaktadır. Törenli'ye göre yeni medya, bir bölümü bilgisayarlara (bilgi-işlem) özgü işlemleri, bir bölümü ise iletişim araçlarına (haberleşme-telekomünikasyon ve yayıncılık) özgü yapıları barındıran iki yönlü "melez" bir medyadır⁶¹. Dolayısıyla yeni medya kavramı, iletişim araçlarının daha çok günümüze özgü olanları nitelendirmek için kullanılmaktadır. Günümüzde

⁶⁰ Geray, **a.g.e**, s.19–20.

⁶¹ Nurcan Törenli, **Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı**,(Ankara:Bilim ve Sanat Yayınevi, 2005) s.87.

geleneksel iletişim araçlarından ayrı duran sayısal televizyon, internet, GSM, WAP, GPRS, CD, VCD, DVD, etkileşimli CD, çift taraflı CD (bir yüzü CD diğer yüzü DVD) ve benzeri yeni medya teknolojileri, kitle iletişim araçlarından nicel anlamda farklı bir teknolojiyle, sayısal teknolojiyle üretilmişlerdir. Dolayısıyla da yeni medya sayısal ağlara bağlanabilme, bu bağlantının, yani karşılıklı işleyen (two way communication) akışkan bir ağın sağladığı çoklu ortam özelliklerini kullanıcılarına yeni hizmet seçenekleri olarak sunabilme olanağına sahiptir.

Rogers'a göre yeni medyanın üç özelliği vardır⁶²:

- a)Etkileşim: İletişim sürecinde etkileşimin varlığı gereklidir.
- b)Kitlesizleştirme (demessification): Büyük bir kullanıcı grubu içinde her bireyle özel mesaj değişimi yapılabilmesini sağlayacak kadar kitlesizleştirici olabilir.
- c)Eşzamansız (asenكرون) olabilme: Yeni iletişim teknolojileri birey için uygun bir zamanda mesaj gönderme veya alma yeteneklerine sahiptirler. Aynı andalık gerekliliğini ortadan kaldırırlar.

Yeni medya hız, erişim, saklama kapasitesi ve yeni hizmet alanlarının doğmasına olanak tanınması açılarından geleneksel iletişim araçlarından ayırt edilebilmekte ve ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlarda önemli değişiklikleri yol açabilmektedir. Bu değişimleri Abramson, Arterton vd. altı başlık altında sıralamıştır

1)Elde edilebilen enformasyonun miktarlarında artış: Yazarlara göre, yeni iletişim teknolojilerinin getirdiği en önemli değişiklik, kamunun elde edebildiği enformasyon miktarında önemli bir artışın yaşanmasıdır. Yeni iletişim kanallarının ortaya çıkması önceden var olan bilgi ve enformasyona ulaşmanın yeni araçlarını yaratmıştır. Bilgisayar iletişimi örneğin bireylerin kamu sektörünün depoladığı bilgiye ve kütüphaneye olanaklarına ulaşmasını kolaylaştırmıştır. İletişim kanallarının sayısal artışı aynı zamanda enformasyona olan talebi artırarak, yeni enformasyonun yaratılmasını sağlamaktadır. Tek kanallı televizyon yayıncılığından kablolu ve uydu yayıncılığına geçiş,

⁶² Aynı, s.18–19.

enformasyon talebini, bir enformasyon sektörü haline dönüştürmüştür. Teletext ve video tekst, yeni enformasyona olan talebi artıran diğer örneklerdir. Kablolu televizyon, uydu yayıncılığı ve bilgisayar iletişimi yerel, ulusal ve Uluslararası haber miktarını artırmıştır.

2)İletişimde Hızlanma: Yeni iletişim teknolojileri enformasyon ve bilgiye ulaşmada, zaman ve mekânın sınırlarını ortadan kaldırmış, hem enformasyon toplayan, depolayan ve dağıtan iletişim kurumları açısından hem de kullanıcının enformasyona ulaşması açısından iletişim sürecini hızlandırmıştır. Uydu aracılığıyla haberlerin dünya üzerinde dolaşıma sokulması, bilgisayar iletişiminin devreye girmesi, haberin, bilginin dünyanın her yerinde anında elde edilmesine neden olmuştur.

3)Alıcı Kontrolü (Enformasyon Demokratikleşmesi): İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, kullanıcın enformasyon kanalları ve sunulan enformasyonun üzerinde özgür seçim şansını artırmıştır. İzleyicinin iletişim sürecinde artan kontrolü, aynı zamanda mesajın özünün kamusal erişime olanaklı hale gelmesine neden olmuştur. Bireysel bilgisayarlar, kelime işlemcileri, videotekst medya içeriği üzerindeki denetim odağını izleyici lehine artırırken, aynı zamanda yeni enformasyon türlerinin yaratılmasını da sağlamıştır. Tüketici mesajın üreticisi haline gelmiştir. Ambrason vd. göre “vericiler oligopolü ve alıcılar demokrasisi arasındaki tarihsel uçurum kapanmaktadır”.

İletişim kullanıcı denetiminin artması, üç tip kullanım olanağı yaratmıştır: Birincisi, izleyicinin çeşitli kanal ve araçlar arasında seçim şansını artırmıştır. Mesajlar izleyici dışında belirlense ve kullanıcı bu mesajların içerikleri hakkında çok az bilgiye sahip olsa da, kullanıcı tıpkı büyük bir kafeteryada yiyecek tercihi yapar gibi mesajlar arasında seçim yapma olasılığına sahiptir. İkincisi, kullanıcı hangi kanalda ne tür bir bilgiye ulaşacağıının bilincinde olarak araç seçiminde özgür kılınmıştır. Üçüncüsü ise kullanıcı doğrudan seçenekleri belirlemede özgürdür. Etkileşimci ortam olarak da değerlendirilen bu durum kullanıcının kendi programı ve bilgisini iletişim kanallarına yüklemesidir.

4)Kitlesele yayıncılıktan Dar Yayıncılığa: Yeni iletişim teknolojileri, tanımlanmış bir izleyici ya da kullanıcı grubu için hazırlanan mesajların doğrudan bu kitleye dağıtılmasına izin vermemektedir. Televizyon gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının kitlesele üretim ve dağıtım olanağının tersine, dar hedef grupları için mesaj hazırlanabilmektedir. Yeni teknolojilerin bu özelliği, reklâmcılar ve politikacılar açısından mesajın kısa sürede, daha etkili ve daha az maliyetle hedefine ulaşmasını sağlamaktadır. Mesajın kitlesele değil, izleyici gruplarının özellik ve ihtiyaçlarına göre dağıtım esastır.

5)Medyanın âdemi-merkezileşmesi (sahiplik ve kontrol sorunu): Geleneksel iletişim araçları, hem iletişim araçlarının sahipliğinde hem de içeriğinin belirlenmesinde merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Ulusal sınırlar içinde televizyon istasyonları birkaç kişi ya da kuruluşa ait iken, uluslararası alanda da belirli ülkeler uluslararası yayıncılıkta tekel konumundadır. Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimi, medyada belirli tekellerin hegemonyasını yıkmada oldukça etkili bir role sahiptir. Örneğin uydular aracılığıyla televizyon yayıncılığı belirli merkezlerin kapsam alanını genişleterek merkez kavramına yeni boyutlar eklerken, uydularla izleyicilere ulaşan yeni kanallar yerel merkezlerin gücünü azaltmaktadır. Buna benzer bir çelişki, iletişim araçlarının mülkiyetinde de görülmektedir. Artan maliyetler büyük sermayenin tekelleşmesine yol açarken, aynı zamanda çeşitlenme ve parçalanma, yurttaşlara erişen iletişim kanallarını arttırmaktadır. Bu durum içeriğe de yansımakta, mesaj üzerinde kontrol tekeli de çok merkezli hale gelmektedir. Abramson vd. göre merkezileşmenin tersi, bireysel kullanıcıya kayan çok merkezliliğe kadar ulaşılabilir. Yeni teknolojiler internet gibi, kullanıcının kendi elektronik gazetesini oluşturmasına da izin vermektedir.

6)Etkileşim kapasitesinin artışı: Yeni iletişim teknolojilerinin iletişim sürecine kazandırdığı en önemli unsur, karşılıklı etkileşim kapasitesini artırmasıdır. Geleneksel iletişim araçlarıyla yeni teknolojiler arasındaki ayrımı belirleyen de bu karşılıklı etkileşim özelliğidir. Geleneksel medya etkileşimi oldukça sınırlı bir düzeyde gerçekleştirilmiştir: mektupla ya da telefonla katılım gibi. Ancak iki yönlü kablo ve telefon hatları, izleyicinin medya izleme ya da kullanım anına

müdahale şansını artırmıştır. Etkileşim, kullanıcı-gönderici kontrolü ayrımını bulanıklaştırmıştır⁶³.

Geleneksel kitle iletişim araçlarının her biri farklı özelliklere sahiptir. Örneğin gazete, resim, fotoğraf ve yazıyı bünyesinde barındırırken, radyo yalnızca sese sahip olan bir araç olarak ortaya çıkmış, radyonun ardından toplum yaşamına giren televizyon hareketli görüntüyü ve sesi birlikte kullanmasıyla toplum yaşamında yer etmiştir. “Melez bir araç” olarak nitelendirilen internet ise bütün bu özellikleri içinde barındırmaktadır. Eş deyişle metin, resim, fotoğraf, animasyonlar, video görüntüleri, ses internette bir arada kullanılabilir⁶⁴.

⁶³ Nilüfer Timisi, **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi** (Ankara: Dost Kitabevi, 2003) s.83.

⁶⁴ Halil İbrahim Gürcan, **Sanal Gazetecilik**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları,1999), s.122.

2. İLETİŞİMDE YENİ TEKNOLOJİ: İNTERNET

2.1. İnternet Kavramı

90'lı yıllarla birlikte bütün dünyada ve doğal olarak Türkiye'de de bilgisayar teknolojisinde hızlı gelişim yaşanmıştır. Bu gelişme 90'lı yılların sonuna doğru geniş kitleleri yeni bir iletişim ortamıyla internetle tanıştırmıştır.

İnternet sözcüğü Türkçeye, İngilizceden olduğu gibi geçmiş bir birleşik sözcüktür ve bu sözcüğün parçalarından biri olan "net" sözcüğü bilgisayar ağı anlamına gelmektedir. Bilgisayar ağı sanılanın aksine karmaşık bir sistemi anlatmamaktadır. İki bilgisayar arasındaki bilgi alışverişini sağlamak için kablolar aracılığıyla kurulmuş bir sistem bile bir bilgisayar ağıdır. Bu sistemin en basit ve en sık rastlanan örneği bir ofisteki bilgisayarların birbirine bağlanmasıdır. Bu ağlar yerel ağ olarak nitelenmektedir ve Uluslararası literatürdeki adı LAN (local area network)dır⁶⁵.

Yerel ağların yanı sıra ulusal ağlardan, bölgesel ağlardan oluşan bu yapı farklı görünlümlere bürünebilmektedir. İşte bu ağların daha büyük bir ağ oluşturacak şekilde bağlanmasıyla oluşan ve neredeyse tüm dünyaya yayılan büyük ağa İnternet denilmektedir. Türkçeye "ağlar arası ağ" olarak çevrilebilen internet terimi "ağların ağı" olarak da anılmaktadır. Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi İnternet, kurulu ağların tamamının birbiriyle bağlanmasıyla oluşmuş yeni devasa bir ağıdır⁶⁶.

Geray'a göre İnterneti yaygın olan "bilgisayar ağlarının ağı" olarak tanımlamak yerine sayısal ağları birbirine bağlayan ağ olarak tanımlamak daha anlamlıdır. Çünkü birbirine bağlanan sadece "klasik anlamda bilgisayarlar" değildir. Her türlü hareketli görüntü, sabit görüntü, müzik ve ses yanında metinsel verilerin gönderilmesi olanaklıdır⁶⁷.

⁶⁵ Ahmet Turan Köksal, Dilek Oktay ve Sarp Eser, **İnternet** (İstanbul: Pusula Yayımcılık ve İletişim Ltd., 1999), s. 16-17.

⁶⁶ Ahmet Turan Köksal, **İnternet Sizden Korksun** (İkinci Basım, İstanbul: Pusula Yayımcılık ve İletişim Ltd., 1997), s. 19.

⁶⁷ Geray, **a.g.e**, s.20.

2.2. İnternetin Tarihsel Gelişimi

İnternetin tarihsel kaynağı A.B.D ile Sovyetler Birliği arasındaki soğuk savaş dönemine kadar uzanır. Şöyle ki, Sovyetler Birliği'nin 1957 yılında Sputnik uydusunu uzaya göndermesinin ardından, Amerikan hükümeti, özellikle bir nükleer savaş tehlikesi karşısında, askeri iletişimin korunabilmesi amacıyla çeşitli arayışlara girmiştir. Bu kapsamda, 1960'lı yıllardan itibaren ünlü eğitim kurumu M.I.T (Massachusetts Institute of Technology)'nin liderliğinde olası bir savaş veya karışıklık durumunda, tek bir ana bilgisayar ünitesinden bağımsız olarak çalışabilen bir bilgisayar ağı kurulabilmesi amacıyla çeşitli çalışmalar yapılması gündeme gelmiştir⁶⁸. Bu amaçla, A.B.D Savunma Bakanlığının bir kuruluşu olan ARPA (Advanced Research Projects Agency)'nin desteğiyle çalışmalara başlanmış ve Los Angeles, Santa Barbara, Stanford ve Salt Lake City kentlerinde bulunan dört büyük bilgisayar arasında bilgi transferi gerçekleştirilmiştir. Bu merkezler arasında yollanan ufak tefek yazı dosyaları ise e-mail (e-posta) olarak adlandırılmıştır. Çekirdek teknolojinin oluşmasındaki bir diğer aşama ise Dosya Transfer Protokolünün (FTP- File Transfer Protocol) oluşturulmasıyla gerçekleşmiştir. Bu sistemle ARPANET üzerindeki bilgisayarlar arasında dosya alışverişi gerçekleştirilmeye başlamıştır⁶⁹.

70'li yıllarda sınırlı alan deneyleri yapılan sistem için gerekli protokol spesifikasyonları bir kaç kez yeniden yazılmıştır. Böylece, A.B.D Savunma Bakanlığının araştırma bölümlerindeki yoğun çalışmalar sonucunda ARPANET adı verilen askeri bilgisayar ağı kurulmuştur. ARPANET sistemi, elektronik posta ve ağ haberleri gibi servislerin belirli bir istikrara kavuşmasını sonuçlamış ve 1980'li yıllarda Amerikan ordusu, faaliyetlerini yeni kurduğu "MILNET" ağına taşıyarak, ARPANET'i tamamen sivil kullanıma bırakmıştır. Yine 1980'li yıllarda, A.B.D'nin yanı sıra İngiltere ve Japonya gibi ülkelerde de yeni ağ sistemleri kurulması amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmış ve 1984 yılında İngiltere'de kurulan JANET, A.B.D dışında kurulan ilk ağ sistemi olarak ortaya çıkmıştır.

⁶⁸ İçel ve Ünver, **a.g.e**, s.465.

⁶⁹ Köksal, **a.g.e**, s.13.

1989 yılında ise National Science Foundation tarafından kurulan NFS Net sistemi devreye sokulmuştur⁷⁰.

Pek çok şeyin başlangıcı gibi görünen ARPANET 1990 yılında görevini tamamlayıp servisten kaldırılırken, yerini CompuServe, Prodigy, America Online gibi yeni ağlar almaya başlamıştır. İnternet 1997 yılı verilerine göre 45.000'den fazla ağın bağlı olduğu devasa bir yapı olarak insanlığın karşısında durmaktadır⁷¹. 1997 yılı verilerine göre 120 milyonun üzerinde insanın kullandığı ve her ay kullanıcı sayısı yaklaşık % 10 artan internetin, 2000 yılı verilerine göre kullanıcı sayısı her ay % 5 artmaktadır⁷².

DÜNYA NÜFUS VE İNTERNET KULLANIM İSTATİSTİKLERİ

Tablo 1: Dünyada internet kullanımı

Bölge	Nüfus 2008 tahmini	İnternet Kullanıcıları 31 Aralık 2000	İnternet kullanımı Son veriler	Dünya Kullanım Yüzdesi	2000–2008 Kullanım artış oranı
Afrika	975.330.899	4.514.400	54.171.500	5.6 %	1.100.0 %
Asya	3.780.819.792	114.304.000	657.170.816	17.4 %	474.9 %
Avrupa	803.903.540	105.096.093	393.373.398	48.9 %	274.3 %
Orta Doğu	196.767.614	3.284.800	45.861.346	23.3 %	1.296.2 %
Kuzey Amerika	337.572.949	108.096.800	251.290.489	74.4%	132.5 %
Latin Amerika	581.249.892	18.068.919	173.619.140	26.9 %	860.9 %
Avustralya	34.384.384	7.620.480	20.783.419	60.4 %	172.7 %
DÜNYA TOPLAMI	6.710.029.070	360.985.492	1.596.270.108	23.8 %	342.2 %

Kaynak: 8 Ağustos 2009 tarihinde güncellenen yukarıdaki veriler www.internetworldstats.com sitesinden uyarlanmıştır.

Dünya üzerindeki kullanıcı sayısı günden güne daha da artmıştır. Mayıs 2007 verilerine göre (Tablo 1) dünyada bir milyonu aşkın kullanıcı sayısı vardır⁷³.

⁷⁰ Hasan Sınar, **İnternet ve Ceza Hukuku**, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2001) s.23.

⁷¹ Köksal, **a.g.e**, s.21.

⁷² Aras Taha "Dayan yeni Asır," **PC World**, Ocak 2000, s.129.

⁷³ <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> (Erişim 18 Mayıs 2007).

İnternet aracılığıyla bilgi iletimi ve paylaşımı bazı kurallara uyulmak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Bu kurallara kısaca “internet protokolleri” ya da “TCP/IP Protokoller ailesi” denir. TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol), bilgisayar ile veri iletme-alma birimleri arasında organizasyonu sağlayan, böylece bir yerden diğerine veri iletimine olanak veren pekçok veri iletişim protokolüne verilen genel isimdir. Başka bir ifade ile, TCP/IP protokolleri bilgisayar arası veri iletişiminin kurallarını koyar. Bu protokollere örnek olarak, dosya alma/gönderme protokolü (FTP, File Transfer Protocol) elektronik posta iletim protokolü (SMTP Simple Mail Transfer Protocol) gösterilmiştir. Adını sıkça duyduğumuz (WWW) ortamında birbirlerine link objelerinin iletilmesini sağlayan protokol ise, Hyper-Text Transfer Protocol (HTTP) olarak adlandırılmaktadır⁷⁴.

TCP/IP protokolünü yapısal olarak incelediğimizde ise, bu protokol, iki ayrı protokolün bir araya gelmesi sonucundan ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki olan TCP (Transport Control Protocol), mesajların doğru yere ulaştırılmasından; ikincisi IP (Internet Protocol) ise adresleme sisteminden sorumludur⁷⁵.

Türkiye'nin nüfusunun yaklaşık 75 milyon olduğunu varsayarsak 10 milyonu aşan bir internet kullanıcılarına ulaştığı ve nüfusa göre kullanım yaygınlığı oranının ise 13,9 olduğunu görmekteyiz⁷⁶.

Tablo 2: Türkiye’de internet kullanımı

YIL	Kullanıcı	Nüfus	% Oranı	Kaynak
2000	2.000.000	70.140.900	2.9 %	ITU
2004	5.500.000	73.556.173	7.5 %	ITU
2006	10.220.000	74.709.412	13.9 %	Comp. Ind. Almanac
2008	26.500.000	75.793.836	35.0 %	Internetworldstats

Kaynak: www.internetworldstats.com

⁷⁴ İçel ve Ünver, **a.g.e**, s.466–467.

⁷⁵ Sınar, **a.g.e**, s.24.

⁷⁶ <http://www.internetworldstats.com/list2.htm> (Erişim 18 Mayıs 2007).

Ağustos 2009 verilerine göre Türkiye’de internette en çok ziyaret edilen ilk on içinde yer alan web sayfasında ise şu siteler yer almaktadır⁷⁷:

- 1.google.com.tr
- 2.facebook.com
- 3.google.com
- 4.live.com
- 5.youtube.com
- 6.hurriyet.com.tr
- 7.milliyet.com.tr
- 8.blogger.com
9. mynet.com
- 10.rapidshare.com

2.3. İnternetin Özellikleri

Yukarıda ne olduğunu ve nasıl bir süreç sonunda ortaya çıktığını belirttiğimiz İnternet’le ilişki bazı kavramların açıklanmasına bu bölümde yer verilecektir. İnternet; e-posta ve FTP’nin (Dosya Transfer protokolü) yanı sıra WWW, Arama motorları, Chat (sohbet) olanakları, News Groups (haber gurupları), Hypertext, hyperlink, Html ve Java gibi ilk anda anlaşılması zor ya da anlamsız görünen sözcüklerle adlandırılan bir takım özelliklere sahiptir.

2.3.1. World Wide Web Teknolojisi

İnternet denildiğinde www ile başlayan bir internet adresinden söz edilir. WWW sistemi, bir pencere içerisinde belirli bir şekilde düzenlenmiş çeşitli veri türlerinin gösterilmesidir. İlk anda ekrana gelen veriler “Web Sayfası” olarak adlandırılırken, bu sayfaların tek tek hazırlanıp birbirine bağlanmasıyla

⁷⁷ http://www.alex.com/site/ds/top_sites?cc=TR&ts_mode=country&lang=none (Erişim 8 Ağustos 2009).

oluşturulan sisteme ise “Web Sitesi” denmektedir.⁷⁸ Kelime anlamı olarak dünyayı saran ağ anlamına gelen web; yazı resim, ses, video, animasyon gibi pek çok farklı nitelikteki verilere etkileşimli olarak ulaşmamızı sağlayan çoklu bir hiper ortam sistemidir⁷⁹.

Web üzerinde, bilgisayara kaydedilmiş, elektronik ortamda bulunan, resim, yazı, film, ses gibi her türlü veriye erişilebilmektedir. Web sayfaları, sadece bilgiyi göstermenin dışında kullanıcıya diğer internet araçlarını kullanma olanağı da sağlamaktadır. Örneğin fare ile sayfa üzerindeki belirli bir yere tıklanıldığında e-posta gönderebilir, sorgulama yapıp aranılan şeyler bulunabilir⁸⁰.

Tüm dünyada birbirine bağlı olan web sayfalarına erişmek için ara birim programları kullanılmaktadır. Bu programlara, “Web Tarayıcı” ya da “Web gösterici” (Web Browser) denmektedir. Kullanıcı internet üzerinde ağ servisleriyle bağlantı kurar, ağ kaynaklarını ister ve servis sağlayıcı bunları kullanıcıya görüntüler. Uzmanlaşmış ağ servisleri olan web sunucularının görüntüledikleri dokümanlar hipermetin dokümanlarıdır. Bir web inceleyicisi ile hipermetin okurken metnin belirli kısımları ışıklanır ya da özel bir şekilde işaretlenir; bunlar (hyperlink). hiper bağlantılardır Bu bağlantılarla bir sayfadan başka bir sayfaya ulaşılabilir.

2.3.2. HTML Dili

Hyper Text Markup Language (Hiper metin işaretleme dili) tamlamasının kısaltması olan HTML World Wide Web'in bilgi görüntülemekte kullandığı dosya formatıdır. HTML sayfaları kullanılarak metinler değişik şekillerde ekrana getirilebilmekte, sayfalara resim ve ses eklenebilmektedir⁸¹.

Web'i tanımlayan temel unsurlardan biri olan HTML 1989 yılında Tim Bernes-Lee tarafından geliştirilmiştir. HTML çok farklı bilgisayarlar kullanan bilim adamlarının ağ üzerinde sorunsuz bir biçimde bilgi paylaşımlarına olanak

⁷⁸ Gürçan, **a.g.e**, s.49

⁷⁹ Aslan İnan, **İnternet El Kitabı** (İstanbul: Sistem Yayınevi, 1999) s.7, Köksal, **a.g.e**, s.202.

⁸⁰ Köksal, **a.g.e**, s.204.

⁸¹ İlhami Kul, **İnternet, Elektronik ve Multimedya Teknik Terimler Sözlüğü** (İstanbul:İnkılâp Yayınları, 1998), s. 129.

verecek bir format olarak düşünölmüş ve çeşitli özellikleri bünyesinde barındırması istenmiştir. Bir dokümanın farklı kapasiteleri (fontları, grafikleri ve renkleri) olan bilgisayarlarda benzer şekilde görüntölenebileceği platformdan bağımsızlığı araştırmacılar için hayati önem taşımaktadır.

Bir doküman içinde herhangi bir sözcük veya ifadenin bir başka dokümana referansta bulunmasına olanak veren hiper metin sistemdeki birçok büyük doküman içinde ve arasında dolaşmaya olanak vermesi gerekli görölmekteydi. Daha önce farklı şekilde yapılanmış dokümanlar, dokümanların başka formatlara çevrilmesine ve metin veri tabanlarını arama gibi ileri düzey uygulamalara olanak vermesi beklenmekteydi⁸².

HTML bu beklentileri karşılasa da kullanımı beklenildiği kadar hızlı yaygınlaşmamıştır. Bunun en temel nedeni ise profesyonel düzeyde elektronik yayıncılık yapılabilecek özelliklere sahip olmamasıydı. Çeşitli font özellikleri olmasına karşın grafik özelliklere sahip değildi. 1993 yılında NCSA firması geliştirdiği grafik özellikleri HTML'ye dahil edince, sayfalarda logolar, ikonlar, fotoğraflar, resimler, diyagramlar kullanılabilir hale gelmiştir. Bu eklemeler çoğalmaya başlamış ve HTML standardı olmayan kontrolsüz bir gelişme göstermiştir.

1994 yılında İsviçre'de düzenlenen ilk www konferansında bir HTML çalışma grubu oluşturulmuştur ve standartlaştırma girişimlerine hız verilmiştir. Çalışmalar sonucunda bugün yaygın olarak kullanılan HTML Level 2 ortaya çıkmıştır⁸³.

HTML bir şekillendirme dilidir. Hazırlanan ham dokümanlar HTML'nin işaretleyicileri ile formatlanır. Böylece bir ağ üzerinden ya da yerel olarak yazılımın göz gezdiricisi yardımıyla taranması sonucu okunabilir bir doküman ortaya çıkmaktadır.

HTML işaretleri, grafik, ses, video görüntüsü gibi objeleri bir metin içine ekler ve hiper metin ilişkisi kurar. Hiper metin HTML dilinin en önemli özelliğidir.

⁸² Baron, Billy, Jill H. Ellsworth, Kevin M. Savetz. **İnternet**. Çeviren: Nezihe Bahar ve Devrim Türkmen.(İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1997), s.598.

⁸³ **Aynı**, s.599.

Bu herhangi bir metin parçasının diğer bir HTML parçasına bağlanabileceği anlamına gelmektedir⁸⁴.

İnternet üzerinde, HTML işaret dili kullanılarak oluşturulan web sayfalarının aktarılabilmesi için ise standart bir protokol kullanılır ve bu protokole http (Hyper Text Transfer Protocol) ismi verilir. HTTP protokolü bu özelliği ile web üzerinde en çok kullanılan protokol olma özelliği gösterir⁸⁵.

2.3.3. URL Adresi

İnternet üzerinde web sayfaları başta olmak üzere erişilebilecek olan servisleri belirlemek ve tanımlamak için kullanılan adreslere URL (Uniform Resource Locators) denilir⁸⁶. Diğer bir deyişle URL web üzerinde ulaştığımız yerin kimliğini belirler. İnternette bir web servisine bağlanabilmemiz için gerekli adresi ifade eder. İnternette gezinirken belli bir adresleme sistemi ile karşı karşıya kalınmaktadır. İnternet adreslerinin gruplandırılmasında kullanılan başlıca kısaltmalar ve bu kısaltmaların işaret ettiği kuruluş grupları şu şekilde sıralanmaktadır⁸⁷:

Tablo 3 : İnternet adreslerinin gruplandırmasındaki kısaltmalar

com: Ticari kuruluşları	org: Sivil toplum kuruluşları
edu: Eğitim kuruluşları	ac: Akademik kuruluşlar
gov: Hükümet kuruluşları	int: Uluslararası kuruluşlar
mil: Askeri kuruluşlar	net: Kendi özel ağları olan ve bunu dış kullanıma sunabilen gruplar

İnternet adreslerinde bu tür kuruluşların niteliklerine göre ayırımın yanı sıra, adresin sonuna eklenen iki harfli bir ülke kodu bulunmaktadır. Bu kod ilgili

⁸⁴ Kürşat Çağıltay, **İnternet** (Ankara: Metu Press, 1997), s.117.

⁸⁵ İnan, **a.g.e**, s.547.

⁸⁶ İnan, **a.g.e**, s.74.

⁸⁷ Köksal, Oktay, Eser, **a.g.e**, s.39

adresin hangi ülke çıkışlı olduğunu göstermektedir. Örneğin Türkiye için “tr”, Almanya için “de”, Fransa için “fr” gibi kısaltmalar kullanılmaktadır.

2.3.4. FTP (File Transfer Protocol)

FTP kavramı bir bilgisayardan diğer bilgisayara internet üzerinden ya da ağ aracılığıyla verilerin aktarılması şeklinde ifade edilebilir⁸⁸. Dosya transfer sistemi için biri sunucu olan diğeri alıcı olan iki bilgisayara ihtiyaç vardır. FTP özelliği verilerin, bilgilerin internet ortamına gönderilmesini sağlamaktadır. Bilgisayarlar arası bağlantı kurulduğunda dosyaların gönderilmesi, değiştirilmesi mümkün olabilmektedir. İnternet üzerinden nesne değişimini olanaklı kılmaktadır.

2.4. İnternetin İşlevleri

Sayısal ağları birbirine bağlayan ağ olarak tanımladığımız interneti milyonlarca bilgisayar ağının birbirine bağlandığı bir sistem olarak düşündüğümüzde çift yönlü bir bilgi akışının sağlanması şeklinde işleyen bir yapısı olduğuna değindik.

Bugün çeşitli rezervasyonlardan alışverişe ya da dünyanın herhangi bir yerinde bulunan bir kütüphanedeki yayınlara erişmeye kadar bir başka deyişle; ekonomiden ticarete, iş yaşamı ve sanayiden devlet kurumlarına, bankalardan adliyelere, medyadan hastanelere kadar uzanan kullanım alanı söz konusudur⁸⁹.

Hızla gelişen iletişim teknolojisi karşısında internetin kullanım alanlarının artması ve internet üzerinden gerçekleştirilebilen iş ve işlemlerin çoğalması beklenmektedir.

İletişim aracı olarak internetin en yaygın olarak kullanılan işlevsel özellikleri elektronik posta, forumlar, haber grupları, Usenet, sohbet, FTP, Telnet ve benzeri uygulamalardır. Burada sayılanlardan başka birçok işlevi olmasına karşın bu bölümde sınırlı biçimde bazı işlevlerine yer verilmiştir.

⁸⁸ Jennifer Niederst Robins, **Web Design in a Nutshell** (London:O'relly, 2002) s.17.

⁸⁹ http://kurultay.tbd.org.tr/kurultay20/Bildiriler/Baris_Gunaydin/bildiri.pdf (09 Ekim 2005).

2.4.1. Elektronik Posta (e-mail)

Elektronik posta bilişim sözlüklerinde, bilgisayar uç birimlerinde hazırlanan ve bilgisayar ağları üzerinden iletilen mesajlar olarak tanımlanmaktadır. Bir başka ifadeyle, yazdığımız ve adreslediğimiz bir metnin veya bu metne eklediğimiz bir dosyanın bağlı bulunduğumuz internet servisinden alınıp, uzaktaki başka bir sisteme kopyalanması ve o sistemdeki adres ile belirtilen kullanıcının posta kutusuna yerleştirilmesi şeklinde tanımlamak mümkündür⁹⁰.

Elektronik posta, geleneksel posta ve telefon gibi iletişim araçlarına kıyasla çok önemli avantajlara sahiptir. Çok hızlı iletilebilir olması, güvenilir olması ve son derece ucuz bir iletişim aracı olması bu avantajlar arasında sayılabilir.

2.4.2. Forumlar

Çevrimiçi tartışma grubu olarak ifade edilen forum, belirli konularda grup oluşturan çok sayıda kişi arasında görüş alışverişi ya da tartışma ortamı yaratan bir araçtır⁹¹.

Oluşturulan bu gruplar elektronik posta yoluyla oluşturulduğunda bunlara posta listesi(mailing list) ismi verilir⁹².

2.4.3. Haber Grupları

Haber grupları, internet ağı üzerinde forum ve tartışmaların yapılabildiği bölümlere verilen isimdir. Bu bölümlere bütün kullanıcılar tarafından mesaj gönderilebilir ve diğer kullanıcılar da bu mesajları izleyebilirler⁹³.

⁹⁰ Coşkun Tülcü, **Çaya Çorbaya İnternet**, (İstanbul: Beta Yayınevi,1996) s.39.

⁹¹ <http://www.webopedia.com/TERM/F/forum.html> (Erişim 18 Eylül 2008)

⁹² Sınar, **a.g.e**, s.35.

⁹³ Erkan Boğaç, Murat Songür, **Açıklamalı Bilgisayar ve İnternet Terimleri Sözlüğü** (Anra: Hacettepe-Taş Yayınevi, 1999) s.364.

2.4.4. Usenet

Usenet, konularına göre hiyerarşik olarak sınıflanmış binlerce haber grubundan oluşan ve dünya üzerindeki milyonlarca kullanıcının çok değişik konularda görüş ve düşüncelerini açıklamak üzere yazılar ve haberler gönderdiği bir tartışma platformudur⁹⁴.

Resmi Usenet hiyerarşisine göre mesaj gruplarının kategorileri şöyledir. Bu sınıflama daha önce bahsedilen URL adreslerindeki sınıflama ile paralellik göstermektedir⁹⁵.

comp(computers): Bilgisayarlar teknolojisi ile ilgili konular

sci(science): Akademik, bilimsel konular

rec(recreation):Hobiler ve diğer eğlenceler ile ilgili konular

biz(business):İş dünyası ile ilgili konular

rel(religion):Dinle ilgili konular

soc(social):Sosyal, toplumsal ve kültürel konular

2.4.5 Sohbet

International Relay Chat (IRC) ya da bilinen adıyla chat İngilizce sohbet anlamındadır. Kullanıcıların internet üzerinden eş zamanlı olarak birbirleriyle konuşmalarını sağlayan sohbet ortamlarının haber gruplarından farkı iletişiminin eş aracılığıyla sohbet etmek isteyenler, belirli ya da herhangi bir konu için düzenlenmiş “sohbet odaları”nda bir araya gelerek iletişim kurarlar⁹⁶. Günümüzde en yaygın olarak kullanılan IRC programı olarak MIRC programını gösterebiliriz⁹⁷.

⁹⁴ Halil Seyidoğlu, **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı** (İstanbul:Güzem Yayıncılık, 1997) s.225.

⁹⁵ Tülcü, **a.g.e**, s.70.

⁹⁶ Sınar, **a.g.e**, s.38.

⁹⁷ <http://www.mirc.co.uk> (Erişim 10 Eylül 2004).

Günümüzde artık sohbet ve iletişim için kişiler birbirlerinden telefon numaralarının yanı sıra MSN adresleri ister hale gelmiştir. MSN Windows kullanıcıları için geliştirilmiş anlık mesaj iletmeye yarayan bir sohbet programıdır. Program kullanıcılarına bilgisayarlarının başında diğer işlerini yaparken mail adresleri ile çevrimiçi olan kullanıcılar arasında iletilerin gönderilmesine dosyaların paylaşılmasına olanak vermektedir.

2.4.6. Blog (Web günlüğü)

Blog, teknik bilgi gerektirmeden, kendi istedikleri şeyleri, kendi istedikleri şekilde yazan insanların oluşturdukları, günlüğe benzeyen web siteleridir. İngilizcedeki "web" ve "log" kelimelerinin birleşmesinden oluşan weblog kavramının zamanla yaygınlaşmış adıdır. Türkçe karşılık olarak tercih edilen web günlüğü sözcüğü ve blog yazarlarını da web günlükçüsü sözcüğü kullanılması tercih edilmektedir.

Blog, genellikle güncelden eskiye doğru sıralanmış yazı ve yorumların yayınlandığı, web tabanlı bir yayını belirtir. Çoğunlukla her gönderinin sonunda yazarın adı ve gönderi zamanı belirtilir. Yayıncının seçimine göre okuyucular yazılara yorum yapılabilir. Yorumlar, blog kültürünün çok önemli bir dinamiğidir; bu sayede yazar ve okuyucular arasında iletişim sağlanır. Bunun dışında, geri izleme (trackback) mekanizmasıyla, belirli bir yazı hakkında yazılan diğer yazıların belirlenebilmesi de mümkündür.

İlk ağ günlükleri elle yazılıp güncellenirken, bugün bu iş için özel yazılmış yazılımlar kullanılmaktadır. Bu yazılımlardan bazıları bir blog servisi sağlayıcı sitenin alt alan adları olarak yaratılabilen, bazıları ise kullanıcının kendi sunucusuna kurup çalıştırması gereken yazılımlardır.

Blogların içeriği geleneksel internet içeriğinden farklılık gösterdiği için sadece bloglar için kurulmuş özel indeksleme mekanizmaları ve arama motorları bulunmaktadır. Technorati en başarılı blog teknolojilerinden biridir. Ayrıca Google Blog Search adında bir blog arama motoru işletmektedir. 2005 yılında Verisign tarafından satın alınan Weblogs.com, dünyanın en büyük blog ping servisi olarak tüm internet indeksleme mekanizmalarına veri sağlamaktadır.

İnternet ile ilgili ciddi bir araştırma kurumu olan Jupiter Research'ün 2005 yılında yaptığı bir araştırmasına göre, blog sitesi sahiplerinin yarısının yıllık geliri 60.000 doların üstünde; blog okuyanların %60'ı erkek ve blog okuma alışkanlığı olanların %73'ü 5 yıldan uzun süredir internet bağlantısına sahip. 2005 sonunda yapılan başka bir araştırmaya göre de internet kullanıcılarının %38'i blog kelimesinin anlamını bildiklerini, %27'si ise blog okuduklarını belirtmiştir. Blogosferin nabzını tutma misyonundaki Technorati'nin istatistiklerine göre, günde 50.000'den fazla yeni blog sitesi yaratılmaktadır⁹⁸.

2.4.7. Elektronik Ticaret (e-ticaret)

İnternetin bir başka işlevi olarak elektronik ticaret, alışveriş yöntemlerinin değişmesine yol açmıştır. Mağazaları gezmek yerine İnternet aracılığıyla satın alınmak istenilen ürüne ilişkin bilgilere erişmek olasıdır. Ürün hakkında kullanıcı görüşleri okunabilmekte ve hatta benzer ürünlerle birçok unsurlar açısından karşılaştırmalar yapılabilmektedir. Diğer yandan İnternet üzerinden alışveriş yapılabilecek sitelerin sayıları her geçen gün artmaktadır. İnternette alışveriş yapmanın kolay yanı anahtar sözcükle tarama yapılabilmesidir. Bu işlem zaman ve/veya mekân sınırlılığı olmadan 7 gün 24 saat her yerden bağlanarak gerçekleştirilebilmektedir.

Elektronik ticaret geniş kapsamlı bir tanım ile internet üzerinden ve bilgisayar desteği ve telekomünikasyon teknolojisi kullanılarak mal satılması ve hizmet sunulması, ürünlerin ve hizmetlerin tanıtılması ve bunların ticari amaçlarla piyasaya arz edilmesi, satışların yapılması ve satış bedellerinin tahsil edilmesi olarak ifade edilebilir⁹⁹. Dünya Ticaret Örgütü'ne göre elektronik ticaret, mal ve hizmetlerin üretim, reklâm, satış ve dağıtımlarının telekomünikasyon ağları üzerinden yapılmasıdır.¹⁰⁰

⁹⁸ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Blog> (Erişim 20 Mayıs 2007).

⁹⁹ Bülent Sözer, **Elektronik Sözleşmeler**, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2002) s.21.

¹⁰⁰ World Trade Organization, Special Studies 2: Electronic Commerce and the Role of the WTO, Geneva, 1998.

Günümüzde özellikle web sayfalarından mal satışı yapılması gittikçe artan bir yöntem olarak gelişmektedir. Özellikle cep telefonu, kitap, dvd gibi ürünlerin internet üzerinde satışında büyük bir artış gözlemlenmektedir. İnternetin ticaret hayatında kullanıldığı bir diğer alan ise internet bankacılığıdır.

2.5. İnternetin Søjeleri

İnternetin søjelerini “İnternetin aktörleri” olarak da ifade edebiliriz. İnternetin sunduğu hizmetlerin yerine getirilmesini sağlayan ve internet sektöründe faaliyet gösterenlere “İnternet søjeleri” adı verilmektedir. İnternetin søjelerini telefon/telekomünikasyon idareleri, sunucu, servis sağlayıcılar ki bunlar işlevleri açısından içerik-erişim ve servis sağlayıcısı olarak üç alt başlıkta ele alırsak, son olarak kullanıcılarla birlikte dört ana başlıkta toplamak mümkündür¹⁰¹.

2.5.1. Telefon/Telekomünikasyon İdareleri

İnternet bağlantısı telefon hatları üzerinden sağlanmaktadır. Telefon hatları ise her ülkenin telefon/telekomünikasyon idarelerinin mülkiyeti ya da kontrolü altındadır.

2.5.2. Sunucu

Her internet servis sağlayıcısı bir sunucu (server) kullanmaktadır. Sunucu bir bilgisayar ya da program olabilir. Sunucunun önemi internette yayınlanmakta olan bilginin sunucu üzerinden yayınlanıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

Özel ya da tüzel kişiler de bir sunucuda kendilerine ya da başkalarına ait bilgileri depolayarak yayınlatabilmektedir. Böyle bir durumda söz konusu gerçek veya tüzel kişi internet erişimi için bir İnternet Servis Sağlayıcı ile anlaşma yapmak zorundadır. İnternet Servis Sağlayıcının ya da özel bir sunucunun, örneğin başkasına ait olan bilgiyi kendi bilgisayarına depolayarak internette yayınlaması işlemine hosting adı verilmektedir. Başkalarına ait bilgileri saklayan gerçek ve tüzel kişi aynı zamanda kendisi doğrudan internete bağlantı

¹⁰¹ Sevil Yıldız, **Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi**, (İstanbul: Nobel Yayınevi, 2006) s.32.

kurma özelliğine sahip ise, bu gerçek veya tüzel kişi, artık İnternet Servis Sağlayıcı statüsüne geçmektedir¹⁰².

2.5.3. İnternet Erişim Sağlayıcısı

İnternet erişim sağlayıcı kullanıcıların internet ağına erişmelerini sağlayan internet süjesidir. Başkasına ait içeriklere ulaşılmasına yalnızca aracılık etmektedirler. Erişim Sağlayıcı doğrudan internet bağlantısına sahip olmaktadır. Ayrıca başkalarına ait bilgileri kendi sunucularında depolayarak bu bilgilere internet üzerinden erişilebilir kılma gibi bir hizmeti bulunmamaktadır¹⁰³.

2.5.4. İnternet Servis Sağlayıcısı (Yer Sağlayıcı)

İnternet servis sağlayıcılar internete bağlanmak isteyen kişiler ile internet arasında köprü görevini yürüten kuruluşlardır. İnternete bağlanmak için tüm donanımı hazır olan bir kullanıcı, bir internet servis sağlayıcı kuruluş olmadan internet ağına dâhil olamamaktadır.

İnternet Servis Sağlayıcı, kendi bilgisayarlarını kullanıcıların internete ulaşabilmeleri için bir giriş kapısı olarak hizmet veren internet süjesidir¹⁰⁴.

İnternet Servis Sağlayıcılar belirli bir alt yapı kurarak sahip oldukları doğrudan internet bağlantısını genellikle bir ücret karşılığı kullanıma açmak suretiyle internete erişim olanağı sağlamanın yanı sıra, başkalarının hazırlamış olduğu içeriği kendi sunucularında depolayabilme ve doğrudan bağlantılarını kullanarak bu içeriği internet üzerinden erişilebilir kılabilme özelliğini de sahiptirler¹⁰⁵.

¹⁰² <http://www.superonline.com/hukuk/hukuk.htm> (Erişim 28.4.2005).

¹⁰³ <http://www.superonline.com/hukuk/hukuk.htm> (Erişim 28.4.2005).

¹⁰⁴ Sınar, **a.g.e**, s.41.

¹⁰⁵ Sınar, **a.g.e** s.42.

2.5.5. İnternet İçerik Sağlayıcısı

İnternet içerik sağlayıcı, bir bilgi ya da belgeyi internet ortamında yayınlanacak Şekilde düzenleyen ya da hazırlayan kişi veya kuruluřlardır¹⁰⁶. Başka bir deyişle internet ortamında sunulan bilgi, yazı, fotoğraf gibi içerikleri sağlayanı ifade etmektedir. İçerik sağlayıcılar, forumlarda başkaları tarafından gönderilen mesajları yazan ve gerek gördüğünde kendisine ait mesajları silebilme olanağına sahip bulunmaktadırlar¹⁰⁷. Bu anlamda çeşitli haberlere ilişkin olarak yorum yapan kullanıcılar da içerik sağlayıcı durumundadır.

2.5.6. Kullanıcı

En basit anlamı ile kullanıcı internet ortamında bilgisayarını aracılığıyla giren kişiyi ifade etmektedir. İnterneti etkin ve yararlı bir biçimde kullanmak suretiyle bilgi toplumunu oluşturacak bireylerin her birisi kullanıcıdır¹⁰⁸. Kullanıcılar gerçek ya da tüzel kişiler olabilmektedir. İnternette yayınlanmakta olan bilgi ve belgeleri izleyen, okuyan ve kendi bilgisayarlarına yükleyen sjelerdir.

¹⁰⁶ Yıldız, **a.g.e**, s. 34.

¹⁰⁷ Sınar, **a.g.e**, s.41.

¹⁰⁸ Yıldız, **a.g.e** , s.34.

3. İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK

Bu bölümde internet ortamında yayıncılığın özellikleri ile internet ortamında yapılan yayıncılık faaliyetinin geleneksel kitle iletişim araçları ile yapılan yayıncılık faaliyeti arasındaki benzerlikleri ve farklı yanları ortaya konacaktır.

3.1. İnternet Ortamında Yayıncılık ve Özellikleri

Yeryüzünde sınırları ortadan kaldıran internet sayesinde insanlar bilgi denizinde yüzerken, evlerinden ya da ofislerinden dünyanın herhangi bir yerindeki bilgilere, belgelere erişip hatta alışveriş yapabilir hale gelmişlerdir. Yaşanılan bu baş döndürücü hızdaki gelişmeler yaşadığımız her alanı yeniden tanımlama gereğini zorunlu kılmıştır. Bu alanların başında da yayıncılık ve iletişim gelmektedir.

Bireysel ve toplumsal mirasın kuşaktan kuşağa aktarımında, kamuoyu oluşumunda ve tarihsel bilgilerin ham olarak ilk derlenip toparlanma yeri olan geleneksel türdeki gazetelerin yanında, internetin kullanımının yaygınlık kazanmasıyla günümüzde elektronik gazetecilik ya da internet gazeteciliği olarak anılan yeni bir gazetecilik türü ortaya çıkmış bulunmaktadır¹⁰⁹.

Profesyonel İnternet yayıncılığı açısından bakıldığında ise web sitelerinde yer alan içeriklerin niteliğinin çok da parlak olmadığı görülmektedir. İnternet ortamında yayıncılık yapan birçok sitede yer alan metinler, çeşitli kaynaklardan toplanmış, çoğu çeviriye dayalı özgün olmayan metinlerdir. İyi bir habercilik ve yayıncılık anlayışıyla internet kullanıcılarına ulaşmak da mümkündür. Ancak genel itibariye bakıldığında internet yayıncılığı özgünlüğe değil, taklide dayandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra gerçekten de özgün sitelere de rastlamak mümkündür¹¹⁰.

¹⁰⁹ Serhan Yedig, Haşim Akman, **İnternet Çağında Gazetecilik** (İstanbul: Metis Yayınları, 2002) s.30.

¹¹⁰ <http://www.bianet.org/2002/08/15/12364.htm> (Erişim 18 Mayıs 2007).

İnternet ortamında yayıncılık yapmanın gelişmesi ile ilgili olarak ileri sürülen görüşler arasında, internet ortamında yayıncılık yapmanın maliyetinin düşük olması ve isteyen herkesin gazete sahibi gibi bir web sitesine sahip olabilmesi, geleneksel basından herhangi bir nedenle uzaklaşan ya da ayrılmak zorunda kalan gazetecilerin bu alana yönlmesi yer almaktadır. İnternet basınının kısa sürede Türkiye'de yazılmayanların yazıldığı, tabu olarak görülen alanlara girebilen özgür bir ortama dönüştüğünü söylemek de mümkündür¹¹¹.

İnternetle birlikte ortaya çıkan yeni gelişmelerle geleneksel tek yönlü iletişim yerine etkileşimli olarak ses, hareketli görüntü, metin ve resim gibi içerikler de taşınabilir duruma gelmiştir.

İnternet teknolojileri ve bu teknolojinin geleceğine ilişkin olarak çeşitli öngörüler vardır. ABD'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) 1985'te kurulan Medya Laboratuvarı'nın yöneticisi Nicholas Negroponte'ye göre "Medya giderek dijital verilerin aktığı bir nehre dönüşecek". Dileyen dilediği zaman, dilediği yerden, dilediği haberlere ulaşma olanağına kavuşacak. Bunu yaparken de bugün kullandığımız türden bilgisayarlar değil çok farklı aygıtlar kullanılacak. Hatta kimi bilim adamları, gelecekte akıllı ev aygıtlarının yaygınlaşmasıyla makinelerin interneti insanlardan daha yoğun kullanacakları görüşündedir. Dolayısıyla internet teknolojilerini sadece bugün bizlere sunulan araçlarla (e-posta,FTP,web) sınırlı saymak bir yanılgı olacaktır¹¹².

İnternetin bir kitle iletişim aracı olarak tüm dünyada yaygınlaşması bilişim sektöründeki gelişmeleri hızlandırmış ve internet sektörü kavramını ortaya çıkarmıştır.

Rafaeli'ye göre İnternet ortamında gerçekleştirilen iletişiminin beş önemli özelliği vardır¹¹³:

¹¹¹ Zafer Özcan, Medya Kronik'in misyonu bitmedi, bitmemeli!

<http://www.dorduncukuvvetmedya.com/dkm/article.php?sid=785> (Erişim 18 Mayıs 2007).

¹¹² Yedig, Akman, **a.g.e**, s.40.

¹¹³ Baron, **a.g.e**, s.459.

- **Çoklu Ortam (Multimedya):** Metin, ses, resim, animasyon, video ve sanal gerçeklik görüntüleri, (koku hariç) internet üzerinden elde edilebilir.
- **Hipermetinsellik:** Geleneksel kitle iletişim sisteminde iletişim doğrusaldır. Doğrusallığın engelleyici yanı ise iletişimi tek yönlü kullanmasıdır. Geleneksel yapıda, engelleyici güç, önceden belirlenmiş, emirlerle sınırlandırılmış bir iletişim ve kaynağın izlerkitle üzerindeki baskıdır. WWW hiper metinseldir. İlkel biçimlerde de olsa basılı materyallerin ortaya çıkışından bile önce düşünsel olarak var olan hipermetin bilgisayar teknolojisiyle ortaya çıkan baskın yapıda iletişim araştırmalarının odak noktası haline gelmiştir.
- **Paket Anahtarlama (Package Switching):** İletişim trafiğinin hangi kanallardan nasıl yapıldığı, yapılacağı iletişim araştırmalarının önemli konularından biri olmuştur. Kitle iletişiminde “eşik bekçiliği” olarak nitelenen bu durum, internette farklı bir boyut kazanır. Mesaj kendi eşiğini kendisi bekler, yolları belirlenmiş geleneksel kitle iletişim araçlarının aksine kendi yolunu bulabilecek bir mekanizmaya sahiptir. İnternette sansür mekanizması işlemezken, bütün sistem bu çerçevede tasarlanmış gibi çalışır. Oysa geleneksel kitle iletişim sistemi bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak sansürle karşılaşır.
- İnternette kaynak hedef ilişkisi geleneksel kitle iletişim sisteminin aksine önceden bilinmeyen kestirilemeyen yollar üzerinden sürmektedir. Bu teknik gerçeklik, tatmin edici, sosyal ve hedef-kaynak ilişkisine dayanan sonuçlara sahiptir. Bu durum internetten empoze edilen toplumsal yaşamla ilgili konuları etkilerken, enformasyonun değerini belirler, internet vatandaşlarının eş deyişle netdaşların sosyal ilişkilerinin belirlenmesinde büyük rol oynar.
- **Eş zamanlılık (Synchronicity):** Bütün iletişim biçimlerinin ortaya çıkardığı ürün geçici bir etkiye sahiptir. Bir iletişim süreci başladığında kaynaktan çıkan mesajın yeniliği artık tartışma konusudur. Bu durum da ortaya çıkacak bir diğer soru ise hedefin eski ama doğru bilgiyi

isteyip istemeyeceği sorusudur. Doğal olarak insanın tercih ettiği iletişim biçimi anında olandır ancak teknolojinin elverdiği ölçüde eş zamanlı iletişim gerçekleşmektedir. İnternet sürekli bir eş zamanlı iletişimin önünü açmıştır. İnternet üzerindeki iletişim benzeri görülmemiş bir hızla gerçekleşmektedir. Enformasyon yine benzeri görülmemiş bir hızla tüketilmektedir. İnternet şu an var olan zaman sınırlaması bakımından diğer kitle iletişim araçları ile arasındaki farklılıklarını ve fazlalıklarını genişletecektir.

- **Etkileşimlilik (Interactivity):** Etkileşimlilik, iletişimin kendindekini yansıtması, geçmişten beslenip, geçmişi yanıtlamasıdır. Etkileşimlilik bilinçli olarak programlama veya girişleri kontrol altına almaz. Etkileşimlilik İnternetin IRC (internet aracılıklı sohbet) ve MUD (çok kullanıcı oyunu) gibi özellikleri ile kendini göstermektedir.

3.2. İnternet Ortamında Yayıncılık İle Geleneksel Yayıncılık Arasındaki İlişkiler

Geleneksel kitle iletişim araçlarına göre internetin sunduğu olanakların başında, hiç şüphesiz, gazeteciliğin büyük sermaye gerektiren bir iş olmaktan çıkması olgusu gelmektedir. İnternetin gazeteciliğe getirdiği en büyük ve önemli yenilik, bir telefon bağlantısı ve taşınabilir bir bilgisayarla dünyanın hemen hemen her noktasından işi sürdürülebilir kılmasıdır. İnternetin büyük yatırımlar gerektirmeyen zaman ve sınır ötesi bu özelliği, bağımsız yayıncılığın patlama düzeyinde çoğalmasına neden olmuştur.

Geleneksel kitle iletişim araçları olarak nitelendirilen radyo, televizyon, gazeteden farklı özelliklere sahip olan internet ortamında yayıncılık yapmak isteyen her girişimci, internetin doğasından kaynaklanan farklı özellikleri de kullanarak yayın yapmak konumundadır. Başka bir ifadeyle, kâğıt üzerine basılan gazete için, ses ileten radyo için, görüntü ve ses ileten televizyon için internet, farklı özellikleri olan, farklı uygulamaları zorunlu kılan bir iletişim aracıdır.

İnternetin getirdiği farklılıklar, haber iletmeyi amaç edinen bütün oluşumları bu ortamın koşullarına uymaya da zorlamıştır. Bu zorunluluklar, resim, fotoğraf, animasyon, video görüntüsü iletebilme ve hiper metin özellikleri nedeniyle melez bir araç olarak nitelendirilen internet ortamında yer alan medyaları bir güç birliğine zorlamış ve ortaya haber sunan pek çok site çıkmıştır.

Bugün var olan teknolojinin dün olmadığını unutan geleneksel gazete yanlıları bugün var olan teknolojinin yarın çok farklı olabileceğini düşünmeden katlanıp çantaya konamayan, her yere götürülemeyen, dokunulamayan gazete nitelendirmeleriyle internet gazetesine karşı çıkmaktadırlar. McAdams bu eleştirileri kabul ettiğini söylerken internet gazetesinin pek çok yeniliği de beraberinde getirdiğini söylemektedir. Geleneksel kitle iletişim araçlarının en büyük özelliği olan tek yönlü iletişimin internette iki yönlü bir iletişime dönüşmesi bu duruma bir örnektir. İnternet gazetesinde geçmiş döneme ait bir habere ya da bir makaleye ulaşılabilmesi de aynı derecede önemli bir diğer özelliktir. Ekrandaki yazının okunulmasındaki güçlük bugün için bir engel teşkil etse de internetteki bir haberin her an yenilenebilir olması bir avantajdır¹¹⁴.

Bir geleneksel gazetenin uzantısı olarak sunulan internet gazetesi için sorulabilecek bazı temel sorular vardır¹¹⁵:

- 1- İnternet gazetesinin farklılıkları ve benzerlikleri nelerdir?
- 2- İnternet gazetelerinin örgütsel ilişkisi nasıl olmalıdır?
- 3- Hangi özelliklere sahip kaç kişilik bir kadroyla çıkarılmalıdır?
- 4- İnternet gazetesinde var olan içerik nasıl düzenlenmelidir?

Bu sorulara yanıt ararken ilk olarak hedef kitleye nasıl ulaşıldığı konusu ile başlamak yerinde olacaktır. İnternet ortamında yayın, geleneksel yayıncılık içinde incelediğimiz gazete, radyo ve televizyon yayıncılığında farklı özelliklere sahiptir. İnternetin özellikleri ve işlevinde özetlediğimiz gibi öncelikle internete girmek için birinci koşul olarak bir bilgisayara sahip olmak gerekmektedir. Bu bir

¹¹⁴ Melinda McAdams, **Inventing an Online Newspaper** (<http://www.sentex.net/~mmcadams/invent.html>) (Erişim 18 Kasım 2005).

¹¹⁵ Aynı.

kişisel bilgisayar (PC) olabileceği gibi, dizüstü bir bilgisayar da olabilir. İkinci olarak, bu bilgisayara “modem” takılması gerekir. Modem, bilgisayarın haberleşme kanalları(telefon hatları gibi) üzerinden bilgi iletişimi yapmasını sağlayan basit bir teknik cihazdır. Üçüncü olarak, modem kullanılarak bilgi aktarılacak haberleşme kanallarına ihtiyaç vardır. Bu kanallar prensip olarak belirli bir kamusal yetkiye dayanarak faaliyet gösteren posta idareleri tarafından kurulmakta ve yönetilmektedir. Son olarak da, bilgisayarı başında bulunan kişinin internete ulaşabilmesi için bir giriş kapısı(gateway) olarak hizmet sunan internet süjesine yani İnternet Servis Sağlayıcısına (ISS) ihtiyaç vardır. İnternet bağlantısı gerçekleştikten sonra ilgili yayın organının URL yani web tarayıcısındaki ilgili bölüme adresi yazılarak iletişimin başlatılması gerekmektedir¹¹⁶.

Gazeteciler açısından bakıldığında ise internetin en çekici yanı geleneksel gazetenin sayfa sayısına takılıp kalmadan haberlerini internetin neredeyse sınırsız sayfa uzunluğu ve sayısı ile yayınlayabilecek olmalarıdır, eş deyişle internetin en büyük farkı her türden bilginin doğru bir sınıflandırma ve organizasyonla bu ortamda yer bulabilmesidir¹¹⁷.

İnternet’in gazetecilik mesleğini özellikle üç açıdan değiştirdiği söylenebilir. İnternet öncelikle gazetecinin demokratik süreçte aracılık yapma potansiyelini, bir başka ifade ile dördüncü güç olma özelliğini geri getirmektedir. İkinci olarak gazetecilere çok farklı ve yeni bilgi kaynakları sunmaktadır. Üçüncü olarak da kendisine özgü bir gazetecilik türünü yaratmıştır¹¹⁸.

¹¹⁶ Yedig ve Akman, **a.g.e**, s.139.

¹¹⁷ Melinda Mcadams, “New Content”, **Inventing an Online Newspaper** [http:// www. Sentex. Net/~mmcadams/ invent/ invent5.html](http://www.Sentex.Net/~mmcadams/invent/invent5.html) (Erişim 18 Kasım 2005).

¹¹⁸ Mark Deuze, The Web Communicators:Issues in Research into Online Journalism and Journalists, First Monday (Peer-reviewed journal on the internet) http://www.firstmonday.org/issues/issue3_12/deuze/index.html (Erişim 18 Mayıs 2007).

İnternet gazetesinin araştırma yapmak isteyen okurlar için getirdiği yenilik bir internet gazetesinin arşivine ulaşım eski sayılarını ya da okuduğu haberle ilgili haberlere veya sitelere ulaşabilme olanağı sağlamasıdır¹¹⁹.

Geleneksel gazetenin en büyük güçlüğü yer darlığıdır. Bu da gazete içeriğini sınırlandırmaktadır. Bu sınırlılıktan kurtulmak için sayfa sayısının artırılması maliyet artışını da beraberinde getirmektedir. Özellikle de gazeteler için reklâmın önemi göz önüne alındığında reklâm sayısındaki artışla yer sorununun da arttığı görülmektedir. Üstelik gazete okuyucu kitlesinin homojen olamayışı ve gazetenin yer sıkıntısından kaynaklanan haber azlığı okuyucu kitlesinde de bir daralma ortaya çıkarmaktadır.

Gazeteciler açısından, basın, radyo ve televizyon gazeteciliğinde aranan nitelikler internet gazeteciliği için de aynıdır. Widdmann'a göre internet gazeteciliği iki yönlü hizmet vermektedir. Öncelikle her gazetecilik gibi okurun çeşitli enformasyon ve biraz da eğlence gereksinimini karşılar. İkinci olarak salt bilgi iletmez. İnterneti, dolayısıyla da içinde yaşadığımız dünyayı, daha da saydamlaştırır. İnternet gazetecisi, veri otobanının karmaşık, dolambaçlı yollarında okuruna kestirme yolları gösterir, yol kenarındaki görülmeye değer noktalara dikkat çeker ve sanal âlemin derinliklerindeki ve yüzeyindeki hazineleri ortaya çıkarır¹²⁰.

Martin, haber merkezinden gelen ürünün çevrimiçi versiyon için yeniden yapılandırılması ile ilgili olarak şu saptamaları yapmıştır:

1. Bütün gazetelerin çevrimiçi versiyonları, haberleri ve destek malzemelerini bağlı buldukları gazetenin haber havuzundan sağlanmaktadır.
2. Bütün haberler çevrimiçi versiyonda ancak geleneksel editörleri haberleri okuyup düzelttikten sonra kullanılmaktadır. Ham haber kullanılmamaktadır.

¹¹⁹ Aynı.

¹²⁰ Yedig, Akman, **a.g.e.**, s.88.

3. Bütün haberler ve grafikler geleneksel ve sanal versiyondaki özelliklere göre yeniden ayarlanmaktadır.
4. Bütün haberler dijital ortama göre yeniden formatlanmaktadır.
5. Bazen başlık düzeyinde birkaç değişiklik yapılabilmektedir, çünkü dijital format için uzun olabilecek bir başlık basılı versiyon için uygun başlık olabilir. İnternet gazetesi editörlerinin bu açıdan bir özgürlüğü söz konusudur.
6. Fotoğraf ve görsel malzeme kullanımı için basılı materyallerde başka dijital ortamda başka formatlar kullanılmaktadır(İnternet için jpeg veya gif, basılı materyaller için eps). Örneğin bir gazetenin basılı versiyonunda kullanılan büyük bir fotoğraf çevrimiçi versiyonda aynı büyüklükte kullanıldığında sayfanın kullanıcıya geç ulaşmasına neden olmaktadır.
7. Haberlerin sayfaya yerleştirilmesi, neyin nereye konulacağını saptanması geleneksel ve dijital ortamlarda farklılık gösterir. Online versiyonda yer açısından bir sınırsızlık söz konusu ise de, dağınıklık veriye kolay ulaşamama, okuyucunun yorulması, sıkılması gibi sorunlar ortaya çıkarabilmektedir¹²¹.

Bu nedenle geleneksel gazetenin çizgisini taşıyan ama ondan bağımsız bir tasarım gerekmektedir.

Sonuç olarak HTML (Hyper Text Markup Language) dokümanı olan web sayfası grafik ve sayısal koda tasarımdan oluşmaktadır. Web sayfası bu anlamda ne bir gazetedir, ne dergi ne de kitap. Kim hangi haberi okumak isterse, üzerine tıklar ve yazı ekrana gelir. Sayfalarda karikatürler, animasyonlar da olabilir. İstenirse haberler “sesli” ya da hareketli olabilir. Ama bu özelliği ile web sayfası bir radyo ya da televizyon da değildir. Özel ilgi alanlarına göre “dosyalar” düzenlenebilir. Kim isterse bir tıklama ile binlerce sayfalık dosyalara

¹²¹ Shannon E. Martin, “How news gets from paper to its online counterpart”, **Newspaper Research Journal**, S.19, No:2, 1998, s.69-70.

ulaşabilir. Gazetecilerin yarattığı internet sayfaları hızla çoğalmakta ve nitelikleri ve içerikleri ile yayın dünyasının deniz fenerleri olmaya devam etmektedirler¹²².

Diz üstü bilgisayarlar, dijital fotoğraf makineleri ve ses kayıt cihazları gibi taşınabilir medya üretim ekipmanları ve dijital teknolojiler haberin hızlılığını sağlamakta ve paylaşımını kolaylaştırmaktadır. Bilgiye hızlı ve kolay ulaşım, bireylerin haber ihtiyacını arttırmakta, habere bağımlı kılmakta ve haberin önemini artırmaktadır. Bu durum haberi sıradanlıktan çıkarmış, ulaşılması gereken önemli bilgiler hanesine koymuştur. Güncellik, akan haber trafiği ile sağlanmış, bireyin günceliği haberlere olan hâkimiyeti ile sınanır olmuştur.

Elektronik medya ülkeler arasındaki zaman farkını ortadan kaldırmaktadır. Artık haberi anında okura ya da izleyiciye ulaştırma olanağı vardır. Spor karşılaşmalarının sonuçları, borsa haberleri, hava ve ulaşım durumu örnek alanlardan bir kaçını oluşturmaktadır. Bu alanların genişleyip tematik alanların genişleyeceği de görülebilmekte. Sınır tanımayan bu hızlı gelişim geleceğin gazetecileri için bir riski de beraberinde getiriyor. Geleceğin gazetecilerinden hızlı ama hata riskini en aza indirecek bir çalışma temposu ve teknolojik bilgilere sahip olmaları ve kendilerini geliştirmeleri bekleniyor.

Geleneksel gazete sayfalarında karşılaşılan yer sıkıntısı sanal gazetecilikte söz konusu olmamaktadır. Gereksiz ve ilgi çekmeyecek ayrıntılara boğmadan haberi oluşturmak gerektiğinde görüntü ve bol miktarda fotoğraf kullanmak daha zengin bir görsel içerik sağlayacaktır¹²³.

İnternetin gazetecilik açısından sunduğu olanakları değerlendirecek olursak öncelikle internet kolay ve ucuz bir yolla haber ve fotoğrafların iletilmesini sağlamaktadır. İnternet, çoğu haber yazmada bir bilgi kaynağı olmaktadır. Gerçekten de bir haber ile ilgili daha geniş bir bilgi verme ihtiyacı ortaya çıktığında internette web sayfasında yer alan birçok Uluslararası kuruluşuna erişmek mümkün olmaktadır.

¹²² Yeşim M. Atamer, **İnternet ve Hukuk** (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004) s.452–453.

¹²³ Yedig/Akman, **a.g.e**, s.50.

Günümüzdeki bir başka gelişmede birçok kurumun giderek açıklamalarını internet üzerinden yayınlamaya başlamalarıdır. Örneğin ABD’de Başkan Bill Clinton’ın Beyaz Saray stajyeri Monica Lewinsky ile ilişkisini araştıran Savcı Kenneth Star tarafından hazırlanan rapor internet aracılığıyla kamuoyunun bilgisine sunulmuştur¹²⁴.

Yeni teknolojilerin yazılı basını nasıl etkileyeceği konusunda farklı görüşler vardır. Gerçekten de her yeni kitle iletişim aracı ortaya çıktığında bu tehdit düşünülmektedir. İnternetin hızı ve olanakları karşısında geleneksel yayıncılık tehdit edilmektedir. Ancak geleneksel tarzdaki gazetelerin gündelik hayatımızda da hala önemli bir rolü vardır. Yeni kitle iletişim araçlarının eskisini ortadan kaldırmadığını, kendi pazarını yarattığı söylenebilir. Buna karşın her yeni araç var olanı kuşkusuz etkilemektedir. İnternet açısından Almanya’da yaşanan bir gelişme bunun göstergesidir. 2002 yılında Almanya’nın iki önemli gazetesi Süddeutsche Zeitung ve Frankfurt Allgemeinen işçi çıkarma yoluna gitmiştir. Almanya’da gazetenin yaşadığı ekonomik krizin nedeni olarak da internet gazeteleri gösterilmiştir. İnsanla, internet gazetelerinde yer alan ilanları anahtar sözcük girerek kolay aramayı tercih ettiklerinden geleneksel gazeteler ilan alamaz hale gelmiştir¹²⁵.

İnternet ortamında yapılan gazetecilikteki en önemli olanak ise güncelleme yapılabilmesidir. Bir diğer olanak ise depolama ve arşiv yapabilmektir. Gerçekten de internet sınırsız sayıda depolama olanağı sunmakta ve anahtar kelimeler yardımıyla arşivden aranılan haberlere erişilebilmektedir. Bir diğer olanak ise kullanıcı ile etkileşim kurabilmektir. Etkileşim kavramı, internet gazeteciliği söz konusu olduğunda teknik ve sosyal etkileşim olmak üzere iki farklı anlam içermektedir¹²⁶. Teknik anlamda etkileşim kullanıcı ve medya (insan-bilgisayar iletişimi) arasındaki etkileşimi anlatır. Sosyal anlamda etkileşim ise kullanıcıların kendi aralarındaki iletişimi anlatır. İnternet yayıncılığında,

¹²⁴ Hakan Kara, “**Habercinin El Kitabı**”, (İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2005) s.126.

¹²⁵ Aynı, s.130.

¹²⁶ Nihat Halıcı, “**Habercinin El Kitabı**”, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005. s.159–160.

elektronik ortamdaki gazete kullanıcısına ya da okuyucusuna geri bildirim olanakları veren etkileşim yolları sunmaktadır¹²⁷. Örneğin kullanıcı yazara, internet ortamında yayın yapanlara elektronik posta yoluyla ulaşır, dilek ve görüşlerini iletir. Veri bankalarında ve arşivde arama yapabilir. Yayınlanan haberi, içeriği değerlendirme yapan forumla ya da küçük anketlerle görüşünü bildirebilir. Kullanıcı başka kullanıcılarla ya da site yöneticileriyle eş zamanlı sohbet edebilir.

Özünde toplumu bilgilendirme işlevi gören basılı gazete ve İnternet gazeteciliği birbirinden temel olarak araçsal yapı olarak ayrılmaktadırlar. Basılı gazetenin hammaddesi kâğıttır, internet gazeteciliğinin hammaddesi bilgisayar teknolojisine dayalı internet ağıdır. İnternet gazeteciliğinin en büyük avantajı özellikle dağıtım alanında ortaya çıkmaktadır. Basılı gazete dağıtıcılığı zahmetli ve maliyeti yüksek bir iş olmasına rağmen İnternet gazeteciliğinde yayına geçmek bazen bir bilgisayar tuşuna basmakla özdeştir. Basılı bir gazetenin avantajı somut olarak okuyucunun elinde bulunabilmesi, okuyucunun gazeteye dokunabilmesidir¹²⁸.

Basılı gazete ile internet ortamında yayın açısından en önemli karşılaştırma ise haberlerin yoğunluk ve güncellikleri üzerine yapılmaktadır. Basılı gazetelerde bir haber okuyucuya en erken bir gün sonra ulaşmaktadır. İnternet ortamında yayınlar bakımından haber değeri taşıyan bir olay ise; canlı biçiminde dakikası dakikasına internet sayfasındaki yerini alabilmektedir.

İnternet gazetesini okurunun tavrı, başlıklara şöyle bir göz atan geleneksel gazete okurunun tavrından hiç farklı değildir. Ancak internet gazetesinde yer alan bir haberin en basit düzeyde bile olsa aracın doğasından kaynaklanan farklılıkları söz konusudur. Öte yandan okuru başka sayfalara yönelmeyi teşvik eden çok fazla link, yavaş yüklenme, okuma güçlüğü gibi teknolojik problemler de okurun ilgisinin geleneksel gazetede olduğundan çok daha çabuk dağılmasına neden olmaktadır.

¹²⁷ Aynı, s.159

¹²⁸ Mesut Bulut, **Gazete ve İnternet**, (Ankara: Tek Ağaç Yayınları, 2006)s.43-44.

4.TÜRKİYE'DE İNTERNET VE İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK

Bu bölümde İnternetin Türkiye'deki gelişimi üzerinde durulacak ve Türkiye'de internet ortamında yayıncılığın durumu hakkında bilgi verilecektir.

4.1. Türkiye'de İnternet'in Gelişimi

Türkiye'de ilk internet bağlantısı 12 Nisan 1993 tarihinde TÜBİTAK destekli bir proje çerçevesinde ODTÜ'den gerçekleştirilmiştir. 54 kb/sn hızında olan bu hat uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuş, 1994 yılının başlarında Ege Üniversitesi bağlantısı kurulmuştur. Ardından sırayla, Bilkent (Eylül 1995), Boğaziçi (Kasım 1995) ve İTÜ (Şubat 1996) bağlantıları gerçekleştirilmiş ve 1996 yılının Ağustos ayında ise TURNET faaliyet göstermeye başlamıştır. Bunun yanı sıra 1996 yılının Haziran ayında TÜBİTAK bünyesinde Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) adıyla yeni bir merkez kurulmuş ve bu merkezin asli görevi olarak, Türkiye'deki tüm eğitim ve araştırma kuruluşlarını birbirlerine bağlayacak Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) isimli bir iletişim ağının kurulması ve bu ağ aracılığıyla bilgi hizmetleri verilmesi öngörülmüştür¹²⁹.

Akademik kuruluşların internet bağlantılarını sağlayan ULAKNET, 1997 yılından itibaren faaliyet göstermeye başlamış ve üniversiteler nispeten hızlı bir omurga yapısı ile birbirlerine bağlanarak İnternet kullanır hale gelmeye başlamışlardır.

1999 yılı içerisinde, ticari ağ altyapısında büyük değişiklikler olmuş ve TURNET'in yerini TTNet isimli yeni bir oluşum almıştır. 2000 yılı itibariyle, akademik kuruluşlar ve ilgili birimler ULAKNET omurgası üzerinden, ticari kullanıcılar ise TTNet omurgası üzerinden internet erişimine sahiptirler. Ayrıca, bu iki omurga arasında da yüksek bağlantı hızı mevcuttur¹³⁰.

Türkiye'de İnternet çalışmalarını yönlendiren önemli oluşum olarak ise İnternet Kurulunu göstermek mümkündür. 1998 yılında Ulaştırma Bakanlığı

¹²⁹ İnan, a.g.e., s.64.

¹³⁰ <http://www.po.metu.edu.tr/links/inf/css25/bolum2.html#13> (Erişim 19 Ocak 2006).

tarafından kurulan İnternet Kurulu, ana işlevi Ulaştırma Bakanlığı'na danışmanlık olmak üzere; Türkiye'de internet'in altyapıdan başlayarak tüm boyutları ile kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerini belirlemek, bu hedeflere erişmek için gerekli stratejik ulusal kararların alınması ve uygulanması sürecinde danışmanlık görevini yürütmek, uygulamada gözlenen aksaklıkları belirlemek ve giderilmesi için öneriler oluşturmak, konu ile ilgili birimler arasında eşgüdüm sağlamak, gelişme, yaygınlaştırma, hizmet üretimi konularında düzenleyici öneriler oluşturmak ve uluslararası gelişmeleri yakından izleyerek ülke çıkarlarını korumak amaçları doğrultusunda kurulmuştur.

Kurul, internetin Türkiye'de sağlıklı gelişmesi ve toplumsal yarar üretilmesi için temel öneriler oluşturmak amacıyla planlama, koordinasyon, izleme, uygulama önerileri oluşturma ve diğer görevleri yerine getirir. Bu görevleri ifade edecek olursak;

a)Planlama: Ulusal İnternet altyapısının kısa, orta ve uzun vadeli gelişme planları konusunda görüş oluşturmak. Ulusal internet altyapısı üzerinde sunulabilecek hizmetler ve sektörel yapılanmalar konusunda kısa, orta ve uzun vadede yapılması gerekenlere ilişkin görüş oluşturmak. İnternet altyapısı ve diğer hizmetler konusunda ilgili kuruluşlarca uygulanmak üzere düzenleyici önerilerde bulunmak.

b)Koordinasyon: Türkiye'de ulusal internetin sağlıklı gelişmesi amacıyla, ilgili tüm kuruluşların (üniversite, kamu, özel ve sivil toplum) İnternet'e ilişkin etkinliklerinin eşgüdümlü yürütülmesine katkıda bulunmak.

c)İzleme: Türkiye'de internet gelişiminin nitel ve nicel olarak değerlendirilebilmesi amacıyla, ilgili kuruluşlardan veri toplamak ve yayınlamak. Türkiye'de internet kullanıcılarının görüş ve önerilerini toplamak ve değerlendirmek. Türkiye İnterneti üzerinde bilimsel yöntemlerle ölçümler yapmak ve sonuçlarını yayınlamak.

d) Uygulama önerileri oluşturma: Türkiye'de İnternet'in sağlıklı gelişmesi amacıyla, gerektiğinde; Türkiye İnterneti'nin çeşitli katmanlarında yer alan ve hizmet veren kuruluşlara hizmete ilişkin önerilerde bulunmak. İnternet teknolojileri üreticisi ve satıcısı olan kesimlere önerilerde bulunmaktır.

İnternet Kurulu'nun diğer görevleri arasında ise şunlar yer almaktadır¹³¹:

- Kamuoyu görüşlerinin toplanarak değerlendirilmesi için mekanizmalar oluşturmak.
- Dünyadaki gelişmeleri izlemek.
- İnternet'e ilişkin uluslararası toplantı ve konferanslara ülke çıkarlarının korunması ve bilgi alışverişinin sağlanması için katılmak ve uluslararası platformlarda ülkemizin görüşlerinin doğru dile getirilebilmesi için gerekli çabayı göstererek öneriler oluşturmak.
- İnternet ve ilgili teknolojilerin ulusal platformda gelişimini sağlamak ve önünü açmak amacıyla, bu konularda ilgili kuruluşlara iletilmek üzere öneriler oluşturmak.
- Eğitim etkinlikleri düzenlemek.
- İnternet ve ilgili teknolojileri ile ilgili bilgi ve deneyim birikimine katkıda bulunmak üzere seminer, konferans vb. etkinlikler düzenlemek, düzenlenmesine katkıda bulunmak; teknolojilerin akılcı kullanımını sağlayacak eğitsel yöndeki çabalara destek olmak. Ulaştırma Bakanlığı'nın verdiği diğer görevleri yapmak

İnternet Kurulu çalışma gruplarından en aktif olanı DNS çalışma gurubudur. Bu grup, İnternet (Üst) Kurulu tarafından ana işlevi Türkiye'deki Alan Adları (.tr Domain Names) konusunda politikaların ve işleyiş mekanizmalarının belirlenmesi, izlenmesi ve alan adları üzerindeki uzlaşmazlıkların çözümü için mekanizma önerileri oluşturulması, bu önerilerin Alan Adı Yönetimi'ne (ODTÜ) iletilmesi ve uygulamadaki koordinasyonun sağlanması amacıyla çalışmaktadır.

21 Eylül 2006 tarihinde Ulaştırma Bakanlığı ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi arasında imzalanan işbirliği protokolü ile e-Devlet ve Bilgi Toplumu kapsamında; e-İmza ve Dijital Arşivleme ve yeni nesil geniş bant, kablolu kablosuz iletişim sistemleri, geniş bant

¹³¹ <http://kurul.ubak.gov.tr/m01.php> (Erişim 19 Ocak 2006).

altyapısında katma değerli telekomünikasyon hizmetleri ve bunlara bağlı içerik hizmetleri (yakınsama), Avrupa Birliği elektronik haberleşme düzenleme çerçevesi, İnternet Kurulu yeniden yapılandırma ve kurumsal yönetim, evrensel hizmet regülasyon politikaları gibi, ana başlıklardan oluşan konularda Bakanlık ile merkez arasında hukuki alanda işbirliği yapılacağı düzenlenmiştir¹³².

4.2. Türkiye’de İnternet Ortamında Yayıncılık

Tokgöz’e göre internet gazeteciliği için üç dönemden söz etmek gerekir. Birinci dönemde, gazetecilerin haber içeriğini internet gazeteciliği için üretmedikleri, fakat kendi geleneksel gazetecilik kuruluşları için ürettiklerini, gazetenin web sayfası için tekrar tasarladıkları görülmektedir. İkinci dönemdeyse, gazeteciler özgün haber içeriğini web sayfası için düzenlemektedirler. Düzenledikleri içeriği ise, okuyucunun başka web sayfalarıyla ilişkiye girdiğinde, anında çeşitli sınıflanmış haber ve enformasyonu etkileşimli olarak seçerek ulaşabilmesinin mümkün olmasının sağlanmasına çalışılmaktadır. Üçüncü dönemde ise, web sayfası için yeni bir iletişim mecrası olarak biçimlendirilmiş özgün haber içeriğinin oluşturulmasıdır¹³³.

Birinci dönemin halen sürdüğünü söylemek yanlış olmaz. İkinci dönemin 1996’da başladığı ve üçüncü dönemin 1997’den itibaren birkaç web sayfası tarafından denemelerinin yapıldığı gözlenmektedir¹³⁴.

Üçüncü dönem olarak ifade edilen süreçte haber yapmada kullanılan olay/olayları yoğun hikâye etme biçimiyle, okuyucuların yalnızca haberi okumakla kalmayıp, haberin içine girmelerini, hatta haber içinde gezinebilmelerinin mümkün olması üstünde durulmaktadır. Örneğin, New York Times gazetesi yeni teknoloji ile haberin bütün yönlerini ile kavranabilmesi için üç yüz altmış derecelik görüş açısıyla haberi inceleme denemeleri yapmaktadır. Kullanılan teknoloji ile okuyucular, canlı veya banda alınmış habere “girebilme”

¹³² http://www.ubak.gov.tr/tr/alt/guncel/ubak_bilgiuniversitesi.htm (Erişim 16 Aralık 2006).

¹³³ Tokgöz, **a.g.e.**, s.81.

¹³⁴ Tokgöz, **a.g.e.**, s.82.

veya hareketli ya da durgun fotoğrafı üç boyutlu olarak görebilme deneyimini yaşayabilmektedirler¹³⁵. Şu anda var olan geleneksel medya siteleri, bu dönemleri de yansıtan dört gruptan birine karşılık gelmektedir. Bazı siteler ilk dönemde kalırken, bazıları da aşama aşama gelişme kaydetmiş ve internet kullanıcılarının artan taleplerine ayak uydurmak için çalışmıştır. Bu dört grubu şöyle sıralamak mümkündür¹³⁶:

Halkla ilişkiler sitesi: Haber yayını yapılmaz. Programlar, köşeler, genel tarihçe, erişim, kurumla ilgili haberler, ödüller, duyurular, iş ilanları yayınlanır.

Elektronik Tıpkıbasımlar: HTML'den daha gelişkin ve sayfayı tam olarak yansıtan PDF formatında gazetenin baskı sürümüyle aynısı web üzerinde bir dosya olarak yayınlanır. Bu gerektiğinde yazıcıya gönderilir veya bilgisayardan okunur. Web'in temel felsefesine ters düşer. Özellikle esas gazetenin sadık okurlarına yöneliktir.

Web sürümü: Gazetenin bütün haberlerine erişim vardır. Dinamik kısımlar azdır veya hemen hiç yoktur. Reklâmlar ve seri ilanlar farklıdır. Web ortamında gazete ürününün kolayca okunmasını sağlamaktadır.

Paralel web operasyonları: Gazeteyi bir içerik sağlayıcı gibi kullanmakta ve bunun ötesine gitmektedir. Yoğun bir dinamik bölüm vardır, her dakika haberde güncelleme yapılmaktadır. Pratikte yoğun içerik, ortaklığı yapmış her bağımsız internet gazetesi gibidir. Bağımsız habercileri, ayrı bir yazı işleri masası vardır. Kültürel olarak ana gazeteden farklı ve daha esnektir.

Türkiye'de internet yayıncılığının gelişimine baktığımızda Türk basının internetteki ilk temsilcisinin Zaman Gazetesi olduğunu görmekteyiz. Zaman gazetesi 2 Aralık 1995'de internet versiyonunu oluşturan ilk gazete olurken¹³⁷, Milliyet 26 Kasım 1996'da ilk internet versiyonunu yayınladı. Milliyeti, Hürriyet, Sabah ve Akşam Gazeteleri izlemiştir¹³⁸.

¹³⁵ Tokgöz, **a.g.e.**, s.81

¹³⁶ Kutlu Özgüven, "Elektronik Medyada Müşteri İlişkileri ve İçerik Yönetimi", (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002), s.94-96

¹³⁷ Gürcan, **a.g.e.**, s.81, s.45

¹³⁸ H. İbrahim Gürcan, "Sanal Gazete ve Gazetecilik", **Kurgu**, S.15, 1998, s.146.

İnternet üzerinden yayına geçen ilk bağımsız (herhangi bir gazetenin internet versiyonu olmayan) haber sitesi “Xn” ise 25 Ocak 1996’da internette yerini almıştır¹³⁹.

Temmuz 1995’de internet üzerinden yayına başlayan Aktüel Dergisi ilk haber dergisi, Ekim 1995’de yayına başlayan Lemana ilk mizah dergisi olmuştur¹⁴⁰.

TV kanalları içinde internette site kuran ilk kanal 12 Haziran 1997’de Kanal D olmuştur. Bunu, ATV, Show, Star, NTV ve diğer kanallar izlemiştir¹⁴¹.

İnternet ortamında yayıncılık yapan gazetecilerle ilgili sorunu TBMM gündemine Genç Parti İstanbul Milletvekili Emin Şirin taşımıştır¹⁴². 6 Kasım 2006 tarihinde TBMM Başkanlığı’na verdiği kanun teklifi ile Basın Mesleğinde Çalışanlar ve Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda değişiklik yapılmasını talep etmiştir. Emin Şirin’in verdiği kanun teklifinin genel gerekçesine göre “DİE-TÜİK’nin verilerine göre Türkiye’de internet giren günlük ziyaretçi sayısı nüfusun %16’sına gelmiştir. Bu rakam günlük olarak 10 milyon kişinin üzerindedir. Yazılı basının günde ortalama 5 milyon gazete sattığı düşünülürse, internetin ulaştığı kitle sayısı yazılı basının iki mislini geçmiştir.” Şirin’e göre televizyonla karşılaştırıldığında da AGB ölçümlerine göre günlük televizyon seyircisi günde 20 ila 30 milyon arasındadır. İnternet kullanıcıları, günlük televizyon seyircilerinin sayısının yarısı oranındadır. Yazılı basın ve görsel basın olarak televizyon gazetecileri ve muhabirleri akredite edilmemekte hatta yok sayılmaktadır. Bu gerekçelerle internet gazetecilerinin de kanun kapsamında gazeteci sayılması gerektiğini belirtmiştir.

Bu bölümde internetin gelişimi ve işlevleri üzerinde durulduktan sonra İnternet ortamında yayıncılık kavramına değinilmiştir. Bu yayıncılık faaliyetinin geleneksel yayıncılık faaliyetleri ile olan ilişkilerin ne olduğu internet ortamında

¹³⁹ Aynı, s.147.

¹⁴⁰ Gürcañ,1999, a.g.e, s.45.

¹⁴¹ Gürcañ 1999, a.g.e., s. 50.

¹⁴² <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/2/2-0893.pdf> (Erişim 20 Mayıs 2007).

yayıncılık ile geleneksel yayıncılık kavramı arasındaki benzerliklerin ve farkların neler olduğu belirtilmiştir.

Bundan sonraki bölümde İnternet ortamında yayıncılık faaliyetine ilişkin yasal düzenlemeler ile temel hak ve özgürlüklerin en önemlilerinden birini oluşturan ifade özgürlüğü kavramı ve bu kavrama ilişkin yasal düzenlemelerin diğer ülkelerdeki durumu ele alınacaktır. İnternete ilişkin olarak Uluslararası alanda gelişmeler ve yasal dokümanlar incelenecek ve ifade özgürlüğü ile internet ortamında yayıncılık konusu ile ilgili olarak Türk hukukundaki gelişmeler ve yasa çalışmalarına değinilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNET ORTAMINDA YAYINCILIK İLE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER ve COŞKUN AK DAVASI

İnternet ortamında yayıncılığın doğurduğu hukuki sorunlara ilişkin olarak uluslararası alanda çeşitli hukuki metinler oluşturulmuştur. Bu bölümde söz konusu düzenlemelere değinilirken, internetin hukuksal açıdan düzenlenmesi ile ilgili temel ilkeleri ortaya koyan ve internet ortamında yayınlanan içerik ve internette sorumlulukla ilgili düzenlemeler ele alınacaktır. Bu bölümde daha önceki bölümlerde ifade edilen internet ortamında yayıncılıkla ilgili olarak Uluslararası sözleşmelere ve düzenlemelere yer verilecektir. Ayrıca diğer ülkelerdeki hukuki durum incelenecek ve Türkiye’de internet ortamında yayıncılık açısından yasal düzenlemelerin neler olduğuna değinilecektir.

1.ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

1.1 İnternet Ortamında Yayıncılığa İlişkin Uluslararası Düzenlemeler

İnterneti ilgilendiren birçok Uluslararası ve ulusal düzenlemede kısmen elektronik yayıncılık alanına ilişkin olarak da düzenlemelere rastlamak mümkündür.

1.1.1. İnternette Yayınlanan Yasadışı ve Zararlı İçeriklerle İlgili Üye Devletlerin Hükümet Temsilcileri Avrupa Konseyi Kararı

İnternetteki hızlı gelişmenin yarattığı sorunlar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hukuki düzenleme gereksinimi, Avrupa Konseyi’nde ilk olarak, 24 Nisan 1996’da Bologna’da yapılan, İletişim ve Kültür Bakanları resmi olmayan toplantısında gündeme gelmiştir.

26–27 Eylül 1996’da, Dublin’de yapılan Adalet Bakanlığı resmi olmayan toplantısında pedophilia (sübyancılık) ve internet konusu ele alınmıştır. Bologna toplantısının ardından kurulan ve İletişim Bakanlıkları temsilcilerinin yanı sıra, erişim ve servis sağlayıcılar, içerik endüstrileri ve kullanıcı temsilcilerinden oluşan Avrupa Komisyonu Çalışma Grubu’nun internet ve benzeri network

ağlarının yasadışı kullanımı ile mücadele etmek üzere somut öneriler ve olası tedbirler üzerinde çalışmalara devam etmesini karara bağlamıştır.

20 Aralık 1996 tarihli Konsey ve Eğitim Bakanları toplantısında, çalışma grubunun hazırladığı rapor doğrultusunda Konsey, üye devletleri aşağıda yer alan tedbirleri almaya çağırılmaktadır¹⁴³:

- İnternet servis sağlayıcılarının ve kullanıcıların temsilcilerini içeren bir öz-düzenleyici (self-regulatory) sistemi teşvik etmek ve kolaylaştırmak;
- Etkin yönetim kuralları ve hot-line(yardım hattı), rapor verme mekanizmalarını, kamuoyu tarafından ulaşılabilir kılmak;
- Kullanıcılara filtreleme mekanizmalarının hazırlanmasını ve ölçme mekanizmalarının kurulmasını teşvik etmek;
- İnternetin diğer aktörleri ile birlikte olmak ve işbirliği yapmak

1.1.2. 276/1999/EC Numaralı Avrupa Parlamentosu ve 25 Ocak 1999 tarihli Avrupa Konseyi Kararı

Söz konusu karar "Küresel Ağlardaki Yasadışı ve Zararlı İçerikle Mücadele Etmek ve İnternetin Güvenli Kullanımını Sağlamak Üzere Dört Yıllık Birlik Eylem Planı Hazırlanmasına İlişkin"dir. Bu karar özetle, İnternetin daha güvenli kullanımı amacıyla hazırlanan eylem planında aşağıdaki satırbaşlarına yer verilmiştir¹⁴⁴:

- 1.Daha güvenli bir çevrenin yaratılması
- 2.Bir Avrupa hot-line (yardım hattı) ağının oluşturulması
- 3.Öz-düzenleme (self regulation) ve yönetim kurallarının teşvik edilmesi
- 4.Filtreleme ve ölçme sistemlerinin geliştirilmesi
- 5.Filtreleme ve ölçmenin yararlarının gösterilmesi

¹⁴³ Kayıhan İçel ve diğerleri, **Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türk Ceza Hukuku**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2000, s.119.

¹⁴⁴ **Aynı**, s.120.

6. Ölçme sistemleri konusunda Uluslararası anlaşmanın kolaylaştırılması
7. Fark etme (Awareness) eylemlerini teşvik etme
8. Fark etme eylemleri için zemin hazırlama
9. Fark etme eylemlerinin tam kademeli olarak gerçekleştirilmesini teşvik etmek
10. Hukuksal etkilerin değerlendirmek
11. Benzer Uluslararası girişimlerle koordinasyonu sağlama
12. Topluluk tedbirlerinin etkilerini değerlendirmek

1.1.3. Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi

23.11.2001 tarihinde Budapeşte’de imzaya açılan bu sözleşme Avrupa Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından 10–11 Ekim 1997 tarihinde Strazbourg’da yapılan İkinci Zirve’de kabul edilen ve yeni bilgi teknolojilerinin gelişimi konusunda Avrupa Konseyinin standartları ve değerlerine dayanan ortak tepkiler verme amacına yönelik olarak belirlenen sözleşmedeki ilkelerde mutabık kalmışlardır. Sözleşme özellikle, toplumun siber suçlara karşı korunması için atılacak diğer adımlarla birlikte gerekli mevzuatın kabul edilmesi ve Uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi yollarıyla ortak bir cezai politikanın öncelikli olarak kabul edilmesinin gereğini belirlemiştir¹⁴⁵.

Sözleşmenin tanımlar kısmında “bilgisayar sistemi” bir veya birden fazla belirli bir yazılım çerçevesinde otomatik olarak veri işleyebilen bir cihazı veya birbirine bağlı veya birbiri ile ilişkili bir dizi cihaz olarak tanımlanmıştır.

“Bilgisayar verisi” ise, bir bilgisayar sisteminin belli bir işlevi yerine getirmesini sağlayan yazılımlarda dâhil olmak üzere bir bilgisayar sisteminde işlemeye uygun nitelikteki her türlü bilgi ve konsepti ifade eder biçimde tanımlanmıştır.

Sözleşmede “hizmet sağlayıcı” aşağıdaki anlamları ifade edecek şekilde tanımlanmıştır:

¹⁴⁵ Atamer, a.g.e, s.429.

1.Hizmetlerinden faydalanan kullanıcılara bir bilgisayar aracılığıyla iletişim kurma imkânı sağlayan her türlü kamu ve/veya özel sektör tüzel kişisi

2.Söz konusu iletişim hizmeti veya bu hizmetin kullanıcıları adına bilgisayar verilerini işleyen veya sağlayan diğer her türlü kuruluş.

“Trafik bilgileri” kavramı ise bir bilgisayar sistemi kullanılarak yapılan bir iletişime ilişkin olarak, söz konusu iletişim zincirinin bir halkası konumunda bulunan bir bilgisayar sistemi tarafından üretilen ve iletişimin başlangıç noktasını, varış noktasını, izlediği yolu, saatini, tarihini, boyutlarını, süresini veya bu iletişimde kullanılan hizmetin tipini gösteren herhangi bir bilgisayar verisini ifade etmektedir.

Sözleşme maddi ceza hukukuna ilişkin olarak ulusal düzeyde alınacak önlemlerden söz etmektedir. Bu düzenlemelerden içerikle ilgili olarak 9. maddede çocuk pornografisi ile ilişkili suçlara değinilmiştir. Buna göre

- a) Bir bilgisayar sistemi üzerinden dağıtmak amacıyla çocuk pornografisi üretmek;
- b) Bir bilgisayar sistemi üzerinden çocuk pornografisi sunmak ya da çocuk pornografisine erişim sağlamak;
- c) Bir bilgisayar sistemi üzerinden çocuk pornografisi dağıtmak ya da yaymak;
- d) Kişinin bir bilgisayar sistemi üzerinden kendisi ya da başkası için çocuk pornografisini temin etmek
- e) Bir bilgisayar sisteminde ya da bilgisayar verilerinin saklandığı başka cihazlarda çocuk pornografisini bulundurma eylemlerinin ulusal mevzuat kapsamında cezai bir suç olarak tanımlanması önerilmiştir.

Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'nin özellikle elektronik alana ilişkin düzenlemelerde alınacak şartlar ve önlemler başlıklı 15. maddesi konumuz açımızdan önemli olan bir maddedir. Sözleşmenin 15. maddesine göre “Taraflardan her biri, işbu Kısım çerçevesindeki yetki ve usullerin belirlenmesi, uygulanması ve geçerli kılınması hususlarının ilgili tarafın ulusal yasalardaki şartlara ve önlemlere tabi olmasını temin edecektir. Söz konusu hususlar 1950 tarihli AİHS çerçevesinde, 1966 tarihli Sivil ve Siyasi Haklar Hakkındaki

Uluslararası Birleşmiş Milletler Anlaşması çerçevesinde ayrıca yürürlükte bulunan diğer Uluslararası insan hakları belgeleri çerçevesinde üstlenilen yükümlülüklerden doğan hakların gerekli ölçüde korunmasını temin edecek ve hakkaniyet ilkesi tesis edilmesini sağlayacaktır.”

Burada bahsedilen bilişim koruma önlemlerinde insan hak ve özgürlüklerine saygı ve orantılılık ilkesi olarak ifade edebileceğimiz 15. madde bu unsurları belirleme işini devletlere bırakmaktadır. Ancak devletler için ortak standartların da bulunduğunu, devletlerin söz konusu düzenlemeleri yaparken bu ortak standartları temel almak zorunda olduğunu da açıklamaktadır. İlgili ortak standartlar, insan hak ve özgürlükleri hakkındaki uluslararası belgelerde belirli olan standartlardır. Bunlarda AİHS ve ek protokolleri, BM 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve diğer bölgesel düzeydeki insan hakları sözleşmeleridir.

Sözleşmenin 15. maddesinin son fıkrasına göre devletler, kamu yararını ve adaletin sağlıklı şekilde yürütülmesini de dikkate alacaklardır. Bu bağlamda kamu yararıyla tutarlı olduğu ölçüde, öngörülen bilişim koruma önlemlerinin uygulanmalarını sonucunda, hizmet sağlayıcılar da dâhil üçüncü kişilerin hak, sorumluluk ve haklı yararları üzerindeki etki ve bu etkiyi hafifletmenin yolları da değerlendirilmek durumundadır.

Hâlihazırda ABD, Japonya, Güney Afrika ve Kanada olmak üzere Avrupa Konseyi üyesi olmayan dört ülke ile birlikte toplam 42 ülke tarafından imzalanmıştır. Ancak sadece Fransa, Macaristan, Danimarka gibi ülkelerin dahil olduğu 14 ülke tarafından onaylanmış olan Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi¹⁴⁶ bilgisayarla ilişkili suçlarla mücadelede ulusal mevzuatları uyumlaştırmayı ve uluslararası işbirliğini geliştirmeyi hedeflemektedir. Türkiye henüz bu sözleşmeyi imzalamamıştır.

Sözleşmenin ülkelerin işbirliği koşullarını desteklediği ve siber suçlarla mücadelede getirdiği yaklaşımın olumlu olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte,

¹⁴⁶<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CM=8&DF=6/7/2006&CL=ENG> (Erişim 20 Kasım 2006).

sözleşmeye taraf olan ülkelerin sorunların daha az yaşandığı ülkeler olduğu ve hacker'ların tercih ettiği bağlantıların yer aldığı Yemen ve Güney Kore gibi siber suç konusunda etkin bir uygulamaya sahip olmayan ülkeler sözleşmeye taraf olmadıkları sürece, sözleşmenin uluslararası alanda yetersiz kalacağı da öne sürülmektedir¹⁴⁷.

1.1.4. Avrupa Birliği'nin Elektronik Ticarete İlişkin Yönergesi

Elektronik alana yönelik olarak AB mevzuatı açısından önemli bir belge de Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Bazı Hukuki Yönleri ve Özellikle İç Pazarda Elektronik Ticaret Hakkında 8 Haziran 2000 tarihli 2000/31/AT Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi'dir¹⁴⁸.

Daha çok elektronik ticaret alanına ilişkin olan bu düzenlemede kısmen elektronik yayıncılık kavramına ilişkin düzenlemelere rastlamak da mümkündür.

Direktifte bahsedilen bilgi toplumu hizmetleri on-line nitelikte olmak üzere çok geniş bir ekonomik faaliyet alanını kapsar. Bu hizmetler özellikle malların on-line satışını sağlamaktadır. Bilgi toplumu hizmetleri aynı zamanda iletişim şebekelerine erişim olanağı veren veya hizmet alanlar tarafından sağlanan bilgileri tutan bir iletişim ağı yoluyla bilgi iletişimi konusunda nakil hizmetlerini de içermektedir. Bu kapsamda 89/552/AET sayılı direktifle hükme bağlanan konular çerçevesinde düzenlenen televizyon hizmetleri ve bu hizmetin radyo dalgaları yoluyla yayınlanması bilgi toplumu kapsamında kabul edilmez. Zira bu hizmetler bireysel talebe karşılık olarak sunulmamaktadır. Buna karşılık bir noktadan diğer bir noktaya nakledilen talebe bağlı video veya elektronik ileti (e-mail) yoluyla ticari iletişim sağlanması bilgi toplumu hizmetleri kapsamında kabul edilir.

Özellikle sorumluluk açısından Direktif'in tanımlar bölümünde "hizmet sunucusu" bir bilgi toplumu hizmeti sunan her türlü gerçek ve tüzel kişileri ifade edeceği belirtilmiştir. İnternet Servis Sağlayıcıları olarak ifade ettiğimiz İSS'lerin

¹⁴⁷ Atamer, **Aynı**, s:298

¹⁴⁸ Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi No:L 178, 17.07.2000 s.0001-0016

sorumluklarına ilişkin olarak, direktifin 12. maddesine göre aşağıdaki koşullarda iletilen bilginin içeriğinden sorumlu olmayacağı ifade edilmiştir.

a) İletişim İSS'nin kendisi tarafından başlatılmamışsa

b) İletişimde yer alan karşı tarafı seçme yetkisi yoksa

c) İletişime konu olan bilgiyi seçmiyorsa ve onu değiştirmiyorsa

Direktife göre bu maddenin bir mahkeme veya idari makamın, üye devletlerin hukuk sistemlerine uygun olarak hizmet sunucunun ihlali sona erdirmesini veya önlenmesini talep etme imkânını etkilemeyeceğini özellikle belirtilmiştir.

Anılan direktifte teknik olarak önemli bir ayrıntı olarak; kaşeleme (caching) durumu da düzenlenmiştir. Kaşeleme, İSS'lerin internetin daha iyi işleyişini sağlamak için kullanılan teknik bir terimdir. Pratikte İSS'ler çok sık erişilen web sitelerini kullanıcılarına daha çabuk olarak erişilebilir kılmak için devamlı kaşelemekte yani geçici olarak kaydetmektedir. 13. maddeye göre üye devletlerin bilginin hizmet sunucusu tarafından, salt bilginin istekleri üzerine diğer hizmet alıcılarına iletimini daha etkili hale getirmek amacıyla otomatik, ara ve geçici biçimde saklanmasından, aşağıdaki şartlara uyması halinde sorumlu tutulmamasını temin edeceklerdir:

a) İSS bilgiyi değiştirmiyor ise;

b) İSS bilgiye erişim şartlarına uygun davranmış ise;

c) İSS bilginin güncelleştirilmesine ilişkin, endüstri tarafından genel olarak benimsenen ve kullanılan bir şekilde belirlenen kurallara uygun davranmışsa;

d) Sunucu, endüstri tarafından genel olarak benimsenen ve kullanılan, bilginin kullanılmasına ilişkin veri elde edilmesine ilişkin teknolojinin hukuka uygun kullanımına müdahale etmiyorsa;

e) Sunucu ilk yayın kaynağındaki bilginin ağıdan kaldırıldığına veya erişimin engellendiğine ilişkin bilgi elde ettiğinde veya erişimin engellenmesine ya da bilginin kaldırılmasına ilişkin bir mahkeme kararı veya idari makam emri

bulduğunu öğrendiğinde, en çabuk biçimde hareket ederek, saklamış olduğu bilgiyi kaldırmış veya bu bilgiye erişimi engellemişse.

Direktife ayrıca daha önce tanımladığımız hosting kavramını da yer verilmiştir. Bir İSS'nin hizmetin alıcısı tarafından sağlanan bilgiyi sakladığı hizmete sunucu barındırma (hosting) adı verilmektedir. 14. maddeye göre üye devletler hizmet sunucunun hizmet alıcısı tarafından talep edilen bilginin saklanmasından dolayı sorumlu tutulmamasını temin edeceklerdir. Ancak bu sorumsuzluk İSS'nin yasadışı faaliyet veya bilgi hakkında bilgi sahibi olmaması, tazminat talepleri açısından, yasadışı faaliyet veya bilginin anlaşılabilirliği maddi vakıa ve şartlardan haberinin bulunmaması; bu bilgiyi edinmesi ve durumun farkına varması üzerine, bilgiyi en kısa sürede kaldırması veya erişimini engellemesi halinde söz konusu olacaktır. Ayrıca bu hüküm hizmet alıcısının İSS'nin yetkisi ve kontrolü dâhilinde hareket etmesi halinde de uygulanmayacak ve İSS bu durumda doğrudan sorumlu tutulacaktır.

Direktifin 15. maddesinde ise üye devletlerin, sunuculara, salt internet erişimi, kaşeleme ve sunucu barındırma hizmetlerinin sunumu sırasında, yayınladıkları veya sakladıkları bilgiyi denetlemeleri ya da yasadışı faaliyete işaret eden maddi vakıa ve durumları aktif olarak araştırmaları hususunda genel bir yükümlülük yüklemeyeceği öngörülmektedir. Ancak üye devletlerin İSS'ler için, yetkili kamu makamlarına iddia edilen yasadışı faaliyetler veya hizmetlerin alıcıları tarafından sunulan bilgilerden derhal haberdar etme veya istekleri üzerine, yetkili makamlara aralarında gizlilik anlaşması bulunan hizmetlerin alıcıların belirlenmesine imkân verecek bilgiyi iletme yükümlülüğü öngörebilirler. Ayrıca 12,13 ve 14. maddede öngörülen bağışıklık hükümleri bir mahkeme veya idari makamın, üye devletlerin hukuk sistemlerine uygun olarak, İSS'nin ihlali sona erdirmesini veya önlemesini talep etme imkânını etkilemeyecektir.

1.1.5. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi İnternette İletişim Özgürlüğü Bildirgesi

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 28 Mayıs 2003 tarihindeki 840. toplantısında kabul edilen İnternete İletişim Özgürlüğü Bildirgesi özellikle

internet iletişimi ile ilgili üye devletlerin yapacağı yasal düzenlemeler açısından ilkeleri ortaya koymaktadır¹⁴⁹.

Bildirge AİHS 10. maddede güvence altına alınan ifade özgürlüğünün sağlanmasını hatırlatarak, Elektronik Ticarete ilişkin direktifteki düzenlemelere de atıfta bulunarak ilkeleri sıralamıştır. Buna göre;¹⁵⁰

1.Kamu makamları, ulusal sınırlara bakmaksızın, genel sınırlandırma ya da filtreleme tedbirleri açısından, kamunun internette bilgiye ya da diğer iletişime erişimini yoksun bırakmamalıdır. Bu durum, küçüklerin korunması bakımından, okullar ve kütüphaneler gibi özellikle küçüklerin erişimine açık yerlerde küçüklerin korunması için filtrelemelere engel değildir.

2. Üye devletler, kişiler arasında bir ayırım gözetmeyen bir ilke ile herkesin makul bir fiyattan İnternet bilgi ve iletişim hizmetlerine erişimini teşvik etmeli ve desteklemelidirler. Buna ilaveten örneğin kişisel web siteleri oluşturmak ve yayınlamak gibi, kamunun aktif katılımı resmi izin, ya da benzer etkiyi yaratacak gerekliliklere maruz bırakılmamalıdır.

İnternet yoluyla servislerin sağlanması, yalnızca kullanılan iletim araçları nedeniyle özel izin rejimlerine tabi tutulmamalıdır.

3.Üye devletler, kullanıcıların ve sosyal grupların farklı ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran servislerin çoğulcu bir biçimde İnternet yoluyla sunumunu teşvik edecek tedbirleri araştırmalıdır. Servis sağlayıcıların onlara ulusal ve uluslararası telekomünikasyon ağlarına ayırım yapmaksızın erişimini garanti eden düzenleyici bir çerçevede işletim yapmalarına izin verilmelidir.

4. Üye devletler ne servis sağlayıcıların erişim verdiği, ilettiği veya depoladığı internet üzerindeki içeriğin izlenmesi ne de yasal olmayan faaliyetlerin göstergesi olan olaylar veya koşulların aktif olarak araştırılması genel zorunluluğunu servis sağlayıcıların üzerine yüklememelidirler.

¹⁴⁹Bariş Günaydın "İnternette İletişim Özgürlüğü Deklarasyonu", **Güncel Hukuk Dergisi**, S.5, Mayıs 2004, s.22–23.

¹⁵⁰ Günaydın, **a.g.e**, s.29.

Üye devletler, işlevleri ulusal hukukta tanımlandığı üzere bilginin iletimi veya internet erişiminin sağlanmasıyla sınırlı olduğunda servis sağlayıcıların internet üzerindeki içerikten sorumlu tutulmamalarını temin etmelidirler.

Servis sağlayıcıların işlevlerinin daha geniş olduğu ve 3. kişilerden kaynaklanan içeriği depoladıkları durumlarda, eğer servis sağlayıcılar onların (bilgi veya servislerin) ulusal hukukta tanımlandığı üzere yasadışı özelliklerinden veya bir zarara uğrama iddiası karşısında faaliyetin veya bilginin yasal olmadığını ortaya çıkaran olaylardan veya koşullardan haberdar olur olmaz bilgiye veya servislere erişimi önlemek veya bunları kaldırmak için süratle hareket etmezlerse, üye devletler servis sağlayıcıları müşterek sorumlu tutabilirler.

Bir önceki paragrafta belirtildiği üzere servis sağlayıcıların ulusal hukuk uyarınca yükümlülüklerini tanımlarken, her şeyden önce kullanıcıların bilgiye ulaşmadaki benzer hakları kadar, bilgiyi ulaşılabilir hale getirenlerin ifade özgürlüğüne de saygı göstermek için yeterli özen gösterilmelidir.

Her halükarda, servis sağlayıcılardan olanaklı olduğu ölçüde hukukun ihlalini önlemelerinin veya sona erdirmelerinin istendiği durumlarda, sorumluluğun yukarıda bahsedilen sınırlamaları resmi kararların yayımlanması imkânını etkilememelidir.

5.Çevrimiçi gözetime karşı korumayı garantiye almak ve bilgi ve düşüncelerin özgürce ifadesini çoğaltmak amacıyla üye devletler, internet kullanıcılarının kimliklerini açıklamama isteklerine saygı göstermelidirler. Bu durum, üye devletlerin ulusal hukuk, AİHS, polis örgütleri ve yargı alanındaki diğer uluslararası sözleşmeler gereğince gerekli önlemleri almalarını ve cezai eylemlerden sorumlu olanların takibatını yapmak amacıyla işbirliği yapmalarını engellemez.

1.1.6. İnternette İfade Özgürlüğü Konusunda Avrupa Parlamentosu Kararı

6 Temmuz 2006 tarihinde gerçekleşen, Avrupa Parlamentosu toplantısının gündemini internette ifade özgürlüğü oluşturmaktaydı. Toplantı da alınan karara göre¹⁵¹;

Avrupa Parlamentosu,

—Dünyada insan haklarının durumu hakkındaki bir önceki yıllık kararını dikkate alarak

—İnsan Hakları ve basın özgürlüğü ile ilgili ve Aralık 2005'te Tunus'ta gerçekleştirilen Bilgi Toplumu Dünya Zirvesi hakkında bir önceki kararını dikkate alarak

—İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 19. maddesini dikkate alarak

—Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesini dikkate alarak

—Avrupa Birliği İnsan Hakları Görüşme Rehber İlkeleri (2001) ve İnsan Hakları Savunucuları (2004) ve bunların Avusturya Başkanlığı dönemindeki ilk incelemelerini dikkate alarak

—12 Aralık 2003 tarihindeki Bilgi Toplumu Dünya Zirvesinde kabul edilen İlkeler bildirgesini dikkate alarak

—21 Aralık 2005 tarihinde Birleşmiş Milletler Özel Raportörünün Düşünce ve İfade Özgürlüğü konusundaki bağlantılı bildirgeyi ve AGİT Medya Özgürlüğü Temsilciliğinin İfade Özgürlüğü özel raporunu dikkate alarak

—Üçüncü dünya ülkelerinde demokratikleşme ve insan hakları konusunda Konseyde Aralık 2005'te kabul edilen AB politikalarını dikkate alarak

—Avrupa Demokrasi ve İnsan Hakları İnisiyatifi (EIDHR)'ni dikkate alarak

—Usul kurallarınının 115. maddesini dikkate alarak

¹⁵¹<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0324+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN> (Erişim 8 Ağustos 2006).

A.Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nin 19. maddesinde herkesin görüşlerini ve ifadelerini açıklama hakkı belirtilmiş olsa dahi, bu hakkın sınırlara bakılmaksızın medya aracılığıyla bilgiye ulaşma, araştırma ve yayma hakkını da içerdiğini;

B.16–18 Kasım 2005 tarihlerinde Tunus'ta gerçekleştirilen Bilgi Toplumu Zirvesi açıklamasının öncelikli önemi, demokrasi ve temel hak ve özgürlükler ile insan haklarına saygı ve özellikle ifade ve düşünce özgürlüğünün yanı sıra bilgiyi elde etme ve bilgiye ulaşma özgürlüğüne vermesini memnuniyetle karşılandığını;

C.İfade özgürlüğünün sağlanması için verilen çabaların yanı sıra, siyasal muhalefet, demokrasi eylemleri, insan hakları savunucuları ve dünya çapında bağımsız gazeteciler için İnternet gibi elektronik ortamların bugün büyük ölçüde ifade özgürlüğünün kullanımının yeni aracı olduğunu;

D.İnternet erişimi demokrasinin güçlenmesini sağlayabileceği gibi ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmelerine katkı sağladığını ve bazı erişimleri sınırlandırmanın ifade özgürlüğünü engelleyeceğini;

E.İnternet kullanımı ile ilgili sınırlandırmaların sadece nefrete çağrı, şiddet ve ırkçılık, totaliter propagandalar, çocukların pornografiye erişimleri ya da cinsel istismarları gibi yasal olmayan eylemler için var olabileceğini;

F.Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü raporuna göre otoriter hükümetler ve rejimlerin interneti kontrol ve daha yakından takip etme yöntemleri geliştirmek için çalıştıklarını ve özellikle daha karmaşık filtreleme teknolojileri ile siber-polis örgütleri ile elektronik iletişimi yakın gözleme aldıkları;

G.İnsan hakları örgütlerine göre Çinli Web günlükçüsü Hao Wu ve belgesel film yapımcısı Yang Zili, Çinli siber muhalif Yang Zili, Çinli gazeteci Shi Tao, günlük gazete Dandai Shangbao'dan Çinli gazeteci, İranlı Web günlükçüsü Motjaba Saminejad, Tunuslu Avukat Mohammed Abbou, Vietnamlı Doktor Pham Hong Son ve Suriyeli internet gazetecisi Habib Saleh gibi çoğu Çin'den olan büyük sayıdaki siber-muhalifin hapiste olmasının yanı sıra konuyla ilgili olarak gündemde olan Mısırlı Web günlükçüsü Mohamed Sharkawy ve Kerim Leishaer davalarının olduğunu;

H.Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün son raporuna ifade edilen biçimine göre İnternette ifade özgürlüğünü engellemeye çalışan olarak görülen ülkelerin Çin, Belarus, Burma, Küba, İran, Libya, Maldives, Nepal, Kuzey Kore, Özbekistan, Suudi Arabistan, Suriye, Tunus, Türkmenistan ve Vietnam olduğunu;

İ.Demokratik ülkelerin şirketleri kısmen bu ülkelerden elektronik iletişimi gözlediklerini ve web için sansür araçları sağladıklarını;

J.Çin Hükümeti Yahoo, Google ve Microsoft gibi şirketlerin, Çin internet pazarındaki hizmetlerinde sansürü kolaylaştırmaya başarılı bir biçimde ikna ettiğini aynı zamanda diğer hükümetleri de diğer şirketlerden sansür araçlarının gereksinimi konusunda uyardığını;

K.CISCO sistemleri, Telecom Italia, Wanadoo ve Fransa Telekom'un küçük şirketi gibi batılı şirketlerin sağladığı araç ve teknolojilerin internette ifade özgürlüğünü engellemek ve sansür amacıyla hükümetler tarafından kullanıldığını;

L. Şubat 2006'da açıklanan Küresel İnternet Özgürlüğü Yasasının, baskıcı ülkelerle olan ilişkiler açısından internette ticaret eylemlerini düzenlemeyi amaçladığını;

M. AB, internet kullanıcılarının haklarının konuya ilgili olarak konunun tam ortasında olduğunu ve internette iletişim özgürlüğünü sağlamak için harekete hazır olduğunu göstermesi gerektiğini belirtmiştir.

Bu açıklamalardan sonra aşağıda sayılanların yapılmasını önermektedir.

1.İfade özgürlüğü olgusunun bütün AB üyesi devletlerince anahtar değer olarak kabul edildiğini ve onu korumak için somut adımlar atmaları gerektiğini tekrar açıklayarak;

2.Bu hususta, mecliste ve AB üye devletlerinin internet kullanıcıların hakları ve dünya çapında internette ifade özgürlüğünün sağlanması yönündeki taahhütlerinde ortak ifadede uzlaştıklarını ilan eder.

3.Tunus Zirvesinde teyit edilen aşağıdaki ilkelere ilişkin görüşlerini tekrarlar.

– Bilgi toplumunun inşası temel hak ve özgürlükler ile insan haklarına dayanır.

– Sayısal bölünme ile mücadele ve gelişimi teşvik için eylem planlarında çözüm aranmalıdır.

– Yeni teknolojik tartışmalara daha dengeli, çoğulcu ve devletlerin temsilini içeren İnternet yönetişimi anlaşmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

4.İster bilgi yaymak ister bilgiye ulaşmak biçiminde olsun internet içeriği ile ilgili hükümetlerce ifade özgürlüğünün teminatına uygun olmayarak alınan sınırlandırmaları ve İnternette görüşlerini ifade eden gazetecileri karşı taciz ve cezalandırmaları şiddetle kınayarak; Bu hususta konseyi ve komisyonu ilgili ülkelerin otoritelerini cezaevinde olan internet kullanıcılarının biran evvel salıverilmesi için gerekli önlemleri almaya çağırır.

5.Baskıcı ülkelerdeki şirketlerin eylemlerine sınırlandırmalar getirebilecek gönüllü davranış kuralları oluşturmasını komisyon ve meclisten rica eder.

6.Özellikle BM Ekonomik ve Sosyal Konsey(ECOSOC) , Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU), UNESCO ve BM Gelişim Programı (UNDP)'da AB'nin mevcut durumdaki varlığını ve aktif katkısını sürdürmesini komisyon ve meclisten rica eder.

7.Üçüncü dünya ülkelerine yardım programlarında gerektiğinde vatandaşlarının internet erişimlerinin sınırlandırılmaması gerekliliğinin göz önüne alınmasını komisyon ve meclisten rica eder.

8.İfade özgürlüğü ve internette sınır tanımayan gazeteciler örgütü ile ortak inceleme memnuniyetle karşılayarak; İnternette arama, sohbet, yayıncılık ya da diğer hizmetleri sağlayanların kullanıcı haklarına saygı göstermelerinin umulmasında birliğin sağlanmasını vurgular

9.Dönem başkanına bu kararı konseye, komisyona ve üye devletlerin hükümetlerine ve parlamentolarına iletmeleri yönünde talimat verir.¹⁵²

¹⁵² İlkiz Fikret, Barış Günaydın, "İnternette İfade Özgürlüğü", **Hukuk Gündemi Dergisi**, Sayı No:6.112–114, (Eylül-Kasım 2006), s.113.

1.1.7. Avrupa Konseyi Bilgi Toplumunda İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Bakanlar Komitesi Bildirgesi

13 Mayıs 2005 tarihli bu bildiregeye göre¹⁵³;

Avrupa Konseyi üye devletleri,

İnsan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü, sosyal uyum, kültürel çeşitlilik ve kuşaklar arasında güven gibi değerlere dayanan toplumların inşası konusundaki taahhütlerini ve ülkelerinin bilgi çağına girmesi sebebiyle niyetlerinin bu taahhütlere saygı göstermeye devam etmek olduğunu hatırlayarak;

Avrupa Konseyi standartları içerisinde mevcut olan ve üstlenilen yükümlülükleri ve taahhütler ve diğer belgelere uyararak,

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilgi toplumunun inşasının arkasında itici bir güç olduğunu ve farklı iletişim araçlarının uyumunun sağlandığını kabul ederek;

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yayılmasının olumlu katkısını ekonomik büyüme ve refaha yol açmasına ek olarak emeğin üretkenliğini göz önüne alarak;

İnsan hakları açısından bilgi ve iletişim teknolojilerinin hem olumlu hem de olumsuz güçlü etkisinin farkında olarak;

Özellikle, bilgi ve iletişim teknolojilerinin teknolojik ve yasal çevre ve yürürlükteki önceden geliştirilen insan hakları araçları ile olası sosyal değişime neden olacağını farkında olarak;

İletişim ve bilgi teknolojilerinin gittikçe artarak demokratik sürecin ayrılmaz parçası olduğunun farkında olarak;

İletişim ve bilgi teknolojilerinin geniş çapta, insan hakları uygulamaları açısından olanak arz ettiğini kabul ederek;

¹⁵³

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2005\)56&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=final&BackColorInternet=9999CC&BackColorInternet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2005)56&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=final&BackColorInternet=9999CC&BackColorInternet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75)

(Erişim 15 Aralık 2006).

Bundan dolayı, bilgi ve iletişim teknolojilerine hiç ya da sınırlı erişimin olması efradın bütünüyle insan hakları ile ilgili yeteneklerini uygulamadan mahrum edebileceğinin farkında olarak;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin tamamen bilgi çağında geçerli sayıldığı ve yeni teknolojik gelişmelere bakmayarak korumaya devam etmesi gerektiğini tekrar teyit ederek;

İnsan hakları ihlallerinin yeni iletişim ve bilgi teknolojileri destekli biçimi ve iletişim ve bilgi teknolojilerinin bu tür ihlalleri daha da pekiştirebileceği için bu durumun ulusal düzenlemelerde göz önüne alınması ihtiyacını kabul ederek;

Hızlıca gelişen bilgi toplumunda insan haklarının korunması açısından yeni gelişmelere daha iyi yanıt verebilmek için üye devletlerin insan hakları araçlarının kullanılmasını yeniden gözden geçirmesi ve gerekli olan konularda düzenlemeye gitmesi zarureti ile sonuçlandırarak;

AİHM'de görülen dava kararlarında ifade edilen ve insan haklarının ve demokrasinin mümkün olduğunca değerini artırmayı ve korumayı amaçlayan Bilgi ve iletişim toplumu gereksinimlerine uyumlu politikalar geliştirmeyi yüklenerek;

Bilgi ve iletişim toplumunda şartlar, insan hakları kısıtlamaları için yeni önlemleri almayı doğuruyorsa terörle mücadelede hukuki çerçeve içerisinde icra edilerek tamamıyla Uluslararası insan hakları standartları uyarak bazı önlemler almayı. Bu önlemlerin mümkün olduğunca kesin olarak yasal ve tanımlı, gerekli ve hedeflediği amacı ile orantılı, bağımsız bir otorite ya da yargı denetiminde geçmesi gerektiğini. Buna ilaveten AİHS 15. maddesine göre alınacak tedbirlerin yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı ve şartların alındığından daha uzun süreli kısıtlamaya gitmemesi gerektiğini beyan eder.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin uygulamasını teknik anlamda kullanılmasına bakmaksızın ve ayrımcılık yapmaksızın teminat altına alacağını bildirerek;

Aşağıda, birinci bölümde ifade edilen bilgi toplumunda insan hakları ve hukukun üstünlüğüne saygı hakkında ilke ve kurallara uymaya çabaladığını bildirerek;

Sivil toplum örgütlerini, özel sektörü ve diğer ilgili paydaşları çalışmalarında, İkinci bölümde ifade edilen görüş ve düşünceleri bilgi toplumunu tümüyle kapsamaya doğru hesaba katmaya davet eder;

Bakanlar Komitesi başkanlığını bu bildirgeyi, Tunus da düzenlenen Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (WSIS) 'ne Avrupa Konseyi'nin katkısı olarak sunmaya davet eder.

Bilgi toplumunda insan hakları başlığının altında yer verilen ifade özgürlüğü, bilgi ve iletişim hakkı alt başlığında ise şu ifadelere yer verilmiştir:

İletişim ve bilgi teknolojileri herkese ifade özgürlüğünü kullanabileceği emsalsiz olanaklar sağlamaktadır. İletişim ve bilgi teknolojileri aynı zamanda bu özgürlüğe devlet ve özel sansür gibi birçok ciddi meydan okuma vaziyetindedir

İfade, bilgi ve iletişim özgürlüğüne elektronik ortamda elektronik olmayan ortamda olduğu gibi saygı gösterilmelidir ve AİHS madde 10'da belirtilen sınırlama nedenlerinden başka bir sınırlandırmanın konusu olmamalıdır. Bunun basit açıklaması iletişimin elektronik biçime taşınmasıdır.

İfade özgürlüğünün temini için, üye devletler, ırkçılık, ırk ayrımcılığı ve çocuk pornografisi gibi yasal olmayan içerikle mücadele için iletişim ve bilgi teknoloji yolu ile ona bağlı olarak işlenen suçlara eşit olarak uygulanabilecek ulusal düzenlemeleri sağlamalıdır.

Üye devletler, devlet ve özel sansüre engel olmak için yasal ve uygulanabilir önlemleri sağlamalı ve geliştirmelidir. Aynı zamanda, üye devletler Siber Suç Sözleşmesi ek protokolüne ve diğer ırkçı ve yabancı düşmanı gibi bilgisayar sistemleri ile doğal bağlı olan suç içeren fiillerle ilgili sözleşmelere uymayı temin etmelidirler. Bu bağlamda, üye devletler, self ve co-regulasyon için özel sektör temsilcileri (iletişim ve bilgi teknolojileri endüstrisi, internet servis sağlayıcıları, yazılım şirketleri, içerik sağlayıcıları ve Uluslararası Ticaret Odası

gibi) ile çerçeveleri sağlamalıdır. Bazı çerçeveler ifade ve iletişim özgürlüğünü temin edebilir.

Üye devletler, uygun araçlar aracılığıyla elektronik ortamda birlikte işleyen elektronik yayıncılığı içeren ve vatandaşlara içeriğe en geniş biçimde erişim olanağı veren teknik standartları sağlamalıdır.

Yine aynı başlık altında yer verilen Adil yargılanma ve kanunsuz ceza verilmeme hakkı çerçevesinde ise şu ifadelere değinilmiştir:

İletişim ve bilgi teknolojileri yasal materyallere ve bilgiye erişimi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca davalarla ilgili yargılama sürecinin kamuya aktarılması ve bilgilerin şeffaflığı yargılama süreci ile ilgili kamunun incelemesini daha da kolaylaştırmaktadır. Yargılamalar iletişim ve bilgi teknolojilerinin olanaklarını kullanarak daha etkili biçimde yürütülebilir. Bilgi ve iletişim teknolojileri hızlı süren iletişime ve geniş çaplı etkilerine rağmen, iletişim ve bilgi teknolojileri geniş biçimde yargılama öncesi ve yargılama sırasında kamuoyunda önyargıların giderek artmasına, tanıkların ve kamuoyunun etkilenmesini pekiştirecektir. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojileri yasal çerçevede kapsanmayan, insan hakları ihlalleri ile mücadeleye mani olabilecek suçlara izin verir. İletişim ve bilgi teknolojilerinden özellikle İnternetin dünya çapındaki etki alanı yargılama ile ilgili sorunlar yaratabilir ve aynı zamanda bazı insan hakları ihlallerinin örneklerinin yasal çerçevelerini uygulama olanağını meydana getirir.

AİHS 6. maddesinde tanımlandığı biçimde herkes gerek medeni hakları ile ilgili davalar gerekse cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalarda internet gibi elektronik ortamda da aynı elektronik olmayan ortamdaki gibi koruma altındadır. Kanunsuz cezalandırılmama hakkı eşit biçimde elektronik ve elektronik olmayan ortamda uygulamalıdır.

Üye devletler medya AİHS 6. maddede ifade edilen biçimiyle yargılamaya ilişkin medya haberlerine özen gösterilmesine yönelik ve bilgi hizmet sağlayıcılarına davranış kuralları sağlamalıdır. Aynı zamanda elektronik ortamda gözetilen yargılamada, kanunsuz cezalandırmama hakkını sağlamak için daha fazla uluslararası yasal çerçeve geliştirmeye ihtiyaç olup olmadığını düşünmelidirler.

1.1.8. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Medya Özgürlüğü Temsilciliği Amsterdam İlkeleri

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Medya Özgürlüğü temsilciliği tarafından 13–14 Haziran 2003 tarihlerinde Hollanda'nın Amsterdam kentinde "Medya ve İnternet Özgürlüğü" isimli bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferansa üniversitelerden, medyadan, Avrupa'dan ve ABD'den belli bir konuda uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinden, Avrupa Parlamentosu'ndan, Avrupa Konseyi'nden, Avrupa Komisyonu'ndan ve AGİT'ten temsilciler davet edilmiştir¹⁵⁴.

Gerçekleştirilen bu konferansta kitle iletişim aracı olarak televizyon, radyo, gazete veya internet gazetecilerin çalışmalarını kamuya aktarmak için kullandıkları kanal hangisi olursa olsun, medyanın özgürlüğünün temel değeri sorgulanmaması gerektiği;Günümüz medyasının çoğundan daha eski olan bu prensibin tüm modern Avrupa toplumlarının söz verdiği bir prensip olduğunun tekrar onaylayarak; Sansürün İnternete empoze ediliyor olmasından endişe ederek ve bu nedenle bilginin serbest akışını engelleyecek yeni ayarlamaların geliştirilmesi gerektiğini belirtilmiştir.

Ayrıca, 20 Kasım 2001'de Londra'da, AGİT, BM ve ADÖ (Amerikan Devletleri Örgütü) müşterek beyanında ifade edilen prensiplerin yeniden onaylanmasını hatırlatarak ve İnternette iletişim özgürlüğü üzerine Avrupa Konseyi'nin 28 Mayıs 2003'de yayınladığı bildirisinin dikkate alınması gerektiğini belirtilmiştir. Bu konferansta AGİT Medya Özgürlüğü temsilcisi tarafından önerilen tavsiyeler ise şunlardır:

Erişim

•İnternet birçok farklı hizmet sunmaktadır. Bu hizmetlerin bazıları halen gelişme aşamasındadır. Bunlar vatandaşlar ve gazeteciler için vazgeçilemez birer araç görevi görmektedirler bu nedenle de özgür bir basın için önemlidirler. Bu tür bir teknoloji herhangi bir yanlış kullanımdan sorumlu tutulmamalıdır. Değişiklikler engellenmemelidir.

¹⁵⁴ http://www.osce.org/documents/rfm/2003/06/215_en.pdf (Erişim 20 Ağustos 2007).

- Dijital iletişim ağlarına erişim teşvik edilmelidir. Teknik, yapısal veya eğitimle ilgili engeller kaldırılmalıdır.

- Dijital iletişim ağlarının hızlı yenilikçi adımları, büyük ölçüde birçok temel kod ve yazılımın kamu malı olmasından kaynaklanmaktadır, yani herkesin kullanımına ve geliştirmesine açıktır. Bu ücretsiz altyapı İnternette ifade özgürlüğünün ana unsurlarından biridir. Kamu arazisine erişim hem teknik hem de kültürel yenilikler için önemlidir, patentle ve telif hakkı kanunu ile ilgili yeni düzenlemelerin kabul edilmesinden dolayı riske atılmamalıdır.

İfade Özgürlüğü

- Çevrimiçi kaynakların çokluğunun ve bilginin serbest akışının avantajı, İnternetin yanlış kullanımının risklerinden daha ağır basmaktadır. Ancak İnternetin cezai istismarı hoş görülemez. Yasadışı içeriği olan yayınlar, yayınlandığı ülkelerde dava edilmelidir, ama tüm yasal ve kanuni yaptırımlar İnternetin altyapısını değil net olarak sadece yasadışı içeriği hedef almalıdır.

- Çocuk pornografisi gibi ceza gerektiren içerikli bir yayının dünya çapında kovuşturması garanti edilmeli ve İnternetteki tüm yasalar gözlemlenmelidir. Ancak, ifade özgürlüğünün temel prensibi sınırlanmamalıdır ve yeni bir yasamaya gerek yoktur.

- Modern, demokratik ve medeni bir toplumda vatandaşlar, İnternette erişmek istedikleri konuların seçimini kendi yapmalıdır. Bilgi yayma ve alma hakkı temel insan hakkıdır. İçeriği filtre eden veya bloke eden hiçbir mekanizmanın varlığı kabul edilemez.

- “Klasik medyada” kabul görmeyen herhangi bir sansür “çevrimiçi medya” için de kullanılmamalıdır. Yeni sansür şekilleri geliştirilmemelidir.

Eğitim

- Yazılım ve kodun teknik öneminin anlaşılması için bilgisayar ve İnternet okuryazarlığı teşvik edilmelidir. İnternetin gelecekteki rolü ve toplumdaki yerini tanımlamak adına açık bir pencere bırakmak için gerekli bir adım bu.

- İnternet okuryazarlığı okullarda öncelikli bir eğitim hedefi olmalı ve yetişkinler için de eğitici kurslar düzenlenmelidir. Yüksek standartlarda profesyonel

gazetecilik ve çevrimiçi içerikle kolayca çalışabilmelerini sağlamak amacıyla gazeteciler için özel bir eğitim düzenlenmelidir.

Profesyonel Gazetecilik

•Her geçen gün daha çok insan, “klasik medya”ya başvurmadan, İnternet yoluyla fikirlerini genişleyen bir halk kitlesine duyurma imkânı buluyor. Bireyler arası iletişimin mahremiyetine saygı duyulmalıdır. İnternet altyapısı birçok amaç için kullanılmaktadır ve düzenleme yapmak isteyen herkes bunu unutmamalıdır.

•Dijital çağda gazetecilik değişime uğruyor ve “klasik medya” için geçerli her tür korumanın yeni medya şekilleri için de geçerli olması gerekir.

•Gazetecilerin de bu konudaki sorumluluklarını kabul etmeliyiz, dijital çağda özgür ve sorumluluk sahibi bir medya sağlamak için, profesyonel gazeteciliğin geleneksel ve geniş çapta kabul edilen değerleri teşvik edilmelidir.

1.2. İfade Özgürlüğünü Düzenleyen Başlıca İnsan Hakları Metinleri

Matbaanın icadından sonra ortaya çıkan gelişmeler ve basın bir kitle iletişim aracı olarak ortaya çıkması zamanla “basın özgürlüğü” kavramının doğmasına neden olmuştur. Ancak 20. yüzyılın başlarından itibaren sinema, radyo ve televizyon gibi yeni kitle iletişim araçlarının, kitle iletişiminde etkin rol oynamaya başlaması ile birlikte, sadece basın yolu ile iletişim kurmaya ilişkin bir kavram olan “basın özgürlüğü” kavramı yetersiz kalmış ve bu modern iletişim araçlarını da kapsayan yeni bir kavrama gereksinim duyulmuştur. İşte “iletişim özgürlüğü” kavramı bu gereksinimleri karşılamaya yönelik bir kavram olma özelliği taşır¹⁵⁵.

İletişim özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğünü benimseyen demokratik toplumlarda, bulunması zorunlu bir unsur olarak görülmektedir. Çünkü günümüzde düşünceyi ifade etmenin en yaygın ve etkin yolu, kitle iletişimidir.

¹⁵⁵ Kayıhan İçel, “Haberleşme Özgürlüğü”, **İÜHF**M, C:XLI, sy:1-2'den ayrı bası, Sulhi Garan Matbaası, 1975, s. 1-2.

Bir bakıma, denilebilir ki, iletişim özgürlüğünün temelinde düşünce ve ifade özgürlüğü yatmaktadır¹⁵⁶.

İletişim özgürlüğü kavramını, haber ve düşüncelerin kitlelere ulaştırılmasına aracılık eden, tüm kitle iletişim araçlarını kapsayan bir anlama sahip olduğunu kabul ettiğimizde bu açıdan internette teknolojinin ortaya çıkardığı son kitle iletişim aracı olduğuna göre, haber ve düşüncelerin internet aracılığıyla kitlelere ulaştırılması özgürlüğünü de kapsamaktadır. Kuşkusuz bu sadece haber ve düşüncelerin başkalarına ulaştırılması ve aktarılması ile sınırlı değildir. Bunun yanı sıra çağdaş dünyada sosyal yaşamın zorunlu bir gereği olan haber ve düşüncelere gerek ulusal gerekse evrensel ölçekte erişilmesini, okunmasını ve izlenmesi hakkı da iletişim özgürlüğü kapsamında yer almaktadır.

Düşünce ve düşünceyi açıklama özgürlükleri birbirinden ayrılamayan iç içe girmiş iki özgürlük biçimidir. Düşünce özgürlüğü gerçekte, kişiye kendi dünyası içinde gerçekleri bulma imkânı verir. Diğeri ise, düşüncelerini üçüncü şahıslara iletmesini sağlar. Bu iki birbirinden ayrılamayan ikiz hürriyetin gelişebilmesi için birbirlerine ihtiyacı vardır¹⁵⁷.

İfade özgürlüğü özünde fikir, düşünce serbestliğini, söz hürriyetini, bilgileri, haberleri, fikirleri açıklamak ve bunlara ulaşma haklarını içeren demokratik, çoğulcu bir toplumun varlığı için gerekli olan en önemli özgürlüklerden biridir. İfade özgürlüğü, her türlü inanç, fikir ve düşüncenin açığa vurularak serbest bir tartışma ortamı yaratılması esaslı üzerine kuruludur. Böyle bir ortam olmaksızın, toplumda hâkim olan değerler tartışılmayacağından bunlar “ölü dogma”lar olarak kalmaya mahkûmdur. Günümüz demokrasilerinde insanlar arasında belirli konular ve toplumsal değerler üzerinde görüş birliği sağlanması giderek güçleşeceğinden, farklı görüşleri savunan grupların varlığı olağan ve doğal

¹⁵⁶ Köksal Bayraktar, “Film ve Suç”, **“Sinema Filmlerinin Sansürü Kolokyumu”**, İstanbul, 1980. s.36.

¹⁵⁷ Duygun Yarsuvat, **İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku**, İstanbul 2003; Beta Basımevi, CHD yayını, s.17.

sayılmalıdır. Çoğulcu bir demokraside, bazı grupların özellikle siyasi konularda aşırı ve anti demokratik görüşleri temsil etmesi bir dereceye kadar normal sayılarak hoşgörü ile karşılanmalıdır. Bu tür grupların baskı altında tutulması kamuoyunu önemli sosyal ve siyasi konular üzerinde düşünmekten alıkoyar. Düşüncelerin açığa vurulmasının engellenmesi, düşmanlıkları kökleştirir, muhalefeti yeraltına iter ve toplumsal sorunların akıl yoluyla değil, kuvvet kullanarak çözümlenmesine yol açar¹⁵⁸.

İfade özgürlüğünün sınırları ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermekle birlikte, bu konuda insan hakları hukukunda ortak bir standardın varlığından söz edilebilir. Bu standardı belirleyen başlıca belgeler, başta Birleşmiş Milletler çerçevesinde hazırlanan, 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme olmak üzere, Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile de güvence altına alınmıştır.

1.2.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

51 ülke tarafından 26 Haziran 1945'de San Francisco'da imzalanan Birleşmiş Milletler Antlaşması yeni bir uluslararası düzenin kurulması amacıyla insanlık ailesinin bütün üyelerine “ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı gözetmeksizin” herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı ve demokrasi temelinde, uluslararası barışı kurma çağrısında bulunan bir antlaşmadır.

Bu amaçla da “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi” BM Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de Paris'te ilan edilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19. maddesinde “Düşünce ve İfade Özgürlüğü” şu şekilde düzenlenmiştir¹⁵⁹.

¹⁵⁸ Şeref Ünal, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları no:89, Ankara,2001, s.242.

¹⁵⁹ Fikret İlkiz, **İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku**, (Beta Basımevi, CHD yayını, İstanbul 2003), s.64.

Madde 19: Herkesin görüş ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, karışmasız görüş edinme ve hangi yoldan hangi ülkede olursa olsun bilgi ve düşünceleri arama, alma ve yayma özgürlüğünü içerir.

1.2.2. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 1966 yılında İkiz Sözleşmeler adıyla da anılan insan haklarına ilişkin iki sözleşme kabul edilmiştir. Bunlardan biri Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (MŞHS), diğeri ise Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmedir (ESKS).

Daha önce İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde yer alan hakları ayrıntılı olarak düzenleyen Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme bunun yanı sıra Bildirgede olmayan hakları da garanti altına almıştır¹⁶⁰.

Medeni ve siyasi haklara ilişkin uzun bir liste içeren Sözleşmenin 19. maddesi ifade özgürlüğünü düzenlemektedir. Buna göre:

“1.Herkesin müdahaleye uğramadan, kanaat edinme hakkı vardır.

2.Herkesin ifade özgürlüğü hakkı vardır; bu hak gerek sözlü, yazılı ya da basılı sanat eseri şeklinde, gerekse seçilen diğher herhangi bir yoldan, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, her türlü haber ve düşünceyi araştırma, alma ve verme özgürlüğünü içerir.

3.Bu maddenin 2.fıkrasında öngörülen hakların kullanılması bazı ödev ve sorumlulukları da içerir. Bu nedenle belli kısıtlamalara konu olabilirler; ancak bunlar kanunun öngördüğü ve:

a)Başkalarının haklarına ve ününe saygılı olmak;

b)Ulusal güvenliğin ve kamu düzeninin veya kamu sağlığı ya da ahlakının korunması için zorunlu kısıtlamalardır.”

Sözleşmenin 20. maddesine göre, her türlü savaş propagandası ile ayrımcılığa nefret ya da şiddete teşvik eden ulusal, ırksal ya da dinsel

¹⁶⁰ Tekin Akıllıoğlu, **İnsan Hakları I, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri**, Ankara: A.Ü.S.B.F İnsan Hakları Merkezi Yayınları, 1995) s.198.

düşmanlığın savunulması ifade özgürlüğü kapsamı dışındadır. Sözleşmeye taraf devletler bu tür ifadeleri yasaklamakla yükümlü kılınmıştır¹⁶¹.

Türkiye tarafından 4 Haziran 2003 tarihli ve 4868 sayılı Kanunla onaylanmasını uygun bulduğu Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme 21 Temmuz 2003 tarihli ve 25175 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

1.2.3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 04.11.1950 tarihinde kabul edilmiş ve 03.09.1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye 10.03.1954 tarih ve 6366 sayılı kanun ile bu sözleşmeyi onaylamıştır¹⁶². AİHS, Türkiye bakımından 18.05.1954 tarihinden itibaren yürürlük kazanmıştır.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun bireysel şikâyet başvurularını inceleme yetkisini tanıma işlemi ilk kez 29.01.1987'de, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin zorunlu yargı yetkisini tanıma işlemi ise ilk kez 22.01.1990 tarihinde tamamlamıştır¹⁶³.

AİHS'nin 11 Nolu protokolünün 01.11.1998 tarihinde yürürlüğe girmesi ile AİHS sistemi içinde yeni bir dönem başlamıştır. Türkiye 11 Nolu protokolü onayladığı için yapılandırılan ve süreklilik temelinde çalışan tek mahkeme sistemi Türkiye bakımından işlemektedir.

İfade özgürlüğü AİHS'den kaynaklanan başka hakların korunması açısından merkezi bir rol oynamaktadır. İfade özgürlüğü başlı başına bir hak olduğu gibi, toplantı özgürlüğü gibi diğer bir hakkın da unsuru olabilmektedir. Öte yandan İfade özgürlüğü sözleşmenin koruduğu başka haklarla çelişebilir. Örneğin adil yargılanma hakkı, özel hayatın korunması hakkı, vicdan ve din

¹⁶¹ Oktay Uygun, "İfade Özgürlüğü: Ulusal ve Uluslararası Standartlar", **Güncel Hukuk Dergisi**, Sayı:1, (Ocak 2004), s.26.

¹⁶² **Resmi Gazete**. 8662;19 Mart 1954.

¹⁶³ Semih Gemalmaz, **Temel Belgelerde İnsan Hakları: Usul Hukuku 1**, (İstanbul: İHD Yayınları, 1995), s.133.

özgürlüğü ile çelişebilir. Böyle bir çelişki doğduğunda AİHM, bir hakkın öteki karşısındaki üstünlüğünü sağlaması için bir denge arar. Çelişen çıkarlardan biri ifade özgürlüğü ise kurulacak denge, bu özgürlüğün önemi göz önüne alınır.

AİHM birçok kararında (Lingens-Avusturya 1986;Şener-Türkiye 2000;Thoma-Lüksemburg 2001) “İfade özgürlüğü demokratik bir toplumun asli temellerindedir, bu toplumun ilerlemesinin ve her bireyin kendini gerçekleştirmesinin temel koşullarından birini oluşturur.” İfadesine yer vermiştir.

AİHS 10. maddesine göre “Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir: Bu hak kamu makamları tarafından müdahale olmaksızın ve ulusal sınırlar dikkate alınmaksızın görüşlere sahip olma ve bilgi ve düşünceleri edinme ve bunları yayma özgürlüğünü içerecektir. Bu madde Devletlerin, radyo televizyon ya da sinema işletmeciliğinin izne/ruhsata bağlanması isteminde bulunmalarını engellemeyecektir.” Maddenin ikinci paragrafına göre ise “Bu özgürlüklerin kullanımı ödevler ve sorumluluklar ile yürütüleceğinden, ulusal güvenliğin, ülke bütünlüğünün ya da kamu emniyetinin yararı ve düzensizliğin ya da suçun önlenmesi için, sağlığın ya da ahlakın korunması için, başkalarının şöhret ve haklarının korunması için, gizli bilginin edinilerek açığı çıkmasının önlenmesi için yalnız yargılama organlarının yetki ve tarafsızlığını muhafaza edilmesi için hukukun öngördüğü ve demokratik bir toplumda gerekli bulunan türdeki formalitelere, koşullara, kayıtlamalara ya da cezalara tabi tutulabilir.”

AİHS 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün iki görünüm veya aşaması bulunmaktadır. Bunlardan ilki kanaat oluşturma, bu kapsamda bilgi edinebilme, bilgilere ulaşabilme; ikincisi ise bunları her türlü araçla açıklayabilme (yayabilme) özgürlüğünü içermektedir¹⁶⁴. Bir başka tasnife göre ise 10. maddenin ilk fıkrası üç unsuru teminat altına almaktadır¹⁶⁵. Bunlar

1.Kanaat sahibi olma özgürlüğü

¹⁶⁴ Ümit Kocasakal, **İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku**, (İstanbul: Beta Basımevi, CHD yayını,2003) s28.

¹⁶⁵ Monica Macovei, **İfade Özgürlüğü**, (Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları:88, 2005), s.24.

2.Bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğü

3.Bilgi ve kanaat açıklama özgürlüğü

AİHM uygulamasında İfade özgürlüğü, bir olayın yorumlanması ve düşüncelerin ifadesi yanında, sanatsal ya da bilimsel faaliyetleri, basın özgürlüğünü de kapsamına almakta ve düşüncelerin, herhangi bir yolla (basın, radyo, televizyon, sinema, fotoğraf, kitap vs) kamuoyuna aktarabilmesini içermektedir.

İfade özgürlüğünün ne zaman, nasıl ve hangi koşullarda sınırlandırılacağı ya da bu özgürlüğün kullanılmasının koşullarının neler olduğu AİHS 10. maddenin 2. paragrafında gösterilmiştir. Öncelikle ifade özgürlüğünün çerçevesi çizilirken aşağıdaki ölçütler önemlidir.:

- Bu özgürlüklerin kullanılması, ödevler ve sorumluluklar ile yürütülür.
- Bu özgürlüklerin kullanılmasının sınırı söz konusudur.
- Kamusal makamlar bu özgürlüklerin kullanılmasına müdahalede bulunabilirler¹⁶⁶

AİHS 10. maddenin ikinci paragrafındaki sınırlamalar şu şekilde gösterilmiştir:

- Ulusal güvenlik
- Ülke bütünlüğü
- Kamu emniyeti
- Suç işlenmesi veya düzensizliğin önlenmesi
- Genel sağlığın korunması
- Gizli belgelerin açığa vurulmasının önlenmesi
- Başkalarının şöhret ve haklarının korunması
- Yargı organlarının otorite ve tarafsızlığının sağlanması

¹⁶⁶ Semih Gemalmaz, Kitle İletişim Özgürlüğü, **Baro Gündemi Eki**,1999, s:59.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Handyside-Birleşik Krallık davasında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 10. maddesinde güvence altına alınan özgürlüğün bir temel hak niteliği taşıdığını vurgulamıştır¹⁶⁷.

AİHM 10. madde kapsamına giren bilgi ve fikirleri şöyle tanımlamıştır: “Sadece olumlu karşılanan ya da kimseye saldırgan gelmeyen ya da insanların kayıtsız kalabileceği bilgi ve fikirler değil, saldırgan gelen, sarsıcı nitelik taşıyan ya da rahatsız eden fikirler de; demokratik toplumun vazgeçilmez özellikleri olan çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleri bunlardır¹⁶⁸.

Keskin ve abartılı dille ifade edilen fikirler de koruma altındadır; korumanın kapsamı eleştirinin bağlamına ve amacına bağlıdır. Kamunun tartıştığı veya kamu yararına giren konularda, politik tartışma esnasında, seçim kampanyalarında ya da iktidar olan politikacılara veya kamu otoritelerine yöneltilmiş eleştiriler söz konusu olduğunda, saldırgan sözcükler kullanılması, sert eleştiriler yapılması beklenebilir bir şeydir ve AİHM bu konuda da hoşgörülüdür. Örneğin Thorgeirson davasında söz konusu makalede çok sert kelimeler geçmekle birlikte (polisler, üniformalı canavarlar olarak nitelendirilmiştir) amaç polisin bir reformdan geçirilmesini teşvik etmek olduğu için kullanılan dil aşırı görülmemiştir¹⁶⁹.

AİHM'in kullanılan dilin saldırgan olması konusunda bir başka kararı ise Oberschlick davasında görülmüştür. Avusturya Özgürlük Partisi lideri ve Vali olan Oberschlick, Haider için “budala” ifadesini kullanmıştır. Haider İkinci Dünya Savaşı'nda Alman askerlerin barış ve özgürlük için savaşmış olduğunu söylemesinden sonra “budala” ifadesinin kullanılmasını mahkeme kendi konuşmasının kışkırtıcı olduğuna işaret etmiştir.

AİHM'e göre, kasıtlı ve dolaysız bir ifadenin şiddet kışkırttığı ve şiddetin gerçekleşmesi bakımından gerçek bir olasılık olan durumlarda, şiddet

¹⁶⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İfade Özgürlüğü Konulu İçtihatlarından Alıntılar, (Ankara: Türkiye'de İnsan Hakları Reformlarının Uygulanmasına Destek Projesi, 2007), s.4.

¹⁶⁸ Macovei, **a.g.e.**, s.18

¹⁶⁹ Macovei, **a.g.e.**, s.19

kışkırtıcılığı 10. maddenin koruması kapsamının dışında kalmaktadır. Sürek&Türkiye davasına konu olan yazı Kürtlerin ulusal kurtuluş mücadelesini “Türkiye Cumhuriyeti güçlerine karşı bir savaş olarak” nitelendirilmesi ve “biz toptan bir kurtuluş mücadelesi vermek istiyoruz” ifadeleri karşısında mahkeme “Yazının içeriğinin bölgede şiddetin artırılmasına yol açma kabiliyetine sahip olarak görülmelidir. Gerçekten de okura verilen mesaj, saldırgan taraf karşısında şiddete başvurmanın gerekli ve haklı bir öz savunma tedbiri olarak görülmesi gerektiğidir.” Şeklindeki değerlendirmesiyle 10. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

AlHM’ne göre haber alma ve verme bakımından özgür olmak yeterli değildir. İfade özgürlüğünün iletişim araçlarının özgürlüğü biçimini alması konusunda AlHM’nin Autronic AG-İsviçre davasında belirttiği gibi ” ...yalnızca bilginin içeriği için değil, bilgi aktarma veya edinme araçları için de geçerlidir. Zira bu araçlar üzerinde uygulanan herhangi bir sınırlama zorunlu olarak bilgi edinme ve aktarma hakkına da müdahale olacaktır”¹⁷⁰.

Demokratik toplumlarda ifade özgürlüğünün korunması esas olmalıdır. İfade özgürlüğüne ilişkin tüm metinler açısından sınırlandırma nedenleri başlıca üç grupta toplanabilir¹⁷¹:

- 1.Genel ahlakın korunması
- 2.Başkalarının şöhret ve haklarının korunması
- 3.Milli güvenliğin, toprak bütünlüğünün ve kamu düzeninin korunması

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önüne gelen ve ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediğini tartışacağı olaya ilişkin olarak değerlendirmelerini yaparken olayın kendisi, açıklamayı yapan kişi, açıklamanın yapıldığı ortam, açıklamanın içeriği ve açıklamanın yapıldığı şekil olmak üzere genellikle dört açıdan ele

¹⁷⁰ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin İfade Özgürlüğü Konulu İçtihatlarından Alıntılar, (Ankara: Türkiye’de İnsan Hakları Reformlarının Uygulanmasına Destek Projesi, 2007), s.6.

¹⁷¹ Cankaya Özden ve Melike Batur Yamaner, **Kitle İletişim Özgürlüğü**, (İstanbul: Beta Yayınevi,2006), s.28–29.

almaktadır. Müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığına karar vermek için bu dördü incelemede varılan sonuçları değerlendirmektedir¹⁷².

İfade özgürlüğü açısından açıklamayı yapan kişinin toplum içinde bulunduğu konum, yaptığı düşünce açıklamalarının olası etkileri üzerinde büyük rol oynamaktadır. Siyasi kimliğe sahip kişilerin, ülkenin sorunları ve bu sorunlara çözüm önerileri hakkındaki açıklamaları normal karşılanmalıdır. Bunu yaparken son derece sert eleştiriler yapmalarına izin verilmekle birlikte şiddete teşvike yönelik ifadeler kullanmamalarına özellikle dikkat edilmektedir.

Açıklamanın içeriği dördü inceleme açısından şüphesiz en önemli olanıdır. Burada aranan düşüncenin şiddeti teşvik eden bir unsur taşıyıp taşımadığını incelemektir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları açısından, açıklamanın yapıldığı şekil bu açıklamanın yaratacağı etki bakımından göz önünde bulundurulmaktadır. Yayının ulaşacağı kitlenin büyüklüğünün bu yayının yaratabileceği etki bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Örneğin Okçuoğlu kararında Mahkeme, düşünce açıklamalarının dar bir kitleye dağıtılan dergide yer almasının milli güvenlik, kamu düzeni veya toprak bütünlüğü konusunda yapabileceği etkiyi sınırlandırdığı görüşündedir. Zana kararında ise Mahkeme, söz konusu düşünce açıklamalarının önemli bir günlük gazete olan Cumhuriyet'te yapılmış olmasını karar verirken göz önünde bulundurmuştur. Gerger kararında ise mahkûmiyete neden olan konuşmanın sınırlı sayıda kişinin katıldığı törende yapılmış olmasına konuşmanın etkisini azalttığına karar vermiştir¹⁷³.

¹⁷² Cankaya ve Yamaner , **a.g.e.**, s.61.

¹⁷³ Cankaya ve Yamaner , **a.g.e.**, s.99.

1.2.4. Avrupa Konseyi İfade ve Bilgi Özgürlüğü Bildirisi

Avrupa Konseyi İfade ve Bilgi Özgürlüğü Bildirisi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 29 Nisan 1982 tarihinde 70. Oturumda kabul edilmiştir. Bu bildiri¹⁷⁴;

- İfade ve bilgi özgürlüğünün, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı ilkelerinin bir temel ögesi olduğunu belirlemekte
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi ile İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19. maddesine atıfta bulunmakta,
- Bu özgürlüğün toplu olarak uygulanabilmesi için, AİHS ile kurulan organların denetim ve gözetim yaptıklarını hatırlatmakta,
- Bu özgürlüğün, her kişinin, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal gelişmesi için gerekli olduğunu ve sosyal ve kültürel grupların, ulusların ve uluslararası topluluğun uyumlu biçimde gelişmesinin bir koşulunu teşkil ettiğini saptamakta,
- Sınırlar dikkate alınmaksızın ve kaynağı ne olursa bilginin ve görüşlerin, ifade edilmesi, araştırılması, edinilmesi ve yayılmasında, bilişim ve iletişim teknolojisinde süre giden gelişmelerin bu hakkın güçlenmesine hizmet ettiğine dikkat çekmekte,
- Devletlerin, ifade ve bilgi özgürlüğüne yapılacak müdahalelere karşı güvence getirmek ödevi altında olduğunu ve bu bağlamda, düşüncelerin ve görüşlerin çoğulluğuna olanak verecek şekilde, mümkün olduğunca medyada çeşitliliği ve bilgi kaynaklarının çoğulluğunu güçlendirecek nitelikte politikaları oluşturmakla yükümlü olduğunu vurgulamakta,
- AİHS 10. maddesinin 2. Paragrafındaki yasal önlemlere ilaveten, kitle iletişim alanındaki meslek örgütleri tarafından gönüllü olarak etik kuralların kabul edilmesi ve uygulanmasının önemine işaret etmekte,

174

[http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/4_documentary_resources/CM/1Dec\(1982\)Freedom_Expr_en.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/4_documentary_resources/CM/1Dec(1982)Freedom_Expr_en.asp#TopOfPage) (Erişim 12 Eylül 2007).

- Bilginin serbestçe akışı ve geniş çaplı olarak sınırlar ötesinde dolaşımının, uluslararası anlayışın gelişmesi, insanların bir araya gelebilmeleri ve kültürlerinin karşılıklı olarak zenginleşebilmesi için önemli bir etken olduğunun altını çizmektedir.

Bu bildiride ayrı bilgi ve kitle iletişim araçlarında şu amaçların gerçekleştirileceği belirtilmiştir:

- Sınırlar dikkate alınmaksızın, AİHS 10. maddede düzenlenen koşullar çerçevesinde, herkesin kendisini ifade etmesi, kaynağı ne olursa olsun, bilgi ve görüşleri araştırabilmesi ve edinebilmesi ve yanı sıra bunları yayabilmesi hakkı korunacaktır.
- Bilgilenme sürecinde yer alanlar, medyanın içinde ya da bilginin iletilmesi ve yayılmasında yer alanlar üzerinde, hiçbir biçimde sansür veya herhangi keyfi bir denetim ya da kayıtlama olmayacaktır.
- Bireyin anlayışını ve siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel meseleler hakkında özgürce tartışma yetisini geliştirmek üzere, bilgiye ulaşma dâhil, kamu sektöründe açık bir bilişim politikası izlenecektir.
- Düşüncelerin ve görüşlerin çeşitliliğini yansıtmaya el veren, geniş kapsamlı ve çeşitli olacak şekilde bağımsız ve özerk bir medya oluşturulacaktır.
- Bilginin ve görüşlerin yerel ve uluslararası iletimine ve yayılmasına elveren uygun olanakların makul koşullarla ulaşılabilir ve elde edilebilir olması sağlanacaktır.

Bildiride dikkati çeken öğeler arasında şunlar yer almaktadır:

- Düşünce, bilgi ve görüşün araştırılması, edinilmesi, ilgili kaynaklara ulaşılabilmesi hakkı;
- Bu yolla özgür düşünceyi oluşturma hakkı;
- Oluşturulan düşünceyi ya da görüşü ifade etme özgürlüğü;
- Oluşturulan düşünce ve edinilen bilgi ve görüşün yayılması özgürlüğü;

- Bütün bunların koşulları olarak, sansür yasağı ve bu özgürlüğün kullanılmasına keyfi müdahalede bulunulması ya da kayıtlama getirilmesi yasağı;
- Bağımsız ve özerk medya.

2. BAZI ÜLKELERDEKİ DÜZENLEMELER

Bu bölümde internet ortamında yayıncılık açısından ifade özgürlüğünün bazı ülkelerdeki yasal düzenlemelerde nasıl yer aldığına değinilecektir.

2.1. Amerika Birleşik Devletleri

İnternet'in anavatanı olan Amerika, aynı zamanda İnternet kullanımının ortaya çıkardığı sorunlara ilişkin ilk hukuki düzenlemelerinin yapıldığı ülkedir.

8 Şubat 1996 tarihinde yürürlüğe giren İletişim Ahlakı Yasası (Communication Decency Act-CDA), dünya üzerinde internetin ortaya çıkardığı sorunların çözümüne yönelik ilk hukuki düzenlemelerden birisidir¹⁷⁵.

Bu yasa hükümlerine göre, internet üzerinden müstehcen içeriğe sahip resim, yazı gibi şeylerin yayınlanması ve iletilmesi ile şiddet içeren yayınların gerçekleştirilmesi suç olarak düzenlenmiştir. Bu yayını sunan sùjelerin 2 yıla kadar hapis cezası ile 250.000 \$'a kadar para cezası ile cezalandırılmaları öngör÷lmüştür¹⁷⁶. Bunun yanı sıra, yasanın uygulanabilmesi için yetkili mercilere, internet kullanıcılarının e-posta mesajlarının okunabilmesi ve haber gruplarındaki tartışmalar ile internet ortamında yapılan sohbetlerin izlenebilmesi olanağını da sağlamıştır.

İnternette belirli bir kamuoyu baskısı sonucu ortaya çıkarılan bu yasaya karşı sivil oluşumlar American Civil Liberties Union önderliğinde bir muhalefet

¹⁷⁵ Sınar, **a.g.e.**, s:92

¹⁷⁶ Marc L. Caden-Stephanie E. Lucas, "Accidents on the Information Superhighway: On-Line Liability and Regulation", (London:2000), s.8

hareketine girişmişlerdir¹⁷⁷. Bu muhalefet hareketinin sonucu olarak açılan davada CDA'nın getirdiği hükümlerinin Amerikan Anayasası'nın Birinci ekinde yer alan ifade özgürlüğünü ihlal eder nitelikte olduğu, ayrıca yasada yer alan "müstehten yayın" ifadesinin aşırı derecede geniş ve müphem bir kavram olduğu ve bu hali ile ceza normunun belirliliğine ters düştüğü iddia edilmiştir. Bu iddialar mahkeme tarafından kabul edilerek Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi'nin önüne gelmiştir¹⁷⁸.

Federal Yüksek Mahkeme, kararın gerekçesinde özetle, "Bir kitle iletişim aracı olarak internetin hükümetlerin müdahalelerine karşı korunması zorunludur... İnternet üzerindeki yayınlarla ilgili bir düzenlemenin bulunmaması kuşkusuz bir kaos yaratmıştır ancak unutmamak gerekir ki, internetin gücü de bu kaostan kaynaklandığı gibi, Anayasa'da belirtilen düşünceyi açıklama özgürlüğü de aynı kaosa dayanmaktadır." ifadelerini kullanmıştır ve yine gerekçede "Demokratik bir toplumda, özgür fikir alışverişinin sağlayacağı toplumsal yarar, internette sansürün sağlayabileceği toplumsal yararlar karşılaştırılamayacak kadar önemlidir"¹⁷⁹, ifadeleri ile internetteki yasadışı içerikli yayınlarla mücadele edebilme çabasının, iletişim ve ifade özgürlüğünün ihlal edilmesinin gerekçesi olamayacağını vurgulamıştır.

2.2. Almanya

İnternetle ilgili hukuki sorunlara ilişkin düzenlemeyi gerçekleştiren Avrupa Birliği üyesi ülke Almanya'dır. 13 Haziran 1997 tarihinde yürürlüğe giren Tele Servisler Yasası(TDG), 5. paragrafında internet üzerindeki sunumlara ilişkin olarak üç işlevi yürüten sùjeleri; içerik sağlayıcı, servis sağlayıcı, erişim sağlayıcı olarak birbirinden ayırmış ve bu üç sùjenin yerine getirmiş oldukları

¹⁷⁷ www.aclu.org (Erişim 20 Kasım 2006).

¹⁷⁸ Sınar, **a.g.e.**, s.94.

¹⁷⁹ İçel, **a.g.e.**, s.412.

işlevin özelliğine göre ceza sorumluluklarına ilişkin esasları düzenleme altına almıştır¹⁸⁰.

Almanya'daki bu yasal düzenleme ile Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2000/31 sayılı direktifindeki ilkelerin pozitif hukuka geçirildiğini görmekteyiz. Bu yasal düzenleme ile içerik, servis ve erişim sağlayıcılarının sorumluluklarının sınırları daha belirli ve sınırlayıcı şekilde çizilmiştir. Bu bağlamda, içerik ve servis sağlayıcılara ilişkin belirlemelerde ilkesel bir değişiklik bulunmamakla birlikte, kötüye kullanmaları önleyecek çeşitli sınırlamalar getirilmiş, erişim sağlayıcılık faaliyeti ise çok ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir¹⁸¹.

Alman Tele Servisler Yasası'nın ceza hukukunu yakından ilgilendiren sorumluluk hükmünü içeren 5. paragrafın ilk içeriği şöyledir;

1.Servis sağlayıcılar, kullanıma hazır tuttıkları kendi içeriklerinden genel kurallara göre sorumludurlar.

2.Servis sağlayıcılar, kullanıma hazır tuttıkları yabancı içeriklerden, ancak bunların içeriğini bildikleri ve bunların kullanılmasının engellenmesinin, teknik olarak olanaklı ve kendilerinden beklenebilir olduğu durumda sorumludurlar.

3.Servis sağlayıcılar, münhasıran erişim sağladıkları yabancı içerikten sorumlu değildirler. Yabancı içeriklerin, kullanıcı sorgusu üzerine otomatik ve kısa süreli olarak bulundurulması, erişim sağlama anlamına gelir.

4.Servis sağlayıcılar, hukuka aykırı içeriklerinden Telekomünikasyon Yasası'nın 85. paragrafı uyarınca iletişim sırrının korunması kapsamında haberdar oldukları ve erişimin engellenmesinin teknik olarak olanaklı ve kendilerinden beklenebilir olduğu durumlarda, söz konusu içeriklerin kullanımının önlenmesine ilişkin genel düzenlemelerden doğan yükümlülükler saklıdır¹⁸².

¹⁸⁰ Sınar, **a.g.e.**, s.97.

¹⁸¹ Barış Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt LIX Sayı 1–2, 2001, s.207.

¹⁸² **Aynı**, s.206.

Tele Servisler Yasası'nın 14.12.2001 tarihinde yapılan değişiklikle, sorumluluk bölümü genişletilmiş, yeni ve daha ayrıntılı bazı ilkeler kabul edilmiştir. Erişim sağlayanların prensip olarak kısa süreyle yapılan depolama işleminden sorumlu tutulamayacağını belirtmiş, ancak bilgilere müdahale etmesi, teknik standartlara uymaması ve kısa süreli olarak depoladığı bilgilerin ilk kaynak noktasında ağa girişinin kapatıldığını veya silindiğini öğrenmesi, hukuka aykırılığının bir mahkeme veya idari bir makam tarafından bildirilmesine rağmen yayından kaldırmayarak muhafazaya devam etmesi hallerinde servis sağlayıcılar gibi sorumlu olacağını hüküm altına almıştır¹⁸³.

İnternette yayınlanan içerikle ilgili olmak üzere Almanya'da çok tartışılan Compu-Serve davası'nı da bu bölümde incelemekte yarar vardır. Compu-Serve davasının temel sorunu erişim sağlayıcısının internet aracılığıyla pornografinin yayılmasından kaynaklanan sorumluluğudur¹⁸⁴. Davanın sanığı; "CompuServe-A.B.D" şirketine bağlı olarak Almanya'da faaliyet gösteren "CompuServe-Almanya" şirketinin sorumlusu olan kişidir. Almanya'daki kullanıcılarla yapılan internet kullanım hizmet sözleşmesinde taraf olan, CompuServe-ABD şirkettir. CompuServe-Almanya şirketi ile Almanya'daki kullanıcıların herhangi bir sözleşmesi yoktur. Sanığın görevi, CompuServe-ABD'nin Almanya'daki kullanıcı müşterileri için Almanya'daki bir erişim noktasından bağlantı sağlamaktır. CompuServe adlı Amerikan şirketi kendi veri merkezine en yakın internet bağlantı noktası üzerinden Almanya'daki müşterilerinin internete girişini sağlamaktadır. Daha sonra da, erişim sağlanan bu noktadan Almanya bağlı şirket ve ABD'deki şirket arasındaki sabit hat vasıtasıyla herhangi bir geçerlilik kontrolü olmaksızın; Amerika'daki asıl şirkete bağlanılabilmek olanakları teknik olarak sağlanmıştır. 1995 yılı Kasım ayında Münih Soruşturma Makamı; sanığa CompuServe-ABD Server'ındaki çocuk pornografisi içeriklerine haiz beş newsgroup (haber grubu/forum ve tartışma grubu) tespit edildiğini, Aralık ayında

¹⁸³ Fatih S. Mahmutoglu, "Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Süjelerinin Ceza Sorumluluğu" **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt LIX Sayı 1-2, 2001, s.45.

¹⁸⁴ Seung Hee-Hang, Çev. İlker Tepe, **Özel Yaşam, Medya ve Ceza Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007. s.331.

da pornografik ve sakıncalı içerikleri gösterilen 282 Newsgroup'u bir liste halinde vermiştir. Sanık, bu listedeki "içeriklerin silinmesi" veya "engellenmesi" talebini CompuServe-ABD'ye göndermiştir. Amerikalı şirket 22 Aralık 1995 - 13 Şubat 1996 tarihleri arasında bu Newsgroup'ların büyük çoğunluğunu; ebeveynlere bu tür içerikleri engelleme olanağı sağlayan "çocuk koruma-software" programı ile engellemiştir. Ancak Şubat 1996 sonrası yeniden serbest bırakmıştır.

Münih Sulh Ceza Mahkemesi'nin bu olayla ilgili CompuServe-Almanya sorumlusu sanık hakkındaki mahkûmiyet kararında "sorumluluklar" tartışılmıştır. Tele Hizmetler Yasasına göre; bir erişim sağlayıcı doğrudan internet'e giriş hizmeti sunmalıdır ve kendine özgü müşterileri olmalıdır. Eğer on-line servis sağlayıcısının kullanıcısı ile sabit hat üzerinden on-line servis sağlayıcısı arasındaki bağlantıyı sağlayan bir erişim noktasını sağlıyorsa; bu hizmet sunucusu erişim sağlayıcısı olarak kabul edilmemektedir. Mahkeme, Alman CompuServe Şirketinin sorumlusunu Tele-Hizmetler Yasası madde 5/3'de yer alan "sorumluluk" esasına göre değil, 5/2 inci maddede düzenlenen sorumluluk üzerinden mahkûmiyet kararı vermiştir.

Almanya 2002 yılında Tele-Hizmetler Yasasını yeniden değiştirmiş olmasına karşılık; yasaya göre servis sağlayıcılar kullanıma hazır tuttıkları içeriklerden genel kurallara göre sorumludurlar. Olay tarihinde geçerli olan bu Yasasının 5/2 inci maddesine göre; Servis sağlayıcılar, kullanıma hazır tuttıkları yabancı içeriklerden, sadece bunların içeriklerini bildikleri ve bunların engellenmesinin, teknik olarak mümkün ve kendilerinden beklenebilir olduğu durumlarda sorumludurlar. Yabancı içeriklerin engellenebilmesinin teknik açıdan "mümkün" ve "beklenebilir" olması zorunluluktur. Münih Sulh Ceza Mahkemesi mahkûmiyet kararını madde 5/2'ye göre verirken, CompuServe Almanya şirketini, asıl hakim şirket olan CompuServe -ABD'nin bir yan şirketi olarak görmemiş; aksine, hakim ve bağlı şirketin oluşturduğu bir bütünün içinde olarak değerlendirmiştir. Dolayısıyla; yabancı içerik engellenmesinde Amerikan şirketi için kabul edilebilir tüm zorunlulukları, CompuServe-Almanya için de aramıştır. Mahkeme; Alman Ceza Kanununun 25/2 inci maddesine göre eylemin "iştirak" halinde işlendiğini kabul etmiştir.

Mahkeme, sanık ve CompuServe-ABDşirketinin, Amerika'daki şirketin news-server'inde açık vaziyetteki forumlarında kayıtlı bulunan "hard pornografi" içerikli yayınlara kamunun ulaşabilmesini "bilerek ve isteyerek" sağladıkları gerekçesiyle ortaklaşa bir "faillik" bulunduğu hükmetmiştir. Karara göre; zaten CompuServe-Almanya şirketi de, Amerikan şirketinin Almanya'da bulunan müşterileriyle sabit hat üzerinden bağlantı kurma edimini gerçekleştirmiştir. CompuServe-Almanya'yı kendine özgü kullanıcıları olmadığı veya ağa girişi sağlamadığı için Tele-Hizmetler Yasasının 5/3 üncü maddesine göre sadece "giriş sağlayıcı" olarak görmemiştir. Ayrıca 5/2 inci maddesindeki "bilmek" kavramını yorumlarken sanığın (Forum) Newsgroup'un tüm üyelerini tamamen bilmesinin gerekmediği görüşündedir. Bu kararı eleştirenler, bu tür bir eylemin "ortaklaşa bir faillik" olmadığını, olsa olsa CompuServe-Almanya şirketi için suça iştirak değil, ama suça "yardım" şeklinde bir katılım olabileceği ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, CompuServe-ABDşirketine bir suç isnadında bulunabilmek için ancak, mahkemenin sanığın aktif bir eylem ya da ihmal suretiyle kişisel iştirakinin tespiti halinde mümkün olabilir. Yasanın madde 5/3'üne göre; Servis Sağlayıcılar, salt erişim sağladıkları yabancı içeriklerden sorumlu değildir. Yabancı içeriklerin, kullanıcı sorgusu nedeniyle otomatik ve kısa süreli olarak bulundurulması erişim sağlamasına geçerlilik kazandırır. Mahkemenin mahkûmiyet kararını eleştirenler; madde 5/3'e göre "beraat" kararı verilmesi gerektiği görüşündedir. Mahkemenin, md 5/2 yorumu hatalıdır. Çünkü sanığın eylemini "sadece yabancı içeriklerin kullanımını mümkün kılan girişi sağlamaktan" ibaret olarak görmektedirler. Münih Eyalet Mahkemesi, Sulh Ceza Mahkemesinin bu kararını bozmuştur. Yasanın 5/3 üncü maddesine göre beraat kararı vermiştir. Sanığın "kusur"lu olup olmadığının, pornografik ve zararlı içeriğin yayılmasını isteyerek gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin muhakemesinin şart olduğu değerlendirmiştir. Özet gerekçeye göre; "Amerikan hakim şirketinin bir bağlı işletmecisi olarak Alman şirketi tamamıyla ortak bir organizasyon içinde bir parçayı temsil etmesi nedeniyle, bu şirket açısından eylem iradesi eksikliğinden dolayı iştirak halinde işlenen bir eylemden söz edilemez. İhmal suretiyle iştirak ancak netice bakımından bir nedensellik durumunun varlığında söz konusu olur. Failin suçun tüm unsurlarını bilmesi

durumunda, bundan doğan kusurlu bir eyleminin varlığı anlamı çıkarılamaz. Kastın tespiti için kastın isteme unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin muhakemesi şarttır. Tele-Hizmetler Yasası md.5/3'ün uygulanabilirliği kullanıcının hizmet sunucusu ile olan sözleşmesel bağlılığından bağımsız olarak, sadece sunucu tarafından girişilen hareketlerin değerlendirilmesi suretiyle gerçekleşebilir. Her kim bağlantı noktasının işleticisi olarak yabancı şirketlerin girişini mümkün kılıyorsa, olası bir hukuka aykırılık durumunda bu işleticinin herhangi bir garantör pozisyonu olmadığından kendisine girişin engellenmesi ile ilgili hiçbir sorumluluk yüklenemez.(...)"¹⁸⁵.

2.3. Fransa

Fransa'da internete ilişkin olarak bir yasadan söz etmek mümkün değildir. Bununla birlikte Sınar'a göre Fransız Ceza Yasası'nda öngörülen bazı suç tiplerinin, internet aracılığıyla işlenebilmesi olasılığı da göz önüne alınmak suretiyle hazırlandığını söylemek mümkündür¹⁸⁶.

Fransız hukukunda, internet üzerindeki suç içerikli yayınlardan dolayı kimin sorumlu tutulacağı konusunda suç içerikli bilgileri hazırlayanların içerik sağlayıcıların suçun asli faili olarak sorumlu tutulmaları; İnternet servis sağlayıcılarının ise ihlali bilmeleri olanaksız olduğu için sorumlu tutulmamaları gerektiği yönündedir¹⁸⁷.

Fransız Ceza Kanunu'nun 121-1. maddesi herkesin yalnızca kendi eyleminden dolayı cezaî sorumlu olacağını belirtmek suretiyle ceza sorumluluğunun kişiselliği ilkesi hüküm altına alınmıştır. İnternette içerik sunucusu olan asıl failden başka, içeriğin yayına hazırlanmasını ve yayına konmasını sağlayan kişilerin (webmaster, editör, yönetici, sorumlu) gibi kişilerin internet yayınının içeriğinden sorumlulukları açısından iştirak hükümleri

¹⁸⁵ Aynı, s.333.

¹⁸⁶ Sınar, a.g.e, s:98

¹⁸⁷ www.canevet.com (Erişim 20 Kasım 2006).

çerçevesinde sorumlu olacakları belirtilmiştir. İletişim özgürlüğü kanunu 43. maddesi gereği bu işlevi meslek olarak edinmiş kişilerin şu hususları kamunun bilgisine sunmak zorunda oldukları ifade edilmiştir;

- Gerçek kişi ise adı soyadı ve ikametgâhı
- Tüzel kişi ise adı, ticaret unvanı ve merkezi
- Yayın direktörü ve direktörlerinin adı, görsel işitsel iletişim hakkındaki 29 Temmuz 1982 tarih ve 82–652 sayılı kanunun 93–2. maddesi anlamında yazı düzeninden sorumlu kişinin adı
- Servis sağlayıcıların adı veya ticaret unvanı ve adresi

Bu kişiler meslekten olmayan kişiler ise, anonim haklarını korumak için kamunun bilgisine yalnızca servis sağlayıcılarının adını ve ticaret unvanını ve adresini sunarlar. Ancak bunlar yukarıda belirtilen kişisel kimlik bilgilerini servis sağlayıcılarına iletmek zorundadırlar.

Fransız hukukunda internet üzerindeki suç içerikli yayınlardan dolayı kimin sorumlu tutulacağı sorunu da tartışmalara konu olmuştur. Acaba yazılı basını ve görsel-işitsel yayınları düzenleyen mevcut kurallar çerçevesinde soruna çözüm bulabilir miyiz, yoksa yeni kurallara mı gereksinim olup olmadığı tartışılmıştır.

Sonuç olarak mevcut kuralların gereksinimleri karşılamadığı inancıyla 30 Eylül 1986 tarihli İletişim Yasası'nda değişiklik yapan 1 Ağustos 2000 tarihli yeni bir yasa kabul edilmiştir. Bu yasa ile iletişim özgürlüğü yasasının 2.babına "Link Üzerinde Özel Haberleşme Dışındaki İletişim Servisleri ile ilgili Hükümler" şeklinde bir dördüncü başlık eklenmiştir. Toplam dört maddeden oluşan bu başlık altında internet sükjelerinin sorumluluğuna ilişkin bir düzenleme rejimi geliştirilmiştir¹⁸⁸.

İçerik sağlayıcı yönünden içerik sağlayıcının hazırlamış oldukları suç içerikli yayınlardan dolayı genel kurallara göre sorumlu olacağı kabul edilmektedir. Ayrıca webmaster, editör veya benzeri bir sıfatla suç içerikli

¹⁸⁸ Hasan Sınar, Der. Yeşim Atamer, **İnternet ve Hukuk**. (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları., 2004), s.606.

verilerin yayına hazırlanmasında veya yayına konulmasında katkısı bulunan kişilerin de iştirak kuralları çerçevesinde sorumlu olacakları esası benimsenmektedir.

Erişim sağlayıcılar açısından ise, erişim sağlayıcının sadece bir taşıyıcı olmasından hareketle ceza sorumluluğu kabul edilmemiştir. Ancak erişim sağlayıcılara bazı hizmetleri ayıklamaya yarayan teknik olanakları kullanıcılara bildirme yükümlülüğü getirilmiştir.

Servis sağlayıcılara ilişkin esaslar ise yasanın 48/3. maddesinde düzenlenmiştir. Servis sağlayıcılar, sunucularında depoladıkları suç içerikli verilerden ancak bu durum kendilerine adli bir makam tarafından bildirilmesine rağmen harekete geçmemişlerse sorumlu tutulabilecekleri düzenlenmiştir. Servis sağlayıcılara sunucularında barındırdıkları verilerle ilişkili olarak kesinlikle bir takip ve denetim yükümlülüğü öngörülmemiş, aksine servis sağlayıcının harekete geçmemiş olmasından dolayı sorumlu olabilmesini ancak bir yargı makamı tarafından kendisini bildirimde bulunulması şeklinde bir ön şarta bağlamaktadır¹⁸⁹.

2.4. İngiltere

İngiltere’de İSS’ler hukuka aykırı içerik dolayısıyla yayıncı sıfatıyla sorumlu tutulabilmektedir. Müstehcen ve ahlaka aykırı yayınlar söz konusu olduğunda 1959 tarihli Müstehcen Yayınlar Kanunu hükümleri hakaret ve sövme teşkil eden içerik için ise 1996 tarihli hakarete ilişkin kanun hükümleri uyarınca İSS yayıncı sıfatıyla sorumlu tutulabilecektir. Kuşkusuz bu mutlak bir sorumluluk değildir. Müstehcen Yayınlar Kanunu uyarınca İSS’nin finansal bir kazanç sağlamaması koşuluyla içeriği oluşturan materyali incelememiş olması ve bu materyalin kanuna aykırı olduğunu düşünmek için mantıklı ve kabul edilebilir hiçbir nedeninin olmaması halinde sorumlu tutulamayacağı kabul edilmektedir. Ancak bu halde de örneğin içeriğin kasıtlı olarak incelenmemesi gibi bir durumda nasıl bir sonuca varılacağı ya da sunucu bulundurma (hosting) hizmeti veren bir İSS’nin elindeki kaşelenmiş elektronik kayıtlarda hukuka aykırı olduğu

¹⁸⁹ Sınar, **a.g.e.**, s.607.

açıkça belli olan alan adlarının (domain name) bulunması halinde de sorumsuz sayılıp sayılamayacağı gibi sorunlar bulunmaktadır ve bu her somut olayda ayrı bir inceleme gerektirmektedir.

Buna paralel olarak Hakarete İlişkin Kanununun 1. maddesinde bir savunma öngörülmüştür. Buna göre hakaret davalarında davalı İSS ilgili ifadenin yazarı editörü ya da yayıncısı olmadığını yayınlama sırasında gereken özeni gösterdiğini hakaret oluşturan bir ifadenin yayımına sebep olduğu veya katkıda bulunduğunu bilmediğini ya da buna inanmak için hiçbir geçerli nedeninin bulunmadığını ispatlaması halinde sorumlu tutulmayacaktır.

İngiltere’de İSS’lerin sorumluluğu açısından AB Elektronik Ticaret Direktifindeki ilkeler aynen uygulanmaktadır¹⁹⁰.

İnternet sùjelerinin ceza sorumluluğu ile ilgili olarak İngiltere’de öz-düzenleme yolu desteklenmektedir. İnternet Servis Sağlayıcılar ISPA-UK (Internet Service Provider Association of United Kingdom) adlı bir örgüt çatısı altında bir araya gelmişlerdir. İnternet Servis Sağlayıcıları tabi olacakları hukuki rejime ilişkin ana ilkeleri öz-düzenleme(self-regulation) yolu ile bizzat kendileri belirlemişlerdir. Bir sonraki adım ise, internet servis sağlayıcılar kendi koymuş oldukları kuralların sağlıklı bir şekilde işleyip işlemediğini yine kendi oluşturacakları bir kontrol mekanizması ile denetlemektedirler.¹⁹¹

İngiltere’de internet ortamında yayın yapan bir sitenin forum bölümünde Bakan Caroline Flint hakkında uygunsuz yorumlara yer verilmesi üzerine forum bölümü kapatılmıştır. Kamu Sağlığı Bakanı Caroline Flint ‘Radio Five Live’ adlı radyo programının yaptığı ankette ‘İngiltere’nin en seksi kadın bakanı’ seçilmiştir. ‘En seksi Bakanlar’ listesi açıklandıktan sonra David Cameron’ın lideri olduğu İngiliz Muhafazakâr Partisi’nin resmi web sitesinde yer alan forumda kullanıcılar Flint ile ilgili düşüncelerini birbiriyle paylaşmışlardır. Flint’in bir fotoğrafını web sitesine koyan ve Sağlık Bakanı hakkında ’15 yıl önceki

¹⁹⁰ Ceren Ünal, Online İçerik Dolayısıyla İnternet Servis Sağlayıcılarının Sorumluluğu, Yayınlanmamış Konuşma metni, 30 Nisan 2003.

¹⁹¹ Sınar, **a.g.e.**, s.52.

haliyle bile olsa Caroline Flint'i yataktan atardım' şeklindeki bir yorum üzerine Bakan Flint İnternet siteleri ve forumlar politik yükümlülükler çerçevesinde gerekli olduğunu fakat kontrolden çıktıklarında birinin çıkıp sorumluluğu üzerine alması gerektiğini belirtmesi üzerine Muhafazakâr Parti web sitelerindeki forum bölümünü yayından kaldırmıştır¹⁹².

2.5. İtalya

İtalya'da İnternet sùjelerinin ceza sorumluluklarına ilişkin olarak henüz özgün bir yasal düzenlemeye gidilmemiştir. 22 Mayıs 1997 tarihinde İtalyan Posta Telekomünikasyon Bakanlığı tarafından yasa taslağı hazırlanmıştır. "İnternet Servislerinin Özdenetim Yasası" başlıklı yasa tasarısının hazırlanmasında amaç sorumluluk kültürünü internet ağındaki bütün sùjelere yayarak, internet ağının hukuka aykırı veya zararlı bir şekilde kullanılmasını önlemek olarak belirlenmiştir. Bu yasa ile getirilen genel sorumluluk kuralına göre içerik sağlayıcı internet üzerinden kullanıma sunduğı bilgilerden dolayı sorumlu tutulmaktadır. Başka hiçbir internet sùjesi aktif katılımı ispatlanmadıkça bu bilgilerden sorumlu tutulmayacaktır¹⁹³. İtalyan Ceza Kanunu'na bazı maddelerin eklenmesine ilişkin 03.08.1998 tarih ve 269 sayılı yasa göre, küçüklerin pornografik materyallerde kullanılması suçunun internet aracılığıyla işlenmesi halini özel olarak düzenlemiştir. Buna göre, küçüklerin kullandığı pornografik materyallerin üretilmesi, teşhir edilmesi ve ticaretinin yapılması suç olarak nitelendirilmiş; bu materyallerin İnternet aracılığıyla dağıtılması, yayılması ve yayınlanması eylemlerinin 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve ayrıca para cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak bu hükümler İnternet üzerinde bir denetim sistemi getirilerek kişi özgürlüğünün sınırlandırıldığı gerekçesiyle eleştirilmiştir¹⁹⁴.

¹⁹² <http://www.milliyet.com.tr/2007/05/21/son/sondun13.asp> (Erişim 21 Mayıs 2007).

¹⁹³ Sınar, **a.g.e.**, s.100.

¹⁹⁴ Mahmutoğlu, **a.g.e.**, s.49.

3.TÜRKİYE'DEKİ DÜZENLEMELER

Bu bölümde İnternet ortamında yayıncılıkla ilgili olmak üzere Türkiye'deki gelişmeler ve ifade özgürlüğünü düzenleyen ulusal mevzuat ele alınacaktır.

3.1. İnternet Ortamında Yayıncılığa İlişkin Düzenlemeler

Daha önceki bölümlerde, internet ortamında yayıncılıkla ilgili olarak diğer ülkelerdeki hukuki düzenlemelere ve uygulamalara yer verilmiştir. Bu gelişmeler karşısında aşağıda, İnternetin Türkiye'de gelişimi ve İnternete ilişkin yasal düzenleme çalışmalarına değinilecektir.

Bilişim alanında ön sıralarda yer alan ülkeler bilişim suçu olgusunu öncelikli sorun olarak gündemlerine almışlar, çözüm önerileri ve yasalar üretmişlerdir. Geliştirilen çözüm önerileri ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki bilişim suçlarının diğer suçlardan farklı olmadığı görüşünden hareket ederek var olan yasaların elden geçirilip ortamı tanımlayan bir biçimde geliştirilmesidir. İkincisi ise tamamen yeni bir yasa yapmaktır.

Bilişim Suçları Raporunda¹⁹⁵ yer alan ve İnterpol tarafından hazırlanan "İnterpol Computer Crime Manual", Birleşmiş Milletler Tarafından hazırlanan "United Nations Manuel on The Prevention and Control of Computer related Crime" ve Avustralya polis teşkilatının hazırlamış olduğu "Minimum Provisions for The Investigation of Computer Base Offences" başlıklı kaynaklardan yapılan derlemeyle bilişim suçları sınıflandırması şu şekilde oluşmuştur¹⁹⁶:

1. Bilgisayar sistemlerine ve verilerine yetkisiz erişim
 - a. Yetkisiz erişim
 - b. Yetkisiz Dinleme
 - c. Hesap İhlali
2. Bilgisayar Sabotajı
 - a. Mantıksal bilgisayar sabotajı

¹⁹⁵"Bilişim Suçları Raporu" TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu (<http://kurul.ubak.gov.tr/dok14.doc>, 2001), s.3.

¹⁹⁶ Aynı., s13-17.

- b. Fiziksel bilgisayar sabotajı
- 3. Bilgisayar yoluyla dolandırıcılık
 - a. Banka kartı dolandırıcılığı
 - b. Girdi/Çıktı/program hileleri
 - c. İletişim servislerini haksız ve yetkisiz olarak kullanma
- 4. Bilgisayar yoluyla Sahtecilik
- 5. Bir bilgisayar yazılımını izinsiz kullanmak
 - a. Lisans sözleşmesine aykırı kullanma
 - b. Lisans haklarına aykırı çoğaltma
 - c. Lisans haklarına aykırı kiralama
- 6. Diğer
 - a. Kişisel verilerin suiistimali
 - b. Sahte kişilik oluşturma ve kişilik taklidi
 - c. Yasadışı yayınlar

Söz konusu rapora göre: ¹⁹⁷

“...Hukuk sistemimiz incelendiğinde Bilişim alanında işlenen suçlar bakımından yetersiz olduğu anlaşılmalı beraber, ihtiyaca cevap verecek kadar, çözüm getirecek hükümleri bulunduğu da görülmektedir. Bunlar daha çok özel hukuk alanındadır. Bu ikinci kategori hükümler demetinin de İnternet ile ilgili sorunlara amaca uygun çözüm getirecek surette tatbiki, hiç şüphesiz yine zaman alacak ve ciddi yorum tartışmalarına yol açacaktır. Ama yine de mevzuatımızın bu alanda tamamen yetersiz olduğu ve dolayısıyla İnternet ile ilgili çeşitli faaliyet ve uygulamaların başıboş kaldığı düşüncesi veya endişesi uyanmamalıdır.

İnternet'in sùjeleri arasındaki özel hukuk ilişkileri taraflar arasında yapılan sözleşmeye dayanmaktadır ve bu sözleşmelerin hukuki niteliği, hüküm ve sonuçları İnternet hukukunun belli başlı konuları arasındadır.”

Rapora göre bilişim olgusu kamu hukuku açısından yeni bir konudur ve bu nedenden dolayı bir takım belirsizlikler içermektedir. Örneğin bilgisayarla işlenen fiiller, temelde sahtecilik, dolandırıcılık, hırsızlık, karşılıksız yararlanma, ızzar ve benzeri suçlarda düzenlenen eylemlerle benzerlik gösterse de işin içine bilgisayar boyutunun girmesi suçun işleniş biçimini değiştirmektedir.

¹⁹⁷ Aynı., s.4.

Aslında bilişim teknolojilerinin tüm dünyada yaygınlaşmaya başladığı dönemle, Türk toplumunun bu teknolojilerle tanışması hemen hemen aynı dönemlere rastlamıştır. Türkiye’de bilgisayar suçlarına ilişkin ilk yasal düzenleme 1991 yılında, 3576 Sayılı Kanunla, Türk Ceza Kanununun İkinci kitabına eklenen “Bilişim Alanında Suçlar” başlıklı 11. Babı ile gerçekleşmiştir. 3576 sayılı yasa dört maddeden oluşmaktadır, bilişim olgusu “bilgileri otomatik olarak işleme tutmuş bir sistem” olarak tanımlanmıştır¹⁹⁸.

Eski Türk Ceza Kanun’daki bu düzenleme ise yerini 26.09.2004 tarihinde kabul edilen ve 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu Onuncu Bölümü’nde Bilişim Alanında Suçlar başlıklı düzenlemeye bırakmıştır. 5237 sayılı kanununun 243,244 ve 245. maddelerinde bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçları düzenlenmiştir. Ayrıca hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarının bilişim sistemlerinin kullanılarak işlenmesi bu suçları nitelikli hale dönüştürmektedir¹⁹⁹.

Konuya kitle iletişimi açısından yaklaşıldığında raporda yer alan aşağıdaki saptama internet yayıncılığının yasal bakımdan ne kadar büyük bir sıkıntı içinde olduğunu göstermektedir²⁰⁰:

“Elektronik iletişimin yayılması ile özellikle İnternet ve web sayfası yayını sureti ile insanlar arasında yeni bir iletişim türü ortaya çıkmıştır. Eskiden bir dergi, kitap yayıncısı tarafından çoğaltılıp alıcısına gönderilmekte iken, günümüzde alıcı, yayıncının web sitesine başvurmakta kendisi “kopya/ suret” çıkartarak bilgisayarına transfer etmektedir. İnternet üzerinde yayın yapan milyonlarca web sitesi bulunmaktadır. Bu web sitelerinin bazıları periyodik yayınlar (elektronik gazete gibi.) bazıları ise periyodik olarak güncelleştirilen yayınlardır. İnternet üzerindeki bu tür yayınları Basın Kanunu açısından değerlendirdiğimizde Basın Kanununda dijital biçimde basılma, neşir tabiri yoktur. Bu nedenle çok kısa süre içinde web yayıncılığının niteliği üzerinde tartışmalar sonuçlarını vermeye başladıkça Basın Kanununun adından başlayarak ciddi değişiklikler geçirmesi beklenmektedir.”

¹⁹⁸ “Türk Ceza Kanunu” (765 S.K), 1926.

¹⁹⁹ <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html> (Erişim 14 Haziran 2008).

²⁰⁰ “Bilişim suçları Raporu” , **a.g.e.** , s.7.

Bilişim Suçları Raporu'nda yer alan bu paragraf, Ulaştırma Bakanlığına bağlı olarak kurulan İnternet Komisyonu'nun Etik Bildirgesindeki uyarılarla da örtüşmektedir. Etik Bildirgesi'nde “*özelde internet haberciliği, genelde içerik üretiminde bazı etik sorunlar gündemimizdedir*” denilmektedir. Burada internetin habercilik sektörü üzerindeki doğrudan etkisi üzerine dikkat çekilmekte, çeşitli gazetelerden derlenen haberlerle kurulan sitelerin, sektöre ve gerçek gazetecilere zarar verdiğiine işaret edilmektedir. Bu durumun habercilik etiğinde de sorunlar ortaya çıkaracağı belirtilmektedir.²⁰¹

3.1.1. 5680 Sayılı Basın Kanunu Ek Madde 9 Deneyimi

İnternet ortamında yayınların doğurduğu hukuki sorunlarla ilgili ilk yasal düzenleme eski 5680 sayılı Basın Kanunu Ek-Madde 9'da yer alan hüküm gelmektedir. Bu madde şöyledir²⁰²: **Ek Madde 9-** (Ek: 15.5.2002 – 4756)

Bu Kanunun yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerden doğacak maddi ve manevi zararlarla ilgili hükümleri, bilişim teknolojileri ve internet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten vb. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri hakkında da uygulanır.

İnternet ortamından yayınlara ilişkin olan bu maddenin basın kanununa eklenmesi için gösterilen gerekçe ise şöyledir:

“Basın Kanunu hükümlerinin, bilgisayar ortamında “web sayfası” ve benzeri siteler açmak suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret ve benzeri hakkında da uygulanması öngörülerek bu tür yayınların tabi olacağı yasal hükümler belirlenmektedir.”

Bu yasal düzenleme işlerlik kazanamamıştır. Buradaki yanlışlığın temelinde internetin ne olduğunun doğru anlaşılabilmesi yatmaktadır. Öncelikle internetin basılmış bir eser olmadığı farkında olmak gerekir. Üstüne üstlük internet kendinden önceki kitle iletişim araçlarıyla kıyaslanamayacak ölçüde farklıdır. Bunun nedeni ise diğer kitle iletişim araçlarının sahip olduğu özellikleri internetin yapısı gereği farklı biçimlerde kapsıyor olmasıdır. Sırf bu nedenle bile interneti basın kanunun içinde ek bir maddeyle ele almak sorunu çözmekte,

²⁰¹ “İnternet Kurulu Etik Bildirgesi”, TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu, 11.01.2002.

²⁰² 5680 sayılı Eski Basın Kanunu.

içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir. Asıl sorun internet ortamında “yayın” kavramının tanımı ve düzenlenmesidir. Bu farklılık anlaşılmadan çıkan sorunlar çözülemez.

5680 sayılı yürürlükten kaldırılmış olan Basın Yasası hükümlerine göre; bu yasaya yapılan eleştiriler de bu farka dikkat çekilmiştir;

1. İnternet ortamında yayın özellikleri göz önüne alındığında, örneğin bir haber sitesi; Basın Yasasında yer alan ve yayın fiilini tanımlayan 2. Maddesinde yer alan “basılmış eserden maksat neşredilmek üzere tabi aletlerle basılan veya sair her türlü vasıtalarla çoğaltılan yazılar ve resimler gibi eserlerdir” tanımıyla uyum göstermemektedir.
2. Basım aletleriyle veya tab aletleriyle çoğaltarak yayım fiili gerçekleşir. Gazetelerde ve dergilerde nüsha esastır, kalıcıdır, değişmez. Oysa internet ortamında web sayfasının tab aletleriyle basılan ve yayınlanan bir sayfa olmadığı ve bilgisayara bağlı yazıcı üzerinden çıkış almak suretiyle elde edilen nüshanın/nüshaların da “sair her türlü vasıtalarla çoğaltılan yazılar ve resimler gibi” eser olmadığı açıktır. Süreli veya süresiz yayın da değildir.
3. Yazılı basında, Basın Yasasının 12. maddesine göre mevkutenin her nüshasından ikişer adedini neşri takip eden çalışma gününde, çıktığı yerin Cumhuriyet Savcılığı ile en büyük mülki amirliğine verilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu durum internet için işlevsizdir. Eğer bu yasa internet ortamındaki yayınlar içinde geçerli kabul edilmiş olsaydı, Türkiye’de milyonlarca kişi her gün aynı suçu defalarca işlemiş sayılacaktı.
4. Basın Yasasının 3. Maddesinde yer alan neşir fiili, basılmış eserlerin herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde gösterilmesi veya asılması veya dağıtılması veya dinletilmesi veya satılması veya satışa arzı ile meydana gelmektedir. Bu yasa kapsamında web sayfaları basılmış eser kabul edilemeyeceğinde, Basın Yasasında kabul edilen neşir olarak nitelendirilemez.

5. Basın Yasasının 4. maddesine göre gazete, dergi gibi süreli yayınların yayın yeri, yılı ve basıldığı yer ile adresi, sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden sorumlu müdürün adları gösterilir. Gazete, dergi “künyeleri”nin bu bilgileri içerecek şekilde düzenlenerek her nüshada yayınlanması ve yasal olarak gösterilmesi zorunludur. Aksi bir durum aynı yasanın 20. maddesine göre suçtur. Her iki maddenin internet ortamına uygulanması durumunda kişisel bir sayfayla kurumsal bir sayfa aynı kabul edilecek ve kurulan her sitenin sorumlu bir müdürü olması zorunluluğu ortaya çıkacaktır ki, Basın Yasasına yapılan bu ekleme ile yasa bu durumu yaratmıştır. Yayınlandığı tarih ve yayın yeri ile ilgili olarak aynı maddelerde yer alan düzenlemeler internetin doğasına aykırı olduğu için işlevsizleşmiştir.²⁰³

Basın Yasası’na eklenen bu ek maddeyle soruna çözüm getirilemediği kısa sürede görülmüştür. Hemen ardından internetle ilgili sorunu çözmek üzere Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun yetkili kılınması çabası gündeme gelmiştir. 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasa’ da 31. maddede bir değişiklik yapılması gündeme gelmiştir. Yapılan değişiklik şöyledir²⁰⁴:

"Her türlü teknoloji ile ve her tür iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetlerin usul ve esasları, Haberleşme Yüksek Kurulunun belirleyeceği strateji çerçevesinde Üst Kurulca tespit edilip Haberleşme Yüksek Kurulu'nun onayına sunulur. Bu yayın ve hizmetlerin mevzuata uygunluğu, Üst Kurulca denetlenir."

TBMM Genel Kurulunda tasarıdaki gibi, aynen kabul edilen bu düzenleme ile “internet” ortamında yapılan/yapılacak olan “yayın ve hizmetler”, Haberleşme Yüksek Kurulu’nun görev alanına ve RTÜK’ün denetimine sokulmuştur. Kanun yapma tekniği ve maddenin yer aldığı kanunun sistematığı

²⁰³ Fikret İlkiz, “3894 Sayılı Radyo ve Televizyon Kanunları Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasa Tasarısı ve Basın Yasası Değişiklikleri ile İnternet Yayıncılığı Düzenlemesinin Yaratacağı Sorunlar” <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006).

²⁰⁴ “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun” (3894 S.K.), 1994.

açısından maddede geçen “yayın ve hizmetler” kavramının, sadece “radyo ve televizyon, yayın ve hizmetleri” şeklinde yorumlanması gerekirse de “Her türlü teknoloji ile ve her tür iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetler” ifadesinin geniş yorumlanması, web sayfalarının da “yayın ve hizmet” olarak değerlendirilmesi olasılığını karşımıza çıkarmıştır. Öte yandan internet ortamında verilen/verilecek “radyo ve televizyon yayın ve hizmetleri” bu düzenlemeyle RTÜK denetimine girmiş sayılabilecektir²⁰⁵. 31.madde düzenlemesine göre:

- Radyo ve Televizyon yayınları ile İnternet ortamında yapılacak her türlü “yayının” ve “hizmetlerin” nasıl yapılacağı, esaslarının ne olacağı öncelikle Haberleşme Yüksek Kurulu’nca belirlenen “stratejiye” uygun olacaktır.
- Bu tür yayın usul ve esaslarını RTÜK tespit edecek, belki de bu konuda bir yönetmelik hazırlayacak; ama bu usul ve esasları yürürlüğe sokabilmek için Haberleşme Yüksek Kurulu’nun “onayına” sunacaktır.
- Onay verilirse RTÜK tarafından belirlenmiş usul ve esaslara uygun olan radyo ve tv yayınları ile internet yayınlarına izin verilmiş olacaktır.
- Yayınların saptanmış mevzuat ile usul ve esaslara uygun olup olmadığının denetimi ise RTÜK’e bırakılmıştır²⁰⁶.

Bu gelişmeler internetle ilgili çevrelerde tepki uyandırmış, onları söz konusu yasalara karşı ortak bir açıklama yapma durumuna getirmiş ve “RTÜK Yasası Hakkında Bilişim Sivil Toplum Kuruluşları Ortak Bildirge”si hazırlanmıştır.

²⁰⁵ Hülya Peşkirin. “İnternetin Yasal Düzenlemesi”, **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu** <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006).

²⁰⁶ Fikret İlkiz, “3894 Sayılı Radyo ve Televizyon Kanunları Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasayı Değiştiren 4676 Sayılı Yasa ” **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu** <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006).

26 Mayıs 2001 tarihli Bildirgede yasaların bu halde Meclis genel kurulundan geçmemesi gerektiği belirtilmiş, yasanın çıkmasına neden olan tepkilerin paylaşıldığına dikkat çekilmiş ancak yasanın interneti kısıtladığı, yok edeceği görüşü savunulmuştur. Bildirgede ayrıca şu ifadelere de yer verilmiştir²⁰⁷:

“Öncelikle, İnterneti geleneksel basın-yayın veya medyalarla aynı kefeye koymak önemli bir kategorik hatadır. İnternet hayatın birçok boyutuyla kesişir. Basın ve medyanın uzantısı olmak bunlardan yalnızca bir tanesidir. İnternette alışveriş veya iş yapabilirsiniz; bu anlamda İnternet bir dükkândır, bankadır, işyeridir veya bunların bir uzantısıdır. İnternette araştırıp öğrenebilir, ders alabilir, bilimsel araştırma yapıp sonuçlarını yayınlayabilirsiniz; bu anlamda bir kütüphane, bir üniversite veya araştırma kurumudur. İnternette özel bir mektup gönderebilirsiniz veya bir grup arkadaşınızla sohbet edebilirsiniz; bu anlamda kişisel ve mahrem bir iletişim ortamıdır. İnternette değişik insanlarla tanışabilir, değişik konularda sohbet edebilirsiniz; bu anlamda kamuya açık bir sosyal ortamdır. İnternette sivil toplum hareketleri yapılabilir; bu anlamda derneklerin, vakıfların bir parçası olabilir. Bu örnekler hayatın her alanına çoğaltılabilir. İnterneti yalnızca matbaa, radyo, televizyon, çizgisinde en son medya icadı olarak görmek, bu teknolojinin doğası hakkında önemli bir yanılığa işaret etmektedir”.

İnternete ilişkin bu tanımlama yasaların neden işlevsiz kaldığını da açık bir dille anlatmaktadır. Bu yasal düzenlemeler bir ilginç gelişmeye de ön ayak olmuş, devlet tarafından kurulmuş olan bir “kurul” kendini doğrudan ilgilendiren kuruluş amaçları doğrultusundaki bir yasal düzenleme çalışmasına kaşı olduğunu bildirmiştir. Ulaştırma Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan İnternet Kurulu üyelerinin hazırladığı ortak bildirgede kendilerine danışılmadığını, görüş bildirme şansına erişemediklerini, uzmanlıklarını, bilgilerini ve tecrübelerini aktaramadıklarını belirtmişlerdir²⁰⁸.

İnternetin hızlı gelişimi Türkiye’yi hazırlıksız yakalamıştır. Bu gerçeğe bir de aceleci, bütünü görmekten uzak bir anlayışla hazırlanan yasalar eklendiğinde İnternet; ölü doğmuş olarak da nitelendirilebilecek yasalarla hukuki bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır. Bugün hala internet konusunda niteliğine uygun gerçekçi bir yasal düzenleme yapılamamıştır. Bunda İnternetin

²⁰⁷ “RTUK Yasası Hakkında Bilişim Sivil Toplum Kuruluşları Ortak Deklarasyonu” **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu** <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006).

²⁰⁸ “RTÜK Yasası Hakkında İnternet Kurulu Üyelerinin Ortak Deklarasyonu” **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu** <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006).

kavranamaması kadar, kitle iletişimine ilişkin yasal düzenlemelerin dağınıklığının da etkisi bulunmaktadır. Yasaların yasadışı bir anlayışla ele alınmış olması, gazete toplatmak gibi, ekran karartmak gibi gelişmiş hiçbir ülkede rastlanamayacak uygulamaların bulunması, interneti de bu mantıktan yola çıkarak kontrol altında tutacak düzenlemeleri gündeme getirmiştir.

İnternet bu tür sınırlandırmalarla engellenebilecek bir yapıda değildir. Başlangıcı askeri bir teknolojiye dayanmaktadır. Yapılış amacı bir mesajın kaynaktan hedefe mutlak ulaşmasını sağlamaktır. İnternet ortamında ileti kendi yolunu kendisi bulmaktadır. Bu nedenle kontrol etmek neredeyse olanaksızdır. Üstüne üstlük internetin bütün kitle iletişim araçlarını kapsayan ve hatta daha fazlasına sahip teknolojisi, zaman geçtikçe var olan yasaları da işlevsizleştirecektir.

Ek madde 9 deneyimi olumsuz bir gelişme olarak görülmelidir. Ancak bu tür bir düzenlemeye 26 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren yeni Basın Kanunu'nda yer verilmemiştir. Böylece internet daha önce olduğu gibi Basın Kanunu kapsamından çıkarılmıştır. Ancak 3984 sayılı yasanın 31 maddesindeki düzenleme yürürlüğünü korumakla birlikte RTÜK'ün bu alanla ilgili bir düzenlemesine ya da uygulamasına henüz rastlanmamıştır.

3.1.2. Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı

İnternet ortamında yayıncılık bakımından en önemli yasama çalışmalarından biri olan Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı'na bu tezde yer verilmesinin uygun olduğu düşünülmüştür. Avrupa Konseyinin 186 sayılı Siber Suçlarla Mücadele Sözleşmesi ile yabancı ülke mevzuatlarından da yararlanılarak, ülkemizde giderek yaygınlaşan internet kullanımı sonucu ortaya çıkan sorunların çözümü ve Türk Ceza Kanununda bu konuda mevcut boşluğun doldurulması yönünde hükümler içeren yeni bir kanun tasarısı Başbakanlık tarafından hazırlanmıştır.

Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısının gerekçesinde²⁰⁹; özellikle son 30 yılda çok büyük gelişmeler gösteren bilişim teknolojileri sağladıkları büyük faydaların yanında beklenmedik sonuçlar da doğurduğu, hukukun tüm alanlarında yeni tanımlar ortaya çıktığı, bilgi teknolojisinin gelişmesiyle birlikte internet, erişim, içerik sağlayıcı, hizmet sağlayıcı gibi yepyeni kavramların ortaya çıktığı, sağlanan yeni hizmetler ve ortaya çıkan yeni suçlar karşısında ceza hukukunun klasik düzenlemelerinin kimi zaman yetersiz kalabildiği bilişim teknolojilerinin çok hızlı değişmesi ve şekillenmesi ile sınır tanımaz niteliği, bu alanda yapılmaya çalışılan düzenlemeleri de yetersiz bıraktığı, bilişim ortamında işlenen suçların hızlı bir şekilde artışı, bu suçların ortaya çıkarılmasındaki zorluklar ve işlenmesindeki kolaylıklar ve ekonomik olarak meydana gelen zararın büyüklüğü bu konuda yasal bir düzenleme yapılmasının zorluğunu ortaya koyduğunun altı çizilmiştir.

Kanunun amacını düzenleyen birinci maddesine göre “İçerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı, bilişim ağı hizmet sağlayıcı ve toplu kullanım olanağı sağlayıcılarının sorumlulukları ile bilişim sistemi veya bilişim ağı kullanılarak işlenen suçları, bu suçların soruşturulması ve kovuşturulmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.”

Kanunun “Tanımlar” başlığını taşıyan ikinci maddesinde ise tanımlara yer verilmiştir:

- a)Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,
- b)Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,
- c)Bilgisayar: Belleğindeki programa uygun olarak aritmetik ve mantıksal işlemleri yapabilen, karar verebilen, yürüteceği programı ve işleyeceği verileri ezberinde tutabilen, çevresiyle etkileşimde bulunabilen araçları,
- ç)Çevre birimler: Bilgisayara bağlanabilen, veri saklayıcılarını, veri giriş araçlarını, veri çıkış araçlarını ve veri giriş veya çıkış araçlarını,

²⁰⁹ <http://www.kgm.adalet.gov.tr/gorus/bilisim.htm> (Erişim 5 Ekim 2006).

- d)Bilişim sistemi: Bilgisayar, çevre birimleri, iletişim altyapısı ve yazılımlardan oluşan veri işleme, saklama, iletmeye yönelik sistemi,
- e)Bilişim ağı: En az iki bilişim sistemi arasında veya bir bilgisayar ile bir çevre birimi arasında veri iletişimini ve karşılıklı etkileşimi her türlü iletişim tekniği ile sağlayan ortamı,
- f)Erişim: Bir bilişim sistemine bağlanıp, kullanım olanağı kazanılmasını,
- g)Trafik bilgisi: Bilişim ağı üzerinden gerçekleştirilen her türlü erişime ilişkin olarak taraflara, zamana, süreye, yararlanılan hizmetin türüne, aktarılan veri miktarına ve bağlantı noktalarına ilişkin değerlerden en az birini,
- h)İçerik sağlayıcı: Bilişim ağı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,
- ı)Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,
- i)Erişim sağlayıcı: Kullanıcılarına bilişim ağına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri,
- j)Hizmet sağlayıcı: Bilişim ağı üzerinde her türlü hizmet sunanları,
- k) Toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre bilişim ağını kullanım olanağını sağlayanı,
- l)İzleme: Bilişim ağındaki verilere etki etmeksizin verilerin gizliliğini ihlal edilmesini,
- m)Yaramaz ileti: Kişinin istemediği her türlü elektronik iletiyi,
- n)Kurum: Telekomünikasyon Kurumunu ifade etmektedir.

Kanununun Sorumluluklar, Yükümlülükler ve Denetim başlıklı ikinci bölümünün üçüncü maddesinin başlığı "İfade ve Bilgiye Erişim Özgürlüğü"dür. Madde "Kişilerin ifade ve bilgiye erişim özgürlüğü esastır. Bu özgürlükler ancak kanunlarda belirtilen hâllerde sınırlandırılabilir. "şeklindedir. Tasarı "İfade ve bilgiye erişim özgürlüğü" hakkındaki düzenlemeyle bu kanunun omurgasını "İfade Özgürlüğü"ne dayandırmıştır. Sınırlandırma eğer "yasa" ile yapılmazsa; tüm müdahaleler bu kanuna aykırı sayılacaktır.

Kişilerin bilgiye erişim özgürlüğünün esas olduğu gerekçede belirtilmiştir. Bir başka deyişle; ifade özgürlüğü denilince sadece düşündüğünü açıklamak veya yazmak gibi bir eylemin anlaşılması dışında; aynı zamanda "bilgiye erişim" de ifade özgürlüğüdür. Yani ifade özgürlüğü denilince anlaşılması gereken bilgiye erişim özgürlüğünü de bu tasarıdaki düzenleme "yasal" koruma altına almaktadır.

Tasarının madde gerekçesinde, ifade özgürlüğü; demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı ilkelerinin temel ögesi olarak gösterilmiştir. Bu özgürlüğün kullanılması güvence altına alınmalıdır ve devletler bu özgürlüğe karşı yapılacak müdahalelere karşı gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Gerekçeye göre; Anayasanın 25'inci maddesinde ifadesini bulan düşünce ve kanaat hürriyeti ile 26'ncı maddesinde belirtilen düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti bilişim ağı hizmetlerini de kapsamaktadır.

O halde bilişim ağı hizmetleri bu "serbestlikten", yani ifade özgürlüğünden yararlanacaktır. Gerekçede; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10'uncu maddesinin birinci fıkrasında öngörülen ifade özgürlüğüne atıf yapılmaktadır.

Yani, "bilgi toplumu hizmetlerinin sağlanmasına yönelik düzenlemelerin ve söz konusu eylemlerin özgürce yapılmasını garanti altına alacak" olan bu özgürlükler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasında da belirtildiği üzere, ancak kanunla sınırlanabilecektir.

Tasarının 3 üncü maddesinde yer alan "ifade ve bilgiye erişim özgürlüğü" düzenlemesinde benimsenen yöntem şudur: "Bilişim ağı üzerinden verilen hizmetlerin, yasaklayıcı uygulamalar yerine, kendi kendini denetim yöntemleri ile düzenlemenin yapılması ve sürdürülmesi" daha uygun görülmüştür.

Bu durumda "Serbestlik ilkesi" Tasarının 4 üncü maddesinde şöyle düzenlenmiştir: "Bilişim ağı hizmetlerine ilişkin faaliyetler serbesttir. Bu faaliyetlere başlama, yürütme ve sona erdirmeye, izne, bildirim veya başka bir koşula bağlı değildir."

Bu durumda, bilişim hizmetlerinde "yasaklar" yerine, "serbestlik" ve kendi kendine denetim tercih edilmiştir. Madde gerekçesine göre; tüm dünyada genel bir kural olarak, bilişim ağı hizmetlerine ilişkin faaliyetler serbesttir.

"Bu faaliyetlere başlama, yürütme ve sona erdirme; izne, bildirim veya başka bir koşula bağlı tutulmamıştır. Avrupa Birliğinin 2000/31 sayılı e-ticaret direktifinin 4 üncü maddesiyle üye ülkeler, bilgi toplumu hizmeti verilmesinin herhangi bir izne tabi tutulmaması için gerekli önlemleri almaya davet edilmektedir. Örneğin, Alman Telehizmetler Kanununun 4 üncü maddesine göre, telehizmetler herhangi bir lisansa veya sicile tâbi değildir"²¹⁰.

Tasarıdaki tanımlara göre; İçerik sağlayıcı; bilişim ağı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişi demektir. Yer sağlayıcı ise; hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri ifade eder. Erişim sağlayıcı denilince de; kullanıcılarına bilişim ağına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri anlamamız gerekiyor.

İçerik sağlayıcı; bilişim ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten yani yayından, sorumludur. Tasarının 5 inci maddesine göre; içerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı, başkalarına ait içeriklerden sorumlu değildir. Ancak, kendilerine ait olan içeriğin sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise, genel hükümlere göre sorumlu tutulacaktır.

Yer sağlayıcı, Tasarının 8 inci maddesine göre; yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Ancak, eğer yargı kararı ile kendisine bildirimde bulunulursa ya da yer sağladığı içeriği engelleme yeteneği varsa, yer sağladığı hukuka aykırı içeriği engellemek zorundadır. Aksine davranıştan sorumlu tutulabilir.

²¹⁰ <http://www.bianet.org/2006/10/26/86952.htm> Fikret İlkiz, "Bilişimde Bilgiye Erişim" (Erişim 27 Ekim 2006).

Erişim sağlayıcı, Tasarının 11 inci maddesine göre; herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, kanuna uygun olarak haberdar edilmesi hâlinde ve bu hukuka aykırı içeriği engelleme yeteneği bulunması durumunda; bu içeriği İnternet yayınından çıkarmak ve erişimi engellemekle yükümlüdür. Ayrıca sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve beş yıldan fazla olmamak üzere belirlenecek süre kadar saklayacak ve bu bilgilerin doğruluğu ve bütünlüğünü de sağlayacaktır. Erişim sağlayıcı eğer faaliyetine son verecekse üç ay önce durumu Telekomünikasyon Kurumuna, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmekle görevlidir. Erişim Sağlayıcılar, kendileri tarafından nakledilen bilgileri kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin var olup olmadığı konusunda araştırma yapmak zorunda değildir. Hazırlanacak olan yönetmelikte belirtilen gerekli bilgiler hariç olmak üzere, erişim sağlayıcı; içerik sağlayıcılarından ve müşterilerinden bilgi talep edemez. Bu bilgileri kişinin rızasına aykırı olarak elde edemez. İletişimine aracılık ettiği içeriklerin bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamanın sorumluluğunda erişim sağlayıcıya aittir. Verdiği hizmeti kullananlara ilişkin bilgileri, başkalarının elde etmesini engellemek zorundadır. Bu bilgileri hizmeti kullananların onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletmez ve başka amaçlarla kullanamaz. Ancak; Adlî veya idarî soruşturma ve kovuşturmayla ilişkin hükümler saklıdır. (Tasarı - Madde 13)

Hizmet Sağlayıcı, Tasarının 12 inci maddesine göre; hizmet sağladığı kişi ve kurumlara ilişkin kimlik bilgilerini tutmakla ve sağladığı hizmetlere ilişkin işlem bilgilerini bir yıldan az ve beş yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğu ve bütünlüğünü sağlamakla yükümlü tutulmaktadır.

Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı'nın İkinci Bölümünde düzenlenen "Sorumluluklar, Yükümlülükler ve Denetim" ile ilgili olarak Madde 6 ile "Genel bilgilendirme yükümlülüğü" verilmektedir. Buna göre; yer, erişim, hizmet ve içerik sağlayıcılar:

- a) Gerçek kişi ise adı ve soyadını, tüzel kişi ise unvanını,
- b) Tebligat adresini,

c) Elektronik iletişim adresini,

ç) Vergi kimlik numarasını, bir sicile kayıtlı ise sicil numarasını,

d) Sunduğu hizmet bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde sunuluyor ise yetkili denetim merciine ilişkin bilgileri, bilişim ağı üzerinde kendi içeriklerinde hazır bulundurmakla yükümlüdür.

Böyle bir düzenleme ile hangi bilgilerin bilişim ağı üzerinde niçin bulunması gerektiği madde gerekçesinde açıklanırken; Avrupa Birliğinin 2000/31 sayılı e-ticaret direktifinin 5 inci maddesine dayandırılmıştır. Direktife göre; üye ülkeler, hizmet sağlayıcılarının bu bilgilere kullanıcılar ve yetkili makamların kolaylıkla erişimlerini temin etmelerini sağlamakla yükümlü tutulmuşlardır. Sayılan bu yükümlülükler örneğin; Alman Teleservisler Kanununun 6 ncı, 2004 tarihli Fransız Dijital Ekonomide Güven Kanununun 43–10 uncu maddesinde de yer almaktadır.

Tasarının 7 inci maddesiyle içerik sağlayıcıya "Özel bilgilendirme yükümlülüğü" getirilmiştir: Avrupa Birliğinin 2000/31 sayılı e-ticaret Direktifinin 6 ncı maddesi ile uyumlu olarak düzenlenen bu maddede, ticari nitelikteki bilgi toplumu hizmetlerinin taşınması gereken asgari özellikleri belirlenmiştir. Maddeye göre; "İçerik sağlayıcı, içeriğin bir mal veya hizmetin satımına yönelik olması halinde aşağıdaki bilgileri hazır bulundurmakla yükümlüdür:

a) Gerçek kişi ise adı ve soyadı, tüzel kişi ise unvanı veya başka bir ülkede ise içerikle amaçlanan yerdeki temsilcisinin kimlik, tebligat adresi ve diğer iletişim bilgileri,

b) Mal veya hizmet satışı yapılacaksa bunların bedeli, vergi ve gönderme de dâhil bütün masrafların bedele dahil olup olmadığı,

c) İcap ve fiyatların geçerlilik süresi,

ç) Sözleşme kurulması halinde sözleşmeden cayma ve fesih hakkı ile ilgili bilgiler,

d) Mal ya da hizmetlerin ayıplı çıkması halinde ayıp ihbarlarının nasıl yapılacağı,

e) Vergi kimlik numarası, bir sicile kayıtlı ise sicil numarası,

f) Sunduğu hizmet bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde sunuluyor ise yetkili denetim merciine ilişkin bilgiler.

7 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenlemeyle; içerik sağlayıcı, kendisi ile iletişim kuran kimselerin bilgilerini gizli tutmakla yükümlüdür ve bu bilgileri, bu kimselerin açık onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletemez ve başka amaçlarla da kullanamaz.

Avrupa Birliğinin 95/46 sayılı Veri Koruma Yönergesi ve 2002/58 sayılı Elektronik Haberleşmede Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Direktifinin 5 inci maddesine paralel olarak; içerik sağlayıcı, kendisi ile iletişim kuran kimselerin bilgilerini gizli tutmakla yükümlü kılınmıştır. Bu bilgileri, bu kimselerin açık onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletemeyeceği ve başka amaçlarla kullanamayacağı hükme bağlanmıştır. Yedinci maddenin ikinci fıkrasındaki bu düzenlemede direktife uygundur²¹¹.

Tasarının 9 uncu maddesi; "Erişim sağlayıcının yükümlülükleri" başlığı altında bir düzenleme öngörmektedir. Yükümlülüklerle ilgili olarak nelerin bildirileceği yine Yönetmelikle belirlenecektir. Madde 9 ile erişim sağlayıcının faaliyete başladıktan sonra en geç iki ay içinde bu durumu Telekomünikasyon Kurumuna bildireceği hükme bağlanmış ve bu bildirim erişim sağlayıcı bakımından bir yükümlülük olarak öngörülmüştür.

Bu maddenin gerekçesi ise; yıllardan beri yaşanan bir başka gerçeği dile getirmektedir. Madde gerekçesine göre; bilişim ağları üzerinde veya bilişim ağları yoluyla işlenen suçların soruşturulmasında ve erişimin engellenmesi tedbirlerinin uygulanmasında erişim sağlayıcılarına ulaşmanın çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

Yine uygulamada özellikle erişim sağlayıcılarına ulaşım konusunda büyük sıkıntılar yaşanmakta ve hatta halen kaç erişim sağlayıcının hizmet verdiği tam

²¹¹ <http://www.bianet.org/2006/10/30/87059.htm> Fikret İLKİZ "Bilişimde Yükümlülükler (I)" (Erişim 30 Ekim 2006).

olarak bilinmemektedir. Maddenin bu düzenlemesiyle bu konuda yaşanan sorunların ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Ayrıntıları Yönetmelikte belirlenmek üzere; böyle bir düzenleme ile "erişim sağlayıcıların" kim olduğu bilinir hale gelecek ve sonuçta hukuka uygun olan bir engelleme için, öncelikle erişim sağlayıcılara ulaşmak mümkün olabilecektir.

Tasarıdaki madde gerekçesine göre; 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 14 üncü maddesi hükmü dikkate alınarak "Yabancı hizmet sağlayıcıların durumu düzenlenmiştir. Tasarının 10 uncu maddesinin (1) inci fıkrasına göre; "Yabancı bir ülkede kurulu hizmet sağlayıcının hukukî sorumluluk ve yükümlülükleri uluslararası antlaşmalarla belirlenir." (2) inci fıkraya göre; "Uluslararası antlaşmanın bulunmaması hâlinde karşılıklılık ilkesi uygulanır." (3) üncü fıkraya göre; "Yabancı bir ülkede kurulu hizmet sağlayıcısı tarafından verilen hizmetlerin Türkiye'de kurulu bir hizmet sağlayıcı tarafından da yüklenilmesi durumunda, bu hizmetin yürütülmesinden doğacak zararlardan Türkiye'deki hizmet sağlayıcısı da müteselsilen sorumludur."

Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı'nın 11. inci maddesinde ayrıntıları ile; "erişim sağlayıcısının" yükümlülükleri gösterilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasına göre, erişim sağlayıcıları; herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi hâlinde ve engelleme yeteneği bulunması durumunda; bu hukuka aykırı içeriği yayından çıkarmak ve erişimi engellemekle yükümlüdür.

Sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini ise daha sonra çıkarılacak Yönetmelikte belirlenecek süreyle, ama bir yıldan az ve beş yıldan fazla olmamak üzere saklamak zorundadır. Ayrıca bu bilgilerin doğruluğu ve bütünlüğünü de sağlamak zorundadır.

Erişim sağlayıcı faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Telekomünikasyon Kurumuna ve içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmekle yükümlü tutulmuştur. Bu gerekçeye dayalı olarak erişim sağlayıcıların "yükümlülükleri" 11 inci maddenin (1) inci fıkrasında şöyle düzenlenmiştir: "Erişim sağlayıcı:

- a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi hâlinde ve engelleme yeteneği bulunması durumunda yayından çıkarmak ve erişimi engellemekle,
- b) Sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve beş yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğu ve bütünlüğünü sağlamakla,
- c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma ve içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmekle yükümlüdür.

Erişim sağlayıcılar, 11. maddenin (2) inci fıkrasına göre; "(2) Kendileri tarafından nakledilen bilgileri kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığı konusunda araştırma yapmakla yükümlü değildirler."

Madde gerekçesine göre; tasarıdaki tanımdan hareketle erişim sağlayıcılar, kullanıcılarına bilişim ağına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişiler olarak kabul edilmektedir. Bilişim ağları üzerinde hizmet verenler, İnternet ağının işleticisi, erişim sağlayıcı, içerik sağlayıcı ve yer sağlayıcı olarak sayılabilir. Bunların teknik altyapısı ve kontrol imkânları birbirinden farklıdır.

Madde gerekçesine göre de bu kavramlar somut kişilere göre değil yapılan işin niteliğine göre bir tanım içermektedir. Bu nedenle, hukukî sorumlulukların belirlenmesinde hizmet verenlerin o anki işlevlerinin doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Madde gerekçesine göre; "Yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcıların internette sağladıkları tüm içeriği kontrol etmeleri ve bazı bilgileri engellemeleri teknik olarak mümkün değildir.

Dolayısıyla bu servis sağlayıcılarına hukuken herhangi bir sorumluluk yüklenememektedir. Nitekim ABD'de 1998 yılında yürürlüğe giren "Dijital Milenyum Telif Hakları Yasası (DMCA-Digital Millenium Copyright Act)"na göre internet erişiminin alt yapısını oluşturan hizmetleri gören ve sadece iletişim hizmeti sağlayan internet servis sağlayıcıların yaptıkları aracılık dolayısıyla herhangi bir sorumlulukları bulunmamaktadır.

Benzer hükümler konuyla ilgili diğer kanunlarda da mevcuttur. Avrupa Birliğinin 2000/31 sayılı e- ticaret Direktifinin 12, 13, 14 ve 15 inci maddeleriyle internet servis sağlayıcılarının sorumlulukları belirlenmiş bulunmaktadır. Örneğin, Alman Telehizmetler Kanununun 8 ve devamı maddelerinde benzer hükümler bulunmaktadır."

Tasarıda; genel olarak "Hizmet sağlayıcının yükümlülükleri" şöyle sıralanmıştır: "(1) Hizmet sağlayıcı: (a) Hizmet sağladığı kişi ve kurumlara ilişkin kimlik bilgilerini tutmakla, (b) Sağladığı hizmetlere ilişkin işlem bilgilerini bir yıldan az ve beş yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğu ve bütünlüğünü sağlamakla yükümlüdür."

Tasarıyla; Avrupa Birliğinin 95/46 sayılı Veri Koruma Yönergesi ve 2002/58 sayılı Elektronik Haberleşmede Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Direktifi doğrultusunda erişim sağlayıcının bilgi saklama yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Buna göre "Bilgilerin korunması" başlığı altındaki 13 üncü maddeye göre; "(1) Erişim sağlayıcı; (a) İçerik sağlayıcılarından ve müşterilerinden yönetmelikte belirtilen gerekli bilgiler hariç, bilgi talep edemez ve bu bilgileri kişinin rızası dışında elde edemez. (b) İletişimine aracılık ettiği içeriklerin bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla sorumludur. (c) Verdiği hizmeti kullananlara ilişkin bilgileri, başkalarının elde etmesini, yönetmelikte belirlenecek esas ve usullere uygun olarak engeller. Bu bilgileri hizmeti kullananların onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletmez ve başka amaçlarla kullanamaz. (2) Adlî veya idarî soruşturma ve kovuşturmayla ilişkin hükümler saklıdır."

Maddenin ikinci fıkrasında, adlî veya idarî bir soruşturma halinde; soruşturma ve kovuşturma makamlarının bilgileri talep etmeleri hali istisna kabul edilmiştir. Zaten bu bilgileri kullanma esas ve usulleri soruşturma ve kovuşturma makamlarının kendi ilgili kanunlarında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

İnternet ulaşımı için kamuoyunda "internet kafe" olarak bilinen işyerleri ile ticari amaçlarla internete toplu erişim sağlayan yerlerde İçişleri Bakanlığının "İnternet Kafeleri Genelgesi" dışında herhangi bir "yasal" düzenleme yoktur.

Avrupa Konseyinin 1999/276 ve 2005/854 sayılı kararları ile üye ülkeler internetin güvenli kullanılmasının sağlanması için filtreleme ve derecelendirme programları gibi koruyucu programlar geliştirmeye ve aynı amaçla eğitim ve tanıtım faaliyetlerini yaygınlaştırmaya davet edilmektedir. İşte bu nedenle Tasarının 14 üncü maddesinde ise; "Toplu kullanım sağlayıcının sorumlulukları" belirlenmiştir²¹².

Genellikle Yönetmelik düzenlemesine bağlanan bu maddeye göre; "(1) Ticari amaçla, toplu kullanım sağlayanlar, bir yetki belgesi almakla yükümlüdür. Yetki belgesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. (2) Toplu kullanım sağlayıcılar, bu Kanunun kapsamına giren "içerikle ilgili suçlara" ilişkin içeriğe erişimi önleyici tedbirleri almakla yükümlüdür. Söz konusu tedbirler yönetmelikte belirlenir."

Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı, bir başka eksikliği daha gidermeye çalışmaktadır.²¹³ Bilindiği üzere; cevap ve düzeltme hakkı Anayasal bir haktır. Anayasanın 32 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Anayasanın 32 inci maddesinde yer alan "Düzeltilme ve Cevap Hakkı", ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir. Düzeltme ve cevap yayınlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde karar verilir.

²¹² <http://www.bianet.org/2006/11/06/87381.htm> Fikret İLKİZ "Bilişimde Yükümlülükler (II)" (Erişim 6 Kasım 2006).

²¹³ <http://www.bianet.org/2006/11/13/87640.htm> Fikret İLKİZ "Bilişimde Yükümlülükler (III)" (Erişim 13 Kasım 2006).

Yazılı basında 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14 üncü maddesinde "Düzeltilme ve cevap" hakkı düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; süreli yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Maddenin devamında da yayınlanmama hallerinde yargıya başvurma ile ilgili düzenlemeler yer almıştır. Düzeltilme ve cevabın yayınlanmaması durumunda Sulh Ceza ve Asliye Ceza yargıcı yayımlanıp yayınmaması konusunda karar vermektedir.

Özel Radyo ve Televizyonlarla ilgili olan 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 28 inci maddesinde "Düzeltilme ve Cevap Hakkı" düzenlenmiştir.

Bu maddeye göre; gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayımlar ile gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen yayımlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililer yargı yoluna başvurabilirler. Başvuru üzerine yargı gerekli incelemeyi yapar. Başvuru yerinde görülürse düzeltme ve cevap, saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayımın yapıldığı aynı saatte, aynı program içinde yayımlanır. Yayım süresi ve şeklini halin icabına ve delillere göre hâkim takdir eder. Kararlara itiraz yolu açıktır.

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun (TRT) 27 inci maddesinde de "Düzeltilme ve cevap hakkı" yer almıştır.

Eğer TRT yayımlarında bir kişinin haysiyet ve şerefine dokunulması veya kendisi ile ilgili olarak gerçeğe aykırı hususlar bulunması halinde; TRT, o kişinin yayım tarihinden başlayarak yedi gün içinde göndereceği düzeltme ve cevap metnini, Genel Müdürlükçe alınmasından başlayarak üç gün içinde yayımlamakla yükümlüdür. Genel Müdürlük koşulları oluşmamışsa yayımlamakla

yükümlü olduğu tarihten itibaren iki gün içinde ilgiliye talebi reddettiğini bildirir. Bunun üzerine talepte bulunan tarafından yargı süreci başlatılabilir.

Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı "cevap ve düzeltme" hakkını geniş olarak "hak ihlali" olarak ele almış ve içeriğe erişimin "düzeltmesi" ve erişimin "engellenmesi" olarak düzenlemiştir. Düzenleme şöyledir:

"İçeriğe erişimin düzeltilmesi ve engellenmesi

MADDE 15 - (1) İçerik nedeniyle hakları ihlâlâ uğrayan gerçek veya tüzel kişiler, içerik sağlayıcısına, içerik sağlayıcısına erişilemiyorsa yer sağlayıcısına veya yer sağlayıcıya erişilemiyorsa erişim sağlayıcıya başvurarak içeriğin düzeltilmesini isteyebilirler. Bu istem hakkında en geç üç gün içerisinde cevap verilmesi gerekir.

(2) Başvuru sahibinin istemine süresi içinde cevap verilmemesi ya da reddedilmesi hâlinde başvuru sahibi yerleşim yerinde bulunan sulh ceza mahkemesinden içeriğe erişimin engellenmesi kararı verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı itiraz yoluna gidilebilir. İtiraz mercii üç gün içerisinde itirazı inceleyerek karar verir. İtiraz mercii karar kesindir.

(3) Başvuru, yazılı ya da elektronik imzalı belge biçiminde yapılabilir. Başvuruda, hakları ihlâlâ uğrayan gerçek ya da tüzel kişinin açık kimliği, yerleşim adresi, başvuru dayanağı olan belgeler, başvuru konusu içeriğin erişim adresi, yer sağlayıcının adı, erişim sağlayıcının adı ve söz konusu olan içeriğin bulunması gerekir.

(4) Hâkimin içeriğe erişimin engellenmesi kararı vermesi halinde, öncelikle içerik sağlayıcı, içerik sağlayıcıya erişilemiyorsa yer sağlayıcı veya yer sağlayıcıya erişilemiyorsa erişim sağlayıcı bu kararın gereğini üç gün içinde yerine getirir."

Maddenin düzenlenme biçiminden ve madde gerekçesinde yer alan açıklamadan da anlaşılacağı üzere; içerik nedeniyle hakları ihlâlâ uğrayanlar bakımından iki aşamalı bir başvuru usulü öngörülmüştür.

Bunlardan ilki birinci fıkrada belirtilen "içeriğin düzeltilmesi" usulüdür. İkincisi ise, birinci aşamadaki başvurunun neticesiz kalması hâlinde yargı yolu ile "içeriğin engellenmesi" usulüdür. Bu düzenleme biçimi ile "bilişim" ya da internet yoluyla yayınlardaki "cevap" ya da "düzeltme" hakkının kullanılması biçimi; yazılı, işitsel ve görsel basından ayrılmaktadır.

İçeriğe erişimin "engellenmesi" de ayrıca hak ihlalinin önlenmesi bakımından kabul edilmiş bir yol olarak gözükmektedir. Maddenin ikinci

fıkrasıyla, birinci fıkrada belirtilen erişimin "düzeltmesi" yolundan bir sonuç alınamaması hâlinde erişimin engellenmesi yoluna ne suretle gidileceğine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Madde düzenlemesiyle, hakları ihlale uğrayanlar yerleşim yerinde bulunan sulh ceza mahkemesine başvurarak içeriğin engellenmesini talep edebileceklerdir.

Tasarı 16'ncı madde ile erişim sağlayıcılarının bu Kanunun uygulanmasına ilişkin faaliyet ve işlemlerinin denetimini Telekomünikasyon Kurumuna vermektedir.

Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi Ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı'nın üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerinde suç ve cezalar düzenlenmiş.

Tasarının üçüncü bölümünde "Bilgilerin Gizliliği, Bütünlüğü ve Elde Edilmesine İlişkin Suçlar", dördüncü ve beşinci bölümlerinde ise "Bilişim Sistemi Bağlantılı Suçlar" ve "İçerik Bağlantılı Suçlar ve İdarî Yaptırımlar" yer alıyor.

"Bilişim sistemine girme ve veri elde etme" başlıklı üçüncü bölümde yer alan 17. maddeye göre bir bilişim ağı aracılığıyla" işlenecek suçlar tanımlanıyor ve cezaları gösteriliyor.

17. maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre; "a) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak giren veya her hangi bir şekilde sistemde kalmaya devam eden kimseye altı aydan iki yıla kadar hapis cezası veya iki yüz günden sekiz yüz güne kadar adlî para cezası verilir."

Maddenin gerekçesine göre bu düzenleme; Siber Suç Sözleşmesine dayandırılıyor. Hukuka aykırı şekilde bir bilişim sistemine girme, sistemde kalmaya devam etme, veri veya program elde etme ve elde edilen veri veya programların üçüncü kişilere gönderilmesi suç sayılıyor ve bu suçların yaptırımları gösteriliyor.

Amaç; kişilerin özel hayatlarının dokunulmazlığı, kişisel ve ticari verilerinin ve daha birçok hukukî yararının korunabilmesidir. Diğer yanıyla da bilişim sistemlerinin güvenliğinin sağlanması. Bu maddede yer alan "hukuka aykırı olarak girme" fiilinden ne anlaşılması gerekiyor?

Gerekçeye göre; bilgisayar, çevre birimleri, iletişim altyapısı ve yazılımlardan (sistem, uygulama yazılımları) oluşan veri işleme, saklama, iletmeye yönelik sistemlere erişimi ifade ediyor. Suç, konusu itibariyle bir "zarar suçu" değil, "tehlike suçu"dur.

Suçun oluşabilmesi için zararın gerçekleşmesi şart değildir. Gerekçeye göre; tehlike suçu niteliğinde kabul edilen fiilin "hukuka aykırı olarak girme" biçiminde gerçekleşmesiyle suç oluşmuş demektir.

Hukuka aykırı bir biçimde "bilişim sistemine girdikten sonra" bu fiilin o sistemde ayrıca bir zarar meydana getirmesine gerek yoktur.

Suç, hukuka aykırı bir biçimde bilişim sistemine girilmiş olmakla tamamlanmıştır. Birinci fıkranın (a) bendinde tanımlanan suç, serbest hareketli bir suçtur.

Yani bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girilmesi veya herhangi bir şekilde bu sistemde kalmaya devam edilmesi hareketleri suçtur.

Her iki hareket de fiilin gerçekleşmesi koşuluyla birbirinden bağımsız suçlardır. Suçun faili neticeyi elde etmeye yönelik maddede sayılan seçimlik hareketlerden birisini hukuka aykırı olarak gerçekleştirmişse suç tamamlanmış demektir.

Gerekçeye göre; "Başka bir anlatımla kişinin özel hayatı, sırları veya ticari sırları bu maddenin koruduğu hukukî yararlar arasında sayılmak gerekir. Sisteme erişim gerçekleştiğinde veya hukuka uygun olarak girildikten sonra hukuka aykırı olarak kalmaya devam edilmesi halinde suç oluşacaktır. Bu halde suç, niteliği itibariyle mütemadi suç şekline dönüşecektir. Başka bir anlatımla bir bilişim sistemine hukuka uygun bir şekilde girildikten sonra hukuka aykırı olarak kalmaya devam edilmesi halinde haksızlık teşkil eden ve suçun konusunu oluşturan maddi fiilin devamı söz konusu olacağından bu devam edegelen haksızlık hâli suçun mütemadi bir suç niteliğine dönüşmesine sebebiyet verecektir."

Madde gerekçesi bu suçun nasıl işlenebileceğini şöyle açıklamış: 17. maddenin birinci fıkrasında tanımlanan suçların işlenebilmesi için fiilin hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmesi bir ön şart olarak aranmıştır.

Yani, hukuka aykırı olarak bilişim sistemine giren ve sistemde kalmaya devam eden kişinin işlediği fiilin, maddi ceza hukuku bakımından "cezasızlık sebebi" ile örtüşmemesi gerekir. "Örneğin, somut fiilde mağdurun rızasının olması, meşru savunma ya da zorunluluk hâli gibi klasik cezasızlık sebeplerinin gerçekleşmesi halinde cezaî sorumluluk olmayacaktır."

Suçun, manevi unsurunun oluşması için kişinin bu fiili "kasıtlı" olarak işlemesi gerekmektedir. Somut olayda failin kastının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti TCK'nin genel hükümleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

Ancak ayrıca Türk Ceza Kanununun 5. maddesi hükmü de dikkate alınacaktır. Yani TCK'nin 5. maddesine göre; TCK'nin genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacaktır.

O nedenle TCK'nin genel hükümleri uygulanırken, fiille ilgili özel ceza kanunları ve diğer ceza içeren kanunlarda gözetilecektir. Zaten suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır.

Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. "Başka bir anlatımla, kasit suçun oluşumu bakımından olmazsa olmaz bir önkoşuldur.

Kişinin kastı yoksa suçun manevi unsuru oluşmamıştır ve suç yoktur. Yine TCK 17. maddenin (d) bendine göre; suç sayılan bu fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilecektir.

Kast unsurunun yanı sıra; Tasarının 17. maddesinde yer alan bu suçların oluşabilmesi için fiilin, "bilişim ağı aracılığı ile" işlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle fiilin, bilişim ağı aracılığıyla işlenmemesi hâlinde fiil cezalandırılabilir bir suç olarak kalmaya devam edecektir.

Bu halde Türk Ceza Kanununun "Bilişim sistemine girme" başlıklı 243. maddesi uygulanabilecektir. Yeni TCK'de "Bilişim Alanında Suçlar" düzenlenmiştir.

"Bilişim Sistemine Girme" başlığı altında TCK 243. maddeye; bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilecektir.

İkinci fıkraya göre, madenin birinci fıkrasında bu şekilde tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranına kadar indirilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasına göre de; bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Yine 17. madde birinci fıkra (b) bendine göre; bir bilişim sistemine hukuka aykırı olarak girerek, veri veya program elde eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve iki yüz günden aşağı olmamak üzere adli para cezası verilecektir.

(c) bendine göre de; bu hukuka aykırı fiilin sonucunda; elde edilen veri veya programların başkalarına gönderilmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılabacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; bu suçlar için mağdurun şikâyeti aranacaktır. Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak girmek veya her hangi bir şekilde sistemde kalmaya devam etmek suçlarının soruşturma ve kovuşturulması mağdurun şikâyetine bağlıdır.²¹⁴

Burada değinilen düzenleme kanunlaşma sürecine girmeden Ulaştırma Bakanlığı tarafından düzenlenen farklı bir tasarının gündeme alınması ile tasarı olarak kalmıştır.

²¹⁴ <http://www.bianet.org/2006/12/04/88504.htm> Fikret iLKİZ "Bilişim Ağı ile Suç İşlemek" (Erişim 4 Aralık 2006).

3.1.3. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

Yukarıda değinilen Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkındaki Kanun tasarısının yanında, elektronik ortamda işlenen suçlarla ilgili olarak bir başka tasarı ise Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Elektronik Ortamda İşlenen Suçların Önlenmesi ile 2559 ve 2937 Sayılı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” 12 Şubat 2007 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulmuştur. Tasarının genel gerekçesinde Dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak, ülkemizde de, internet dâhil hızla yaygınlaşan elektronik iletişim araçlarının sağladığı imkânların suiistimal edilmesi suretiyle işlenen suçlarla mücadele konusunda etkin ve doğru bir yapılanmayı mümkün kılacak özel bir kanun çıkartılması zorunlu hale geldiği belirtilmiştir²¹⁵.

Kanun tasarısının gerekçesi, Anayasa’nın “devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar” hükmünü içeren 41. ve “Devlet, istiklâl ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır” hükmünü içeren 58. maddelerine gönderme yapmaktadır. Genel gerekçede ayrıca internet ortamı dâhil elektronik ortamda yapılan yayınları teknik açıdan ve bilimsel olarak takip eden, sorunu tespit eden, çözümü için öneriler getiren; internet servis sağlayıcıları da dahil elektronik haberleşme ve internet sektörünü koordine edecek kurumsal bir yapılanmanın kurulması zorunlu hale gelmiş bulunduğu altı çizilmiştir.

²¹⁵ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1397m.htm> (Erişim 19 Mayıs 2007).

Bilişim teknolojileri ve sunduğu hizmetler, nitelikleri gereği sadece ulusların milli düzenlerini değil, tüm uluslararası toplumu etkilemektedir. Bu nedenle, diğer ülkelerle ve uluslararası örgütlerle de bu alanda işbirliği ve koordinasyon yapılarak, bilişim ve internet teknolojilerinin ortaya çıkardığı bu yeni ortama uyum sağlanması gerekmektedir. Hazırlanmış olan bu tasarı ile yasa metninde belirtilen suçların internet yolu ile ve genel olarak elektronik ortamda işlenmesini önlemek amacı ile diğer ülke kuruluşları ve uluslararası örgütlerle gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlama görevi de Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına verilmektedir.

Benzer bir içerikte bir başka teklif ise 20 Mart 2007 tarihinde ise Bilişim Sistemi Üzerinden Suç Teşkil Eden Zararlı Yayınlarla Mücadele Hakkında Kanun Teklifi İstanbul Milletvekili Gülseren Topuz tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulmuştur. Bu teklifin gerekçesinde ise şu ifadelere yer verilmiştir :“1970 ve 1980’li yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkan ve bu tarihlerde ilk dönemlerini yaşayan bilişim ağlarının ilk kullanıcıları çoğunlukla resmi ve akademisyen araştırmacılardan oluşmaktaydı. Bu araştırmacılar meslek etikleri gereği hareket ederek yazılı olmayan birçok kurala uymaktaydı. Ancak kullanıcı sayısının 1990’ların başından itibaren hızla artması ve yeni kullanıcıların da ağ ortamına katılması sistemin kötüye kullanılmasını da beraberinde getirmiştir. İnternet kullanımı son yıllarda ülkemizde de hızla yaygınlaşmış ve bazı hukuki sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Özellikle çocuk istismarı ve şiddet içerikli yayın, sahtecilik, kumar gibi suçların bilişim ağı üzerinden kolayca işlenebilmesi hukuk sistemlerini bu konuda önlem almak için harekete geçirmiştir. Avrupa Birliği, Federal Almanya ve Fransa başta olmak üzere hukuk sistemleri internet sùjeleri hakkında bir sorumluluk sistemi getirmeye çalışmışlardır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 8 Haziran 2000 tarih ve 2000/31/EG sayılı “Bilgi toplumu hizmetlerinin, özellikle elektronik ticaretin Ortak Pazardaki bazı yönleri hakkında Direktifi” üye devletler arasındaki bilişim ağlarının serbest trafiğini güvence altına almış, ağ sùjelerine yükümlülükler öngörmüş ve bunların sorumluluklarının esaslarının çerçevesini belirlemiştir. Bu düzenlemeye paralel olarak Federal Almanya’da 13 Temmuz

1997 tarihinde Tele servislerin Kullanımı Hakkında Kanun (Tele servisler Kanunu) kabul edilmiş, ancak bu kanunda 12 Aralık 2001 tarihinde yapılan değişikliklerle sorumluluk bölümü genişletilmiş, yeni ve daha ayrıntılı bazı ilkeler getirilmiştir. Bu değişiklikler özellikle Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin direktifine paralel düzenlemeler içermektedir. Fransa’da da konuya ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. 1 Ağustos 2000 tarih ve 2000–719 sayılı kanunun 1 inci maddesiyle, iletişim özgürlüğü ile ilgili 30 Eylül 1986 tarih ve 86–1067 sayılı kanunun II. Babına “link üzerinde özel haberleşme dışındaki iletişim servisleriyle ilgili hükümler” şeklinde adlandırılan VI. Başlık eklenmiştir.

Bu çerçevede ülkemizde kullanımı yaygınlaşan bilişim ağlarının ortaya çıkarttığı hukuki sorunları çözüme kavuşturulması için gerek teknik veriler gerek Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2003/31/EG sayılı direktifi ve karşılaştırmalı hukuk bilgileri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Böylece bilişim ağları alanında da hukukumuzun Avrupa Birliği normlarıyla uyumu sağlanmak istenmiştir²¹⁶.

12 Nisan 2007 tarihinde Adalet Komisyonu Başkanlığınca verilen raporda genel görüşmelerinin tamamlandığını ve Elektronik Ortamda İşlenen Suçların Önlenmesi ile 2559 ve 2937 Sayılı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Bilişim Sistemi Üzerinden Suç Teşkil Eden Zararlı Yayınlarla Mücadele Hakkında Kanun Teklifi’nin içeriklerinin örtüşmesi nedeniyle birleştirilerek değerlendirildiğini belirtmiştir.

Adalet Komisyonu raporunda tasarıyla, internetin yanı sıra elektronik ortamın tamamı kapsama alınarak mobil ve sabit telefonlar başta olmak üzere telsiz, faks, telgraf gibi haberleşme araçları ile radyo ve televizyon gibi yayın araçlarını da kapsayan bir düzenleme yapılmak suretiyle maksadını aşan içeriğe sahip bir metin oluşturulduğunu belirtmiştir. Tasarının başlığı, mevcut haliyle, Anayasanın, “Cumhuriyetin nitelikleri” başlıklı ikinci, “Özel hayatın gizliliği” başlıklı yirminci, “Haberleşme hürriyeti” başlıklı yirmi ikinci ve Basın hürriyeti başlıklı yirmi sekizinci maddelerine aykırı olduğu düşünüldüğünden ve ayrıca tasarı, Ba-

²¹⁶ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1397m.htm> (Erişim 19 Mayıs 2007).

sın Kanunu, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, Telgraf ve Telefon Kanunu, Telsiz Kanunu gibi kanunlarla çelişen ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının görev alanını da kapsayan bir niteliğe sahip olduğu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra, internet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlarla ilgili olarak sorumluluk rejimini belirlemek amacıyla Tasarı metnine maddeler eklenmesi düşünülmüştür. Bu maddelerin içeriği de göz önünde bulundurularak, Tasarının başlığı, Anayasal düzenlemelerle uyumunun sağlanması amacıyla, yanlış anlaşılmalara sebebiyet vermemek için ve kanun yapma tekniğine uyumun gereği olarak, “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Tasarısı” olarak değiştirilmiştir. Bu değişikliğe paralel olarak, Tasarının maddelerinde geçen “elektronik ortam” ibaresi “internet ortamı” olarak değiştirilmiştir.

Söz konusu tasarı 4 Mayıs 2007 tarihinde Genel Kurulda görüşülerek 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” olarak kabul edilmiştir. Biri geçici olmak üzere toplam 14 maddeden oluşan kanunun amacı ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olarak birinci maddesinde belirtilmiştir. 5651 sayılı kanun 23 Mayıs 2007 tarih ve 26530 numaralı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Bilgilendirme yükümlülüğü başlıklı üçüncü maddesi ile erişimin engellenmesini düzenleyen sekizinci maddesi, 23 Kasım 2007’de olmak üzere diğer maddeler yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yasanın ilk maddesi kanunun amaç ve kapsamını belirlemektedir. Buna göre kanun amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir

5651 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılara, "kendileri hakkındaki tanıtıcı bilgileri, kendilerine ait İnternet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmak" biçiminde bir "bilgilendirme yükümlülüğü" getirilmiştir. Bu konudaki ayrıntılar ilgili yönetmeliğin 5. maddesine göre ticari veya ekonomik amaçlı içerik sağlayıcılar ile yer ve erişim sağlayıcılar kendilerine ait web sitelerinde adları, vergi kimlik ve ticaret sicil numaralarını, ikametgâh, e-posta adresleri ve telefon numaralarını sitenin ana sayfasından ulaşılabilir biçimde vermekle yükümlüdürler. Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrası, bu yükümlülüğü yerine getirmeyen içerik, yer veya erişim sağlayıcılarının, Başkanlık tarafından verilecek 2,000 TL ila 10,000 TL arasında idari para cezasına çarptırılacakları hükmünü düzenlemektedir.

Yasanın 4. maddesi içerik sağlayıcıların, İnternet ortamında kullanıma sundukları her türlü içerikten sorumlu olduklarını belirtmektedir. Ancak, içerik sağlayıcılar bağlantı sağladıkları başkasına ait içerikten sorumlu değildir. 4. maddenin 2. fıkrasına göre içerik sağlayıcıların sunuş biçiminden, bağlantı sağlanan içeriği benimsedikleri ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladıkları açıkça anlaşılıyor ise o zaman genel hükümlere göre sorumlu tutulmaları mümkün olacaktır. Bu hükmün mahkemeler tarafından nasıl yorumlanacağını tespit etmek için vakit henüz erken olmakla birlikte, "bağlantı sağlama" ifadesinin içerik sağlayıcılar için bazı durumlarda sorumluluk doğurma riskini taşıdığı açıktır.

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı verilerine göre şu ana kadar 397 yer sağlayıcı ve barındırma hizmetini kendi bünyesinde veren 146 şirket, gereken faaliyet belgesini almış durumdadır²¹⁷. Yer sağlayıcılarının sorumluluğu bağlamında 5. madde, uyarıya dayalı sorumluluk sistemi getirmektedir. Madde uyarınca, yer sağlayıcılar için barındırdıkları içeriği denetlemek gibi bir genel sorumluluk olmadığı gibi, yer sağlayıcılar hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını bizzat araştırmakla da yükümlü değildir. Bu hüküm, Avrupa Birliği E-Ticaret Yönergesi'nin 15 inci maddesi ile uyumludur. Ne var ki, aynı

²¹⁷ www.tib.gov.tr (Erişim 4 Mayıs 2009).

maddenin ikinci fıkrası, yer sağladığı hukuka aykırı ya da hak ihlâl eden içerikten dolayı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından uyarılarak veya 5651 Sayılı Kanun'un 8 inci ve 9 uncu maddelerine ilişkin bir mahkeme kararına muhatap olarak haberdar edilen yer sağlayıcıyı, teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde, hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlü kılmaktadır. Bu hükme göre, yer sağlayıcılar, AB E-Ticaret Yönergesi'nde de öngörüldüğü üzere, hakkında uyarıldıkları içeriği yayından kaldırmazlarsa cezalandırılabilirler.

Kanunda içerik sağlayıcı "İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişiler" olarak belirtilmiştir. Bilgiyi üretmek ve değiştirmek fiilleri daha net biçimde anlaşılakta birlikte bilgiyi ya da veriyi sağlamak fiili sınırları belirli olmayan bir kavrama işaret etmektedir. İçerik sağlayıcılarının yükümlülükleri ise dördüncü maddede düzenlenmiştir. Buna göre "İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur." Bu sorumluluk hali objektif bir sorumluluk hali doğurmaktadır. Bu düzenleniş biçimi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 20. maddesinde yer alan "Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz" hükmüne de aykırılık göstermektedir.

Yer sağlayıcıların yükümlülüklerini düzenleyen kanunun beşinci maddesine göre "Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür."

Kanunun altıncı maddesi erişim sağlayıcının yükümlülüğünü düzenlemiştir. Buna göre erişim sağlayıcı;

a)Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle,

b)Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla,

c)Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak Kuruma teslim etmekle yükümlüdür.

Kanuna göre erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

Erişim sağlayıcılar yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde haklarında, Başkanlık tarafından on bin Türk Lirasından elli bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilebilecektir.

Kanunda ayrıca toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri de düzenlenmiştir. Kanunun gerekçesinde ve Adalet Komisyonu Raporu'nda Ticarî amaçla toplu kullanım sağlayıcılar olarak internet kafelerin kast edildiği belirtilmektedir. Buna göre internet kafeler, mahallî mülkî amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde mahallî mülkî amir tarafından Kuruma bildirilir. Bunların denetimi mahallî mülkî amirler tarafından yapılır. İzin belgesinin verilmesine ve denetime ilişkin esas ve usuller, yönetmelikle düzenlenir. Ticarî amaçla olup olmadığına bakılmaksızın bütün toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almakla yükümlüdür. İnternet kafelerin yükümlülüklerine aykırı hareket etmeleri halinde mahallî mülkî amir tarafından üç bin Türk Lirasından onbeş bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilmesi mümkündür.

Yasanın 8. maddesi, yoğun eleştirilere yol açan erişim engelleme koşullarını düzenlemektedir. 8. maddenin 1. fıkrasına göre içeriğinin belli bazı suçları

oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan sitelere erişim engellenecektir. 8. maddeye dâhil edilen suçlar, Türk Ceza Kanununda yer alan intihara yönlendirme (madde 84) , çocukların cinsel istismarı (madde103/1), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190), sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194), müstehcenlik (madde 226), fuhuş (madde 227), kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228)ve 25.7.1951 tarih ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'da yer alan suçlardır.

Bu tür içerik taşıyan web siteleri, Türkiye'de iseler kapatılabilir veya sitelere erişim engellenir, yurt dışında iseler erişim sağlayıcılar aracılığıyla filtrelenebilirler. Yakın zamanda Telekomünikasyon Kurumu Başkanı Tayfun Acarer'in basına verdiği bir demece göre, Kurum, içine "hakaret ve sövme" gibi yeni suçlar da ekleyerek 8. maddedeki katalog suçların kapsamının genişletilmesine çalışmaktadır²¹⁸.

Kanunun 8. maddesinin ikinci fıkrasına göre erişim engelleme kararları, ön soruşturma aşamasında yargıç, kovuşturma aşamasında ise mahkemeler tarafından verilecektir. Soruşturma aşamasında, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilecektir. 8. maddenin 2. fıkrası, bu durumda Cumhuriyet Savcısının kararını yirmidört saat içinde yargıç onayına sunmasını ve yargıcın da kararını en geç yirmidört saat içinde vermesini şart koşmuştur. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet Savcısı tarafından derhal kaldırılır ve engellenen web sitesine erişim sağlanır. Buna ek olarak, 8. maddenin 2. fıkrası, koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesine ilişkin karara,

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) hükümlerine göre itiraz edilebilmesini mümkün kılmıştır. Konuyla ilgili yönetmeliğin 13. maddesinin 2. fıkrasına göre, koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesine ilişkin karara, Başkanlıkça ve Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ilgililer tarafından itiraz edilebilecektir. Bununla birlikte aşağıda açıklanacağı gibi, ilgili

²¹⁸ "5651'e Kişisel Hakaret ve Zombie Suçları Ekleniyor", <http://turk.Internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=21370> (Erişim 10 Haziran 2009).

tarafların kim olduğu belirsizdir. Ayrıca, temel haklar ve özgürlüklere ilişkin düzenlemelerin ancak yasayla yapılacağı düşünüldüğünde, Yönetmelikle getirilen bu güvencenin “yasal güvence” sayılamayacağı açıktır. Düzenleme bu yönüyle yasal idare ilkesine aykırıdır.

Kanunda yer alan bir başka madde ise “İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı” başlığını taşıyan dokuzuncu maddedir. Kanunun amacı ile doğrudan ilgili bir madde olmamasına rağmen, Anayasal bir hak olarak da düzenlenen cevap ve düzeltme hakkı internet ortamı yayınları bakımından da bu kanunda düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; “İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır. Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi onbeş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır. Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.” denilmektedir. Düzenleme bu hali ile 5187 sayılı Basın Kanunundaki düzeltme ve cevap hakkına benzetilmeye çalışılmışsa da kötü bir düzenleme olmuştur. Örneğin, içerik nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişi tanımı muğlâktır ve hak kavramından ne anlaşılması gerektiği belirsizdir. Oysa 5187 sayılı kanunun on

dördüncü maddede bu husus çok daha belirgindir. Çünkü bu madde kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması gibi çok daha somut bir halden bahsetmektedir.

5651 Sayılı Kanun, madde 10 (4) (d), Başkanlığın, olası hukuk dışı içerik ve 8. maddeye tabi eylemler ile ilgili olarak bir ihbar merkezi kurmasını öngörmektedir. Merkez, Başkanlık bünyesinde kurulmuştur²¹⁹. Kanunun ihlâl edildiğine dair her bir suç ihbarı İhbar Merkezi'nin web sitesinde verilen e-posta, telefon veya SMS adresi yoluyla Başkanlığın dikkatine sunulabilmektedir. İhbar Merkezi çok kısa bir süre içinde benimsenip yaygınlaşmış, Merkez'e 1 Ekim 2008 tarihine kadar 25.159 ihbarda bulunulmuştur. (11.740'ı web sitesindeki form, 467'si e-posta ve 308'i telefonla yapılan) bu ihbarların 12.515 adedi, geçerli ihbar kabul edilerek ihbar merkezi operatörleri tarafından işleme alınmıştır. 5.761 ihbar mükerrer olduğu ve 6.883 ihbar da geçerli sayılmadığı için dikkate alınmamıştır. İncelemeye alınan 12.515 ihbar içinde toplamda 6.566 adet alan adı olduğu görülmüştür²²⁰.

5651 sayılı yasanın onbirinci maddesine göre bazı yönetmeliklerin düzenleneceği belirtilmiştir. İki başkanı teşkilatı yapısı ile ilgili olmak üzere toplam beş yönetmelik düzenlenmesi öngörülmektedir. Diğer üç yönetmelikten ilki erişim ve yer sağlayıcılara faaliyet belgesi verilmesine ilişkin, ikincisi internet kafelere ilişkin, üçüncüsü ise internet yayıncılığına ilişkin olacaktır. 24 Ağustos 2007 tarihinde Telekomünikasyon Kurumu İletişim Başkanlığı, yasanın uygulamasına yönelik yönetmelik ve çalışmalarda, kamuoyu görüşlerini almak üzere bir toplantı düzenlemiştir²²¹.

Başbakanlık, kanunu yürürlüğe girmesinin ardından kanunla ilgili üç yönetmelik yayınlamıştır. İlk olarak, 24 Ekim 2007'de, "Erişim ve Yer

²¹⁹ <http://www.ihbarweb.org.tr/index.html> (Erişim 17 Haziran 2009).

²²⁰ Akdeniz Yaman ve Kerem Altıparmak, **İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır Türkiye'de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme**, (Ankara:İmaj Yayınevi, 2008), s.22.

²²¹ <http://turk.internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=18969> (Erişim 15 Eylül 2007).

Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik²²² yayınlanmıştır. 1 Mart 2008’de bu Yönetmeliğin değiştirilmiş hali Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir²²³. 1 Kasım 2007’de “İnternet kafeler” diye de anılabilecek “toplu kullanım sağlayıcılar” ile ilgili olarak “İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik” yayınlanmıştır²²⁴. Nihayet, 30 Kasım 2007’de 5651 Sayılı Kanun’un uygulanmasına ilişkin izlenecek usulleri ve ayrıntılı kuralları içeren “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” yayınlanmıştır²²⁵. Anılan üç Yönetmelik de 5651 Sayılı Kanun’un 11. maddesinin 1. fıkrası uyarınca hazırlanmış, üçü de Ulaştırma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı’na danışılarak kaleme alınmıştır.

3.1.4. Türkiye’deki Yasal Düzenleme Çalışmaları Hakkında Genel Bir Değerlendirme

Türkiye’de internet ve hukuk konusunda yapılan bilimsel çalışmalardan ilki 21–22 Mayıs 2001 tarihleri arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İzmir Barosu ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından İzmir’de organize edilen Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyum’udur. Sempozyumda İnternet Hukuku hem özel hukuk hem de ceza hukuku açısından ele alınmıştır. Tebliğlerden özellikle ceza hukuku ile ilgili olmak üzere ortaya çıkan sonuç internet yolu ile işlenen suçlarla ilgili olarak Türkiye’de cevaplanması gereken sorular olduğudur. Ceza Hukuku genel değerlendirmesini yapan Sulhi Dönmezer vakaların teorilerin açıklanmasına yardımcı olacağını dile getirmiştir. Feridun Yenisey tarafından sunulan tebliğde Coşkun Ak davası dahil olmak üzere o dönemdeki internetle ilişkili davalar ele alınmıştır.

²²² Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Resmi Gazete. 26680;24 Ekim 2007.

²²³ Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete.26803;1 Mart 2008.

²²⁴ İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete.26687; 1 Kasım 2007

²²⁵ İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete.26716; 30 Kasım 2007.

Sempozyum genel değerlendirmesinde, internetle ilgili olarak ihtiyaç duyulan kuralların nasıl düzenleneceği konusunda üç ana başlık ortaya atılmıştır. Bunlardan ilki bilgisayarla işlenen suçlar. Ne tür suçlar ne gibi filer işleniyor? Bu zarar verici filer söz konusu ise tiplerin oluşturan kanunlar mevcut mudur? Suçların saptanması ile ilgili olarak bir sıkıntı olmadığı ancak sorumluları saptamak, sorumlu kişilerin kimler olacağını belirlemek konusunda sıkıntılar olduğu belirtilmiştir. Eğer internet ortamında suçu işleyen, beyanda bulunan tespit edilebiliyorsa ortada sorun yok demektir. Ama kişi tespit edilemiyor, yakalanamıyorsa sağa, sola suçlu bulmak için saldırganın gereği olmadığının altı çizilmiştir. İnternet ortamındaki suçlar bakımından suçların sınırlarının genişletilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Gerçekten yapılan eylemler hareketler arasında nedensellik bağlantısı olan kişi saptanıyorsa o sorumlu olarak görülmelidir. Fransa ve Alman kanunların benimsediği sistem de budur. O halde sorumlulukları tespit ederken temel ilke, insan haklarını korumak, internetteki bilgilerin gizliliğini korumak, özel hayatı korumak, bilgisayar içeriğini korumak olmalıdır.

İkinci olarak internetteki zararlı içeriklere karşı önleyici ve caydırıcı bir takım yaptırımlar bulunmasının mecburiyeti dile getirilmiştir. Ancak burada temel insan haklarını ve ifade özgürlüğünü bütünüyle korumak esas olunmalıdır.

nc başlık ise delillerin bulunması meselesidir. İnternette işlenen suçlarının ayağı bir ülkeden diğer bir ülkenin dışına çıktığı zaman delilin bulunması problem olacaktır. Ancak bu konuda da Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi uluslararası adli yardımlaşmayı da öngören hükümleri ile zm arayışında önemli bir belge niteliği taşımaktadır.

Sonuç olarak ceza hukuku konularında birleştirmeden değil, ahenkleştirmeden bahsedilebilmektedir. Ancak internetle ilgili suçlar bakımından birleştirme sorunu kendisini göstermek zorunda kalacaktır.

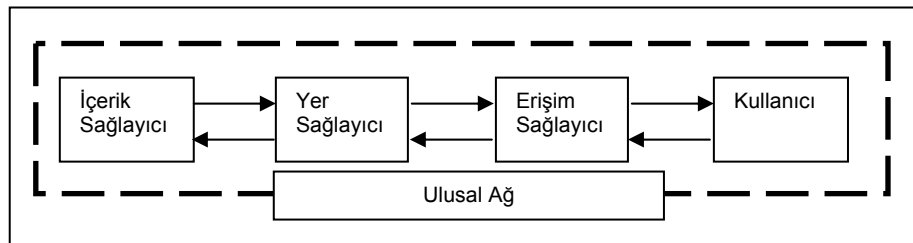
Türkiye'de internet ortamındaki yayınlarla ilgili olmak üzere yasal düzenleme çalışmaları özetle eski basın kanunu ek madde 9 deneyimi ile başlamaktadır. Teknik olarak mümkün olmayan bu yaklaşımın kısa sürede tek edilmesi yerinde olmuştur. Bilişim Ağı Hizmetleri Düzenlenmesi ve Bilişim

Suçları Hakkındaki Kanun tasarısı eksikliklere rağmen ifade özgürlüğünü temel alması açısından önemli bir çalışma olarak kalmıştır çünkü tasarı yasalaşma imkânı bulamamıştır. 4 Mayıs 2007’de kabul edilen 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki yasa ise düzenleniş biçimi ile eksiklikler dolu bir panik yasası olarak ifade edilmektedir.

5651 sayılı yasanın ortaya çıkardığı soruların doğru yanıtlarını bulabilmek için 5651 Sayılı yasanın nasıl bir iletişim modeli öngörüsüne dayandığını çözümlenmek gerekir. Yasaya göre iletişim sürecinin aktörleri “Erişim Sağlayıcı”, “İçerik Sağlayıcı”, “Yer Sağlayıcı” ve net bir şekilde tanımlar başlığı altında belirtilmese de “kullanıcıdır”. Bir diğer aktör ise bu çalışmada ulusal ağ olarak nitelendirilen Ulaştırma Bakanlığı, Başbakanlığa bağlı olan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığıdır. Yasa internet tabanlı iletişim sürecini ulusal ağ sınırları içinde gerçekleşen bir iletişim biçimi olarak ele almıştır. Başka bir ifadeyle ulusal ağ içinde bir düzenleme yapmıştır. Oysa ulusal ağın sınırları geçirgendir. Yasanın küresel bir olgu olan internetin yalnızca ulusal ağdan oluşan bir olgu gibi algılıyor olması nedeniyle iletişim sürecindeki asıl ve etkin kaynakların yerel ağın dışından onun geçirgen sınırlarını aşarak kullanıcıya ulaşması durumunda işlemez hale gelmektedir.

Yasanın bir başka eksik öngörüsü ise içerik sağlayıcı düzeninin eksik ya da yanlış tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin youtube, facebook ya da blogger gibi siteler taşıdıkları içeriğin sağlayıcısı değildirler. Buna karşın gazeteler ve alışveriş siteleri de kullanıcılara yorum ekleme izni vermektedirler. Aslında sitenin amacı doğrultusunda içeriklerinin tamamı ya da bir kısmı yasanın tanımlamadığı kullanıcılar tarafından sağlanmaktadır. Bu kullanıcılar aslında içerik sağlayıcıdır. Bu tür içerik sağlama yönteminde kullanıcıların sağladıkları içerik için bir ücret almamaları ya da sağladıkları içerikle ilgili yazılı bir antlaşmaya bağlı sorumlulukları olmadığı için bu çalışmada ikincil içerik sağlayıcılar olarak tanımlanmışlardır. Başka bir ifadeyle yasa internet kullanıcısının aktif bir kullanıcı olduğu gerçeğini dikkate almamıştır. Bu durumla ilgili olarak gözden kaçan bir başka unsur ise sitelerin yalnızca içerik sağlayıcı değil aynı zamanda hizmet sağlayıcı konumunda olduklarıdır. Bu nedenle

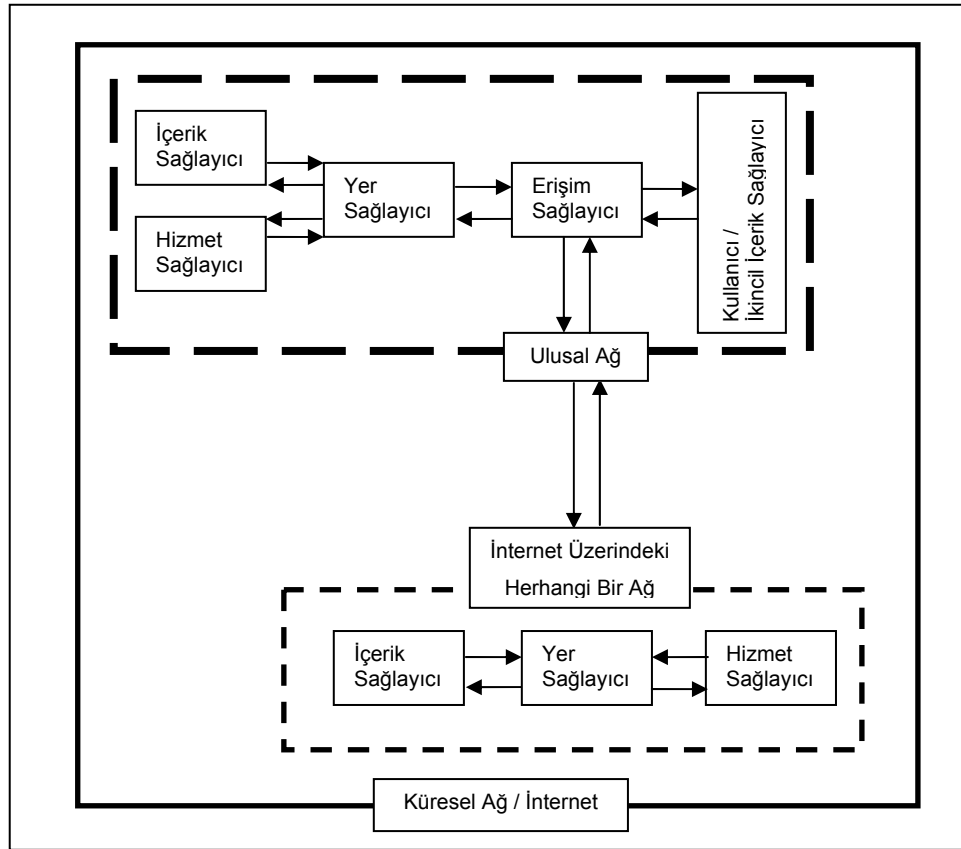
yasanın “yayın” tanımı hem hizmeti kapsamına almadığı hem de içeriğine belirsiz sayıda kişinin ulaşabileceği veri tanımlamasıyla internetin etkileşimi yüksek, geleneksel medyanın dar çerçevesinin çok ötesindeki doğal sınırlarını kapsayamamaktadır. Başka bir anlatımla içeriği ikincil içerik sağlayıcılar tarafından beslenen siteler aslında, içerik sahiplerine, uygun platformlar hazırlayarak ürünlerini paylaşma olanağı tanımaktadır. Bu hizmet sağlamaktır ve yayın sağlanan hizmetin ikincil içerik sağlayıcının aktif katılımıyla oluşmaktadır. İnternet ortamında yayın belirsiz sayıda kişilerin ulaşabildiği, kullanabildiği, ürettiklerini belirsiz sayıda kişiyle paylaşabildiği ortamdır.

Şekil 1: 5651 Sayılı Yasanın Temel Aldığı İnternet Tabanlı İletişim Modeli

5651 Sayılı yasanın dayandığı iletişim modeli, kullanıcıyı, yayını yanlış tanımladığı, hizmet sağlamayı kapsam dışında bıraktığı, ortaya çıkan suçun cezalandırma aşamasında ise suçluyla mücadelede genel yasaklamaları tercih ederek geneli cezalandırdığı için eksiktir. Üstelik bütün bunları ulusal ağın aslında geçirgen olan sınırlarını kontrol edebileceğini düşünerek ve her şeyin ulusal ağın sınırları içinde gerçekleştiğini varsayarak yapmaktadır.

Oysa internet iletişiminin doğru modelinde her şey öncelikle küresel ağ yani internet içinde gerçekleşir. Ulusal ve kurumsal ağların birleşimiyle oluşan internette geçirgen sınırlar vardır. Bu nedenle kullanıcılar erişim sağlayıcı üzerinden yalnızca ulusal ağa değil aynı zamanda internet içindeki başka ağlara da ulaşabilirler. Melez bir araç olarak da nitelendirilen internette içerik üretimi anlayışı, hizmet sunma anlayışı köklü bir değişime uğramıştır. İletişim aygıtlarının izler kitlesi içerik seçen, kullanan, üretimine katkıda bulunan kullanıcılarıdır. Aktif ve eleştirel doğası nedeniyle izleyen, okuyan ya da dinleyen değil de kullanan olarak nitelendirilen yeni medyanın katılımcısı aslında geleneksel iletişim sürecin değişmesinin temel nedenidir.

Şekil 2: İnternet Tabanlı İletişim Modeli

Dünyadaki gelişmeler ve yaklaşımlardan hareketle Türkiye’de duruma bakacak olursak, Türkiye’de İnternet ortamına ilişkin olarak yasal düzenleme yapma yetkisi devletin elindedir. 1982 Anayasası’nın 7. maddesinde de yasama yetkisini, Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinin kullanacağı ve bu yetkinin devredilemez olduğu belirtilmiştir. İnternet gibi yeni iletişim teknolojisinin önemli ve henüz tama anlamıyla sınırları belirlenememiş bir alanına ilişkin olarak çağın gereklerine uygun olarak, devletin tek başına yasa yapmadan önce daha demokratik bir yaklaşım olarak “işbirliği”, “koordinasyon”, “danışma”, “birlikte düzenleme” ve “öz-düzenleme” gibi yeni kavramlara daha fazla önem vermesi gerekmektedir²²⁶. Devletin acilen yasalar yapmak yerine internetin kullanımından dolayı ortaya çıkan bazı riskleri dikkate alarak değerlendirmeler yapması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

²²⁶ Yaman Akdeniz, **Beyaz Kitap**, (İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2003), s.IX

3.2. İfade Özgürlüğü'ne İlişkin Düzenlemeler

Günümüzde ifade özgürlüğüne yönelik sınırlandırmaların demokratik tartışmayı engellemeyecek bir şekilde belirlenmesine dikkat edilmelidir. Geniş kapsamlı olarak ifade özgürlüğü garanti altına alınmadan, ne özgür bir ülkeden ne de demokrasiden söz edilemeyeceği yadsınamaz genel bir yaklaşımdır²²⁷.

Demokratik bir hukuk devletinde ifade özgürlüğü en doğal haklardandır ve bu hak, çoğulcu demokrasilerde, vazgeçilmez ve devredilmez bir niteliğe sahiptir. Öğretide değişik tanımlara rastlanmakla birlikte, genel bir kabulle ifade özgürlüğü, insanın özgürce fikirler edinebilme, edindiği fikir ve kanaatlerinden dolayı kınanmama, bunları meşru yöntemlerle dışa vurabilme imkân ve özgürlüğü olarak tanımlanmaktadır. Demokrasinin olmazsa olmaz şartı olan ifade özgürlüğü, birçok hak ve özgürlüğün temeli, kişisel ve toplumsal gelişmenin de kaynağı olarak gösterilmektedir.. İşte bu özelliğinden dolayı ifade özgürlüğü, temel hak ve özgürlüler kapsamında değerlendirilerek birçok uluslar arası belgeye konu olmuştur.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinde de hep sorun olarak güdeme getirilen "İfade özgürlüğü" kamuoyunda gündeme gelen davalar nedeniyle tartışılmaktadır. Bazı sivil toplum örgütleri tarafından açıklanan verilere göre Türk Ceza Kanunu'nun 301 maddesi başta olmak üzere ifade özgürlüğünün engellenmesi şeklinde yorumlanan birçok maddeye dayanan davalar yürütülmektedir. İnsan Hakları Ortak Platformu raporuna göre Türklüğü, TBMM'yi, hükümeti aşağılama ve hakaret' suçlamalarını düzenleyen TCK'nın 301. maddesinin ve adliyeyi etkileme, örgüt propagandası yapma, suçluyu övme, silahlı kuvvetleri tezyif, halkı askerlikten soğutma, halkı kin ve düşmanlığa tahrik gibi suçlamaları içeren ceza yasası ile terörle mücadele yasasının ilgili maddelerinin AB İlerleme Raporu'na girdiği ve ağır eleştirilere neden olduğu görülmektedir²²⁸.

²²⁷ Jochen Abr. Frowein, "Freedom of Expression under the European Convention on Human Rights", 1997, **Council of Europe , Monitor**, Sayı:3, s.12.

²²⁸ **Radikal** (8 Eylül 2006),s.12.

Bu bölümde başta 1982 Anayasası olmak üzere ulusal mevzuatta ifade özgürlüğüne ilişkin düzenlemelerden bazılarına yer verilmiştir.

3.2.1. 1982 Anayasası

1982 Anayasası'nın Kişinin Hakları ve Ödevleri başlıklı ikinci bölümünde düzenlenen 25,26 ve 28. maddeleri ifade özgürlüğü kavramı ile ilgili düzenlemelerdir. Anayasa'nın 25. maddesine göre "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz."

26. maddenin başlığı ise "Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti"dir. Bu madde 25. maddede belirtilen düşünce ve kanaat hürriyetini açıklama ve yayma hakkını düzenlemektedir. Buna göre "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu özgürlüğün sınırlandırılması ise ikinci fıkrada şöyle belirtilmiştir: "Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlandırılabilir"²²⁹.

Aynı maddede, haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlandırılması sayılmayacağı ve son

²²⁹ <http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm> (Erişim 10 Aralık 2006).

fıkra ise düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

3.2.2. Basın Kanunu

26 Haziran 2004 tarihinden bu yana yürürlükte olan 5187 sayılı Basın Kanunu'nun ifade özgürlüğünün sağlanması açısından önemli bir düzenleme olduğu kanunun genel gerekçesinde belirtilmiştir.

Artık evrensel bir nitelik kazanmış olan iletişim alanı, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile onun temel araçlarından biri olan basın özgürlüğü kavramlarını yeniden ele almayı, bütün uygar ülkelerin benimsediği ilke ve kuralların içselleştirilip yürürlüğe konulmasını, gerekli ve zorunlu kılmaktadır.

Evrensel demokrasi anlayışının ortaya çıkardığı bir önemli kavram da bilgi edinme hakkı, doğru bilgiye ulaşma ya da başka bir deyişle gerçeği öğrenme hakkıdır. Bu yeni bakış açısı karşısında düşünceyi açıklama özgürlüğü ve basın özgürlüğü, onu kullananlar açısından bir özgürlük olduğu kadar, gerçekleri öğrenmek özgürlüğüne sahip birey ve kitleler açısından da temel bir hak niteliğindedir.

Çoğulcu, özgürlükçü, hoşgörülü, demokratik toplumlarda, düşünceyi açıklama özgürlüğü, sadece genel kabul gören ve zararsız yahut önemsiz addedilen düşünceler yönünden değil, aynı zamanda halkın bir kısmı tarafından benimsenmeyen kural dışı, hatta endişe verici düşünceler için de geçerli olmalıdır.

Demokratik rejimlerde, kamuoyunun oluşması ve bilinçli bir şekilde işlemesi, düşüncelerin ve haberlerin en yaygın ve hızlı bir şekilde dolaşımını gerekli kılmaktadır.

Düşüncelerin toplumda dolaşımı, kanın vücuttaki dolaşımına benzer bir işlev yerine getirmekte ve sosyal hayata gerekli oksijeni sağlamaktadır. Bu dolaşımın, en geniş, en hızlı ve en nüfuz edici şekilde gerçekleşmesini sağlarken, başkalarının düşünce özgürlüğüne, iyi niyetine, şerefine, itibarına veya toplumun temel değerlerine ve inançlarına zarar verebilen durumların giderilmesi de zorunludur.

Burada benimsenmesi gereken ölçüt, resmi makamların düşüncelerin dolaşımına olabilecek müdahalelerini mümkün olduğu kadar bertaraf etmek ve bu müdahalelere, ancak özgürlüğün kötüye kullanılmasını engelleyecek kadar müsaade etmek olmalıdır.

Toplumun dayandığı değerleri ve inançları korumak üzere yaptırımı bağlanan sınırlamalar, bu değerlere ve inançlara yönelik tartışmaları ve eleştirilere ilişkin olmamalıdır.

Düşünceyi açıklama özgürlüğünün, toplum için olumlu ve yararlı bir işlevinin olması, insan haklarına ve kişilerin onuruna saygılı bir hak kullanımını ve kitle iletişim araçlarının çoğulculuğunu gerekli kılmaktadır.

Günümüz toplumlarının kalabalıklılığı ve karmaşıklığı karşısında bireysel düşünce açıklama özgürlüğü önemini yitirirken, kitle iletişim araçları büyük bir güç ve etkinlik kazanmıştır. Bunların dar çıkar gruplarının tekeline terk edilmesi halinde, kaynağını halkoyundan almayan yeni iktidar odaklarının oluşması ve bu gücün, toplumsal eşitsizlik ve dengesizlikleri gidermek yerine, derinleştirmek için kullanılması mümkün olabilmektedir. Böyle bir kullanımın, toplumsal gerginlikleri artırdığı, kültürel çarpıklıklara, şiddet eğilimine, toplumdan soyutlanma, yabancılaşma ve inandırıcılığı kaybettirme gibi sorunlara yol açtığı da ortadadır.

Yalnızca bir haber ve mesaj değişimini değil; aynı zamanda bireysel ve toplu olarak düşünce, olgu ve veri iletim ve değişim eylemlerinin tümünü içine alan bir etkinliğe sahip iletişim alanının, en önemli araçlarından birisi de basındır. Basının bu önemini gözeterek Anayasa koyucular, basın özgürlüğünü ayrı bir özgürlük türü olarak düzenleme yoluna gitmişler; Anayasanın 28. maddesine "Basın hürdür, sansür edilemez." hükmünü koyarak, bu özgürlüğe daha sağlam ve somut bir dayanak sağlamışlardır.

Bu düzenleme, düşüncenin basın aracıyla açıklanması halinde ortaya çıkabilecek ilişkiler, işlemler ve olanaklar yönünden siyasi iktidarlardan kaynaklanabilecek sınırlamaları önlemek ve bireyin basın özgürlüğünden somut olarak yararlanmasını sağlamak üzere yapılmıştır. Devleti de bu aracın

özelliklerinden doğabilecek teknik, ekonomik, mali veya yasal engellerin veya sınırların kaldırılması konusunda yükümlü kılmıştır²³⁰.

5187 sayılı basın kanununun 3. maddesinin başlığı "Basın Özgürlüğü"dür. Maddeye göre²³¹ "Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir".

Kanunun madde gerekçesinde basının özgür olduğu hükme bağlandığı belirtilmiştir. Anayasanın 28. maddesinde yer alan "Basın hürdür, sansür edilemez." hükmü karşısında böyle bir düzenleme gereksiz görülebilir. Ancak, bu Kanunun söz konusu amaca yönelik bir anlayışla düzenlendiğini vurgulamak için böyle bir hükme yer verilmiştir. Birinci fıkrada ayrıca basın özgürlüğünün içeriğine açıklık getirilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında basın özgürlüğünün hangi nedenlerle ve ne ölçüde sınırlandırılabilabileceği, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10/2 maddesi ve Anayasamızın 26., 27. ve 28. maddeleri dikkate alınarak belirlenmiştir.

3.2.3. Türk Ceza Kanunu

Türkiye'de ceza hukuku düzenlemeleri, ifade özgürlüğünü kısıtladığı yönünde çeşitli eleştirilere sebep olmaktadır. Yeni Türk Ceza Yasası tasarı aşamasındaki eski yasanın 159. maddesinin yerine getirilen ve yasallaşma aşamasında 'Düşünce özgürlüğünün önünde büyük engel olacak' uyarılarına karşın düzeltilmeyen Türklüğe ve kurumlara hakaret, aşağılamaya ilişkin 301. madde, son dönemde, düşünce açıklamayı cezalandırmada kullanılan bir

²³⁰ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss456m.htm> (Erişim 20 Temmuz 2008)

²³¹ **Resmi Gazete.** 25504;26 Haziran 2004.

madde olarak kamuoyunda da sıklıkla tartışılan bir madde olmuştur. Coşkun Ak davasının 159. Maddeye dayandırılması ve 159. Maddenin 301 ile ilgisi nedeniyle söz konusu maddelere burada yer verilmiştir.

Eski Ceza Kanunu'nda birçok değişikliğe uğramış olan ve düşünce açıklamalarının cezalandırılması açısından en çok başvurulmuş 159.maddesinin mülga olmadan önceki son hali şöyledir:

Madde 159- (Değişik: 235/md.2 – 05.01.1961) Türklüğü, Cumhuriyeti, Büyük Millet Meclisini, Hükümetin manevi şahsiyetini, Bakanlıkları, Devletin askeri veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya Adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif edenler (Değişik ibare: 4963/md.1 – 30.07.2003) “altı aydan üç seneye kadar hapis” cezası ile cezalandırılırlar.

Birinci fıkrada beyan olunan cürümlerin irtikâbında muhatap sarahaten zikredilmemiş olsa bile onlara marufiyetinde tereddüt edilmeyecek derecede karineler varsa tecavüz sarahaten vuku bulmuş addolunur.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına veya Büyük Millet Meclisi Kararlarına alenen sövenler (Değişik ibare: 4744/md.1 – 06.02.2002) “15 günden 6 aya kadar hapis” cezası ile cezalandırılır.

Türklüğü tahkir yabancı memlekette bir Türk tarafından işlenirse verilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

(Ek fıkra: 4771/md.2/A – 03.08.2002; Değişik 4963 Madde 1- 30.07.2003) Tahkir, tezyif ve sövme kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek maksadıyla yapılan düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçlar ise şöyledir: 84. maddede “intihar” başlığı ile yer alan 8.7.2005 tarih ve 25869 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 29.6.2005 tarih ve 5377 sayılı Kanunun 10. maddesi hükmü gereğince “İntihara yönlendirme” olarak değiştirilmiş olan suç, 125. maddede yer alan Hakaret suçu,132. maddede haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu, 133. maddede yer alan kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması suçu, 158. maddede yer alan nitelikli dolandırıcılık suçu, 164. maddede yer alan şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi suçu, kanunun kamu barışına karşı suçlar başlığı altında düzenlenen 213, 214, 215, 216, 217. maddelerinde yer alan halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu ve suçluyu övme, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşışılama, kanunlara uymamaya tahrik suçları,220. maddesinde yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile kanunun genel ahlaka karşı suçlar

başlığı altında yer alan 226. maddesindeki müstehcenlik suçu, Ekonomi, sanayi ve ticari alana ilişkinler suçlar başlığında yer alan 237 maddedeki Fiyatları etkileme suçu basın yayın yoluyla işlenebilecek ya da basın yayın yoluyla işlendiğinde cezası artırılacak suçlar olarak yer almıştır. Ayrıca Millete ve Devlete karşı suçlar başlığı altında 267. maddede iftira suçu, 285. maddede gizliliğin ihlali suçu, 286. maddede yer alan ses ve görüntülerin kayda alınması suçu, 288. maddedeki adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu ile Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar alt bölümünde düzenlenen Cumhurbaşkanı'na hakaret, Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama, Devlete karşı savaşa tahrik, temel millî yararlar karşı hareket, halkı askerlikten soğutma, savaşta yalan haber yayma, Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama, Uluslararası casusluk, Yasaklanan bilgileri açıklama, Yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama suçları da basın yayın fiili kapsamında değerlendirilebilecek ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilecek suçlar kapsamında yer almaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nda yer verilen bu düzenlemeler içinde en çok tartışılan 301. madde eski kanundaki 159. maddenin karşılığı olan bir maddedir. Buna göre "Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin Kurum ve Organlarını Aşağılama" başlığı altında şu şekilde düzenlenmiştir:

Madde 301- (1) Türklüğü, Cumhuriyeti veya Türkiye Büyük Millet Meclisini alenen aşağılayan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini, Devletin yargı organlarını, askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Türklüğü aşağılamanın yabancı bir ülkede bir Türk vatandaşı tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.

(4) Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

3.2.4. 5651 Sayılı Kanun

İfade özgürlüğünün kullanılmasının bakımından internet ortamındaki yayınlar için 5651 sayılı kanun içeriğinin yayından çıkarılması ve cevap hakkı tanımıştır. İnternette yayınlanan içerik nedeniyle hakkının ihlal edildiğini

düşünen kişi 5651 sayılı Kanunun 9. maddesine göre söz konusu web sayfasının içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebilecektir. Ayrıca hakkı ihlal edilen kişiye, kendisi hakkında yayınlanan içeriğin yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilme hakkı tanınmıştır. 5651 sayılı kanundaki düzenlemeye göre söz konusu hakların kullanılmasına ilişkin talep içerik veya yer sağlayıcıya ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde yerine getirilmek durumundadır. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılacaktır.

Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi onbeş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak daha önce ilettiği talebin internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hakimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hakiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebileceği yine kanunda düzenlenmiştir.

Sulh ceza hakimi tarafından verilen ve kesinleşen kararı yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına bu kararın tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanması gerekmektedir. Buna rağmen şartlara uygun olan bu kararın süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanacağı belirtilmiştir.

İfade özgürlüğünün sınırlandırılması açısından geçerli olabilecek olan başkalarının şöhret ve haklarının korunması adına sınırlandırılmasına örnek olacak bu düzenleme internet ortamında yayınlar nedeniyle bir hakkının ihlal edildiğini düşünen kişilere yasal başvuru imkanı tanıyarak söz konusu yayın içeriğinin kaldırılması ve cevap hakkı tanımıştır. 5651 sayılı kanunun web sitelerine erişimin engellenmesine olanak sağlayan hükmü karşısında daha hakkaniyete uygun ve daha demokratik bir uygulama getiren bu hüküm ifade özgürlüğünün daha yaygın biçimde kullanılması sağlanması bakımından, yayın

içerikleri açısından erişimin tamamen engellenmesi yerine içeriğin yayından çıkarılması daha önemlidir.

Türkiye’de gerek internete ilişkin gerekse ifade özgürlüğüne yönelik olarak yasal düzenlemelerde söz ettikten sonra bundan sonraki bölümde Türkiye’de ilk internet davası olarak bilinen Coşkun Ak davası, internet ortamında yayıncılık ve ifade özgürlüğü açısından incelenecektir.

4.COŞKUN AK DAVASI

Bu bölümde Türkiye’de internet hukuku alanında ilk davalardan biri olması bakımından önemli bir yere sahip olan Coşkun Ak davası analiz edilecektir. Türkiye’de Coşkun Ak davasından önce 1 Haziran 1998 tarihinde ilk kez İnternet üzerinden işlenen bir nedenle sanık Ali Emre Ersöz hakkında Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından TCK’nin 159. Maddesi gereğince 10 ay hapis cezasına hükmedilmiştir.

Reuters haber ajansının dünyaya geçtiği news.com haber sitesinde anında verilen bu haberin nedeni 7 Aralık 1997 Ankara’da bir grup görme engelli insanın, bir arkadaşlarının belediyenin açtığı çukura düşüp yaralanmasını protesto etmek için gösteri yapmalarına dayanmaktadır. Söz konusu protesto gösterisi televizyonda haber olarak yayınlanmıştır. Protesto grubundakilerin, belediye görevlilerince coplanıp dövülmesi görüntülerine yer verilmiştir. Aynı gece turk. net’in forum güncel bölümüne dövülme olayını kınayan bir mektup gönderilmiştir. Bu mektubu okuyan Ali Emre Ersöz de foruma iki cümleden oluşan bir mektup gönderir. Ali Emre Ersöz yazdıklarının o anda farkında değildir fakat polise yönelik hakaret sözcükleri içeren mektubu e-mail ile web sayfasına göndermiştir. Hakkında emniyet güçlerine hakaret iddiasıyla hakkında yargılama yapılmıştır. Ali Emre Ersöz hakkında Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki yargılama sonucunda TCK 159. maddesinden 10 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.²³².

4.1. Dava Hakkında Bilgi

Türkiye’de internetin yeni gelişmeye başladığı bir dönem olan 1999 yılında Türkçe içerikli web sitelerinin sayısının oldukça azdı. O dönemde internet erişimi hizmeti de sağlayan Superonline firması kullanıcılarına Türkçe içerikli site ve forum hizmetleri sunmaktaydı.

İnceleyeceğimiz bu dava, Superonline.com sitesinin forum sayfasında yer alan yazıların 1999 yılının Mayıs ayında yayınlanması üzerine forum yöneticisi

²³² Aktüel Dergisi, (11–17 Haziran 1998), s.17.

Coşkun Ak hakkında TCK'nın 159. maddesini ihlal etmesi nedeniyle açılan ceza davası ve sonrasındaki hukuki sürecin 24 Nisan 2003 tarihinde sona erdiği internet hukukuna ilişkin önemli kilometre taşlarından biri olan önemli bir davadır.

Bu davanın tez konusu içerisinde örnek olay olarak seçilmesi yurt dışında da yankı uyandıran²³³ ve davanın görüldüğü yıllarda internete ilişkin yasal düzenlemenin bulunmaması nedeniyle internet ortamında yayıncılık açısından sorumluluk sürecini tartışmaya açan önemli bir dava olmasıdır.

Dava analizinde şu süreç izlenecektir. Önce olay hakkında bir bilgi verilecektir. Bunu takiben söz konusu yazılar nedeniyle Coşkun Ak hakkında düzenlenen iddianameye yer verilecektir. İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen karar ve bu mahkeme kararının temyiz edilmesi savunma bölümünde incelenecektir. Devamında ise Yargıtay 9. Ceza Dairesi ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun davaya ilişkin kararına da yer verilecektir.

4.1.1. Olay

Merkezi İstanbul'da bulunan bir bankanın yan kuruluşu olan Superonline Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Anonim Şirketi aboneliği olan İnternet kullanıcılarından gelen yoğun talep üzerine internet ortamında "FORUM: TARTIŞMA PLATFORMU" sayfası açmıştır. Bu platformun amacı internet kullanıcılarına hizmet vermek ve serbest tartışma ortamında her hafta bir konu seçerek aboneliği olan kişilerden gelen yazıları bu sayfada yayınlamaktır.

Coşkun Ak şirkete bağlı olarak çalışan bir gazetecedir. Görevi ise internette yapılan yayınlarla ilgili olarak interaktif bölümler koordinatörlüğüdür

26 Mayıs 1999 tarihinde yayınlanan yeni sayfanın, (Forum: Tartışma Platformunun) konusu ise "TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ"dir.

Bu sayfaya ilk mesaj 26 Mayıs 1999 tarihinde gönderilmiştir. Mesajı

²³³ [http://www.privacyinternational.org/article.shtml?cmd\[347\]=x-347-103787](http://www.privacyinternational.org/article.shtml?cmd[347]=x-347-103787) (Erişim 20 Mayıs 2007).

gönderen kişi (Bir insan) rumuzunu kullanmıştır. Diğer internet kullanıcıları da sayfaya gönderilen bu yazıya karşılık; tepkilerini dile getiren görüşlerini göndermişlerdir. Olumlu ve olumsuz tepkiler forum sayfasının işlerliğine uygun olarak sayfada yayınlanmaktadır.

M.M isimli kişi de (Bir İnsan) rumuzu ile gönderilen mesajda suç unsuru bulunduğunu bu yazıyı beğenmediğini bildiren mesajını Coşkun Ak'a göndermiştir. (Bir İnsan) rumuzu ile gönderilen yazının sayfadan silinmesi konusunda Coşkun Ak'ı ikaz etmiştir. Coşkun Ak sayfayı iptal etmemiş ve sayfadan da (Bir insan) rumuzlu yazıyı kaldırmamıştır. Bunun üzerine M.M Adalet Bakanlığına suç ihbarında bulunmuştur. Bakanlık suç olduğunu düşündüğü söz konusu web sayfalarının çıktılarını alarak örneklerini İstanbul C. Başsavcılığına göndermiştir. Bunun üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı konuya ilişkin olarak soruşturma başlatmış ve Coşkun Ak hakkında iddianame düzenlemiştir.

4.1.2. İddianame

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosunun 1999/280 Esas, 1999/348 iddia numaralı ve 28.07.1999 günlü iddianamesi ile Coşkun Ak hakkında dava açılmıştır. İddianame ile yüklenen suç dört defa TCK'nin 159.maddesinin ihlal olmuştur.

İddianamede Coşkun Ak'ın suçlanması ve cezai sorumluluğunun açıklanması ile ilgili olarak şu ifadeler yer verilmiştir:

“... Ancak sanık Coşkun AK, yazılanlarda suç unsuru bulunmadığını düşünerek ikaza rağmen internetteki sahifeyi iptal etmemiş yukarıda arz edilen bir haftalık sürenin bitmesini beklemiş ve bu süre içerisinde Anayasal kuruluşları tahkir ve tezyif eden sözler içeren İnternet sahifesi İnternet kullanıcılarının istifadelerine açık tutulmakla suçun unsurları gerçekleşmiş bulunmaktadır. Ülkemizde internetle işlenen suçlar bakımından yasal bir düzenleme olmamakla birlikte sanığın durumu, yazı sahibinin kimliğini açıklamayan mevkute sorumlu müdürü veya yayınlatan durumuna benzemekte olup suça konu internet sahifesinin düzenlenmesine önyak olan, ikaza rağmen bu sahifede yayınlanan mesajları internet ortamında silmeyen ve internet kullanıcılarının hizmetine sunan Coşkun Ak'ın bu sahifede yer alan aşağıdaki sözlerle münnet suçları işlediği kanaatine varılmıştır.”

İddianamenin sonraki bölümünde ise; gönderilen mesajda yazılı bazı bölümler yer almıştır. Mesajda yer alan bu bölümler iddianamede özetle verilmiş ve bu sözlere yer verilmiş olmakla Cumhuriyetin, Askeri Kuvvetlerin, Emniyet Muhafaza kuvvetlerinin, Adliyenin manevi şahsiyetinin tahkir ve tezyif edildiği görüşüyle TCK'nin 159.maddesinin dört kere uygulanarak cezalandırma istenmiştir.

Burada tartışılabilir bir başka konu ise o dönemde yürürlükte olan Ceza Kanununun 162. maddesidir. Maddeye göre “Kanunun, cürüm saydığı neşriyatı nakil etmek başlı başına bir cürüm olup faili aynı cezaya tabidir.” İddianamede yer almayan ama yasal dayanağı açısından Coşkun Ak hakkında dava açılmasına olanak sağlayan bir maddedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda karşılığı olmayan ancak o dönemde yürürlükte olan Ceza Kanunu'nda yer alan bir düzenlemedir. Bu maddeye göre “Nakil olunan bu gibi neşriyatın muhteviyatı tasdik olunmadığına veya ihtiyatla nakil edildiğine yahut neşriyatın başka bir kimsenin tamamıyla deruhte edebileceğine dair bir kayıt ilavesi naklinin mesuliyetini vareste kılamaz”. Söz konusu maddeye göre, herhangi biçimde o görüşlere katılmadığını belirten bir not düşülmüş olsa dahi bir içeriğin yayınlanması halinde cezai sorumluluk doğmaktadır.

4.1.3. Savunma

Av. Fikret İlkiz tarafından yapılan savunmada “Kanunsuz suç olmaz” ilkesinden hareketle sanık Coşkun Ak'ın, olmayan bir yasanın ve tanımı yapılmamış bir suçun faili olarak yargılandığı dile getirilmiştir.

İlkiz savunmasında; İlerleyen teknolojinin her gün gelişmesi karşısında hukuki mevzuatımızın çözüm bulduğu sorunlar nedeniyle oluşan yeni hukuki sorunların çözümsüz kaldığı dile getirilmiştir. Bu durumun İnternet'in kendi yapısından ve mevcut yasal düzenlemeler bakımından gereken suç tanımlamalarını yapmamasından kaynaklandığı dile getirilmiştir. Bu gerekçelerle iddianamede ileri sürüldüğü gibi sorunun çözümü 5680 sayılı basın Yasasına dayanılarak sanığın “sorumlu müdür” gibi kabul edilemeyeceği dile getirilmiştir.

İlkiz yaptığı savunmada Superonline A.Ş.’nin Türkiye’de internet erişimi sunan, internet ortamında yayıncılık yapan ve interneti yaygınlaştırmaya çalışan bir kuruluş olduğunu belirtmiştir. Superonline A.Ş.’nin yayın bölümünde çalışan sanık Coşkun Ak’ın is interaktif Bölümler Koordinatörü olarak görev yaptığını belirtmiştir. Coşkun Ak’ın, Super Meydan, Anket, Referandum, VIP ve Super Chat bölümlerinin koordinatörü olarak çalıştığını kısaca sadece bu bölümlerin oluşturulmasında ve koordinesinde görev yaptığı belirtilmiştir.

İddianamede belirtilen Forumla ilgili olarak İlkiz savunmasında şu bilgilere yer vermiştir: “Superonline’daki Forumlar genel ya da özel bir başlık altında açılır. “İnsan Hakları İhlalleri” de, yani bu Forum’da yazılarıyla katılmak isteyen internet kullanıcılarının bu konu ilgi alanları içinde ise yazı yazmaları için açılmıştır. Bu forum sayfasında İnternet ortamında gerçek kimlikler değil, rumuzlar kullanılır. Yazısını yazan kullanıcı bir tuşa basarak, yazdığı yazıyı forum alanına eklemiş olur. Nitekim dava konusu olan yazı da bu biçimiyle Forum sayfasına gönderilmiştir. Tuşa basıldığı anda yazı internet üzerinde yayınlanmaktadır. Kullanıcılar forumlarda düşüncelerini dile getirir ve diğer kullanıcılarla tartışabilme olanağını bulurlar. Kendi yazdıkları yazıya gelen cevapları okuyup, yine anında yanıt verebilirler. Bunlar da anında çevrimiçi olarak forum sayfasında yayınlanırlar. Dolayısıyla buradaki “yayın” eylemi 5680 sayılı Basın Yasasının 3.maddesinde yer alan yayın/neşir fiilinden çok ayrı bir fiildir. Bu fiilin yukarıda açıklanan niteliği bakımından yine Basın Yasasının 16.maddesinde sorumlu müdüre yüklenen sorumluluk açısından farklı nitelikleri nedeniyle müvekkil sanığın “sorumlu editör/sorumlu müdür” olarak düşünülmemesi gerekir. Aksi takdirde bu biçimdeki bir kullanım veya sayfaya bu kadar kolay ulaşımın getirdiği sonuç ile bu sayfaya “Bir insan” rumuzu ile yazı gönderen kişinin görüşlerini savunmak müvekkil sanığa düşmektedir.”

Teknik olarak bakıldığında söz konusu forumlara gelen mesajlarda uygulanan yöntem ise foruma gönderilen mesajların belli bir süre forumda kaldıktan sonra daha fazla yer tutmamaları ve diğer mesajlara yer açılması için silinmeleridir. Forum alanlarına gelen tüm mesajların okunması da, fiziki olarak imkânsızdır.

Bu davanın yargılama konusunu oluşturan yazı “Tartışma Platformu” genel başlığı altındaki forum alanına 26 Mayıs 1999 tarihinde “Bir insan” rumuzuyla gönderilmiştir. “Türkiye’de İnsan Hakları İhlalleri” başlıklı, sekiz bölümden oluşan bir yazı olarak rumuzuyla sayfada yer alması da yukarıda açıklanan yöntemle gerçekleşmiştir.

Teknik olarak bakıldığında bu yöntem, sanık Coşkun Ak'ın geliştirdiği bir yöntem değil, Superonline'ın uyguladığı bir ilkedir. Sözü geçen yazı, dört gün yayında kalmış ve haftalık güncelleme sırasında silinmiştir.

Foruma yazıyı gönderen yazı sahibinin kimliğini saptamak olanaksızdır. Forumlara yazı İnternet bağlantısı olan her yerden gönderilebilir ve bu yazı doğrudan doğruya sayfaya girer. Bu yazı için de öyle olmuştur.

Savunmada geleneksel kitle iletişim araçları bakımından sorumluların belirlenmesindeki ilkelere değinilmiştir. Şöyle ki yazılı basında veya televizyon veya radyoda haberlerin, yorumların, eleştiri yazılarının önceden görülmesi ve üzerinde yayın fiili bakımından sorumlu müdürün karar vermesi olanaklıdır. Oysa İnternet ortamında editörlük görevi olan sanık Coşkun Ak diğer kişiler gibi dava konusu olan yazıyı diğer internet kullanıcıları gibi yayımlandığında görebilir, nitekim yayımlandığında görmüştür. Yayın öncesi yazıların biriktiği herhangi bir yer yoktur. Örneğin uzun bayram tatillerinde tatilin ilk günü foruma konan bir yazı, tatil süresince yayında kalır. Forum sayfasının editörü bu yazıyı mesaisinin başladığı zaman diğer kullanıcılar gibi forum sayfasından okuyabilir. Benzer durum hafta sonu tatili için de geçerlidir. Cuma akşamı konan bir yazı pazartesi günü editör tarafından okunur. Hatta akşam konan bir yazı yayında kalır. Genellikle internet ortamındaki diğer forum alanlarında da aynı yöntem geçerlidir. Bunları internetin yazılı basından farklı olan yanları ve nitelikleridir. Olayda herhangi bir filtreleme sistemi uygulanmamıştır. Bunun nedeni Superonline sistemi ve sayfayı işletenler böyle bir filtre kullanımına izin vermemesi ve böyle filtrelemenin de internetin özelliğine aykırı olmasıdır. Örneğin uzun bayram tatillerinde tatilin ilk günü foruma konan bir yazı, tatil süresince yayında kalır. Forum sayfasının editörü bu yazıyı mesaisinin başladığı zaman diğer kullanıcılar gibi forum sayfasından okuyabilir. Benzer durum hafta sonu tatili için de geçerlidir. Cuma akşamı konan bir yazı pazartesi günü editör tarafından okunur. Hatta akşam konan bir yazı yayında kalır. Genellikle internet ortamındaki diğer forum alanlarında da aynı yöntem geçerlidir. Bunları internetin yazılı basından farklı olan yanları ve nitelikleridir.

Gerçekten de savunmaya bakıldığından o dönemdeki koşullar ve somut olayın oluşu bakımından yazının kim tarafından yazıldığına saptanması veya asli fail olarak yazıyı yazan kişinin de İnternet ortamında fail olarak yargılanması olanaksız iken Coşkun Ak tarafından içeriğine katılmayan; ama sayfada yayınlanmış bu yazı nedeniyle yasası bulunmayan ve tanımı yapılmamış bir suçtan dolayı yargılanması mümkün olmamalıdır.

Ceza Hukuku "Nullum crimen nulla poena sine lege = Kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesi üzerine kuruludur. Bu ilke, ceza hukukunda; kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, var olan hükümlerden yola çıkarak, yorumla suç ve ceza oluşturulamayacağı (kıyas yasağı) anlamında kabul edilmiş bir ilkedir.

O dönemde yürürlükte bulunan Türk Ceza Kanununun 525/a, b, c ve d harfli maddeleri; bir elektronik ortamda program, veri ve unsurların örneğin ele geçirilmesi veya bozulması gibi suçları düzenlemekte bu suçları tanımlamaktadır. Ancak internet ortamında işlenen suçlarla ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. İnternet ortamında örneğin başkasının özel hayatına gerek kişiler, gerekse veriyi iletme görevi üstlenen (servis sağlayıcılar gibi) kuruluş ve kurumlar tarafından yapılan müdahale hali, özel olarak düzenlenip suç tipleri sayılmamıştır.

Tartışılması gereken önemli konulardan birisi ise örneğin, servis sağlayıcıların sorumluluğunun ne olacağıdır. Sadece Coşkun Ak'ın sanık sayılması ve fiili gerçekleştiren gibi yargılanması doğru mudur? Superonline'in Servis sağlayıcısı olarak taşıyıcı fonksiyonlarını yerine getirirken, içerik ile ilgili hukukî bir sorumluluğunun olup olmayacağına üzerinde durulması gerekir. 1 Ağustos 1997 tarihli Alman "Bilgi ve Haberleşme Hizmetleri Kanunu"nda düzenleme vardır, ama Türk mevzuatında bu konuya ilişkin olarak herhangi bir düzenleme yoktur.

Savunma bu açıdan değerlendirildiğinde bu dava dosyası bakımından Coşkun Ak hakkında hüküm verilmesi halinde; yasada suç olarak tanımlanmayan ve tanımı bulunmayan bir eylem nedeniyle hüküm verilmiş olarak cezalandırılmış olacağı sonucuna varılmaktadır.

Coşkun Ak davasındaki sorumluluk düzenlemesi bakımından Almanya'daki CompuServe davası yine sorumluluk düzenlemesi açısından bu dava ile karşılaştırılabilir. Söz konusu davada, davanın sanığı; "CompuServe-A.B.D" şirketine bağlı olarak Almanya'da faaliyet gösteren "CompuServe Almanya" şirketinin sorumlusu olan kişidir. Almanya'daki kullanıcılarla yapılan internet kullanım hizmet sözleşmesinde taraf olan, CompuServe-A.B.D şirkettir. CompuServe-Almanya şirketi ile Almanya'daki kullanıcıların herhangi bir sözleşmesi yoktur. Sanığın görevi, CompuServe-A.B.D'nin Almanya'daki kullanıcı müşterileri için Almanya'daki bir erişim noktasından bağlantı sağlamaktır. Yani; CompuServe adlı Amerikan şirketi kendi veri merkezine en yakın internet bağlantı noktası üzerinden Almanya'daki müşterilerinin internete girişini sağlamaktadır. Daha sonra da, erişim sağlanan bu noktadan Almanya bağlı şirket ve A.B.D'deki şirket arasındaki sabit hat vasıtasıyla herhangi bir geçerlilik kontrolü olmaksızın; Amerika'daki asıl şirkete bağlanılabilmek olanakları teknik olarak sağlanmıştır.

1995 yılı Kasım ayında Münih Soruşturma Makamı; sanığa CompuServe-A.B.D Server'ındaki çocuk pornografisi içeriklerini haiz beş Newsgroup'un (haber grubu/forum ve tartışma grubu) tespit edildiğini, Aralık ayında da pornografik ve sakıncalı içerikleri gösterilen 282 Newsgroup'u bir liste halinde vermiştir. Sanık, bu listedeki "içeriklerin silinmesi" veya "engellenmesi" talebini CompuServe-ABD'ye göndermiştir. Amerikalı şirket 22 Aralık 1995 - 13 Şubat 1996 tarihleri arasında bu Newsgroup'ların büyük çoğunluğunu; ebeveynlere bu tür içerikleri engelleme olanağı sağlayan "çocuk koruma-yazılım" programı ile engellemiştir. Ancak Şubat 1996 sonrası yeniden serbest bırakmıştır.

Çok tartışılan Münih Sulh Ceza Mahkemesi'nin bu olayla ilgili CompuServe-Almanya sorumlusu sanık hakkındaki mahkûmiyet kararında "sorumluluklar" tartışılmıştır. Tele Hizmetler Yasasına göre; bir erişim sağlayıcı doğrudan internet'e giriş hizmeti sunmalıdır ve kendine özgü müşterileri olmalıdır. Eğer on-line servis sağlayıcısının kullanıcısı ile sabit hat üzerinden on-line servis sağlayıcısı arasındaki bağlantıyı sağlayan bir erişim noktasını sağlıyorsa; bu hizmet sunucusu erişim sağlayıcısı olarak kabul edilmemektedir. Mahkeme, Alman CompuServe Şirketinin sorumlusunu Tele-Hizmetler Yasası

madde 5/3'de yer alan "sorumsuzluk" esasına göre değil, 5/2 inci maddede düzenlenen sorumluluk üzerinden mahkûmiyet kararı vermiştir.

Almanya'da 2002 yılında Tele-Hizmetler Yasasını yeniden değiştirmiş olmasına karşılık; yasaya göre servis sağlayıcılar kullanıma hazır tuttıkları içeriklerden genel kurallara göre sorumludurlar. Olay tarihinde geçerli olan bu Yasasının 5/2 inci maddesine göre; Servis sağlayıcılar, kullanıma hazır tuttıkları yabancı içeriklerden, sadece bunların içeriklerini bildikleri ve bunların engellenmesinin, teknik olarak mümkün ve kendilerinden beklenebilir olduğu durumlarda sorumludurlar. Yabancı içeriklerin engellenebilmesinin teknik açıdan "mümkün" ve "beklenebilir" olması zorunluluktur. Münih Sulh Ceza Mahkemesi mahkumiyet kararını madde 5/2'ye göre verirken, CompuServe Almanya şirketini, asıl hakim şirket olan CompuServe –ABD'nin bir yan şirketi olarak görmemiş; aksine, hakim ve bağlı şirketin oluşturduğu bir bütünün içinde olarak değerlendirmiştir. Dolayısıyla; yabancı içerik engellenmesinde Amerikan şirketi için kabul edilebilir tüm zorunlulukları, CompuServe-Almanya için de aramıştır. Mahkeme; Alman Ceza Kanununun 25/2 inci maddesine göre eylemin "iştirak" halinde işlendiğini kabul etmiştir. Mahkeme, sanık ve CompuServe-A.B.D şirketinin, Amerika'daki şirketin News-Server'inde açık vaziyetteki forumlarında kayıtlı bulunan "hard pornografi" içerikli yayınlara kamunun ulaşabilmesini "bilerek ve isteyerek" sağladıkları gerekçesiyle ortaklaşa bir "faillik" bulunduğu hükmetmiştir. Karara göre; zaten CompuServe-Almanya şirketi de, Amerikan şirketinin Almanya'da bulunan müşterileriyle sabit hat üzerinden bağlantı kurma edimini gerçekleştirmiştir. CompuServe-Almanya'yı kendine özgü kullanıcıları olmadığı veya ağa girişi sağlamadığı için Tele-Hizmetler Yasasının 5/3 üncü maddesine göre sadece "giriş sağlayıcı" olarak görmemiştir. Ayrıca 5/2 inci maddesindeki "bilmek" kavramını yorumlarken sanığın (Forum) Newsgroup'un tüm üyelerini tamamen bilmesinin gerekmediği görüşündedir. Bu kararı eleştirenler, bu tür bir eylemin "ortaklaşa bir faillik" olmadığını, olsa olsa CompuServe-Almanya şirketi için suça iştirak değil, ama suça "yardım" şeklinde bir katılım olabileceği ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, CompuServe-A.B.D şirketine bir suç isnadında bulunabilmek için ancak, mahkemenin sanığın aktif bir eylem ya da ihmal suretiyle kişisel iştirakinin tespiti halinde mümkün olabilir. Yasanın

madde 5/3'üne göre; Servis Sağlayıcılar, salt erişim sağladıkları yabancı içeriklerden sorumlu değildirler. Yabancı içeriklerin, kullanıcı sorgusu nedeniyle otomatik ve kısa süreli olarak bulundurulması erişim sağlamasına geçerlilik kazandırır. Mahkemenin mahkûmiyet kararını eleştirenler; madde 5/3'e göre "beraat" kararı verilmesi gerektiği görüşündedir. Mahkemenin, md 5/2 yorumu hatalıdır. Çünkü sanığın eylemini "sadece yabancı içeriklerin kullanımını mümkün kılan girişi sağlamaktan" ibaret olarak görmekte-dirler.

Münih Eyalet Mahkemesi, Sulh Ceza Mahkemesinin bu kararını bozmuştur. Yasanın 5/3 üncü maddesine göre beraat kararı vermiştir. Sanığın "kusur"lu olup olmadığının, pornografik ve zararlı içeriğin yayılmasını isteyerek gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin muhakemesinin şart olduğu değerlendirmiştir. Özet gerekçeye göre; "Amerikan hakim şirketinin bir bağlı işletmecisi olarak Alman şirketi tamamıyla ortak bir organizasyon içinde bir parçayı temsil etmesi nedeniyle, bu şirket açısından eylem iradesi eksikliğinden dolayı iştirak halinde işlenen bir eylemden söz edilemez. İhmal suretiyle iştirak ancak netice bakımından bir nedensellik durumunun varlığında söz konusu olur. Failin suçun tüm unsurlarını bilmesi durumunda, bundan doğan kusurlu bir eyleminin varlığı anlamı çıkarılamaz. Kastın tespiti için kastın isteme unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin muhakemesi şarttır. Tele-Hizmetler Yasası md.5/3'ün uygulanabilirliği kullanıcının hizmet sunucusu ile olan sözleşmesel bağlılığından bağımsız olarak, sadece sunucu tarafından girişilen hareketlerin değerlendirilmesi suretiyle gerçekleşebilir. Her kim bağlantı noktasının işletmecisi olarak yabancı şirketlerin girişini mümkün kılıyorsa, olası bir hukuka aykırılık durumunda bu işleticinin herhangi bir garantör pozisyonu olmadığından kendisine girişin engellenmesi ile ilgili hiçbir sorumluluk yüklenemez.

4.1.4. Yerel Mahkeme Kararı

İstanbul 4.Ağır Ceza Mahkemesi 1999/225 Esas, 2001/56 Karar ve 27.03.2001 günlü kararı ile Coşkun Ak hakkında mahkûmiyet kararı vermiştir. Mahkeme Coşkun Ak'ın sorumluluğunu ise şu şekilde açıklamaktadır:

“ Sanığın Yapı Kredi Bankasının yan kuruluşu olan Superonline A.Ş'nin yayın bölümünde inter aktif bölümler koordinatörü olarak görev yaptığı ve bu bölümde super meydan, anket, referandum, chat bölümlerinin de koordinatörü olduğu ve kendi sorumluluk alanında super meydan bölümünde tartışma genel başlığı altında foruma “bir insan” rumuzu ile “Türkiye’de İnsan Hakları İhlalleri” başlıklı sekiz bölümden oluşan bir yazının 26.5.1999 tarihinde yazılıp yayında forum’un belirlenen süresinde tutulmuştur. Bir internet kullanıcısı olan M. M. isimli kişi tarafından yazının suç unsuru içerdiği ve derhal silinmesi konusunda yetkili kişiye yine internet kanalı ile mesaj gönderdiği, sanığın silme imkânı olduğu halde silinmemiş ve bunun üzerine yetkili kişi hakkında Adalet Bakanlığına suç duyurusunda bulunmuştur.”

Daha sonra mesajın içeriğini inceleyen mahkeme; Türkiye Cumhuriyetini, Askeri Kuvvetleri, emniyet muhafaza kuvvetlerini, Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif suçundan ayrı ayrı 1 er yıl ağır hapis cezası vermiştir.

Verilen her bir yıl ağır hapis cezası ayrı ayrı TCK'nun 59.maddesi uygulanarak sanığın iyi hali nedeniyle 1/6 nispetinde indirilerek 10 ay ağır hapis cezasına çevrilmiştir. Daha sonra ayrı verilen 10 aylık hapis cezaları toplanmış ve Coşkun Ak hakkında 40 ay ağır hapis cezası verilmiştir.

Mahkemenin bu kararı değerlendirildiğinde cezaların şahsiliği ilkesine aykırı bir karar verildiği anlaşılmaktadır. İnternet ortamındaki yayınlara ilişkin olarak yasal bir düzenleme olmamasına rağmen, kıyas ve yorum yoluyla sanık içeriğine katılmadığı ama yayından kaldırmadığı bir yazı nedeniyle mahkum edilmiş olmaktadır.

4.1.5. Yargıtay Kararı

Bunun üzerine Coşkun Ak ve Avukatı Fikret İlkiz Yargıtay 9'uncu Ceza dairesine temyiz için başvurmuştur. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise yerel mahkeme kararını bozmuştur. Bozma gerekçeleri arasında ise şunlar yer almaktadır:

1-Gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından öncelikle adı geçen şirkette konumunun ne olduğu, foruma internet ortamında elektronik posta ile gönderilen suçlamaya konu yazılara müdahale etme görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığı, müdahale etme yetkisinin bulunmaması halinde bu yetkinin kime ait olduğu hususunun ilgili kurumdan gerekli bilgi ve belgelerle sağlanarak saptanması;

2-Mahkemece üniversitelerin bilgisayar ve ceza hukuku kürsülerinden seçilecek internet konusunda uzman bilirkişi kurulu ile keşif yapılarak Superonline A:Ş'nin bir servis sağlayıcı mı, erişim sağlayıcı mı yoksa her iki fonksiyona birlikte mi sahip olduğu, internet servis sağlayıcı olması durumunda sahibinin kim olduğu, ayrıca dava konusu yazının yayımlandığı forumun ve web sitesi sisteminin bir işletene (moderatör) bağlı olup olmadığı hususlarının saptanmasından sonra sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturma ile hüküm kurulmasıdır.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararı değerlendirildiğinde bozma gerekçesinin ilkinde yer alan Coşkun Ak'ın konumun tam olarak belirlenmesini istenmesidir. İkinci olarak da teknik olarak İnternetin işlevi ve yapısını anlamaya yönelik olarak bilirkişiye başvurulması gerektiğinin altı çizilmektedir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin yaklaşımının sorunu anlamaya yönelik olarak değerlendirmek mümkündür.

4.1.6.Yargıtay Ceza Genel Kurul Kararı

Yargıtay'ın bozma kararından sonra davayı yeniden inceleyen İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi bozma ilamında belirtilen hususların araştırılmasına yer olmadığını belirterek ve eski kararında direnerek ancak hapis cezasını 647 sayılı yasa gereğince günlüğü 5 bin liradan para cezasına çevirerek, sanık hakkında 6 milyon TL ağır para cezası vermiştir. Bunun üzerine Coşkun Ak ve Avukatı Fikret İlkiz karar düzeltme yoluna başvurmuşlardır. Bu durumda dosya Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda görüşülmüştür. Ancak Genel Kurul'da olayın internetle ilişkili olarak bir değerlendirme yapılmaksızın dava sürecinde yani 09.08.2002 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğü giren 4771 sayılı yasa ile TCK 159'uncu maddesine eklenen "Birinci fıkrada sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek maksadıyla yapılan yazılı, sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez" hükmünün işletilmesini istedi. Böylece İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesince yeniden değerlendirilen dava 24 Nisan 2003 tarihinde sonuca vardı ve Coşkun Ak için yazının bizzat kendisi tarafından yazılmamış olması nedeniyle mahkûmiyetine yeterli delil bulunmadığı ve sanığın yazılan yazıların düşünce ve fikir özgürlüğü sınırları içerisinde kaldığı sanısı ise son yapılan ve fikir ve düşünce özgürlüğünün sınırlarını genişletmeyi uygun gören yasa koyucunun amacına uygun olarak sanık lehine değerlendirme yapılarak, sanığın beraatine kararı verildi. Böylece 1999'dan bu yana sürmekte olan Türkiye'nin ilk İnternet davası beraatla sonuçlanmıştır.

4.1.7. Coşkun Ak Davasının Değerlendirilmesi

Yukarıda dava dosyasının aşamaları hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. 1999 yılında İddianamenin düzenlenmesinden 2004 yılında Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına verilmesine kadar geçen süreç internet ortamındaki yayınlar nedeniyle ceza sorumluluğunda kamuoyunda tartışmaya açıldığı bir dönem olmuştur. Dava'nın son aşamasında sanık Coşkun Ak hakkında beraat kararı verilmesi olumlu olarak değerlendirilirken baştan beri hakkında iddianame düzenlenmesi ve hakkında 40 ay hapis cezasına hükmedilmiş olması sanık

Coşkun Ak açısından değerlendirildiğinde hukuka ve ceza adaletine aykırı bir durum olduğu tespit edilmiştir.

Coşkun Ak bu süreçte internette forum sayfası koordinatörü olmanın sorumluluğunu 5 yıl süren bir davanın sanığı olarak anılmak suretiyle taşımıştır. İnternet ortamında yayın yapan web sitelerinde suç içeren veya hukuka aykırı bilgi ve belge sunumu yapan kişilerin, bilgiyi ve haberi yapan gerçek kişiye ulaşılmamış olması yani suç ve cezaların şahsiliği ilkesinin gözetilmemiş olması ve buna ilişkin yasal bir düzenleme olmadığı halde Coşkun Ak hakkında TCK 159. Maddesine aykırılıktan mahkûmiyet kararı verilmesi hukuka ve ceza adaletine aykırılık oluşturmaktadır. Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin Coşkun Ak'ın konumunun belirlenmesi yönelik talebi yerel mahkemece göz ardı edilmiş ve mahkumiyet kararında direnilmiştir. Bunun üzerine sanık vekili tarafından karar düzeltme yoluna gidilmiş ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından beraatine karar verilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu beraat kararına şu nedenlerle ulaşmıştır.

1.Yazının bizzat sanık tarafından kaleme alınmamış olması karşısında, sanığın suç teşkil etmesi muhtemel bulunan bu ibarelere katıldığı hususunda Coşkun Ak'ın savunması ve dosya kapsamından mahkûmiyetini yeterli delil bulunmaması

2.Sanığın yazılan yazıların düşünce ve fikir özgürlüğü sınırları içinde kaldığı sanısı son yapılan ve fikir ve düşünce özgürlüğünün sınırlarını genişletmeyi uygun gören yasa koyucunun amacına uygun olarak sanık lehine değerlendirmenin yapılması.

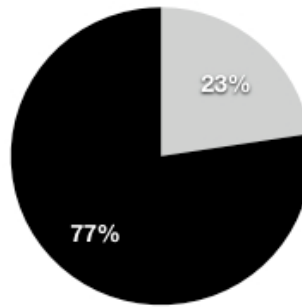
Buradan hareketle Coşkun Ak davasının tek olumlu yanı, 5 yıl gibi uzunca süren bir yargılamanın sonucunda beraat kararına ulaşılması olduğu söylemek mümkündür.

4.2. Türkiye’de İnternetle İlgili Diğer Kararlar ve Uygulamalar

Türkiye’de internet hukuku açısından çok önemli bir karar olan Coşkun Ak davasından günümüze internet ortamında yayıncılıkla ilgili olmak üzere mahkemelerin verdiği diğer kararların incelenmesini hukuksal açıdan gelinen noktayı değerlendirmek için önemli olduğu dikkate alınarak bazı mahkeme kararlarına bu bölümde yer verilmiştir.

1 Ekim 2008’e kadar Türkiye’de 5651 Sayılı Kanun hükümlerine göre erişimi engellenen web sitesi sayısı 1115’tir. Bu web sitelerinden 252’si (%23) mahkeme kararıyla engellenirken çoğunluğu 863 site (%77) Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından verilen idari kararlarla erişime engellenmiştir²³⁴.

5651 No’lu Kanun: Engellemeler

Şekil 3: Türkiye’de Erişim Engelleme Kararları

Kaynak:www.tib.gov.tr

4.2.1.Youtube Kararları

2005 yılının Şubat ayında kurulan Youtube Broadcast yourself (Kendini Yayınla) sloganı ile dünyanın en çok ziyaret edilen video paylaşım sitesi olmuştur²³⁵. 2006 Kasım ayında Google tarafından satın alınan Youtube sitesi CBS, BBC, Universal Music Group, Sony Music Group, Warner Music Group,

²³⁴ Akdeniz ve Altıparmak, **a.g.e.**, s.27.

²³⁵ <http://www.youtube.com/t/about> (Erişim 18 Mayıs 2007).

NBA, The Sundance Channel ve birçok firmanın içerik sağlayıcı hizmetlerini görmektedir. Youtube platformunda kullanıcılar var olan video klipleri izleyebilmekte ayrıca istenildiğinde kendi video klibini YouTube'a ekleyebilmektedir. Bu platformda yer alan video klipler film, tv programları parçaları, müzik videoları ve kişisel amatör kliplerden oluşmaktadır. Kullanıcılar tarafından YouTube'a günlük yaklaşık 65.000 adet yeni video klip eklenmekte ve 100 milyona yakın video klip izlenmektedir.

Türkiye'de ise youtube en çok kapatılma kararları ile gündeme gelmiştir. İlk karar Atatürk ve Türk bayrağına hakaret içeren videolar nedeniyle YouTube'un Türkiye'de mahkeme kararıyla erişime kapatılmasıdır. Bu dünya basınında da geniş yankı bulmuştur. 6 Mart 2007 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Savcılığı tarafından İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi'ne hitaben siteye erişimin yasaklanması talepli bir yazı iletilmiştir. Talepte belirtilenlere göre olay şu şekilde gelişmiştir: 6 Şubat 2007 tarihinde İstanbul Valiliği e-posta adresine yapılan bir başvuruda www.youtube.com isimli web sitesinde suç unsuru içeren yazı ve resimlerin olduğu bildirilmiş, bu siteden alınan görüntüler bir CD'ye kaydedilmiştir. Savcılık incelemesinde Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafı, Türk bayrağı üzerine İngilizce küfürler içeren yazılar yazılarak aşağılandığından Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılmıştır. Bu kapsamda da İstanbul Cumhuriyet Savcısı Nurten Altıok tarafından, İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesinden kamu adına şu taleplerde bulunmuştur:

1.Emniyet Güvenlik Şube Müdürlüğüne gönderilen ve delil niteliğindeki bir adet CD'yi el koyma kararın onanmasına,

2.Gazetelerde de yer aldığı gibi www.youtube.com isimli sitede yer alan hakaretler kamuoyunun tepkisini çektiği, suç işlemeye devam edildiğinden, Anayasanın 26. ve 28. maddeleri nazara alınarak, suçun işlenmesinin önlenmesi ve suçluların cezalandırılabilmesi için adı geçen siteye erişimin engellenmesi konusunda karar verilmesine.

Bunun üzerine İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi 6 Mart 2007 tarihli ve 2007/384 müteferrik kararı ile incelenen evrak içeriğine göre, Cumhuriyetimizin

Kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafı, Türk bayrağı üzerine İngilizce küfür içeren yazılar yazılarak aşağılandığı anlaşıldığından İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosunun talebi yerinde görülmekle, www.youtube.com isimli siteye erişimin engellenmesine, karar vermiştir.

Bu verilen karar ile ilk defa bir siteye erişim mahkeme kararı ile engellenmiş olmuştur. Kamuoyunda pek çok tartışmaya konu olan İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin erişimin engellenmesi kararı basın savcılığının ikinci talebi uygun bulunarak, 7 Mart 2007 tarihinde verilen ek karar ile www.youtube.com isimli siteden, ilgili site işleticisi tarafından, söz konusu hukuka aykırı içeriğin kaldırılması halinde, yeniden erişimin sağlanmasına olanak tanınmıştır.

İkinci karar ise 23 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren 5651 sayılı yasaya göre verilmiştir. 16 Eylül 2007 tarihinde Sivas İkinci Sulh Ceza Mahkemesi yaptığı inceleme sonucunda "Mustafa Kemal Atatürk'e ve onun şahsında TC Devleti ile Türkçülüğe, Cumhurbaşkanı ve Başbakanı hakaret içeren video görüntü ve ibareleri olduğu" kanaatine varmıştır. Mahkeme 5651 sayılı yasanın 8/1b maddesine göre erişimin engellenmesine ve söz konusu sitede yer alan video görüntülerinin ilgili site yöneticileri tarafından yayından çıkarılması halinde ilgili web sayfasına erişim yasağının kaldırılmasına karar vermiştir.

Aynı siteye erişim için farklı iki karar verilmiştir. İlki Anayasa'nın 26. ve 28. Maddeleri nazara alınarak verilmiş ikinci karar ise 5651 sayılı yasaya göre verilmiştir.

Görüntü paylaşım sitesi Youtube'dan, siteye Türkiye'den erişim yasağı konulması kararına ilişkin olarak Türkiye'deki yetkililerle mevcut durumun en kısa sürede çözüme kavuşması için işbirliği yapma isteğini belirten yazılı açıklamada: "İnternetin herkese kendini ifade etme ve sesini duyurma imkânı tanıdığı, ancak kişilerin web ortamında kendilerini ifade etme biçimlerinin, bazı ülkelerin kültürel ve politik konulardaki hassasiyetlerine dokunduğu"

belirtilmiştir²³⁶. Bu nedenle Youtube olarak kullanıcılarına kolaylıkla, kullanım şartlarımıza uygun olmadıklarını düşündükleri videolar konusunda uyarı mesajı göndermeleri imkânını sağladıklarını ve sonrasında gerektiğinde videoyu yayından kaldırdığı belirtilmiştir. Youtube'un bu yaklaşımı ifade özgürlüğü ve yerel kanunlara uyma konusunda dengeyi sağlamak için özen gösterdiğine işaret etmektedir.

4.2.2 Diğer Kararlar

İnternet ortamındaki yayınlar farklı konularda da ihtilaflar da yaratmaktadır. Diğer kararlar başlığı altında ifade özgürlüğü ile ilgili olmayan ancak özel hayatın gizliliği, kişilik haklarına saldırılar gibi nedenlerle internet ortamındaki yayınlar bakımından mahkemelerce verilen kararlara yer verilmiştir.

Bu kararlardan Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi 14 Aralık 2006 tarihli kararıdır. Migros Türk T.A.Ş tarafından istenen ihtiyati tedbir talebi söz konusudur. Bu talepte www.musterimemnuniyeti.org ve www.kulubunusec.com adresli sitelerde şirket aleyhinde hukuka aykırı ve tüzel kişiliği tahkir eden gerçek dışı hakaret içeren iddia ve isnatlarda bulunduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca mahkemeden, müvekkili şirketin maddi ve manevi menfaatlerinin daha fazla zarar görmemesi için şirket hakkında olumlu ya da olumsuz herhangi bir yayın yapılmaması, yapılan yayınların ve bundan sonra internette, yazılı ve görsel medyada yapılacakların durdurulması, söz konusu internet sitelerindeki yayınların durdurulması ve bu sitelere erişimin engellenmesi yönünden ihtiyati tedbir kararı verilmesi talep edilmiştir.

Mahkeme yaptığı incelemeler ve bilirkişi raporunu nazara alarak Türk Medeni Kanunu'nun 24. ve 25. Maddeleri ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 109 ve devamı maddeleri gereğince kararda isimleri yazılı otuz yakın web sitesinin yayından kaldırılmak suretiyle kapatılmasına ve kararın bir örneğinin, gereğinin yapılması için Türk Telekom Genel Müdürlüğü'ne, Emniyet Müdürlüğü'ne, İstanbul İl Telekom Müdürlüğü'ne, Telekomünikasyon Kurumu

²³⁶ http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=269256 (Erişim 19 Eylül 2007).

Başkanlığı'na ve Hosting.Com İnternet Hizmetleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Bu karar, sitelerin kapatılmasına ilişkin olarak mahkemenin verdiği bir karardır. Karara dayanak olarak gösterilen Türk Medeni Kanunun ilgili maddeleri, hukuka aykırı olarak kişilik haklarına saldırılan kimsenin, hakimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını istemesine olanak sağlayan maddeleridir. Medeni Kanunun 25. Maddesine göre davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırı olduğunun tespitini isteyebilir. Burada tartışılması gereken nokta sitenin tamamen kapatılması ya da erişimin tamamen engellenmesi yönünde verilen bir karar olmasıdır. Kişilik hakkını ihlal ettiği iddia edilen söz konusu başlıkların yayınlarının durdurulması şeklinde bir karar değildir.

Benzer nitelikteki bir ihtiyati tedbir niteliğindeki karara www.antoloji.com sitesinin sahibi Yeni Medya Elektronik Yayıncılık Limitet Şirketi vekilinin itirazı söz konusu olmuştur. Daha önce Eyüp 3. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 12 Nisan 2007 tarihinde www.antoloji.com isimli internet sitesinin yayınının tamamen durdurulması şeklinde anlaşılan ve uygulanan tedbir kararı Kadıköy 1. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından incelenmiş ve 27 Nisan 2007 tarihinde kaldırılmış ve ilgili internet sitesinin tedbir isteyen Adnan Oktar'ın kişilik haklarının ihlal edici nitelikteki site başlıklarının yayınlarının tedbiren durdurulması şeklinde tedbir kararının düzeltilmesine ve bu şekilde uygulanmasının sağlanmasına karar verilmiştir.

İnternet ortamında yayınlara ilişkin özel hayatın gizliliğini ihlal suçuyla ilgili olmak üzere bir başka karar ise G.Ö'nün 2005 yılının Ağustos ayında internet sitelerinde görüntülerin yayınlanması ile ilgilidir. Dava, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 134. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliğini ihlal suçu ile ilgilidir. Kadıköy 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde G.D. ve S. Y. İle birlikte toplam on üç sanık hakkında TCK 134/2, 53, 54 maddelerden yargılama yapılmıştır. Yapılan yargılamada mahkeme değerlendirmeleri sonucunda söz konusu porno görüntülerdeki şahsın G. D. olduğu ve görüntülerin de onun cep telefonundan

kaydedildiği sonucuna varmıştır. Söz konusu görüntülerin mağdurenin katkısı olmadan iradesi dışında çekildiği ve yine iradesi dışında ırzına geçildiği sabit görülmüştür. Mahkeme görüntülerin internet ortamında sunulmasına ilişkin olarak yaptığı değerlendirmesinde G. D.'nin çektiği bu görüntüleri, internet ortamına verdiği, S. Y'nin ise elde ettiği bu görüntüleri 24 Ağustos 2005 günü saat 22.54'te yurt dışından yayın yapan www.rapidshare.de adlı isimli siteye gönderdiği ve bu siteden bütün dünyaya yayıldığı bilirkişi raporu ve tespitlerden anlaşıldığı dile getirmiştir. Mahkeme, diğer on bir sanık hakkında ise görüntüleri kendi aralarında internet aracılığıyla gönderilen ve bireysel kitle iletişim aracı sayılan elektronik posta ve cep telefonu mesajı ile yaptıklarından hareketle bu görüntülerin sadece bu şahıslarda kaldığı ve bu şahısların herkes tarafından ulaşılabilen sitelere görüntüleri göndermediklerini tespit etmiştir. Mahkeme Türk Ceza Kanununu 6/g maddesinde yer alan her türlü yazılı görsel işitsel ve elektronik kitle iletişim aracı ile yapılan yayınların basın yayın yoluyla yapılması neticesini doğurduğunu da dile getirmiştir. Ancak burada yasa koyucunun asıl amacının görüntülerin herkes tarafından görülebilen ve ulaşılabilen siteleri kast ettiği sonucuna varıldığı için davada sanık olarak diğer kişiler hakkında görüntüleri sadece bireysel elektronik posta ve cep telefonu mesajları ile birbirlerine ilettikleri için suçun unsuru oluşmadığından beraatlarına karar vermiştir. Mahkeme diğer sanıklardan S.Y ve G. D. hakkında ise özel hayatının gizliliğini ihlal suçundan özel hayata ilişkin görüntüleri ifşa etmekten dolayı hapis cezasına hükmetmiştir.

SONUÇ

Yeni teknolojiler ve özellikle demokrasinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen internet, kamusal bilgilere, bireysel bilgilere ve özellikle bilgi ve haber kaynaklarına erişimde sağladığı olanaklar sonucunda iletişim sürecine aktif olarak katılmada etkili olmaktadır.

İnternet bir yaşam biçimi olarak algılanmakta ve böylece çoğulcuğu ve sivil toplumu güçlendiren güçlü bir iletişim ağı kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında İnternet ortamında alınan bilgi ve haberleri yorumlayarak oluşturduğunuz kendi yorum ve görüşlerinizi, her konudaki mesajınızı, fikrinizi sloganınızı, söyleminizi rahatça dile getirebileceğiniz bir yeni araçtır İnternet, tanımadığınız halde elektronik ortamda yeni kişilerle tanışmak, onlarla veya istediğiniz kişilerle tartışmak için de en iyi platformdur. Hükümetlerin bilgiye ulaşma ve elde etme konusundaki gerek sınırlandırılmaları gerekse bilgi ve haberleri sansürlemesinin önündeki en önemli engel olarak zorlaştırıcı bir rol oynamaktadır. Bilgiye kolay erişim sağlar. Herkesin fikirlerini kolaylıkla paylaşmasına olanak tanır. Özellikle kamusal bilgilere veya yasalara veya idari kararlara; aslında toplumu ilgilendiren ve insanların ilgi alanında bulunan bazı karar mekanizmalarına kolay erişim sağlar. Özelliği gereği, İnternet ortamındaki iletişimin sonucunda “sivil toplumun” ve “sivil toplum örgütlerinin” harekete geçmesini kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir.

İfade özgürlüğü, tüm insanların bilgi ve fikir yayma, haberdar olma ve haberdar etme haklarıyla yakından ilgilidir. Herkes bu haklarını herhangi bir müdahale olmaksızın özgürce kullanılabilmelidir. İçinde yaşadığımız toplum, bilgi toplumu olarak ifade edilmektedir. Bilgi toplumu, kişilere ifade özgürlüklerini harekete geçirme, kullanabilme ve uygulayabilme konusunda çok çeşitli olanaklar sunmaktadır. İnternetin sağladığı dijital ağı kullanan kişiler, düşük maliyetlerle, dünya çapında bir kitleye erişebilme olanağının yanı sıra, çok geniş bir bilgi havuzuna da erişme şansına sahiptirler. Ancak bu yeni olanakların süratle gelişmesi sonucunda yaşanan bir dezavantajda, yeni teknolojilerin yasal olmayan içerikli yayınların bu denli yayılması karşısında İnternetin düzeni ve uygulanması konusunda tüm hükümetleri “engelleme” veya İnternette

“sınırlandırma” yönünde harekete geçirmiş olmasıdır. Ancak bugün bu müdahaleler veya sınırlandırma yöntemleri ifade özgürlüğü hakkı üzerinde etkili olmaktadır. Kuşkusuz ifade özgürlüğü sınırsız bir hak değildir. Demokratik toplumun ve tüm hakların omurgası olarak kabul edilen İfade özgürlüğü, sınırlandırılabilir bir haktır. Öncelikle sınırlandırma için yasal düzenlemenin var olması ve bu düzenlemenin meşru bir amaç taşıması ve uygulamada orantılılık ilkesinin arandığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin aradığı ölçütlerdir. İnternet erişiminin ve kullanıcı sayısının tüm dünyada giderek artması birçok kitle iletişim aracına göre interneti daha etkili bir iletişim aracı kılmaktadır. Bu nedenle dünyada internet ortamındaki ifade özgürlüğü ile doğrudan bağlantılı gördüğümüz yasal sorunları ya da sorun yaratan uygulamaları beş başlık altında toplamak olasıdır.

- 1.Çocuk pornografisi ve insan ticareti,
- 2.Nefret içerikli ifadeler, nefret söylemleri, ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve şiddete teşvik
- 3.Fikri Haklar ve Komşu Haklar
- 4.Hakaret içeren, taciz eden ve özel yaşama müdahale eden yayınlar
- 5.Azınlıklara zarar veren içerikler

İnternetin sınır tanımayan ve ulusal sınırlar ötesinde özgürlük sağlayan niteliği ve ulaşılabilirliğindeki kolaylık nedeniyle, suçla mücadelede veya zararlı içeriklerin dolaşımının önlenmesinde; uluslararası standartlar oluşturmanın ülkelerin iç hukukunda geçerli olan yasalarla çatışmasını önleyebileceği ve bu duruma bir çözüm getireceği düşünülebilir.

Nitekim bu anlamda yukarıda belirlenen sorunlardan birisi olan fikri haklarla ilgili olarak 1996 yılında Dünya Fikri Haklar Organizasyonu (WIPO) tarafından getirilen düzenlemeleri kabul eden devletler telif hakları ve eser sahibi hakları üzerinde kabul edilecek bir sözleşme konusunda uzlaşabilmişlerdir. Diğer yandan Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan Siber Suç Sözleşmesi ile yasa dışı içerik ve yayınlar, çocuk pornografisi ve telif haklarının korunması da kabul edilmiştir. İnternet ortamında ırkçı nitelikteki ve

yabancı düşmanlığı içeren yayınlar, Sözleşmeye ek bir protokolle yasa dışı olarak ilan edilmiştir. İfade özgürlüğü konusunda farklı yasal sistemler arasında ortak zemin bulmaya çalışan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) tarafından 16–17 Haziran 2004 tarihlerinde Paris’te düzenlenen toplantıda İnternette ırkçılık, yabancı düşmanlığı veya Yahudi düşmanlığı propagandası ve nefret söylemleri konusu da dile getirilmiştir.

Dünyadaki düzenlemeler açısından, Amerika Birleşik Devletleri(ABD) ve diğer ülkeler arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. ABD’de Birinci Anayasa değişikliğinde belirtilen, Meclisin ifade özgürlüğü veya basın özgürlüğünü kısıtlayıcı hiçbir yasa çıkarmama hakkındaki hükmü karşısında ve içtihatlarında, ırkçı ve yabancı düşmanlığı içeren görüşlerin propagandasının sınırlandırılmadığı bilinmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına göre ifade özgürlüğü hakkı, tehdit edici, iftira eden veya insan onurunu hiçe sayan hiçbir beyanı kapsamamaktadır. Konuyla ilgili olarak bir başka örnek Kanada’dan verilebilir. İnsan Hakları Mahkemesi Ocak 2002’de ABD’de oluşturulan ve düzenlemeleri Avustralya’da yapılan soykırımcı-değişimci bir web sitesinin yasa dışı olduğuna karar vermiştir.

Yahoo davası, ifade özgürlüğünün korunması yolunda farklı ulusların farklı uygulamalara yol açabileceğini gösteren bir örnektir. Kaliforniya Şirketi olan Yahoo A.Ş bir açık artırma web sitesine barındırma hizmeti vermiştir. Bu web sitesinde özellikle Üçüncü Alman İmparatorluğu özlemini çekenlerin ilgisini çekebilecek 2000 obje, açıkça “Nazi” objeleri olarak sınıflandırılmıştır. Bu web sitesine dünyanın her yerinden erişmek mümkündür. Böyle bir durum Fransız yasalarına göre yasaktı, bunun aksine ABD’de ise böyle bir kısıtlama yoktu. Fransa’da Fransız internet kullanıcılarının bu ve benzeri nitelikteki açık artırma sitelerine erişimini engelleyecek gerekli tüm adımların atılmasının gerekliliğine karar verirken, Atlantik’in öte yakasındaki ABD Mahkemesi, Fransız yargısının Amerikan yargısı altında geçerli olmadığını ve Fransız Mahkemesi’nin aldığı kararın ABD’de yasal olarak uygulanabilir olmadığına karar vermiştir. Dava temyize gittiğinde Ağustos 2004’te Kaliforniya Mahkemeleri verilen kararın,

davanın yararları gözden geçirilmeden alındığı için, olgunlaşmamış, erken verilmiş bir karar olduğu sonucuna varmışlardır.

Ortak bir düzenlemenin ifade özgürlüğüne etkilerinin ne olacağı konusunda en azından Avrupa'da bir yaklaşım benimsenmiştir. Avrupa Birliği'nde bu konuyla ilgili ana belge 8 Haziran 2000 tarihli Elektronik Ticaret Direktifidir. Bu belgenin 12 – 15. maddeleri, aracı hizmet sağlayıcılarının muafiyetini öngörür, yani bunlar bilgi toplumunun bilgiye erişimini sağlayan kurumlardır. Bu kurumların görevi üçüncü taraflardan gelen içeriğin iletilmesini ve iletişim ağı yolu ile bu içeriğe ulaşımı garanti etmektir. Bu ve benzeri içeriği oluşturan ve bu içeriğe erişen kişi ve / veya kurumlar arasında iletim hattı görevi görürler. Direktif, iletişim ağına, bu bilginin aktarılması ve bu bilgiye erişim sağlanması konularında sorumluluktan muaf tutulmalarını sağlar. Diğer taraftan, direktif, ev sahipliği yapılan durumlarda sorumluluklardan şartlı muaf tutulmayı öngörür. Sorumluluktan muaf tutulabilmek için, hizmet sağlayıcı ya yasadışı bilgiden tamamen bihaber olmalıdır ya da bu bilgiye, yani içeriğin yasadışı olduğu bilgisine bir şekilde ulaştığı takdirde, süratle söz konusu bilgiyi sistemden kaldırmalı veya bu bilgiye erişimi engellemelidir. Sorumluluktan şartlı muaf tutulma sistemi özel sansür mekanizması için önemli bir ekonomik teşvik içermektedir. Pratikte, içeriğin gerçekten yasadışı olup olmadığına karar vermek, ortamında yasadışı içerikli bilginin yer aldığı ve bu bilgiyi sistemden kaldırması gerektiği ile ilgili uyarı alan hizmet sağlayıcısının inisiyatifindedir. Böylelikle, hizmet sağlayıcısı kendini sorumluluklardan muaf tutacak direktiflerden yararlanabilir. Sözleşme zemininde, hizmetlerini ilgilendiren şartlarla ilgili olarak, yasadışı içerikli materyal gelebilecek müşterilerinin kendilerine verebileceği zararlardan korunmak için gerekli önlemleri almış olacaktırlar

Bugüne kadar yürütülen birçok çalışma göstermiştir ki, Elektronik Ticaret için Avrupa Direktifi tarafından sağlanan sistemde, uyarı ve iptal için gerekli prosedürlerin eksikliği, özel sansür alanlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır, bu da endişelere yol açan bir durumdur. Avrupa Birliği'ne üye bazı ülkeler, insan hakları aktivistlerinin tavsiyelerini dinlemiş ve kendi yasalarında Elektronik Ticaret için Avrupa Direktifleri'ne uygun değişiklik yapmış, servis

sağlayıcıların sunucularında yer alan bilgileri keyfi olarak kaldıramayacaklarını, belli bir prosedür izlemeleri gerektiğini taahhüt etmişlerdir. Ancak, birçok Avrupa ülkesinde yasama organlarının, aşırı derecede özel sansür sistemleri oluşturması riskine rağmen, sadece Elektronik Ticaret için Avrupa Direktifleri maddelerini içselleştirmekte ve kendi iç hukuklarına uygun olarak yeniden yazıp, kabul etmektedir.

Avrupa Konseyi tartışmasız bu fenomene karşı mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Avrupa Konseyi'nin İnternette iletişim özgürlüğünü sağlamak ve korumak adına kabul ettiği en son deklarasyonu bu yönde atılan ilk ve önemli bir adım olarak kabul etmek gerekir. Deklarasyon Elektronik Ticaret için Avrupa Direktifleri ile aynı çizgidedir, yani, devletlerin, hizmet sağlayıcılara, ev sahipliğini yaptıkları veya erişim sağladıkları içerikleri denetleme zorunluluğu getirmemesi gerektiğini belirten maddesini onaylamaktadır. Böylelikle aracılardan sorumluluklardan muaf tutulma sistemini savunmaktadır. Yine Avrupa Direktifleri'ne dayanarak: *“Hizmet sağlayıcılarının hizmet alanlarının daha geniş olduğu ve diğer taraflardan gelen birçok bilgiyi derledikleri durumlarda üye devletler, hizmet sağlayıcılarını kısmen sorumlu tutabilirler. Hangi açılardan kısmen sorumlu tutabilirler? Hizmet sağlayıcıları eğer ulusal kanunda yasadışı ilan edilen yapıda bilginin varlığını fark ettikleri anda söz konusu bilgiyi sistemden çıkarmaz veya bu bilgiye erişimi engellemezlerse, bu bilginin yayınlanmasından kaynaklandığı iddia edilen zarar durumlarında, bilginin yasa dışılığını ortaya koyan durumlarda, kısmen sorumlu tutulacaklardır”*. Deklarasyon şöyle devam eder: *“Ulusal yasaya göre hizmet sağlayıcılarının bir önceki paragraftaki gibi yükümlülüklerini tanımlarken, ilk olarak, bilgiyi sağlayan ve bu bilgiyi kullanan kişi veya kuruluşların ifade özgürlüğü hakkına saygı duyulmalıdır”*. Hükümetler İnternette yasadışı içerikli yayınların olmaması için bu konudaki takdiri özel işletmelere bırakan bir prosedür belirlemiştir. Bunu yaparken ifade özgürlüğünün ve bilginin korunması göz ardı edilmiştir. .

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesindeki düzenleme ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatları göstermektedir ki demokratik bir toplumun temel dayanağı ve toplumların ilerlemesi için gerekli temel şartlardan biri olan olarak ifade özgürlüğü korunmalıdır. İnternet ortamında ifade

özgürlüğünün korunması, Avrupa Birliği Elektronik Ticaret Direktifi'nde belirtilen biçimiyle aslında hükümetlerin sınırlamalarına olanak sağlayan bir sistem olarak Sözleşme ile paralellik göstermektedir.

İnternetin hayatımızda yarattığı İnternet ortamının düzenlenmesi zorunludur. İnternetin doğası gereği dünya çapında bir teknoloji kullanım alanı olmasından dolayı uluslar arası ortak standartlara ulaşmak ve ülkeler arası işbirliği sağlamak konusundaki uluslararası çabalarla özellikle çocuk pornografisi ve telif hakları ihlalleri gibi konularda az da olsa ilerleme sağlanmıştır. Uluslararası işbirliği çabalarına karşın, internete ilişkin olmak üzere ülkeler kendi iç hukuk mevzuatlarını uygulamayı tercih etmektedirler.

Artık neredeyse internetsiz bir yaşam düşünülmez olmuştur. Gerek yapısı gerekse sunduğu teknolojik olanaklar nedeniyle ifade özgürlüğünün etkin biçimde kullanılabilmesine olanak sağlayan internet öncelikle çok önemli bir bilgi paylaşım platformudur.

Aslında Türkiye'de internetin yeni gelişmeye başladığı bir dönemde böyle bir bilgi tartışma platformunun var olduğu ve insanların karşılıklı olarak bilgisayarlarından bir forum sitesindeki yazı nedeniyle İnternet ortamında aynı forum sitesinde tartışma yapabilecekleri, beğenmediği fikirlere karşı görüş yazabilecekleri Coşkun Ak hakkındaki davanın haber olmasıyla kamuoyunda yaygınlaşmış ve öğrenilmiştir. Bu dava nedeniyle internette ceza sorumluluğunun ne olduğunu gündeme gelmiştir. 1999 yılında gerçekleşen ve Coşkun Ak davası olarak bilinen bu davayı tezde örnek olay olarak incelememizin nedeni internet ortamında henüz yasal bir düzenleme olmamasına rağmen ceza sorumluluğunun tartışılması bakımından ilk dava olmasıdır. Davanın iddianamesi 1999 yılında düzenlenmiş olmasına rağmen yargılamayı yapan Mahkeme tarafından nihai kararın verildiği yıl 2004'dür.

Coşkun Ak davasının iddianamesinde suç; o dönemde yürürlükte olan Türk Ceza Kanununun 159. maddesinde yer alan Cumhuriyeti, Askeri, Kuvvetleri, Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini ve Adliyenin Manevi Şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek olarak gösterilmiştir. İddianameye göre sanık ise internetteki web sayfasındaki "forum" bölümünü yöneten Coşkun Ak'dır. Coşkun

Ak'ın sanık olması ve TCK'nın 159. Maddesine aykırılıktan hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi, aslında TCK'da yer alan genel sorumluluktan dolayı cezalandırılmıştır. Bu durum ise hukuka ve ceza adaletine aykırıdır. Davanın görüldüğü süreçte sürekli tartışılan ve değişikliklere uğrayan Türk Ceza Kanununun 159. Maddesi tartışmaları, daha sonra kabul edilen 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'ndaki karşılığı olan 301. madde ile devam etmiştir.

İfade özgürlüğünün önünde engel kabul edilen eski Türk Ceza Kanununun hem 159 uncu ve hem de yeni TCK'daki karşılığı olan 301 inci maddesi kamuoyunda tartışılmıştır. İfade özgürlüğünün korunması demokratik bir toplumun olmazsa olmaz koşullarının başında gelir. Demokratik bir toplumda herkes ve her kurum eleştirilere açık olmalıdır. Bu nedenle İfade özgürlüğünü daraltan, kısıtlayan düzenlemelerden özellikle kaçınılması gerekmektedir. Bilgilenme, çağdaş demokrasiyi sağlayan en önemli bir olgudur. Bilgilenme birey açısından sadece hak olarak nitelendirilemez. Ayrıca "haber dolaşımı" sayesinde bireyin içinde yaşadığı toplumda ve dünyada olup bitenleri, görüşleri öğrenmesi olanaklıdır. Bu açıdan bilgilenme sürecini işleten özgür haber dolaşımı bireylerin temel hakkıdır ve sınırlandırılmaması gerekir. Çağdaş demokrasiler çoğulcu olduğu için haber dolaşımının da çok yönlü olarak sağlanması gerekir. Olaylar hakkında görüş bildirme eleştiride bulunma, yorum yapma hakkı her zaman için korunması gerekir. İfade özgürlüğünün sınırlandırılması ya da ifade özgürlüğüne bir müdahalenin demokratik toplum düzenine uygun olması için öncelikle bu müdahaleyi düzenlemiş olan bir yasa bulunmalıdır. Böyle bir sınırlamanın meşru bir amacının bulunması ve sınırlamanın demokratik bir toplum için zorunlu olması gerekir. Aynı şekilde yasallık ilkesine de uygun olarak getirilen ceza ile izlenen meşru amacın orantılı olması gerekmektedir.

Burada bahsedilen ölçütlerden en önemlisi ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasının demokratik toplum düzeni için gerekli olup olmadığına karar verilmesidir. Çünkü ifade özgürlüğü demokratik toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı koşullardan biridir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında süreklilik taşıyan ilkeye göre; ifade özgürlüğünün sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya ilgilenilmeye değmez

görülen haber ve düşünceler için değil, ama ayrıca Devletin ve nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız eden haber ve düşünceler içinde uygulanacaktır. Bunlar çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir. Bunlar olmadan demokratik bir toplumdaki söz etmek mümkün değildir. .

İnternet ortamına ilişkin yasal düzenlemelerin öncelikle internetin yapısını, özellikleri, işlevlerini özümseyen bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Ceza hukukunun her alanında olduğu gibi internet ortamında işlenmesi mümkün olan suçlarla mücadele bakımından suç politikasının evrensel ilkelerine uygun davranılması gerekmektedir. Kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemek amacı güden ceza hukuku ile ilgili olan suç politikası bu sorunların çözümlenebilmesi amacıyla suçun nedenleri üzerinde durur ve ceza hukukunda uygulanan yaptırımların etkinliklerini araştırır. Suç politikasının bu amaca uyması için olması gereken temel ilkeler arasında tüm demokratik sistemlerde kabul görmüş olan kusur ilkesi, hukuk devleti ilkesi ve hümanizm ilkesi yer almaktadır.

İnternet ve hukukun karşı karşıya geldiği sorun günümüzün gelişen teknolojik olanakları ile internet ortamında yayıncılık faaliyetlerinin düzenlenmesindeki ilkelerin ne olacağı ve nasıl belirlenmesi gerektiğinde düşünülmektedir. İnternet ortamındaki yayınlarının çeşitli sorunlar yarattığı açıktır. Kamu otoritelerinin istekleri ile bireylerin hakları bazen bu yayınlardan dolayı çatışmaktadır. İhtilaflar oluşmaktadır. Bu ihtilafların çözümü için bazı kararlar verilmektedir. Hukuk kanadından baktığımızda da internet kadar hızlı gelişme de hukuk internet ortamındaki yayınlar bakımından yasalar ve yönetmelikler üretmektedir. Ancak bu yasa ve yönetmeliklerin uygulanması bazen yeni sorunları doğurmaktadır. Çünkü hukukun çözüm olarak ürettiği yasal düzenlemeler değişen teknoloji karşısında yeni sorunları süratle yaratmaya başlamıştır. Peki, bütün bu sorunların çözümü nasıl olmalıdır?

İnternet ortamında ceza sorumluluğunun düzenlenmesi bakımından göz önünde bulundurulması gereken ana ilkeleri saptamak mümkündür. Bu ilkelerin

başında internet ortamında yapılan yayınlar bakımından ceza sorumluluğunun sınırlarının çizilmesinde başta ifade özgürlüğü, iletişim özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin gereklerine uyulması gelmektedir. Her bireyin herhangi bir müdahale ile karşılaşmadan düşündüklerini ifade etmek, her türlü bilgi ve düşüncüyü sınırlandırmayla karşılaşmadan aramak, elde etmek, almak ve iletmek hakkını tanımalıyız. 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin gereklerine uyulması ve internette ceza sorumluluğun sözleşmenin 10. Maddesine göre düzenlenmesi kabul edilmelidir. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme hükümleri de dikkate alınmalıdır.

İnternet ortamındaki suçların düzenlenmesinde ortak bir asgari standardın sağlanması ve buna uyulması gerekmektedir. Bu standartların sağlanması için Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi, Avrupa Birliği'nin Elektronik Ticarete İlişkin Direktifi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi İnternette İletişim Özgürlüğü Bildirgesi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Medya Özgürlüğü Temsilciliğinin Amsterdam İlkelerinde belirtilen tüm ilkeler gözetilmelidir.

Yine internette ceza sorumluluğunun belirlenmesi bakımından söz konusu eylemin hukuka aykırı olması için demokratik ceza hukuku ve insancıl ceza hukuku ilkeleri esas alınmalıdır. Eylemin kasten işlenmiş olması ve hukuka aykırı bir zararın doğmuş olmasında kişinin kusurluluğu aranmalıdır. Aynı şekilde ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi internette ceza sorumluluğunun belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. İnternet ortamında yer alan birden fazla sujenin varlığı bu önemi daha da artırmaktadır.

Türkiye'de yürürlükte olan 5651 sayılı kanun ifade özgürlüğünü önemli ölçüde etkilemiştir. Toplumsal yararı olan web siteleri için de erişimin engellenmesi kararlarının verilmesi alternatif ve farklı görüşlere ulaşma olanağı tanımamaktadır. 5651 sayılı yasaya göre verilen engelleme kararları anayasa ve uluslararası insan hakları hukukunda öngörülen temel güvencelerden yoksundur. İçerik sağlayıcılara web sitelerinin hukuka uygunluğunu ileri sürme fırsatı verilmemektedir. Bütün süreç gizlilik içinde geçmekte ve gerekçeler kamuoyuna açıklanmamaktadır. 5651 sayılı yasanın yürürlüğüne devam etmesi

ve uygulamaların sürmesi sansürle eş değer anlamdadır. Türkiye’de mahkeme kararları ve idari engellemelerle 1000’den fazla web sitesi şu anda erişime kapatılmış bulunmaktadır. Bu sayı giderek artmaktadır.

İnternet ortamında yayıncılık açısından ifade özgürlüğünün korunması esas olmalıdır. Yeni bir kitle iletişim aracı olan internet, kendine özgü yapısı nedeniyle iletişim özgürlüğünün gelişmesine yeni ve önemli olanaklar sunmaktadır. İnternetin sunduğu olanaklar haber ve bilgilere, farklı düşüncelere erişmekten başlayarak, edinilen bilgilerin görüşlerin herhangi bir engelle karşılaşmadan iletilmesine kadar geçen süreçte kendini göstermektedir. Bu anlamda İfade özgürlüğünün internet ortamında etkin bir biçimde kullanılmasına yönelik düzenlemelere gidilmelidir. Aksi davranış, özgürlük ortamı olan internetten gerektiği ölçüde yararlanılamama sonucunu doğurmasının yanı sıra baskıcı, despot, sansürcü bir rejim anlayışının izleme ve gözetleme aracı olarak hizmet edecektir. Özgürlük esas, sınırlandırma istisna kabul edilmelidir.

İnternetin yapısı, işlevleri ve sağladığı olanaklar iyi anlaşılmalı yasal düzenlemeler açısından şeffaflık, açıklık ve çoğulculuk ilkeleri göz önüne alınarak şu ilkelere uyulması gerekli kabul edilmelidir. .

- İnternete ilişkin düzenlemelerde uluslararası insan hakları hukuku ve özellikle ifade özgürlüğü esas alınmalıdır.
- İnternet ortamındaki yayınlarda özgürlük esas, sınırlandırmalar ise istisna kabul edilmelidir. Özgürlüklere getirilecek olan sınırlandırmalar kanunla belirlenmeli, meşru ve mutlaka orantılı, ölçülü ve demokratik toplum düzeni gereklerine uygun olmalıdır.
- Hukuka aykırı kabul edilen veya zararlı sayılan içeriklerin İnternet ortamında yayınlanmasının yol açtığı temel sorunların birbirinden köklü biçimde farklı olduğu kabul edilmelidir ve temel sorunların çözümüne farklı hukuki ve teknolojik yanıtlar bulunması gereklidir.

Sonuç olarak yeni teknolojik gelişmelerle birlikte bilgi ve ifade özgürlüğü de genişlemiştir. Ortaya çıkan bu yeni tablo, yasal konulardaki sorunların çözümü için, uluslararası tarafların, hükümetlerin, sivil toplum kuruluşlarının,

internetin aktörleri olan internet sùjelerinin işbirliğini gerektirmektedir. Bugün bilgi teknolojilerinin sunduğu imkânları bloke etmeden, temel insan hak ve özgürlükleri koruyan, dengeli biçimde bir çözüm bulunması gerekmektedir.

EKLER LİSTESİ**Sayfa**

EK 1:Görüşme Çözümleri	190
EK 2: Bilişim Ağı Hizmetleri Yasa Tasarısı Hakkında Görüşler.....	223
EK 3:5651 Sayılı Kanun ve İlgili Yönetmelikler	268
EK 4:Coşkun Ak Dava Dosyası.....	310

EK 1: GÖRÜŞMELER

Tezin uygulama aşamasında tez konusu ile ilgili olarak uzman kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Tezde örnek olay olarak incelenen davanın sanığı Coşkun Ak, davanın açıldığı dönemde İstanbul Basın Savcılığı görevini yürüten Cevat Özel, İnternet alanında uzman Doç. Dr. Mustafa Akgül, İnternet ve hukuk alanında uzman ve aktivist Avniye Tansug, internet ortamında yayıncılık açısından uzman, gazeteci Adnan Bostancıoğlu görüşülecek kişiler olarak belirlenmiştir. Görüşülen kişiler, görüşme yerleri, tarih ve saatleri aşağıda gösterilmiştir.

Görüşülen Kişi	Görüşme Yeri ve Görüşen	Görüşme Başlangıç Tarih ve Saati	Görüşme Bitiş Tarih ve Saati	Toplam Süre	Görüşülen Konu
Doç. Dr. Mustafa Akgül	Ankara Barış Günaydın	24 Mart 2007 13:00	24 Mart 2007 13:35	35 dakika	İnternetin Yapısı ve Türkiye'de İnternet
Coşkun Ak	İstanbul Barış Günaydın	14 Haziran 2007 18:00	14 Haziran 2007 19:00	90 dakika	Coşkun Ak davası ile ilgili olarak
Cevat Özel	İstanbul Barış Günaydın	13 Haziran 2007 12:55	14 Haziran 2007 14:10	75 dakika	Coşkun Ak davası ile ilgili olarak
Avniye Tansuğ	İstanbul Barış Günaydın	14 Haziran 2007 14:05	14 Haziran 2007 15:15	70 dakika	Türkiye'de internet ve hukuk
Adnan Bostancıoğlu	İstanbul Barış Günaydın	14 Haziran 2007 15:30	14 Haziran 2007 16:10	40 dakika	İnternet ortamında yayıncılık

GÖRÜŞME ÇÖZÜMLERİ

Bu görüşme 24 Mart 2007 tarihinde 13.00- 13.35 saatleri arasında Ankara'da yapılmıştır. Türkiye'de internetin gelişimi ve yaygınlaşması adına büyük emek ve çaba harcayan Doç. Dr. Mustafa Akgül ile görüşülmüştür. Akgül ile internetin yapısı ve Türkiye'de internet hakkında konular konuşulmuştur.

Mustafa Akgül 1970 yılında ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümünü bitirdi. 1974 yılında ODTÜ Matematik/Yöneylem'de yüksek lisans yaptı. Bu arada ODTÜ Mühendislik bilimleri ve TUBİTAK Yöneylem Ünitesinde çalıştı. 1987 Haziran'ından beri Bilkent Endüstri Mühendisliğinde öğretim üyesidir. Türkiye'de İnternetin gelişmesi için çabalayan Akgül, her yıl internet haftası etkinliklerin düzenlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Türkiye'de İnternet (inet-tr.org.tr), Akadmeik Bilisim (ab.org.tr), İnternet Haftası ve Kamunet etkinliklerinin fikir babası ve yürütücüleri arasındadır. Kamunet Teknik Kurulu, İnternet Kurulu üyelikleri yapmış, Bilişim Şurası, İletişim Şurası, DPT özel ihtisas komisyonu çalışmalarına destek vermiştir. Türkiye Bilişim Derneği, İnternet teknolojileri Derneği, Linux Kullanıcıları Derneği yönetim kurulu üyeliği yapmış, bu örgütlerin etkinliklerinde çeşitli görevler yapmıştır.

Barış Günaydın: Türkiye'de İSS'lerin yapısı nasıldır?

Mustafa Akgül: Bireysel abonelik olarak hizmet alan kişi sayısı pratik olarak yok. Kablonet kullanıcı sayısı 50.000'e düştü. İSS'lerin ADSL'leri şuan TT'nete bağlı. Tek yapabildiği kendi isimleri ile e-mail adresi verip mail sunucularından faydalanmasını sağlıyor. ADSL olmadan önce çevirmeli ağda hizmet alınan İSS üzerinden yurt dışına çıkılıyordu. ADSL sonrası o şans kalmadı. Hosting hizmeti veriyorlar. İçerik sağlamak demek kendi webinin olup olmadığıdır.

B.G: İnternet sizce nedir?

M.A: Etkileşim en önemli unsurdur ve bu onu diğer medyadan farklı kılar. Denklemi bozan da odur. Medya görüntü veriyor. Basıldığında ya da

yayınlandığı bir bunu kontrol ediyor yani fiziki olarak buna uygun hangi sayfaya hangi konu gireceği belli. Sayfa sayısı sınırlı ayrıca belli bir saatte bu yayının basılması lazım. İnternette sayfa derdi yok zaman sınırı yok görsel sınır yok. Kim ne yapabilir sınırı yok. Youtube örneği youtube şunu yapamaz siz göndereceksiniz ben onaylayacağım ondan sonra yayınlayacağım bitti o iş onu yapamaz. Bir paradigma değişikliği var bir devrim var. Bunu algılamadan sorunu çözmek mümkün değil.

İnternet çözümü kolay olmayan sorunlar yaratmıştır. Bunu kolayca çözemeyeceğiz.

Bir mail geldi kimden geldi? Bunun çözümü kolay değil. Teknoloji sürekli geliyor, kayıyor. Şuan bu mümkün değil. Teknoloji buna göre tasarlanmamış yapı buna göre kurulmamış, kayıyor. Kaygan dediğim o. Şu anda bir kanun çıkarıp da bunu çözmek mümkün değil. İnternet olgunlaşacak, politikalar yeniden yazılacak, uluslararası işbirliği mekanizmaları kurulacak ancak o zaman olabilir bu iş. Türkiye’de bir yasa yaparak bu işi çözmeye kalkarsak kendimizi kandırırız. İnterneti topyekûn yasaklayabiliriz. Böyle bir egemenlik hakkımız var. Ama bu intihar etmek demektir.

İnternet her şeydir. İnternet yaşamdır. Bir anlamda bunları içeriyor. İnternet yeni olduğu için ona bazı şeyleri yüklemek kolay oluyor. Suçu ona atmak kolay. Dünyada trafik kazaları açısından en kötü ülkelerdeniz bunun için trafiği kapatmayı düşünmüyoruz ama. Trafik kazası oranında dünyada birinciyiz. Çocuk pornosu oranı açısından bakarsak birinci değiliz. İnternet kullanımı açısından bakıldığında Türkiye dünya ortalamasını yakalamış durumdadır.

B.G:İnternete ilişkin yasal düzenleme yapmanın zorlukları nelerdir?

M.A: Uyuşturucuyu engelleyemersen de yasaklarsın. Uyuşturucu satışı serbest diyemezsin. Engelleyemersen de bunu yapmak zorundasın. Bu tavrı almak zorundasın. Başarısız olsan da bunu yapacaksın. Kumarı serbest bırakamazsın. Düzenleyebilirsin bir ölçüde, yaşı büyük olanlar şurada oynasın dersin. İnternette ben kumarı yasakladım. Bunu tavrı olarak anlarım ama İnanarak bunu söylüyorsan kendini kandırıyorsundur. Bunu engelleyemezsin. Örneğin www.proxytr.com buraya giriyorsun erişimi yasaklanan bir web sitesine

buradan girebilirsin. Proxy vekil ya da ajan demek. Dolayısıyla sen vekile bağlanıyorsun vekilde senin istediğin yere bağlanıyor. Anymizer IP'yi saklayan bir program. Vekilin daha gelişmiş diyebiliriz. Kişiliği gizleyen bir yapıya sahip

B.G:Yasa Tasarıları hakkında görüşleriniz nelerdir?

M.A: Ciddi biçimde yetki ve sorumlulukların belirlenmesinde sıkıntı vardı. Avrupa Siber Suç Sözleşmesinde de istenen bunların belirlenmesidir. Türkiye şunları yaşadı X İSS'sinin host ettiği zararlı bulunan içerikten dolayı İSS Genel Müdürü tutuklandı. Bunlar hukuk kurallarının belli olmaması ve bilgisizlikten kaynaklandı. Nasıl telefonda konuşurken hakaret edilmesinde Telekom Genel Müdürü suçlu değilse, Erişim sağlayıcıda suçlu değildir. Dolayısıyla erişim sağlayıcısının sorumluluğu nedir? Hosting firmasını sorumluluğu nedir? İçerik sağlayıcısının sorumluluğu nedir? Bunların belirlenmesi için ilke çok basit neyi sağlıyorsa ondan dolayı sorumludur. Ancak kurumlar, bloglar ve diğer kavramlar geldiği zaman iş karışıyor. Ulaştırma Bakanlığı tasarısında 2 önemli madde var. Siteler kapatılmalıdır. İdari kurul da bunu kapatır. Bu yasa çıkmış olsaydı youtube kapatılması için mahkeme kararına gerek olmayacaktı. Bu idari kurul karar verecekti. Mahkemesiz bir süreç olacaktı. Sansür uygulaması artıkça belirttiğim Proxy benzeri uygulamalarda farklı biçimlerde karşımıza çıkacaktır. IP isim gizlemek sorun değil. Bir siteyi hack etmenin bir anlamı yok rezil etmekten ve haber olmaktan başka.

B.G:İnternette anonimlik konusunda ne düşünüyorsunuz?

M.A: Özgürlüklerin genel ilkesi var. Hakaret edilmediği sürece o özgürlüğü korunması lazım. Kişi anymizer olarak kalmak istiyorsa saygı duymak lazım ama hakaret ediyorsa çamur atıyorsa diğer tarafı da korumak lazım. Hak ve özgürlük dengesi gerekiyor.

Bunu eski alışkanlıklar çözmek zor. Yasa tasarı sürecinde benim en çok karşı çıktığım şey herhangi bir şey internette işlenirse suç yüzde elli artırılsın. Ceza yüksek tutulabilir bunu anlarım. İnternet artık bir normdur. Ceza Kanununda da böyledir. İnternet için ayırmamak lazım. İnternet hala basın olarak algılanıyor. İnternet basın değildir.

B.G:Uluslararası Düzenlemeler açısından konuya bakacak olursak neler söylersiniz?

M.A: AB'de şöyle bir şey var. Co-regülasyon yapılıyor. Yani ırkçılık, çocuk pornografisi gibi kanunla düzenlenemeyecek ortak değerleri. Co-regülasyon devletle işbirliği içinde sektörün kendi düzenlemesidir. İngiltere'de Internet Watch var. Almanya'da servis sağlayıcıların böyle bir yapısı var. Vatandaşlar diyor ki şu web sitesinde yakılacak Türk evlerinin adresleri yayınlanıyor. Haber veriyorsun bakıyorlar ve kendileri kaldırıyorlar. Mahkemeye gerek yok. Özdenetim sağlanıyor. Vatandaşlar telefonla ya da e-maile bildiriyor onun üzerine sektör kendini denetliyor kamu ile işbirliği yapıyor. Mahkeme kararı ile yapmıyorlar işi. İnternetteki düzenleme açısından baktığımızda bir kere sular durulmadı. Kesin bir düzenleme yapmaktan vazgeçilmeli temel ilke bu olmalı. Minimal planlama yapmak lazım minimum düzenleme yapmak lazım. Yapılan düzenlemenin her zaman anlamsız olma durumu var. Kara mizah yaratılma durumu var. Onun için minimal düzenleme yapılmalı, yapılması gerektiği zaman. Olabildiği kadar co-regülasyonla yapmak lazım ve düzenleme süreci yönetim ilkelerine göre yapılması lazım. Benim İletişim Şurasında falan sürekli altını çizdiğim bu tür düzenlemelerin çok sık gözden geçirilmesi lazım. Bir yılda bir, iki yılda bir yani ne olduğunu tartışıp, uygulamayı tartışıp yeniden gözden geçirmek gerekmektedir. Bunu tabi bütün paydaşların bir arada, uzman hukukçular, hâkimler, savcılar, polis, servis sağlayıcılar, vatandaş ve ilgili herkesle yapmak açıkta yapmak lazımdır. Kapalı kapılar ardında olmamalıdır. Örneğin Adalet Bakanlığı tasarısı görüşmelerinde bir tane servis sağlayıcı yok. Ne internet cafeden temsilci servis sağlayıcılardan. Özel sektörden bir tek Turktrust Genel Müdürü vardı. O da e-imza ile ilgili. Bir miktar hukukçular var ama ağırlıklı olara güvenlik birimleri var. MİT var emniyet var, Genelkurmay var Jandarma var. Ağırlık güvenlikte. Etkileyen, etkilenen insanlar, bilişimciler, sosyologlar olması lazım. Çocuk pornosu konusunda Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan birisini getirilmesini istedik ama bu tür birinin sürekli olması lazım.

Çok tartıştığımız konulardan biri de şuydu. Vatandaş bildiriyor sitede zararlı içerik var. Servis sağlayıcı ya kaldırsın ya da sonuçlarına katlansın. Bu kendi kendini sansürlemesini istemektir. O içeriğinin kaldırılması konusunda

mahkeme karar versin. Yada co-regülasyon yapılsın. Bir içeriğin suç olup olmadığına karar vereceksin bu çok zor bir iş. Bu konuda yetkili ve sorumlu olan birinin karar vermesi lazım. Mahkeme karar vermesi lazım.

14 HAZİRAN 2007 TARİHİNDE COŞKUN AK İLE YAPILAN GÖRÜŞME

Bu görüşme 14 Haziran 2007 tarihinde saat 18.30-19.30 saatleri arasında İstanbul'da yapılmıştır.

Coşkun AK Türkiye'de internetle ilgili bir davadan yargılanan ilk sanıklar arasında yer almaktadır.

Barış Günaydın: *Türkiye'de internetle ilgili ilk dava olarak sanık olduğunuz davayı bir de sizden dinleyebilir miyiz?*

Coşkun Ak: Superonline'da interaktif bölümler koordinatörlüğünü yaparken forum alanlarının yönetiminden de ben sorumluydum. Forum alanlarını biz kendimiz seçiyorduk. Fakat öyle bir noktaya geldi ki insanların Türkçe içerik bulacakları sayfası çok azdı. Beş on site gibi bir şeydi o zaman. Bu bizim forum alanları çok ilgi gördü kullanıcılar tarafından. Sonra onlardan gelen talep doğrultusunda "Tartışma Platformu" adı altında kendi başlıklarını açabilecekleri bir forum alanı yarattık. Tabi orada da sürekli sayfa şiştiği için beş gün boyunca herhangi bir ek olmamış yazıyı da yayından kaldırdım. Böylece kullanıcılar sayfaları sürekli yenilediler. Forum alanında benim çeşitli ilkelerim vardı. Tabi ki şirketin de sahip olduğu ilkeler vardı. Editör olarak benden kaynaklanan ilkelerdi bunlar. Tartışma platformuna ilişkin ilkelerimden biri hakaretin olmaması. Kullanıcılar birbirlerine hakaret ettiklerinde, küfür ettiklerinde mesaj silinir. Onun dışında her düşüncenin tartışılmasından yana olduğum için, katılımı katılmayım herhangi bir mesajı kaldırmadım. Tartışma platformunda nickleri olan insanlar sürekli yazıyorlardı ve çok da ilgi görüyordu. Adı üzerinde özgür bir ifade ortamı olarak tartışma platformunda insanlar görüşlerini dile getirebiliyorlardı. Ne zaman ki işin tadı kaçıp, hakarete dönüşürse ben o zaman kaldırıyordum. Orda gelen mesajlardan birisi "bir insan" rumuzuyla sürekliden yazan, yurt dışından olduğunu tahmin ettiğim ama tanımadığım, yerini bilmediğim bir mesaj "Türkiye'de İnsan Hakları İhlalleri" üzerine... Yazınının büyük çoğunluğu da basında çıkmış yazılardan, kitaplardan alıntılarla örülü, kendi yorumu var. Baktığınızda ciddi bir yazıdır. Yani kaldırmak için herhangi bir neden görmedim, yine tartışma platformuna yazı yazan Can Macit diye hatırlıyorum. Bu isimli üyedir. Size biraz Can Macit hakkında bilgi vereyim. Ben

Can Macit'in iki mesajını sildim. Bunlardan bir tanesi forumda sürekli yazan bir kadına fahişe benzetmesi yapmıştı. Bir başka ilgisiz mesajında da Prag'da fuhuş yaptığı bir otelin telefonlarını yazmıştı. Ben onun yerinin orası olmadığını düşünerek bu mesajları sildim. Birinde hakaret var diğerinde de fuhuş yapılan bir otelin numarasının platformumuzda yeri yok. Ben bunları silince dolayısıyla Can Macit ile aramızda sanal bir husumet başladı. Bir insanın yazdığı "Türkiye'de İnsan Hakları İhlalleri" yazısı üzerine Can Macit beni tehdit eden bir yazı yazdı. Ben bunu kaldırmadım. O yazıyı kaldırmazsam beni işten attıracağını içeren bir yazıydı. Tehdidine kulak asmadım ve yazıyı da kaldırmadım. Bir insan rumuzlu kişinin mesajında herhangi bir sakınca görmediğim için yazıyı tuttum. Sonrasında da bu mesaja da herhangi bir ek olmadı. Sonra da kaldırdım. Fakat bu arada Can Macit Adalet Bakanlığı'na bir şikâyet yazısı yazmış. Adalet Bakanlığı İstanbul Cumhuriyet Savcılığına gönderdi yazıyı. Ben ifade vermeye gittim. Bir gün 11'de işyerinde ifade vermeye gidiyorsun dediler. Hazırlıksız olarak şirketin bir avukatı ile ifade vermeye gittim. Aynı gün işime son verildi. Muhtemelen avukatın yorumu başınız yanar, bu ceza görür gibi bir yorum olduğunu düşünüyorum. Aynı akşam Superonline yönetimi tarafından şirkete ilişkin olarak bir maddesinden işime son verildi. Sonra dava açıldı. Fikret İlkiz, avukatım davayı üstlendi. İlk anlattığımda hemen kabul etti ve benim davam için çok çalıştığını biliyorum. Şunu da biliyorum ki Fikret İlkiz olmasaydı ben bu davadan mahkûmiyet alırdım. Dava Yargıtay'dan eksik inceleme gerekçesi ile döndü. Buradaki mahkeme Yargıtay'ın bozma kararını dikkate almadı kararında ısrar etti ve tekrar beni mahkûm etti o sırada yasal değişiklikler söz konusu oldu ve hapis cezam 6 milyon para cezasına çevrildi. Fikret Bey bana dedi ki "Sana geçmiş olsun, ben Yargıtay'a gidiyorum, bu çok para bunu ödeyemeyiz." Şaka bir yana Fikret İlkiz para cezasına da itiraz etti. Yargıtay'dan yine döndü. Artık mahkemenin yapacak bir şeyi yoktu ve beraate karar verdi. Dava 4 yıl sürdü. Hayatımı etkileyen 4 yıl yaşadım. Çantamda vize aramayan ülkeler listesi ile dolaşıyorum. Zor bir dönem geçirdik. Fikret Bey inandı, ben inandım. Fikret Bey belki benden daha çok inandı. Ben biraz da tedirgindim. Benim yazmadığım, içeriğine katılmadığım bir yazı nedeniyle 27 ay hapis yatmam olacak iş değildi.

B.G: *Editör olarak yaptığınız işin biraz anlatır mısınız? İddianamede durumunuz biraz da basın yasasındaki sorumlu müdüre benzetildiğini görüyoruz.*

C.A: O dönem interneti düzenleyen bir yasa yoktu. Davaya ben geri dönersem Savcılık orada şöyle bir uygulama yaptı. Bu bir yayındır ki Superonline'in servislerinden biri de haber bölümüdür, spor bölümü var, magazin bölümü var. Ben forum alanları, referandumlar düzenliyorduk Anket ve referandum diyorduk ona. Bir hafta süreyle devam ediyordu. Kitap eleştirmeni Ömer Türkeş anketi yorumlayan yazılar yazıyordu. O haftanın başarılı, ön plana çıkmış kişisine mesaj yollanıyor. Bir hafta boyunca kendisine iletilen mesajları toplayıp kendisine veriyorduk. İçlerinde o zaman Anayasa Mahkemesi Başkanı, şimdiki Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de vardır. Rahmetli Mina Urgan da var, Can Yücel de var ya da bir iş adamı var. Ben de bu alanlara bakıyorum. Şimdi savcılık gazete örneğinden yola çıkarak ve oradaki duruma benzeterek yayınlanmış bir yazı olarak görüyor. Ben de diyorum ki, savunmamda ve ifadem de vardır bu. Gazetede yazı, editörün önüne gelir. Editör yayınlar ya da yayınlamaz. Editör karar verdikten sonra yayınlanır. İnternette ise önce yazı yayınlanır, editör çok sonra farkına varır. İnternetin yapısı gereği bu çok sonra kaldırılır ya da kaldırılmaz. Orada yine editörden editöre değişen bir yorum illaki vardır. Ben hukuk eğitimi almadım, şirket avukatına danışmadım bu yazıda bir suç unsuru var mı diye? O gözle de bakmıyorum benim amacım evlerinden iş yerlerinden, kafelerden insanların bu platformda özgürce ne istiyorlarsa neyi konuşmak istiyorlarsa yazsınlar istiyordum. Dolayısıyla internetle ilgili bir düzenleme olmadığı için bizim karşı çıkışlarımız hep bu yönde kanunsuz suç ve ceza olmayacağı ve ifade özgürlüğü noktasında oldu.

B.G: *Bu süreçte çalıştığınız kurum olan Superonline tutumu hakkında neler söyleyeceksiniz?*

C.A: Seçim zamanı anket yayınlanması ile ilgili bazı yasaklar vardır. O dönemde genel müdür olan Bahadır Özden şirket içi toplantılarda biz anket yayınlarımız dedi. Benim davamla ilgili aynı duyarlılığı gösteremedi. Dava basında çok yer bulunca Superonline'nın sonraki genel müdürü Savaş Ünsal beni aradı ve Superonline olarak arkamda olduklarını söyledi. Toplantıya çağırdılar gittim.

Savaş Bey'in başka bir programı olduğu için katılamadım. Şirketin avukatları ile görüştüm. Bana dediler ki yapabileceğimiz bir şey var mı? Ben de yok dedim. Bu fırsatı teptiniz. İçerik sağlayıcı, erişim sağlayıcı o dönem Türkiye'nin en büyük firması ki halen büyükler arasında yer alan, Türkiye'de interneti başlatmış bir firma bunun arkasında durabilseydi her şeyi ile bu ülkenin internetine vereceğiniz hizmet çok daha fazla olacaktı. Ben demeçlerimde Superonline'ı eleştirdim ama bu eleştirim beni işten çıkardıkları için değil bu nedenlerle idi.

B.G: *Sizin davanız basında çok yer buldu ve bu dava sonrasında bazı örgütlenmeler ortaya çıktı. Bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?*

C.A: Benim davamın epey yankıları oldu. Davadan sonra internet ve hukuk platformu kuruldu. Ve bu tepkiler tam da olması gerektiği gibi internette oldu. Yazılı basında da çok yer verildi ama asıl olarak internette döndü. Aslında bu daha geniş platformlara taşınabilirdi burada benim kişisel beceriksizliklerim de söz konusu. Dava süresince 8 ay askerdim, 6 ay işsizdim. Kişilik özelliğimden dolayı bunu bir kampanyaya dönüştürmedim ama internete önem verenler İzmir'den, Ankara'dan, yurt dışından, mail grubu kuranlar, Bilgi Üniversitesi'nden İnternet ve Hukuk kitabı çıktı. Çeşitli vakıflar ve dernekler benim davamdan sonra internete biraz daha çok önem verdiler. Çünkü internetin burada kalmayacağını, hükümetlerin ve devletlerin bunu bir şekilde denetim altına almak isteyeceklerini fakat ve bu denetimin amaçlanandan başka bir yere gideceğini gören insanlardı hepsi. O dönem mynet forum alanlarını geçici olarak kaldırdı. Böyle bir durumla karşılaşmamak için. Ama asıl sorun düşünceye düşünceyle karşılık veremiyoruz. İnternet yapısı gereği, fiziki şiddetin dışında bir şeydir. Monitörünüz var ve siz varsınız. Özgürsünüz elbette sınır var. Benim özel hayatımı ihlal edemezsiniz, bana küfredemezsiniz, beni dolandıramazsınız, benim çıplak görüntümü yayınlamazsınız Çocuk pornografisini asla yayınlamazsınız.

B.G: *İnternet geleneksel kitle iletişim araçlarından farklı bir ortam. Sizce internetin kitle iletişiminde sunduğu olanaklar nelerdir?*

C.A: İnternet bence de sanayi devriminden sonra, insanlığın en büyük icadı gibi geliyor. Burada da duracağını zannetmiyorum ama nereye gidecek daha tam

olarak bilemiyorum. İnternet bize ne sağlıyor? Artık neyi, hangi bilgiyi istiyorsanız yerinizden kalkmadan o bilgiye alabiliyorsunuz, yüzlerce farklı kaynaktan kitaplara ulaşabiliyorsunuz, insanlara ulaşabiliyorsunuz. Sevgili de bulabiliyorsunuz, aynı takımın taraftarısınız birbirinizle tanışabilirsiniz. Yani internet sadece monitörde kalmıyor. Gazeteler internete daha çok önem vermeye başladı. Hürriyet ve Milliyet özellikle ataktalar. Sürekli güncelliyorlar, her haberin altında yorum alanı var. Neden var? İnsanlar, düşüncelerini, tepkilerini, orda gösterebilir diye var. Aynı ülkede, aynı şehirde belki aynı mahallede yaşamınıza rağmen farklı insanların farklı görüşlerini görüyorsunuz.

B.G: *Sizce Türkiye’de İnternet ortamında yayıncılık açısından öz denetimin, öz düzenlemenin uygulanması mümkün müdür?*

C.A: Benim dönemimde Superonline Kara Mehmet grubuna bağlıydı. Doğan grubu ile aralarında bir problem olduğunda Doğan Grubunun bir web sitesini açamazdınız Superonline’den bağlanırken. Şimdi aynı şeyi Türk Telekom yapıyor mu yapmıyor mu bilmiyorum. Davadan sonra internet yayıncılığında uzak kaldım. Basında bir otokontrol var. Ama bu otokontrolü internette yapmak çok güçtür bence.

13 HAZİRAN 2007 TARİHİNDE CEVAT ÖZEL İLE YAPILAN GÖRÜŞME

Bu görüşme 13 Haziran 2007 tarihinde, 12:55-14:10 saatleri arasında İstanbul'da yapılmıştır.

Cevat Özel Düzce 1948 doğumludur. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1968 yılında mezun olan Cevat Özel sırası ile Diyarbakır ili Çınar ilçesi, Kütahya ili Emet ilçesi, Gaziantep ili Nizip ilçesi, Konya ili Ereğli ilçesi, Sakarya, İstanbul DGM ve İstanbul savcısı olarak görev yapmış ve 16.04.2003 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Halen İstanbul Bakırköy'deki kendi büromda serbest avukatlık yapmaktadır. Özellikle medya alanında yayımlanmış yedi kitabı ile çeşitli dergilerde ve internet sitelerinde yayımlanmış çok sayıda makalesi mevcuttur.

B.G: *Basın savcısı olarak İstanbul'da 11 yıllık bir deneyiminiz var. Türkiye'de geleneksel kitle iletişim hukuku açısından baktığımızda uygulamaları nasıl buluyorsunuz?*

C.Ö: Benim öteden beri fikrim Türkiye'de medya alanını düzenleyen tek bir yasa olması gerektiğidir. Basının, radyoların, televizyonların ve internetin kendi yapılarından ve tekniklerinden doğan özel durumları olabilir. Bu özel durumları aynı yasa içinde ayrı başlıklarda düzenleyebilirsiniz. Ama ana konular aynı yasada ve bütün medya organlarını kapsayacak biçimde düzenlenmelidir. Örneğin; ifade özgürlüğünün tanımı ve sınırlarının, cevap ve düzeltme hakkının kullanımının aynı yasa içinde düzenlenmesi daha uygun olacaktır. 5651 sayılı yeni yasada hiç yeri olmamasına rağmen internette tekzip müessesesi düzenlenmiştir. Bir başka konu ise, özellikle ihtisas mahkemeleri medya alanında şarttır. Yazılı basınla ilgili konular, 2 numaralı asliye ceza mahkemelerinde görülür. Ama internetle ilgili olarak bir görevli mahkeme düzenlemesi yok. Hâlbuki 2 numaralı mahkemeler uygulamadan gelen tecrübeler sağladılar. Bazen radyo ve televizyonda işlenen suçların da basın suçu gibi görülüp bazı mahkemelerin görevsizlik kararı verdiklerine rastladık. İhtisas mahkemeleri açısından Türkiye'de yanlış bir uygulama var. Bir yasa çıkarılıyor, ihtisas mahkemesi kurdum deniliyor. O konu ile evvelce ilgisi, ihtisası olmayan hakim ya da savcılar o mahkemede görevlendiriliyor. Bu uygulama

yanlıştır. Buraya atanacak yargı mensupları önceden eğitilmeli, gerekiyorsa yurt dışına gönderilmeli, bilgileri ve tecrübeleri artırılmalı, atamaları daha sonra yapılmalıdır.

B.G: *Türkiye’de ifade özgürlüğü kavramı ve sınırları açısından yasal durumu siz nasıl değerlendiriyorsunuz?*

C.Ö: Özellikle internet alanında yapılan yayınlarda sınırsız bir hürriyet olması gerektiğini savunanlar var. Bu fevkalade yanlıştır. Dünyanın hiçbir yerinde sadece ifade özgürlüğü açısından değil, tüm özgürlükler açısından sınırsız bir özgürlük yoktur. Bütün yasalar, uluslararası antlaşmalar ve sözleşmelerde; önce bir hürriyetin tanımı ortaya koyuluyor ama hemen ardından gelen ikinci fıkrada ya da müteakip maddelerde o özgürlüğün sınırları çiziliyor. Bu sınır mutlaka olacaktır. Ama ne var ki her ülkenin şartlarına, kültürüne, görüşüne, geleneklerine göre bu sınırlar biraz daha geniş biraz daha dar tutulabiliyor. Bizdeki sınırlandırmalar Avrupa’ya göre daha fazladır. Bizde de hoşgörü sınırı giderek artmaya başlamıştır. Ama bu zamana ve kültüre bağlıdır.

B.G: *İfade özgürlüğünün kullanılması açısından internet ortamının diğer iletişim ortamlarından farklı kılan ya da onlarla benzer yanları nelerdir. Geleneksel kitle iletişim araçları ile internete uygulanacak hukuk açısından farklılıklar olmalı mıdır sizce?*

C.Ö: Yazılı medya alanındaki durum çok daha somut ve nettir. Örneğin bir gazetede yazarı belli olmasa bile o yazıyı, makaleyi sayfalara aktaran insan bellidir. Bu durumda içeriğin sahibine çok kolay biçimde ulaşabilirsiniz. Bu nedenle yazılı basınla ilgili düzenlemeler ile internete ilişkin düzenlemeler farklı olmalıdır. İnternet alanında süje fazladır. Dolayısıyla bu süjelere uygun düzenlemeler olmalıdır. Yeni yasada en az dört tane süje olduğu görülüyor. Bu süjelerin tarifleri yapılmış, sorumluluklarına ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemeler de getirilmiş. Gördüğüm kadarı ile 5651 sayılı yeni yasada kelimeler seçilirken çok özenli davranılmamış. Dolayısıyla tanımlar ileride sıkıntı yaratacaktır. Belki yönetmelikler çıkınca onları daha anlaşılır hale getirir.

B.G: *Coşkun Ak davasının sürecinde siz de savcı olarak yer aldınız. Coşkun Ak davası hakkında biraz bilgi verir misiniz?*

C.Ö: İddianamede benim imzam yoktur ama soruşturma evrakı benimdir. İddianameyi ben tanzim etseydim şimdi yürürlükte olmayan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 162. maddesinden mutlaka söz ederdim.

Superonline bünyesi içerisinde olan bir sitede görevli koordinatör olarak çalışan Coşkun Ak hakkında açılmış bir davadır. Bu web sitesinde her hafta belli bir konu seçiliyor. O konuya uygun olarak internet kullanıcıları beyanlarda bulunuyorlar ve bu beyanlar bir hafta süreyle o sitede yayımlanıyor.. Oraya muhtemelen PKK'lı ya da PKK sempatzanı biri tarafından bir mail gönderiliyor, bu mailin içeriğinde gerçekten yenilir, yutulur olmayan sözler, fikirler mevcut ve bu mail aynen web sitesinde yayımlanıyor. Ben, mail içeriğinde; cumhuriyet, asker, emniyet ve adliye aleyhine tahkir içeren beyanlar olduğunu gördüm ve soruşturmaya başladım. Başladım derken bu durum bize Bakanlıktan geldi. O da şöyle oldu, O sayfayı takip eden bir okuyucu Coşkun Ak'a, ilgili sayfada şu tür ifadeler var, bunu sayfadan kaldırın demiş. O da vatandaşın bu mailini alması üzerine söz konusu yazıyı okumuş. Bana verdiği ifadede bu yazıyı okuduğunu ona rağmen kaldırmadığını söylemişti. Bir hafta süreyle o yayın orada kalmış. İlgili kişi yayın devam ettiği için durumu Adalet Bakanlığı'na iletmış. Adalet Bakanlığı da bu ihbarı ilgili savcılık olarak İstanbul'a göndermişti. Bunun üzerine ben Coşkun Ak'ı çağırdım ve ifadesini aldım. Doğruladı, böyle bir web sitesinin olduğunu, kendi koordinatörlüğünde ve kontrolünde yayın yapıldığını, bir hafta süreyle yayının orada kaldığını söyledi. İlaveten kendisine bir vatandaş tarafından yazı ile ilgili şikâyet geldiğini ama fikir özgürlüğü çerçevesinde bu yayını devam ettirdiğini ve bir hafta sonra kaldırdığını söyledi. Onun üzerine ben 765 sayılı eski Türk ceza Kanunu'nun 160. maddesine göre Adalet Bakanlığında izin aldım, muhtemelen izinli olduğum bir dönemde diğer savcı arkadaşım davayı açtı. Dava açıldıktan sonra 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gitti. 4. Ağır Ceza Mahkemesi mahkûmiyet kararı verdi. Ondan sonra temyiz edildi. Yargıtay'ın İlgili dairesine gitti. Daire, mahkumiyet kararını bilirkişi incelemesi yapılmadığı gerekçesiyle bozdu. Tabiri caizse topu taca attı. Çünkü ortada bilirkişi incelemesini gerektirecek hiçbir husus yoktu. Daire üyelerinden birinin mahkûmiyet kararı verilmesi konusunda ayrışık oy verdiğini hatırlıyorum. Mahkeme, tekrar kararında ısrar etti. Sonra Ceza Genel Kurulu'na gitti dosya.

B.G: *Peki soruşturma kapsamında o içerikteki yazıyı gönderen kişiye ulaşılmaya çalışılmadı mı acaba?*

C.Ö: O mümkün olmadı. Coşkun Ak'tan ve Superonline isimli servis sağlayıcı şirketten bu kişinin ismi alamadık. Superonline'in ve diğer servis sağlayıcı şirketlerin o dönemde şöyle bir tavırları vardı. Benzer durumlar, soruşturmalar söz konusu olduğunda internet servis sağlayıcılara yazar ve *sizin servis sağlamanız neticesinde vatandaş Mehmet, Ahmet'e hakaret etmiş, vatandaş Mehmet'in kimlik bilgilerini verin* derdik. Cevaben *biz bunları loglarımızda saklayamayız. Böyle bir mükellefiyetimiz yok. Bunları saklamak çok masraflı* derlerdi ve bize bilgi vermezlerdi. Böyle bir tavırları vardı ve dolayısıyla oradan o kişinin kimliğine ulaşmamız mümkün değildi. Servis sağlayıcılar size yardım etmezse kimlik bilgilerine ulaşmanız mümkün değildir.

B.G: *Peki Coşkun Ak'ın sorumluluğu nerden kaynaklanıyor sizce?*

C.Ö: O dönemde yürürlükte olan 765 sayılı eski Ceza Kanununun 162. maddesine bakalım. *“Kanunun, cürüm saydığı neşriyatı nakil etmek başlı başına bir cürüm olup faili aynı cezaya tabidir.”* diyor bu madde. Kimliği belirsiz PKK sempatanının gönderdiği içeriği aynen naklediyor, bilerek yayınlıyor Coşkun Ak. Hani deseydi ki, ihbar olmasaydı, haberi olmadığını söyleseydi hiçbir problem olmayacaktı ama ısrarla o işin arkasında durdu. Fikir özgürlüğünün arkasına sığınarak dört gün daha bilerek ve isteyerek yayınladığını söyledi. Böyle de bir düzenleme var. 162. maddeye göre başka nasıl hareket edilebilirdi ki?

B.G: *Fakat iddianamede 162. maddeye rastlamıyoruz.*

C.Ö: İddianameyi ben hazırlasaydım, mutlaka yazardım. Yeni ceza kanununda bu maddenin karşılığı yok ama o zaman yürürlükteydi. Şu düzenleme de aynı maddede yer almaktaydı: *“Nakil olunan bu gibi neşriyatın muhteviyatı tasdik olunmadığına veya ihtiyatla nakil edildiğine yahut neşriyatın başka bir kimsenin tamamıyla deruhte edebileceğine dair bir kayıt ilavesi naklinin mesuliyetini vareste kılamaz”*. Yani siz bu suç teşkil eden içeriği yayınlarken altına not düşerek katiyen bu görüşlere katılmıyorum deseniz bile siz aynı cezaya tabisiniz. Ama bu madde konulmamış iddianameye. Yazılsa uygun olurdu.

Kovuşturma aşamasında sanırım 4. Ağır Ceza Mahkemesi başkan ve üyeleri 162 maddenin varlığı nedeniyle Coşkun Ak hakkında mahkûmiyet kararını vermiş olabilirler. Bu konu basında yer aldı, iş sulandı.

O dönemde 159 uncu maddeye ilave edilen “*Eleştiri düzeyinde kalan ifadeler suç teşkil etmez.*” Şeklindeki ek fıkra hiç katılmadığım bir düzenlemedir. Benzer düzenleme yeni ceza kanununda da var. Bunu yasa metnine koymaya gerek yok ki. Madem koydun o zaman bunu fikir özgürlüğü ile ilgili bütün maddelere koy. Yeni Ceza Kanunu’nda bazı maddelere kondu bazılarına ise konmadı. Bu ibarenin konulmadığı ifade özgürlüğü ile ilgili maddelerle ilgili soruşturma ve kovuşturmaların konusu olan yazılar ve görüşlerde eleştiri olsa dahi ceza verilebilir gibi bir anlam mı çıkarmamız gerekiyor bundan. Yargıtay’ın istikrarlı içtihatları ile bu konu zaten halledilmiş ve eleştiri sınırları içerisinde kalan fikirlerin suç teşkil etmediği hususunda bir konsensüse varılmışken bu yasal düzenlemeye hiç ihtiyaç yoktu.

B.G: *İnternet ortamında yayıncılık açısından 5651 sayılı yasa nasıl değerlendiriyorsunuz?*

C.Ö: Kanuna baktığımızda internet ortamındaki sùjelerin; erişim sağlayıcılar, yer sağlayıcılar, içerik sağlayıcılar olarak tanımlandığını görüyoruz. Kanundaki toplu kullanım sağlayıcıları tabirinden ise internet kafeleri anlıyorum. Gerekçede de bu şekilde ifade edilmiş. İnternet kafelerin İçişleri Bakanlığının çıkardığı bir genelgeye göre denetimleri yapılmakta idi.

Öncelikle içerik sağlayıcıların Kanundaki tarifi ile başlayalım. “İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişiler”. Üretmeyi anlıyorum, bu tabir, Basın Kanundaki *eser sahibine* benziyor. Tabi ki içerik sağlayıcı daha geniş bir kavramı ifade ediyor. Üretmenin yanında “*değiştiren*” diyor. *Değiştiren*’i yazılı medyadaki editörlere, yazı işleri servisinde görevli yetkililere benzetebiliriz. Yazılı medyada muhabirler hazırladıkları haber ya da yazıları yazı işleri servisine verirler. Yazı işlerindeki editörler bazen başlığı değiştirirler, içeriği de değiştirebilirler. Burada değiştirme dediği için hemen aklıma o geldi. Yapılan değişiklik sonucunda kötü bir sonuç ortaya çıkmışsa bu değiştirmeden dolayı

tabii ki değiştirenlerin sorumlu olmaları lazım. *Üretme* ve *değiştirme* fiillerini gerçekleştirenlerin çıkan kötü sonuçtan sorumlu tutulmaları anlaşılabilir bir şeydir. Çünkü bunlar kötü sonucun meydana gelmesi hadisesinde bizzat kendi fiilleriyle devrededirler. Tarifte bir de “*Sağlayan*” diyor. Burada takıldım şimdi. “*Her türlü bilgi veya veriyi sağlayan*” ifadesi ile ne kast ediliyor ben anlamadım. Bir şeyi ben üretmişimdir, siz içerik sağlayıcı olarak benim ürettiğim şeyi kamuya sunuyorsunuzdur. Siz sorumlu musunuz? Burada üretenden, değiştirenden farklı bir kişilik söz konusu oluyor. Bu durum Coşkun Ak’ın durumuna benziyor. Başka birisinin gönderdiği içeriği Coşkun Ak değiştirmede ve aynen yayınladı. Böylece içeriği üretmedi ama sağladı. Peki şimdi ne olacak? İçerik sağlayıcı tarifindeki sağlayan kelimesi, başkasına ait içeriği kullanıcılara sunmayı mı kast ediyor burada? Açık değil. Bu müphem durum içerik sağlayıcılar bakımından ileride objektif sorumluluğa götürür ve sıkıntı yaratır. Burada bir başkasının eyleminden başka biri sorumlu tutulacak, başkasının fiilinden sorumluluk doğacaktır. Eski Basın yasasından örnek vereceğim yine. Yazıyı ben yazdım, siz de sorumlu müdürsünüz. Birlikte sorumluluk söz konusuydu. Sorumlu müdür olarak sizin cezanız paraya çevriliyordu. Yazıyı yazan olarak ben hapis cezası alıyordum. Ama burada sorumlu müdürün sorumluluğu objektif bir sorumluluktur. İçerik sağlayıcı tanımındaki *sağlayan* kavramı bizi oraya götürüyor.

Kanunun 3. maddesinde yer alan bilgilendirme yükümlülüğü Basın Kanunundaki mevkute beyannamesine benziyor. Bu, bence olmalı. şimdiye kadar var olan sıkıntı, yazan kişiye, içerik sağlayıcıya ulaşılamaması idi. Bu veya benzer bir başka düzenleme olmadan kimse size yardım etmiyor, muhatap bulamıyordunuz.

Konudan konuya geçiyoruz ama aslında bu tür bilgileri verme yükümlülüğü kitapevleri, yayınevleri açısından da getirilmelidir. Gazetede, dergide bunları verme mükellefiyeti varsa yayınevinin neşrettiği kitap için de olmalıdır. Kanunun 3. maddesine göre “*İçerik, yer ve erişim sağlayıcıları, yönetmelikle belirlenen esas ve usuller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür.*” Orada bulunduracaklar, herhangi bir makama bir şey vermeyecekler mi?

Bence vermeliler. Çünkü gazete ve dergiler savcılıklara beyanname veriyorlar. Bunu söylerken internetin yazılı basınla birebir örtüştüğünü ifade etmek istemiyorum şüphesiz. İnternetin sayısız işlevleri olduğunun idrakindeyim ama bu işlevlerden birisinin de kitle iletişimi olduğu unutulmamalıdır. Diğer kitle iletişim araçlarının tabii olduğu mükellefiyetlerin bir kısmına ve bu arada beyanname verme mecburiyetine tabi olması gerektiğini düşünüyorum..

B.G:*Kanuna göre sorumluluk düzenlemeleri sizce uygun biçimde düzenlenmiş midir?*

C.Ö:Sorumluluk açısından düzenlemeye göre *“İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur”* Her türlü içerik ne demek? Kendi ürettiği, üretmediği, kullanıma sunduğu her türlü içerik kast ediliyor. Tanımda üreten, değiştiren, sağlayan diyordu. Burada kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumlu tutuyor. İçerik sağlayıcının tarifi ile sorumluluğu arasında bir paralellik olması gerekirdi. Kullanıma sunduğu denildiği zaman kendi ürettiği, değiştirdiği zaten vardır. Bir de başkalarının sağladığı içerikte var burada. Bu durumda bulabilirseniz o içeriği yaratanı da takip etmeniz gerekecektir. Ayrıca kullanıma sunduğu için diğer içerik sağlayıcıyı da sorumlu tutmak gerekir. İkinci fıkraya göre ise *“İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur.”* Genel hükümlere göre sorumluluktan ne kast ediliyor. Böyle bir şey var mı? Nereye gönderme yaptığı belli değil. Eski 162. madde olsa anlarım. Yeni Ceza Kanununda ise böyle bir düzenleme yok. Şimdi şöyle de bir durum var. Kendi sayfanda başkasının sağladığı içeriğe yer verdi isen sorumlusun. Bağlantı sağladın, başkasına ait içerikten sorumlu değilsin. Ancak o bağlantıyı beğendiğini, benimsediğini belirtmişsen genel hükümlere göre sorumlusun diyor. Genel hükümlere göre sorumluluktan belki şu anlaşılabilir o içerikte belli bir cürüm söz konusu olursa (nasıl bir cürüm olacağı da net değil aslında) cürüm sayılan fiili övme şeklinde düşünülebilir. Ama orada çok net bir şey söylenmesi gerekirdi. Genel hükümlere göre sorumluluk deyip işin içinden çıkmak olmaz. Kanunda yer sağlayıcı; hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri ifade eder diyerek

tanımlanmış. Yer sağlayıcı içeriği kontrol etmek zorunda değildir. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür. Bu durum Coşkun Ak'ın durumuna tam oturuyor. Haber verilmiş, teknik olarak imkân olmasına rağmen yazı kaldırılmamış, 4 gün daha yayında tutmuştur. Burada bence yazım hatası var. "ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla" cümlesi aradan alınıp, sona eklenmeli ve maddede tarif edilen yükümlülüğe uymaması halinde o fiilden sorumlu olacağı belirtilmeliydi. Erişim sağlayıcı, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri ifade eder biçimde tanımlanmış. Vardığım kanat, erişim sağlayıcının içerik sebebiyle cezai sorumluluğu hiçbir biçimde yok. Ama servis sağlayıcı bazen hem servis sağlıyor hem de içerik sağlıyor. O zaman içerik sağlayıcı olarak sorumluluğu olacaktır. Erişim sağlayıcılarının bazı yükümlülükleri var. Bilgilendirme gibi ve idari işlemlerle ilgili olarak. Cezai sorumluluk ne zaman doğar? Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle yükümlü kılmıştır kanun,.Ancak erişimi engellemezse içerikten sorumlu olacağına dair herhangi bir cezai sorumluluğun doğacağına dair bir hüküm yok. Yani erişimi engellemezse ceza var ama içerikten dolayı sorumlu olmuyor. Bu durumda suç teşkil eden bir içeriğin yayınına hala sağlayabiliyor. Ama burada sanki o konuda açık bir sorumluluk yok. Bu durumda yok gibi anlaşılıyor ama bence olması gerekir. Erişim sağlayıcı ayrıca *"Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla"* yükümlü. Ancak bu düzenlemede, adli makamların erişim sağlayıcıdan trafik bilgilerini istemesi durumunda gönderme ya da şu kadar zamanda gönderme gibi yükümlülükleri ile ilgili bir açıklık yok. Belki yönetmelikte bu hususa yer verilecektir. Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesinde yer alan *"Yetkili makamlar tarafından adli işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya*

genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir. Bu madde, ancak ilgili kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde uygulanabilir.” Düzenlemesi de burada uygulanamaz. Çünkü kanunda açık bir hüküm yok.

B.G: *Erişimin engellemesi kararı ve yerine getirilmesi konusunda yasadaki düzenlemeleri nasıl buluyorsunuz?*

C.Ö: Kanunun 8. maddesinde; internet ortamında yapılan ve içeriği; intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verileceği belirtilmiş. Ayrıca; içeriği belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde ve çocukların cinsel istismarı ve müstehcenlikle ilgili yayınlarda içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile başkanlıkça resen erişimin engellenmesi kararı verileceği şeklinde bir düzenleme var. Çocukların cinsel istismarı konusunda başkanlığın resen hareket etmesinde bir sakınca görmüyorum. Bugün herkes çocukların cinsel yönden istismar edilip edilmediğini bir bakışta anlayabilir ve bu konuda fikrini beyan edebilir. Ama müstehcenlik konusunda başkanlığı resen devreye sokmak sıkıntı yaratabilir. Müstehcenlik, zamana göre, kişiler göre değişebilen, izafi ve takdiri bir şeydir. Başkanlığın müstehcen olarak gördüğu ve erişimini engellediği bir içerik aslında müstehcen olmayabilir. Başbakanlık Muzır Kurulu resmi bilirkişi olarak görev yapıyor ama o halde dahi müstehcen olup olmadığına hâkim karar vermektedir. Hâkim Muzır Kurulu raporuna da bağlı olmak zorunda değil.

B.G: *Peki bu erişim engellenmesi sizce uygulama olanağı bulabilecek mi?*

C.Ö: Erişim bir şekilde engellenmişse başka bir şekilde yayın olanağı denenecektir. Devamlı arkadan takip etmek zorunda kalınacaktır. Devamlı bu yayınları izleme olanağı olmayacağı için yapılacak ihbarları beklemek zorunda

kalınacaktır. İhbar olursa devreye girilecektir. Erişim kararının verilmesinin ardından bu kararı uygulayacak olan erişim sağlayıcılar Kanununun 8. maddesinin 10. fıkrasına göre; *“Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* acaklardır. Burada sorumlunun kim olacağını kamu makamlarının da bilmesi gerekmektedir. Bence bilgilendirme yükümlülüğü, gerekli bilgileri içeren beyannamenin hem başkanlığa hem de savcılığa sunulması biçiminde genişletilmelidir. Ancak burada yine yoruma muhtaç bir şey var. *Fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde* ifadesi ne demek? Burada kanımca içeriğe bakmak gerekiyor. İçerik bakımından sorumluluğa gideceksiniz. Bu maddeden, erişim sağlayıcının da hala yayınına devam ettiği içerikten sorumlu olacağı sonucunu yorumla çıkarıyorsunuz. Bu düzenlemenin erişim sağlayıcı ile ilgili 6. maddede yapılması gerekirdi. Kanun sürekli yorumlara zorluyor.

B.G: *Yasada ilginç bir düzenleme olarak da cevap ve düzeltme hakkı düzenlenmiş. Bu konuda sizin düşünceleriniz nelerdir?*

C.Ö: Yasanın ismine bakalım. *“İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”*. Bu isimden yola çıkarsak; internet yayınlarının öncesindeki birtakım idari düzenlemelerle internet yoluyla ya da vasıtasıyla işlenen suçlara ilişkin düzenlemelerin bu yasada yer alması gerektiği sonucuna varmamız zor değildir. Ama baktığımızda öyle olmadığını görüyor ve hiç alakası olmadığı halde tekzip müessesesinin de bu yasada bulunduğunu fark ediyoruz. Cevap ve düzeltme müessesesinin yeri bu kanun değildir. Kanunun ismi, amacı ve kapsamı ile örtüşmüyor. Düzenleme, Basın Kanunundaki tekzip usulüne benziyor. Yaptırım açısından bakıldığında ise önemli bir farklılık var, çünkü burada hapis cezası söz konusudur. Basın Kanunu’nda ise para cezası. Niye farklı bir düzenleme olduğunu anlamak güç. Tatbikatta sorunlar yaratacaktır. Bir örnek vermek gerekirse: Günlük yayınlanan bir gazetede yer alan haberin, aynı gazetenin internet ortamında da yayınlanması durumunda; usulüne uygun düzeltme ve cevap metni gönderilip yayınlanmadığında nasıl hareket

edilecektir? Gazetenin sorumlu müdürüne gönderdiniz ve yayınlanmadı ise para cezası, internette yayınlanmadı ise sorumlusuna hapis cezası uygulanması söz konusu olmayacak mıdır? Görülüyor ki aynı eylem, bir kitle iletişim aracında diğerinden farklı ve daha ağır bir sonuçla karşılaşmaktadır, Hakkaniyete aykırı neticeler doğurabilecek yanlış bir düzenleme olduğu ortadadır. Cevap düzeltme hakkı ile ilgili olarak; yazılı ve görsel kitle iletişim aralarındaki farklı uygulamalara bir de internet ortamındaki farklı uygulama eklenmiştir.

14 HAZİRAN 2007 TARİHİNDE ADNAN BOSTANCIOĞLU GÖRÜŞME

Bu görüşme 14 Haziran 2007 tarihinde saat 15.30-16.10 arasında İstanbul'da yapılmıştır.

Adnan Bostancıoğlu

NTVMSNBC haber portalı sorumlusu olarak çalışan Bostancıoğlu gazetecidir. İnternet gazeteciliği alanında uzman bir kişidir.

B.G: *Kitle iletişim aracı olarak internetin özellikleri ve işlevleri sizce nelerdir?*

A.B: Bir kere özgürleştirici bir tarafı var. Çünkü internette önce malum o konvansiyonel yöntemlerle gazete, dergi, televizyon gibi araçlarla yazılı ya da görsel işitsel yayın düzlemindeydi. Bu da tabii büyük bir sermayeyi gerektiriyordu. Herhangi bir günlük gazete çıkarmaya kalktığınızda milyon dolarlık bir yatırımı göze almanız gerekiyordu. Televizyon için daha büyük rakamlar elbette. Fakat internet, evinizden yani oturduğunuz yerden, kendinize kurduğunuz portalla ulaşabiliyorsanız, tabii yaptığınız işin niteliğine bağlı olarak milyonlarca kişiye erişebilmenin yolunu açtı. Bu anlamda insanların birbirleri ile iletişim kurmaları anlamında özgürlük alanı oluşturdu. En azından teorik olarak bu böyle, kuşkusuz yasal ve benzeri kimi kısıtlamalar ya da bütün bu süreci denetleyen kimi teknoloji odaklarının zaman zaman getirebildiği sınırlamalar bir kenara bırakılacak olursak, kamusal iletişim kurma anlamında maliyetin düşmesi hakikaten böyle bir alanı yarattı. Bugün bakıldığında genç, üretici insanların oluşturduğu internet portalları milyon dolarlara satılabilecek ölçüde etkin bir duruma geldi. Enteresan girişimlere sahne oldu. En çok altı çizilmesi gereken nokta kamusal iletişimi özgürleştirmesine yol açtı maliyetleri düşürdü

B.G: *İnternet ortamında yapılan yayıncılıkla geleneksel anlamda yayıncılık arasındaki benzer ve farklı yanlar sizce nelerdir?*

A.B: Habercilik anlamında diyorsanız biraz problem var tabii. Haber portallarının ele avuca gelenleri zaten işi habercilik olan ya da başka mecralara da sahip olan firmaların internete ortamına taşınmış yüzü. Örneğin hürriyet, milliyet, ntv, sabah gibi gazetelerin ve televizyonların haber portalları öne çıkıyor. Kendilerinin haber havuzu olduğu kuşkusuz, kendi ajansları var, ajans

bağlantıları var. Oradan yola çıkarak o haber havuzunda çıkan haberleri kamusal alana taşıma işlevi görüyorlar. İnternet imkânı olmasa da öyle bir habercilik faaliyetini yürütme imkânına sahiptirler. Orada tabi şey önem kazanıyor. Bugün bir haber olduğunda gazetenin ancak onu yarın verme imkânı var. Televizyon içinde tabi anında haber verme imkânı var ama onun örgütlenmesi ve yayına girmesi biraz daha zor. Önceden tedbir almanız lazım bunun için. Şöyle ki Ankara'da bir anda yapılan bir açıklama da o sırada canlı yayın imkânınız yoksa bağlantınız yoksa bağlanamazsınız, muhabiriniz yoksa bir başka vesile ile duyarsınız... Televizyonda da hemen ekrana taşınması yine de belli bir süre alabiliyor. İnternette öyle değil. Haber doğru olmak koşuluyla, duyulduğu bir dakika içerisinde yayına girme imkânınız var. O anlamda daha dinamik bir mecra olanağı sunuyor. Onun dışında insanlar evinden de yapıyor derken, kuşkusuz başka haber sitelerinde olan haberleri kopyala yapıştır yöntemi ile yapıyor. Bunun yakın bir zamana kadar yasal bir yaptırımını da yoktu. Biz yıllarca NTVMSNBC sitesindeki tahsis hatalarımız da olmak kaydıyla, üzerinden bir kere bile okunmaksızın, kopyalanıp yapıştırılmış haberleri birçok sitede gördük. Sadece rica ediyorduk kaynak gösterin bari diye. Kimileri hüsnüniyet gösterip yayınlardı kimileri onu dahi yapmayıp devam ederlerdi. İnternetin bu anlamda hırsızlık ortamına imkân verdiği doğrudur. Fakat kimileri de akıllıca gazetede, televizyonda yer alan olayları farklı boyutları ile portallarına taşıyarak üzerinde tartışma imkânlarını sağlamaya çalıştı. Onların da ömrü uzun sürmedi örneğin medya kronik vardı. O ilginç bir deneyimdi. Bunun yanı sıra bianet var mesela şimdi Anadolu'da muhtelif haber kaynakları ile kendi iletişimini özel olarak kurmuş ve Anadolu'nun birçok kentindeki gündelik basına yansımaya gelişmeleri kendi portalına taşıma imkânına sahiptir. O da ilginç bir deneyim ve izlenmesinde fayda olan bir site olarak görünüyor. Sonuçta habercilik yapmanız gerekiyorsa, ya kendinizin bir haber havuzun olması lazım ki bu da belli bir yatırımı gerektiriyor yani habercilik bazında baktığımızda.Ya da kamuya faydalı bir şey yapmak gibi bir niyetiniz varsa gazetede, televizyonda görünün yüzünün dışında tartışmalar açılabilir.

B.G: *İnternet gazeteciliğin yapısı açısından avantajları nedir sizce?*

A.B: Eğer kullanılırsa internet gazeteciliğinin şöyle bir avantajı var. İnternette alan ve zaman sınırlaması yok. Gazetede alan sınırlaması en başta gelir. Bir habere 2 sütuna 20 satırlık bir yer ayırabilirsiniz. Bu haberin yanı sıra başka haberleri de tanımlanmış alan içinde vermeniz gerekiyor. Televizyonda da zaman anlamında kısıtlılık var. Saatlerce haberi işleyemezsiniz. Televizyonda en uzun haber prensip olarak bir buçuk dakikadır. Bu yerleşik bir kuraldır. Belli deneyimler sonucu ulaşılmış bir veridir. İnternette öncelikle zaman kısıtlaması yok, ikincisi alan kısıtlaması yok dolayısıyla siz vereceğiniz haberle ilgili olarak bir dosya bile hazırlayabilirsiniz bir gün içinde. Bu haberi ilişkili olduğu tüm alanlarla ilişkilendirerek bir dosya halinde sunma imkânınız var. Sizi o anlamda kısıtlayan hiçbir şey yok. Yerim bitti, zamanım kalmadı gibi sorunların hiç birisi yok. Dolayısıyla haberciliği derinlemesine yapma imkânı sunuyor bir kere diğer mecralara göre. Öyle bir avantajı var. Bir başka özelliği ise arşiv özelliğini size sunmasıdır. Eski bilgilere ulaşma imkânı tanıyor. Ayrıca interaktiflik var. Habere ilişkin okuyucu yorum yazabiliyor. Oylama yapabilir, ankette oy kullanabilir. Anında okuyucunun tepkisini alma imkânı da sunuyor. Diğer mecralarda anında bir tepki alma imkânı yok. Örneğin ben günlük bir gazetede günlük yazı yazıyorum. Günlük yazdığım yazıya kimisine hiç gelmez, kimisine iki üç tane gelir. Çok enteresan bir şey yazdıysam on tane gelir. Yorum, eleştiri ya da itiraz olarak gelir. Benzer bir yazıyı internette yazdığım zaman hiç otuzun altına düşmez. Çünkü okuyucu internette yazıyı okuduğu zaman hemen cevap yazma imkânı var. Diğer ortamda okuduğunda bilgisayarımı açayım, mail adresini bulayım gibi o sürece girmek istemiyor. İnternette okuduğu zaman elinin altında klavye bir tuşa dokunup eleştirisini yazıp, gönderme imkânı var.

B.G: *İnternetin geleceğini nasıl görüyorsunuz? Diğer kitle iletişim araçlarına etkisi sizce neler olur?*

A.B: İnternet giderek öncelikli kitle iletişim aracı olma yolunda ilerliyor gibi görünüyor. Çünkü bilgisayar ortamının sunduğu imkânlar hepsini birden içeriyor. Siz burada radyonun sesini, televizyonun görüntüsünü, gazetede haberi, köşe yazısını v.s tüm mecraların toplamını burada izleme imkânına sahipsiniz. Şimdi elbette bir gazetenin sayfalarına dokunarak okuma arzusu, alışkanlığı çok kısa sürede yerini başka bir şeye bırakmayacak bir. İkincisi internet üzerinden

dünyayı, ülkeyi, insanları izleme olanağı hızlı biçimde yaygınlaşacağını düşünüyorum. Tabi bunun teknolojin giderek ucuzlaması ile de ilgisi var. Bugün Türkiye’de üç milyonun üzerinde insan internete bağlanıyor. Teknoloji ucuzlaştıkça yaygınlaşacak, yazılımların gelişmesi ile televizyonu da internetten izlemeye başlayacak, gazeteleri zaten internetten takip ediyor birçok insan. Diğerlerine karşı tehdit oluşturduğu ortada. Tabi büyük grupların hepsi o gelişmeyi gördükleri için kendi sermaye alanları içinde bunu da tüketiciye sunma gayreti içerisinde. Yalnız orada bir tek problem var benim görebildiğim kadarıyla. Son bir yılda bir parça aşılmaya çalışıldı. Reklâmveren açısından internet hala dikkate değer bir mecra olarak görülüyor. Genellikle şirketlerin portföylerinde televizyon ilanları var, gazete ilanları diye bütçeler ayrılmıştır. Geçen seneye kadar internet ilanları diye bir portföyleri yoktu. Tabi biz alabiliyorduk. Buradan giden satışı arkadaşımız elinde bir paketle gidiyordu. Şu kadarı internet, şu kadarı televizyon olarak belirtiliyordu ve öyle alınıyordu. Büyük medya grubunun parçası değilseniz o reklâm pastasından istifade etmeniz çok zor. Zaman içinde internetin de reklâm portföyüne gireceğini düşünüyorum.

B.G: *İnternet ortamında yayıncılık açısından yasal düzenlemeler hakkında görüşleriniz nelerdir?*

A.B: İtiraf etmeliyim ki yeni çıkan yasayı okumadım. Bilmediğim bir şey hakkında da öyle uzun boylu konuşma hakkına sahip değilim. Ama yapılan işin, tabi burası spekülasyon üretmeye de çok müsait bir alan. Yani ben sizin hakkınızda aklıma gelen herhangi bir şeyi yazarım ve bunu kamuya salarım. Yani bunu bir gazete, televizyon gibi yeri mekânı belli olan sahibi belli olan birinin yapması mümkün değil. Oluyor gerçi ama bunun bir bedeli de oluyor. İnternette ise bu durumun yakın zamana kadar bir bedeli yoktu. Bu doğru bir şey değil. Bırakın hadi bizden haberi çalmalarını, biri hakkında spekülatif, gerçek değeri olmayan herhangi bir iddiayı ortalık yere salmak mümkün. Defaten oldu zaten bu tür şeyler. Şimdi bir anlamda sorumlusunun, ilgilisinin olması ve bunun düzenlenmesi gerekir fakat öte yandan da şöyle bir şey var tabi. Gazete, radyo, televizyon ve benzeri o konvansiyonel diyeyim artık bu mecralar üzerindeki devlet denetiminin aynı zamanda internete uygulanması gibi bir sonuç ortaya

çıkıyor ki işte youtube örneği... Burası Türkiye, devlet genelde kendisi vatandaştan koruma refleksi üzerinden yasaları yaptığından, öyle bir geleneğe sahip olduğundan diğer mecralarda yaşanan engellenme, kısıtlanma, sansürlenme gibi sorunları da internetin başına sarma gibi bir sonuç doğuracak diye düşünüyorum. Bu tür şeyler mecradan mecraya, kitle iletişimine, haberleşmeye, bilgilenmeye nasıl baktığı ile ilgili bir şey. Gerçek anlamda demokratik bir hukuk devletinde yaşıyor olsak bunlardan dolayı kaygı duymazdık ama burası Türkiye sonuç itibarıyla. Yazdığınız, çizdiğiniz herhangi bir şeyle ilgili, ister gazetede olsun artık internette de başınızın beklemediğiniz biçimde derde girmesi mümkün.

B.G: *Peki İnternette ilişkin olarak Özdenetim ya da öz düzenlemenin Türkiye’de uygulanma şansı sizce nedir?*

A.B: Ben bu konularda umutlu bakan bir insan değilim. Çünkü genellikle devletin ağırlığı her zaman birinci derecede hissedilir. Bu özdenetim meselesi servis sağlayıcılarla sağlanacaksa, onların eli ile yürütülecekse, bunlarda sermaye gruplarının faaliyetleri olduğuna göre, bu sermaye gruplarının devletle ilişkisi de aşikâr olduğunda mutlaka oralarda devletin parmağı hep olacaktır. O anlamda devletten bağımsızlaşmış, kendi bakışıyla, kendi kararlarıyla, kendi anlayışıyla bir çözüm alanı üretmek imkânı ortaya çıkar mı? Çok emin değilim.

15 HAZİRAN 2007 TARİHİNDE AVNİYE TANSUĞ İLE YAPILAN GÖRÜŞME

Bu görüşme 15 Haziran 2007 tarihinde saat 14:05-15:15 saatleri arasında İstanbul'da yapılmıştır.

Avniye Tansuğ Hukukçu olan Tansuğ, yüksek lisansını İngiltere'de internet hukuku ile ilgili bir alanda yapmıştır. İnternet ve Hukuk Platformu'nun kurucularındandır.

B.G: 5651 sayılı yasa hakkındaki değerlendirmeleriniz nelerdir?

A.T: Bu yasada en çok eleştirilen yanlardan birisi tanımların net olmayışıdır. Örneğin internet kafelerle ilgili düzenleme Kanunun gerekçelerine bakıldığı zaman ya da komisyon raporlarını okuduğunuz zaman özellikle Adalet Komisyonundaki tartışmalarda internet kafelerin açıkça düzenlenmesinin gerektiği söylenmiştir. Ancak bu yasada netleşmemiştir. Çünkü ticari amaçla toplu kullanım sağlayan yerler diye tanımlanmış. Tamam, onlar internet kafeleri kast ediyorlar ama iş merkezlerinde ve büyük otellerdeki wireless olanakları düşünüldüğünde bundan daha ala toplu kullanım olanağı var mı? Yine aynı şekilde havaalanlarında aynı durum söz konusudur. Kanuna göre bunlar yetki belgesi almak zorundalar, internet kafeleri düşünerek böyle bir düzenleme konmuş ama havaalanları, alışveriş merkezleri de yetki belgesi mi alacak? Maddelere ilişkin çok şey söylenecek var ama ben farklı bir değerlendirme yapmak istiyorum. Böyle bir kanun yapılmalı mıydı? Ya da bu bir kanun formatında bir düzenleme mi olmalıydı? Ben daha çok o konu üzerinde durmak istiyorum. Self regulation (Öz düzenleme) ya da Co-regulation (Birlikte düzenleme) dediğimiz şekilde olabilirdi ya da hiç kanun yapmama olabilirdi. Bütün bunlardan evvel düzenleyici etki analizi denen bir prosedür var. Onu uygulamak gerekirdi. Bu gökten zembille inmiş bir kavram değil veya sevgili dostumuz Yaman Akdeniz'in yıllardır yaza geldiği ve beyaz kitapta vurguladığı bu teknik aslında Lizbon stratejisi ile kabullenmiş ve daha iyi düzenlemeler başlığı altında o tarihten bu yana AB üyesi devletler bu kuralları hayata geçiriyorlar kendi ülkelerinde. Bizim ülkemizde de daha iyi düzenleme grubu diye Başbakanlığa bağlı bir grup var. 2006 yılında kurulmuş kadrolu, tabi ki

maaşlı, tabi ki ofisli birileri var. Hatta o birileri boş durmuyorlar, toplantılar düzenliyorlar, seminerler düzenliyorlar. Başbakanlık web sitesinde 15 Haziran 2007 tarihi itibarıyla en tepede kutu içinde bir haber var. O haberde şu daha iyi düzenleme grubu tarafından 26–27 Mayıs 2007 tarihlerinde İstanbul'da Düzenleyici Etki Analizi konusunda bir seminer yapılmış. Toplantıda harika bildiriler sunulmuş. Düzenleyici Etki Analizinin erdemini savunan bildiriler var. Daha iyi düzenleme grubu ile ilgili olarak Resmi Gazetede çıkan bir yönetmelik var. Nisan ayının başında çıkan genelgede Başbakan diyor ki 17 Nisan'dan itibaren yapılacak yasalara bu düzenleyici etki analizi yapılacak diyor. Bu ne demek? Düzenleme yapılacak alana ilişkin önce böyle bir yasa gerekli mi değil mi? Aktörleri nasıl etkiliyor? Nasıl etkileyecek? Neler yapmak lazımla başlayan çok ciddi bir araştırma bu. Ondan sonra bulunan sonuçlara göre, kanun yapalım mı yapmayalım mı? Ya da sektörün kendini düzenlemesi için bir itici güç mü olalım gibi çağdaş düzenleme yöntemleri o yönetmelikte rehber formatında uzun uzun anlatılıyor. Başbakan'ın da genelgesi var. 17 Nisan'dan itibaren yapılacak bütün kanunlara bu uygulanacaktır. Çok az bir istisna bırakmışlar. Milli güvenliği ilgilendiren konular ile bütçe ve kesin hesap kanunları ve kanun hükmünde kararnameler hariç olmak üzere, denmiş bunlar dışındakilere düzenleyici etki analizi uygulanması gerekiyor. Çocuk pornosu ile ilgili olarak tüm aileler tedirginlik yaşadı ve bir panik havası esti geçti. Kanun çıkınca tabi şıp diye duracakmış gibi eğer öyle bir şey vardiysa ki başta emniyet olmak üzere Türkiye'de çocuk pornografisinin Türkiye orijinli olmadığını söylüyorlar. Varsa tekil olaylar, küresel ağın Türkiye'deki uzantıları. Atina'da çocuk pornografisi ile ilgili bir toplantıya katılmıştım. Türkiye'den oraya davet edilen emniyette görevli olan kişinin bildirisinde de bu gerçek vurgulandı. Türkiye'de tekil vakalar vardır ve Türkiye orijinli vakalar pek yok dendi. Diyelim ki 5651 sayılı kanun Türkiye'de çocuk pornografisi vakalarına acil bir çözümdü desek bile bilmiyorum ne kadar gerçekçi olur? O zaman inan şu soruyu soruyor kendine. Böyle daha iyi düzenleme çalışma gruplarınız var.5–6 yıldır daha doğrusu Lizbon stratejisinden bu yana Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de biliniyor. Ona uygun genelgeler yayınlanıyor, yönetmelikler çıkıyor, seminerler yapılıyor. Ciddi ciddi bu işin erdemliği savunuluyor. Peki, böyle bir kanuna bunlar

uygulanmayacaksa hangi kanuna uygulanacak? Bu çok ciddi bir soru. Burada internet kafeleri mi düzenlemek istiyorsun? İnternet kafeleri al karşına konuş, etik kurallar belirlensin, gereklilikler belirlensin. Kendi içinde örgütlensinler zaten örgütlüler bir ölçüde. İnternet servis sağlayıcılar aynı şekilde... O zaman bunlar göstermelik çalışmalar mı gibi bir soru geliyor akla. AB sorduğunda Lizbon stratejisine uygun davranıyor musunuz diye sorduğunda evet demek için göstermelik mi yapılıyor tüm bunlar ben merak ediyorum.

B.G: İnternette toplumsal hareketleri de başlatan yürüten bir yapınız var. İnternet ve Hukuk platformu, bilgiedinmehakki.org gibi birçok harekette sizi görüyoruz. İyi bir web günlükçüsünüz, interneti bu özelliği hakkında neler söylersiniz?

A.T: Ben 1999 yılından bu yana kullanıyorum blog özelliğini. Bu konuda bir tez hazırladım. O yüzden blogları internette ve internet yayıncılığında bir fenomen olarak değerlendirsek çok yanlış bir şey yapmış olmayız. 5651 sayılı yasada internet yayıncılığı denince ilk akla gelen gazetelerin internet versiyonları düşünülerek yapılmış. Artık blog yani web günlüğü, bütün dünyada giderek yaygınlaşan nevi şahsına münhasır bir internet yayıncılığı türü olarak kabul ediliyor. Böyle net olmayan, nereye çeksen oraya gelir nitelikte yaptığın zaman kanunu, örneğin 5651 blogları da kapsıyor. Web günlüğü tutmanın en ayırt edici özelliklerinden biri olan diğer içeriklere, diğer kaynaklara link verme gibi özelliği var. Bu nedenle örneğin siz benim içeriğime link verdiniz, ben başka bir içeriği oradan da çocuk pornografisi içeren bir link çıktı hepimiz zincirleme suçluyuz. Bu kanun ilerde Türkiye’de internetin tarihini yazacaklar için çok önemli yer işgal etti. Sebebi de internet üzerindeki vatandaşların birbirine en çok iletildiği kanun olduğunu düşünüyorum. Gözlememim o ki hukukla ilgisi olsun olmasın, internet üstünde varlık gösteren hemen herkes birbirine bu kanunu elektronik posta ile ilettiler bu bir, iki bütün forumlarda, sanal topluluklar ana sayfalarında, kişisel web günlüklerinde herkes bu kanunu copy paste etti. Gruplarda da, forumlarda da ana sayfadan sabit konu, bu kanunu mutlaka okuyun diye uyarılar var. Neden var? Çünkü farkında olmadan gürültüye gitmek istemiyor kimse. Herkes birbirine link veriyor. Herkes içerik üretiyor. Türkiye’de kaç milyon oldu kullanan bilmiyorum ama Technorati isimli kuruluş blogları izliyor. Türkiye’de blogcu.com

var. Bir gerçek var ki İnternetteki Türk insanı da gün geçtikçe blog kullanmayı benimsiyor ve çok güzel kullanıyor. Bir grup yemekçi kadınlar var mesela son derece başarılılar. Özellikle blogçuluk herkesi kendi kendisinin yayıncısı kıldığı için geleneksel medyaya (main stream medyaya) karşı onları olağanüstü güçlü kıldığını bu gücün içine para da giriyor yani. Para ve etki o yüzden blogları bir fenomen olarak kabul ediyorlar. Birdenbire milyonlarca kişi kendi gazetesini çıkarıyor. Amerika'da ve kısmen Avrupa'nın bir bölümünde şu tartışılıyor. Biz bu blogçuları yani kendi yayını çıkaranları örneğin Elazığ'da yaşıyor biri oradan haber geçiyor. Bundan daha özgün bir haber kaynağı olabilir mi? Büyük medyada gidip oradan alıp haber yapıyor veya bambaşka bir konuda içerik üretiyor ve yayınlıyor. Böyle düşünersek bu kişileri geleneksel gazetecilerle aynı hukuki statüye koyabilir miyiz koyamaz mıyız? Bunu tartışıyorlar. Koyabiliriz diyenler, eğer geleneksel gazetecilerle bu blogçuları eşdeğer tutarsak diyorlar, bir haksızlık yapılmış olmaz mı? Çünkü main streaming (geleneksel) gazeteci belli yasal sorumluluklar altında yani hem etik kurallar olarak hem basın kanunlarında tanımlanmış yasal sorumluluklar ve yükümlülükler altında. İşte objektif olacak, aşağılamayacak, üç kağıt yapmayacak gibi sorumluluklar. Blogçular için bu tür yasal düzenlemeler yapılmadı. Şimdi biz bunları geleneksel gazetecilerle aynı sayarsak o zaman ötekiler aleyhine haksız bir duruş oluyor. En çok burada tartışmalar gözlemlediğim kadarıyla. Tabi bir konuda şu geleneksel gazeteci haberi yapıp yayına verirken bir anlamda onun doğru olduğunu taahhüt etmiş oluyor. Hâlbuki bloglar daha sübjektif kalabiliyorlar. Burada gri bir bölge var. Buna karşılık blogçular basın mensubu sayılırsa bu nedenle diğerlerinin sahip olduğu birçok haktan, avantajdan yararlanmayı talep edebilecekler. Bir yandan da blog etiğinin yazılması gerekiyor. Blogçuluğun etik kuralları ile ilgi derlemeler var. Etik komiteler kurulmuş ama onlara da blogçulardan itiraz gelmiş. Bu sonsuz yaratıcılıktır, kendiliğinden gelişen bir şeydir. Etik kurallara ya da herhangi bir şekilde kayda, kurala bağlanırsa özgürlük sınırlanmış olur. Bu durum düzenli el sıkışmamıza yardım etmiş olursunuz oysa bu iş düzenin antitezidir. Main streaming medyanın antitezidir. Bırakın özgür gitsin. Ellemeyin diye karşı çıkanlar var. O yüzden de bugün blog

etiği olarak ararsan genel kabul görmüş tek bir metin ya da çalışma bulamıyorsun.

B.G: İnternette anonim kalma isteği kavramı gibi bir kavramda var ayrıca kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak yasal durum hakkında neler söylenirsiniz?

A.T: Kanuna göre içerik sağlayıcıların kimliklerini açıklama zorunluluğu var. Bu durum anonim kalma hakkına aykırıdır. Avrupa Konseyi'nin İnternette iletişim özgürlüğü deklarasyonuna aykırı bir durum. Klasik internet yayıncılığı neyse onlar için bir ölçüde anlayabilirim kimlik bildirme zorunluluğunu, muhatap bulmak bakımından yapıyorlar. Ama blog yani web günlüğü çok şahsi bir şey. Diyelim ki sen büyük bir holdingin yönetim kurulu başkanısın ve sazan balığı avlamaya yönelik ilgin var ve bunu blog açıp yayınlamak istiyorsun sazan balığı avcılığı ile ilgili deneyimlerini, bilgilerini ama bunda amacın aynı konuya ilgi duyanlarla bilgileri paylaşmak ve yeni şeyler öğrenmek. Ama bunu yaparken de kimliğini belirtmek istemiyorsun. Gizli kalmak istiyorsun veya başka bir kimlikle bunu yapmak istiyorsun. İlgisiz bir adam Mr. Brown olarak yapabilirsin. Blog yazılımda bu mümkün açıkça hukuka aykırı ve etiğe aykırı bir şey yapmadığın sürece bu senin hakkın. Şimdi bu kanunda bu da yok. Bu yasal düzenleme İran ve Zimbabve yasaları ile benzerlik gösteriyor. Biz kanunumuzu böyle ülkelerin kanunları ile mi kıyaslamalıyız?

B.G: İnternet ve Hukuk platformunun kurulması ve Açık Radyoda İnternet ve Hukuk isimli programlar hakkında bilgi verir misiniz?

A.T: İnternet ve Hukuk platformu kamuoyunda RTÜK kanunu olarak bilinen basın kanunu ek madde 9 uygulamasına tepki olarak kuruldu. O kanunun internete düzenlemeye yönelik maddelerinin komikliğine duyulan büyük tepki üzerine negatif tepki vermektense bir araya gelelim bilişim uzmanları ve hukukçularla birlikte bunlar dünyada nasıl oluyor, bitiyor? Bizde nasıl olursa daha iyi olur bu konuda araştırmalar yapalım diye çıktı. O fiili bir toplulukta, zaman zaman bir araya gelen. Hemen internet ortamında haber ağımızı kurduk. O da bir blogla başlamıştır sonra örgütlendik kendi aramızda fakat biz ivhp'de gönüllü çabalarla yapılabilecek işlerle daha sistematik yapılabilecek işleri ayırt edemedik. Çok büyük şeylere soyunduk, çalışma grupları oluşturduk. Her

Çalışma grubuna bir başkan atandı. Bir süre sonra gördük ki çalışma gruplarının sadece başkanları var, içi yok. Ama şunları yaptık Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesini Türkçeye çevirdik, daha iyi anlaşılsın, okunsun diye. Seminerler yaptık. Hiç kesintisiz sürdürdüğümüz en önemli iş ise herkesin erişebileceği elektronik içerik. 100 kişi civarında insandık birkaç sene evvel. Bugün 500 dolayında yemiz var. Özellikle genç arkadaşlar, akademik çalışma yapan genç arkadaşlar zaman zaman google'da arama yaparken kaynaklara erişince ye oluyorlar. Radyodaki programda internet ve hukuk platformunun çalışmalarının bir uzantısı 2,5 yıl süren içeriği şu an kâğıda dökmüş durumdayım Kitap şeklinde bir yayın olacak Açık Radyo Yayınları diye bir çalışma başlattık. Yine elektronik ortamda bilgiedinmehakki.org sitesinde Yaman'la birlikte yaptığımız raporlar var.

EK 2:**Bilişim Ağı Hizmetleri Yasa Tasarısı Hakkında Görüşler**

30 Ocak 2007 tarihinde NTV Televizyonunda yayınlanan ve CAN DÜNDAR ve ekibinin hazırladığı NEDEN programının konusu İnternet ve yasal düzenlemelerdir. Programda bu başlık altında Bilişim Ağı Hizmetleri Yasa Tasarısı hakkında uzman konukların görüşlerine yer verilmiştir. Tezin içerisinde detaylı olarak değinilen tasarının detaylarını anlatması bakımından ek olarak konulmuştur.

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/ntv/metinler/neden/metinler.asp>

adresinden programın deşifresine 30.09.2009 tarihinde erişilmiştir.

Konu: Yeni tehdit internet mi?

Konuklar: İTÜ Bilişim Enstitüsü Bilgi Teknolojileri Programı Anabilim Dalı Başkanı ve Koordinatörü Prof. Dr. Eşref Adalı, Hukukçu, internet ve Hukuk Platformu Kurucusu Avukat Fikret İlkiz, Türkiye Bilişim Derneği Başkanı, Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Turhan Menteş, USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) Avrupa Birliği Araştırmaları Merkezi Başkanı Doç. Dr. Mehmet Özcan, Radikal Gazetesi Teknoloji Editörü ve Radikal İnternet Sitesi Yöneticisi Serdar Kuzuloğlu ve Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Doç. Dr. Ali Ergur

Can Dündar: Merhaba. İnsanlığın kaderini değiştirdiği söylenen internet kurtarıcımız mı, katilimiz mi? İnternet, bilgiyi demokratikleştiren gelmiş geçmiş en büyük icat mı, yoksa yanlış ellerde büyük bir tehdide dönüşen tehlikeli bir silah mı? Bunu tartışacağız bu gece. Hazır olun, Neden başlıyor. Biraz önce Başbakan Erdoğan ulusa sesleniş konuşmasında "sanal çeteler"e savaş açmayı önerdi ve "temiz internet" kampanyası başlattı. Hrant Dink'in katili, bir internet sitesinde okuduklarından etkilendiğini söyledi. Onu azmettiren de bomba yapmayı yine internet'ten öğrenmişti. Günümüzde çetelerin, cinayet şebekelerinin, suç örgütlerinin internet aracılığıyla haberleştikleri sır değil. İnternet'e girip suikast planlamak da mümkün, kumar oynamak da, çocuk pornosu pazarlamak da. İnternet kafeler tehdit yağıdırmakta da kullanılıyor, ödev yapmakta da. Peki bunları internet'le gelen mucizelerin kaçınılmaz bir sonucu

olarak görüp sineye mi çekeceğiz; yoksa bunları önleme uğruna sansürün internet'i de zapturapt altına almasına göz mü yumacağız? Tartışmanın özü bu. Geçtiğimiz günlerde internet suçlarını takibe alabilmek ve cezalandırabilmek için "bilişim suçları yasa taslağı" hazırlandı. O taslağı hazırlayan komisyonun başkanı, bu gece burada bize internet dünyasını ve yasanın getirdiklerini anlatacak. Profesör Doktor Eşref Adalı, İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Başkanı, Hoşgeldiniz diyorum.

Eşref Adalı: Hoşbulduk.

Can Dünder: Sizlere diğer konuklarımızı tanıştayım stüdyomuzdaki. Sayın Turhan Menteş, Doçent Doktor Turhan Menteş, Türkiye Bilişim Derneği Başkanı, Hacettepe Üniversitesi İstatistik Bölümü Öğretim Üyesi, hoşgeldiniz. Serdar Kuzuloğlu bir meslektaşımız. Radikal Gazetesi Teknoloji Editörü ve Radikal İnternet Sitesinin Yöneticisi, hoşgeldiniz.

Serdar Kuzuloğlu: Merhaba.

Can Dünder: Avukat Fikret İlkiz, Hukukçu, aynı zamanda internet ve Hukuk Platformu Kurucusu, hoşgeldiniz.

Fikret İlkiz: Teşekkür ederim.

Can Dünder: Doçent Doktor Mehmet Özcan, USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) Avrupa Birliği Araştırmaları Merkezi'nin Başkanı. Aynı zamanda siber terör üzerine çalışıyor. Siber mafya da galiba konularınız arasında ve Doçent Doktor Ali Ergur, Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı, hoşgeldiniz.

Ali Ergur: Merhaba, hoşbulduk.

Can Dünder: Ayrıca Stüdyomuzda İstanbul Teknik Üniversitesi ve Türkiye Bilişim Derneği'nden, konuklarımız var. Onlar da tartışmamıza sorularıyla katılacaklar. Sizlere de hoşgeldiniz diyorum.

Sizler de bu tartışmaya, burada tartıştığımız mecradan yani internetten ulaşabilir, soru, görüş ve yorumlarınızı bize yollayabilirsiniz. Adresimiz neden@ntv.com.tr Programa Profesör Eşref Adalı'yı dinleyerek başlayacağız ama önce arkadaşımız İrfan Bozan'ın hazırladığı dosyayı izleyelim.

İrfan Bozan: Yasin Hayal'ı tanıyor musunuz.

Ogün Samast'ın annesi: Tanımıyordum ama internete takılırdı. Bir buçuk aydır onunla beraberdi.

İrfan Bozan: Beraber takılıyordu.

Ogün Samast'ın annesi: Beraber.

-Hırant Dink'i öldüren silahın tetiğini çeken Ogün Samast'ın en dikkat çeken sosyalleşme alanı internet kafelerdi. Polis de Samast'ın yakalanmasının ardından gittiği internet cafelerdeki bilgisayarları toplayıp iz sürmek üzere götürmüştü.

Yasin Hayal: Amerikalılar ölecek, Amerikalılara ölüm.

-Dink suikastinde internet vurgusu sadece Ogün Samast ile sınırlı değildi. Cinayetin azmettiricisi olduğu iddia edilen Yasin Hayal de, 2004 yılında bir restaurant önüne koyduğu bombayı yapmayı internetten öğrendiğini söylemişti.

Recep Tayyip Erdoğan (Başbakan): Bu internet cafelerde dönen oyunları, dönen dolapları gayet iyi biliyorum ve bunların üzerine şiddetle gideceğiz bunu söylüyorum.

-Cinayetin ardından Başbakan Erdoğan, bu sözlerle internet tartışmasını yeniden ateşledi. Tartışma yeniden başlıyordu çünkü, Türkiye daha önce de çocuk istismarı soruşturmalarıyla sarsılmış, internet cafeler hedef tahtasına konmuştu.

Serdar Çelikel (İnternet Cafe İşletmecisi): 1-2 seneki daha farklıydı. İnternet cafe'de olduğumu rahatlıkla insanlara ne yaptığında, internet cafeciyim diyorduk ama öyle bir hal aldı ki bu son dönemdeki olaylardan sonraki artık insanlar mesleğimi sorarken acaba internet cafeciyim desem mi diye tereddüte düşer oluyor insan.

-İstanbul, Gaziosmanpaşa'da 2 yıldır internet cafe işleten Serdar Çelikel, internet cafeciyim demeye utanır hale gelmiş ve kendi imkanlarıyla bazı koruma tedbirleri uygulamaya başlamış.

Serdar Çelikel (İnternet Cafe İşletmecisi): Doğrudur. Cafe Control programı var. Şiddet içeren veya işte pornografi içeren sitelere girmek istediğinde otomatik olarak kendini ekrane vererek zaten kelime yazıldığında google da bile dahil yazılsa engelliyor ve kendi ana sayfasını ekrana gönderiyor. Yani müşteri girememiş oluyor şeye, izin vermiyor.

-Biz de denedik yazdığımız kelimenin yönlendiği site hemen filtrelendi. Ancak cinsel içerikli sitelere yönelik bu önlem mesela "bomba yapmak" sözcüklerini aradığımızda hiçbir işe yaramıyor. İnternet cafe sahibi Serdar Çelikel bütün cafelerde bu filtreleme sisteminin olduğunu ancak bunu aktif hale getirmenin yine internet cafe sahibinin elinde olduğunu söylüyor. Asıl çarpıcı olan denetim konusundaki boşluk.

Serdar Çelikel (İnternet Cafe İşletmecisi): Genelde öyle yani. Kimliklere bakılma, ruhsata bakılma. Dükkanın ruhsatı var mı, kimliklere bakılma ki o kadar yani. Ben mesela ki bunu açmışım bir gelipte bilgisayarına girip bunun bilgisayarlar porno sitelsine giriyor mu diye deneten kimseyi görmedim. Yani kimliklere de şüphesiz bakılacak ama eğer internet kafeyi denetliyorsanız, o kahveye de gidip kimliklere bakabilirsiniz, denetliyorsanız önemli olan bilgisayarın içi. İnternet adı üzerinde internet cafe internet üzerinden. Önemli olan bilgisayarda ne yüklü, bilgisayarın içeriğini incelemek. Bilgisayarda neyi giriyorlar neyi girilmiş veya.

-İnternet cafelere 12 yaşından küçük çocuklar giremiyor. Zabıta ve polis denetimlerde yaş sınırının peşinde. Peki bu çocuklar bu cafelerde neler yapıyorlar.

İrfan Bozan: İnternet kafeye çok geliyor musun?

Çocuk: Yok haftada 2-3- kere.

İrfan Bozan: Ne yapıyorsun burada?

Çocuk: Yine arkadaşımızın ki bir de bu knight.

İrfan Bozan: Knight'ın nesini seviyorsun?

Çocuk: Canavarları öldürmesi.

Çocuk 2: Haftada 3 kere geliyorum işte.

İrfan Bozan: Var mı evde bilgisayar?

Çocuk 2: Var ama şey anakartı falan bozuk, o yüzden oynayamıyorum ben.

İrfan Bozan: Peki hep oyun mu oynuyorsun?

Çocuk 2: Oyun oynuyorum, arkadaşlarla chatleşiyorum, arkadaşlarımla olduğu gibi oynuyorum işte.

-İnternet cafeler üzerine saha çalışmalarına imza atmış olan Yardımcı Doçent Doktor Firdevs Gümüšoğlu, internet cafeleri yargılamadan önce düşünmek gerektiğini söylüyor.

Yrdc. Doç. Dr. Firdevs Gümüšoğlu: Hiçbir mekan tek başına suç üretmez, bütününe bakmak lazım. Türkiyede çocuk ve gençlere ne verildiğine bakmak lazım. Çocukların ve gençlerin çok fazla seçenekleri vardı da o seçenekler için internet cafeleri mi tercih ediyorlar. Çocuklara hiçbir şey sunmuyoruz aslında. Sınav, endişe ve umutsuzluk dışında hiçbir şey sunmuyoruz.

-Gümüšoğlu internet cafelerin şu haliyle sorunlu olduğunu kabul ediyor. Ona göre problem çocuklarla yetişkinlerin aynı mekanı paylaşmasında, bir de önerisi var.

Yrdc. Doç. Dr. Firdevs Gümüšoğlu: Şöyle bir şey olabilir; yetişkinlerin gittiği internet cafeler ayrı olmalı, çocukların belli bir yaşa kadar çocukların gittiği cafeler, gençlerin gittiği internet cafeler ayrı olmalı. Hem aynı mekandaki insanların dillerinini aynı olması ve birbirlerini olumsuz yönde etkilememesi açısından, hem de çocuğun yetişkinin dilini, o saldırgan dilinden uzak olmasını sağlamak açısından da önemli.

Recep Tayyip Erdoğan (Başbakan): Çocuklarımızın internet cafelere sanal kumar oynatılan ya da gayri ahlaki ya da şiddet içerikli yayın yapan sitelere ulaşamaması için filtreleme üzerinde ayrıca çalışıyoruz.

-Başbakan Erdoğan, geçtiğimiz cumartesi Türkiye çapındaki 20 bin internet cafeyi kapsayacak yeni bir düzenleme mesajı verdi. Türkiye bilişim suçları adı verilen internet üzerinden işlenen suçlarla 90'ların sonunda tanıştı. 2002 yılındaysa polis teşkilatı bilişim suçlarıyla ilgili bir birime kavuştu. Yeni Türk

Ceza Kanunu'na göre internet üzerinden işlenen suçlar şu şekilde sınıflandırılıyor: Bilgisayar yoluyla dolandırıcılık, bilgisayar yoluyla sahtecilik , izinsiz yazılım kullanımı, bilgisayar sistemlerine ve servislerine yetkisiz erişim ve dinleme, yasadışı yayınlar. Yasadışı yayınlarsa 3 farklı başlık altında toplanıyor; devletin şahsiyetine yönelik cürümler, hakaret ve sövme cürümleri, genel ahlaka aykırı yayın. 2002 yılında bilişim suçları büro amirliği tarafından yapılan çalışmalarda sadece İstanbul'da çocuk istismarına yönelik 150 bin resim ve 5 binin üzerinde video indirildiği saptandı. Yapılan soruşturmalar sonucu 5 kişi tutuklandı, 46 kişi tutuksuz yargılanıyor. İnternet hakkındaki en büyük yakınmaların başındaysa, kurulan siteler aracılığıyla kişilik haklarına yönelik saldırılar geliyor. Devletin şahsiyetine, kurumlarına ve resmi görevlilere yönelik saldırılara hemen müdahale edilmesine karşın bireylerin haklarının aynı ölçüde korunmadığı, tehdit postalarının izlerinin yeterince sürülmediği genel bir kabul. Bilgi toplumu olmanın getirdiği bu olumsuzluklarla mücadele etmek için neler yapılacak? Bilgi çağının en önemli keşfi internet sıkı bir denetime kurban mı gidecek, yoksa modern toplum özgürlüğüne sahip çıkıp olumsuzluklarla birlikte yaşamayı öğrenecek mi? İşte şimdi bu sorulara yanıt aranıyor.

Can Dünder: İrfan Bozan'ın dosyasıydı. Evet bilişim suçları nasıl önlenir? Bu konuda bir yasa taslağı hazırlandığını söyledik. Yasa taslağını hazırlayan komisyonun başkanı sayın Eşref Adalı ile birlikteyiz. Efendim zannediyorum internet savunma amaçlı başladı, dünyaya geldi ama şimdi internette nasıl savunuruz kendimizi noktasına geldik. Bu çokta hızlı oldu öyle değil mi? O kısaca bize onu özetler misiniz nasıl bu hale geldi?

Eşref Adalı: Aşağı yukarı internet kavramının başlangıcı 1977'lere kadar veya 89'lere kadar gidiyor. Amerikan savunma bakanlığının kendi birimleri arasında veri alışverişi yapmak üzere başlattığı arpanete kadar gidiyor. Daha sonra Avrupa'da akademik iletişim ağı kurulması gündeme geldi. Aşağı yukarı 94 ve sonrasında da işte internet denen olay bütün dünyaya yayılmaya başladı. Bu tabii iyi bir gelişme, bilgi çağı dediğimiz devrin en önemli araçlarından bir tanesi ama.

Can Dünder: Türkiye'ye gelişi?

Eşref Adalı: Aynı yani çok bir farkımız yok. Aşağı yukarı 1994'ten sonra bize de geldi diyebilir

Can Dünder: Ne kadar yaygın şu anda Türkiye'de?

Eşref Adalı: Avrupa ölçeğinde değiliz. Yani sayı vermek çok elverişli bir şey değil ama yüzdeye vurursanız çok gerçek sayılar söylenmiyor ama Avrupa'daki ülkelerin çoğuna göre oldukça geriyiz sayı olarak, kullanıcı sayısı olarak eksiz.

Can Dünder: Ne amaçlı kullandığımızı biliyor muyuz?

Eşref Adalı: O da zor. Yani öyle bir istatistik tutulmadığı için yani şu amaçlı kullanıyoruz demek çok zor ama belki şu soruyu sorabilirsiniz; internetin başlangıçtaik hedefi bilgi paylaşımı. Biliyorsunuz bilginin güzel bir olayı var, paylaştıkça çoğalan bir olay. Bilgi paylaşımı için düşünülmüş bir araç ama herhalde bugün kullanma miktarı yüzdeye vurursak çok küçük bir kısmı bunun için kullanılıyor, diğerleri işte karşılıklı sohbet etmek için, işte biraz evvelki sunuşta gördüğümüz gibi kötü amaçlı şeyler için çok fazla kullanılıyor.

Can Dünder: En çok porno için kullanıldığı doğru mudur?

Eşref Adalı: Porno konusu dünyada internet konusunda bütün dünyanın üzerinde uzlaştığı tek konu ama onu da bir dar çerçeveye koyalım. Çocuk pornografisinin yanlış olduğunu bütün dünya kabul ediyor, diğer kısmı serbest. Yani belli bir yaşın üstü serbest. Avrupa Birliği de bu konuda bir takım önerilerde bulunuyor. Şunlar, şunlar içersin diyor, hatta bizim yasa taslağımızda da bu var. Sadece çocuğun kullanılması değil, çocuğun sembolize edilmesi, çocuğa benzer bir şeylerin yapılması veya kişinin çocuğa benzer olması bile suç.

Can Dünder: Peki sorun nedir? Yani siz bugün sorunu nasıl tanımlıyorsunuz internetle ilgili?

Eşref Adalı: İnternetteki sorun şöyle, çok basit olarak. Diyelim ki bir benzetme yapalım. 10 yıl evvel telefonda sapıklık vardı değil mi? İnsanlar birbirlerini ararlar, taciz ederle, işte rahatsız ederlerdi. Neden, çünkü arayan kişiyi siz bilemezsiniz, sesini değiştirir birşeyler yapar ve sizi sürekli rahatsız ederdi. Bunlar mahkemelik falan olurdu ama bugün için bu iş bitti. Neden bitti, çünkü

arayan kişinin numarasını görebiliyorsunuz. Olsa olsa ne yapar sizi sokak telefonundan arar veya işte bilemeyeceğiniz bir telefonda arar, onu takip edemezsiniz. Şimdi internetin problemi de bu. İnternette yayın yapan diyelim yani yayını televizyon yayıncılığı gibi düşünmeyin. Televizyon yayıncılığı da olabilir, basit bir yaramaz bir mektupta gönderebilir size veya sizi işte rahatsız edecek bir takım haberler yayabilir sağa sola. Bunu yapan kişi kendisini gizleyebildiği sürece internetten kötü şeyler yapmak mümkün. Demek ki bu yer tıkanması lazım ve teknik olarak bunun tıkanması için çalışma bütün dünyada var ama neden böyle problem var dersin çünkü başlangıçta böyle şeylerin yapılacağı böyle şeylerin varolacağı düşünülmedi, olay bu.

Can Dündar: Dolayısıyla çözüm de telefonda bulunan çözüme benzer bir şey gibi mi görünüyor?

Eşref Adalı: Şöyle; evet yani işin kaynağı kimden çıkıyorsa bu tespit edilebiliyorsa o mümkün.

Can Dündar: Gerçekten konuşulduğu kadar büyük bir tehdit var mı ortada? Yoksa böyle bir sansüre bahane aranır bir durum mu var?

Eşref Adalı: Şimdi tabi yani o zaman araba kullanmayalım, araba ile insan eziyoruz. Türkiye’de yılda binlerce kişi ölüyor. Şimdi bu araba kullanmayalım yorumunu getirir mi, hayır. Arabayı kullanalım, kuralına göre kullanalım. İşte trafik kurallarına uyalım, trafik kurallarını yerleştirelim. Bu problemler kalsın. İnternette aynı şekilde. Mutlaka yanlış kullanımı var. Şöyle tabi var; araçlar trafiğe çıktığı zaman kurallar hemen konmuş ve kurallara uyulmuş. İnternette bir anda patlama olduğu için nasıl kural koyacağız, nasıl çözeceğiz bunun tartışmasını yapıyor şu anda. Bu tartışma mutlaka bir gün sonlanacaktır.

Can Dündar: Tabi araba kullanmayalım şeyi olmadı ama internet gerçekten bir günah keçisi gibi. Hani lanetlenen bir şeye dönüştü sürekli.

Eşref Adalı: Peki şunu söyleyeyim; bizde işte hoş olmayan veya üzücü bir olayı yaşadık geçen haftalarda. Gazetecimizin öldürülmesi ve bu bizde çok büyük bir olaya neden oldu ama biliyor musunuz Sidney olimpiyatlarında bütün hava trafiğini yoketmeye kalkışan teröristler vardı. Bunlar engellendi belki dünya duymadı. Dünyada uyuşturucu ticaretinin büyük bir kısmının internet üzerindeki

haberleşmeden yapıldığı bilinen bir gerçek. Bunlar basına tabi yansıyamıyor. Çünkü bunlar daha çok yani ne diyeyim yani ses getiren olaylar değil ama tabi bir gazeteci öldürülünce, bir siyasi yönü olunca olay büyüyor ve hemen nereye bağlıyoruz, işte internetten bunlar konuştukları için problem yaşandı. Bu konuşanlar internet evlerinde bu işleri yaptıkları için oraları suçlayalım, tabi bu sonuç değil. Daha doğru tespit etmemiz lazım problemi.

Can Dünder: Şöyle mi anlamalıyız; evet internet yani öbürlerinden farkı yok. Cep telefonu ile de bu yapılabilirdi.

Eşref Adalı: Yapılabilir.

Can Dünder: İnternet bunu boyutları itibariyle katladı mı? Yani ondan mı bu kadar ön planda?

Eşref Adalı: Yani daha basit şimdi cep telefonu ile bomba patlatabiliyorsunuz değil mi? Cep telefonunu bombaya bağlıyorlar, o telefonu aradığınız zaman bomba patlıyor veya sizin cep telefonunuzla işte dünyada olmuş olaylar var. Röportaja gidiyorsunuz, röportajı yapmaya gittiğiniz kişinin yeri tespit ediliyor, bomba atıyorsunuz. Şimdi bu cep telefonlarının kabahati mi?

Can Dünder: Peki sorun başıboş olması mı? Yani şu anda tamamen kontrolsüz bir ortam mı var?

Eşref Adalı: Şöyle diyelim; trafikteki benzetirsek, trafikteki benzetme yaparsak tabiki daha kuralları yerleşmemiş, gerekli yasal önlemleri alınmamış bir ortam. Ondan dolayı problem çıkıyor tabiki ama bu yasaklamayı gerektirecek bir problem değil. Teknik olarak çözülmesi gereken bir problem.

Can Dünder: Peki şimdi biraz önce başbakanı dinledik. Temiz internet kampanyası açalım diyor. Şimdi zannediyorum güzel geliyor kulağa ama neyin temiz olduğu, neyin kirli olduğu herkese göre değişen subjektif bir şey. Nedir temiz internet?

Eşref Adalı: Şöyle diyeyim; kanun tasarısı hazırlanırken bir öneride bulundum. Bu öneri de şuydu; her içerik sınıflandırılmalı. Yani işte bu içerik gençlere yönelikti, bu içerik büyüklere yönelikti, bu içerik çocuklara yöneliktir diye. Böyle bir şey yapsak acaba dedik ve bunu da sayfalarını koysak yayında.

Can Dündar: Biraz televizyondaki gibi mi?

Eşref Adalı: Evet televizyondakine benzer bir şekilde. Bununla önlem alabilir miyiz? Tabii cevap şu; çok güzel olur ama dünya üzerinde Türkiye'nin nüfusuna, boyutuna bakın. İnternet bütün dünyaya açık. İnsanlar sadece Türkiye'den yapılan yayınlara bakmıyorlar ki, dışarıdan gelen yayınlara da bakıyorlar. O zaman ne olacak? Dışarıdan gelen yayınlara tümüyle kapalı olacaksınız, içerideki yayınlara da belli bir süzgeçten geçireceksiniz. Bu da internet kavramına uymuyor. Yani dolayısıyla bence doğru olan şey şu; insanlar kendileri karar verecekler. Bu yayını seyretmeli miyim veya bu siteye girmeli miyim, girmemeli miyim? Yoksa önlemenin çaresi yok. Siz ne kadar engel koyarsanız koyun, doğrudan doğruya gitmeden, dolambaçlı yoldan aynı yere gitmek mümkün.

Can Dündar: O zaman biz daha çok çocukları korumaya dönük bir önlem peşindeyiz. Yani karar verici kendi kararını kendi verecek ama çocukları koruyacağız.

Eşref Adalı: Evet. Özellikle de aileler. Yani aileler çocuklarına bakmak zorundalar. Hangi sitelere bağlanıyor, ne yapıyor ne ediyor. Yoksa internet kafeye gidip orada.

Can Dündar: Peki sizin hazırlığınıza gelelim. Ne zaman ve nasıl başladı bu hazırlık?

Eşref Adalı: Şimdi şöyle; aşağı yukarı 1.5 yıl kadar önce adalet bakanlığı daveti gönderdi. Davette önce internetti, sonra geliştirerek bilişim suçları konusunda yasalarda boşluğumuzun varlığı biliniyor. Bunu doldurmak üzere çalışmaya başladık.

Can Dündar: Ama sizden önce bir çalışmalar vardı. Bir ara bu filtrelerin fotokopileri çekilecekti .

Eşref Adalı: Evet evet evet. O çok yanlış bir, hatta şöyle, sizde hatırlıyorsunuz. Her web sitesi sahibi o web sitesinin işte kağıda dökülecek, onu savcıya götürecektir, her değiştiğinde gidecek bu olacak bir şey değil.

Can Dündar: Epey bir karikatüre konu olmuştu yani.

Eşref Adalı: Olmaz böyle bir şey.

Can Dünder: O olmadı peki Türk ceza kanunu'nda bir düzenlemeler var. Öyle değil mi?

Eşref Adalı: Türk ceza kanunu'na 143, 144, 145 üç tane madde konmuş. Bu maddelerin de bir tanesi meclisteki görüşme sırasında bir ve'nin veya, veya veya'nın ve yapılması şeklinde yasada yanlışlık var ve 3 madde yetmiyor. Yeni hazırladığımız tasarı 34 madde.

Can Dünder: Dolayısıyla onların yerine yepyeni bir bu konuyu inceleyen bir şey

Eşref Adalı: Şöyle diyeyim; bakanlığın kararı mevcut TCK'taki 143, 144 ve 145 kaldırılacak, bu 34 maddelik yeni kanun yürürlüğe girecek. 34 maddelik kanunun içinde de öyle maddeler var ki bunlar mevcut TCK'daki bazı yasaların cezasını artırıyor. Yani şöyle diyelim; intihara teşvik etmek normal TCK'da suç, dolandırıcılık TCK'da suç ama bunlar internet üzerinden yaparsanız veya işte Atatürk'e hakaret etmek TCK'da bir suç. Bunu internet üzerinden yaparsanız suçunuz artırılıyor. Neden artırılıyor, çünkü yapması çok kolay, kaçması çok kolay. Caydırıcı olmak için onlara da referans gösterip diyoruz ki bunlar da internet üzerinde yapılırsa cezanız ağır olacak.

Can Dünder: Kimlerle, nasıl hazırladınız bu yasayı?

Eşref Adalı: Yaklaşık 30 kişilik bir komisyondur. 30 kişilik komisyonun bir kere kamu kuruluşlarından var yani polislerden, askerden, ulaştırma bakanlığı, işte değişik değişik bakanlıklardan, üniversite temsilcilikleri, sivil toplum örgütlerinden vardı. Ağırlık tabii hukukçular, ben teknik eleman olarak, teknik biraz farklı oluyordum tabii ama iyi oldu. Yani teknik olayları tartışmak, hukukla bağlantısını kurmak önemli oldu. 30 kişi sayısını tam bilemeyeceğim ama ayda en azından 2-3 çalıştığımızı düşünürsek zannediyorum 40-45 toplantı yapıldı, Ankara'da yapıldı toplantılar. Bazen İstanbul'da tek tük İstanbul'da yapıldığı oldu. Bu toplantıların sonunda taslak çıktı, taslağı görüş için bütün üniversitelere ve ilgili kurumlara gönderdik. Onların görüşlerine göre, onlara göre tekrar düzenlendi. Diğer Avrupa Birliği'nden temsilciler geldi, onlarla büyük toplantı yapıldı. Onlara da anlatıldı ve en sonunda ...

Can Dünder: Ve bitirildi, teslim edildi.

Eşref Adalı: Şimdi başbakanlıkta duruyor.

Can Dünder: Sırasını bekliyor.

Eşref Adalı: Sırasını bekliyor.

Can Dünder: Bir tasarıdan daha sözediliyor ulaştırma bakanlığı?

Eşref Adalı: Onunla ilgili azbuçuk bilgi var, hatta biraz evvel de okudum. Bu taslaktan bir kaç alıntı yapılmış, özellikle tanımlar kısmı alıntı halinde ama o taslak yani bu ulaştırma bakanlığının verdiği taslak, bilişim suçları yasa tasarısı değil. Bir benzetme yaparsak basın yayın için yani televizyon için kurulmuş olan RTÜK'ün benzerini ...

Can Dünder: Bir kurul oluşturulmak isteniyor.

Eşref Adalı: Onun denetlemesini istiyor.

Can Dünder: Onun sizinkisiyle ilgisi yok.

Eşref Adalı: Bizimli ilgisi yok evet.

Can Dünder: Peki biz dünyaya göre önlem almakta gecikmiş durumda mıyız? Yoksa aşağı yukarı aynı sorunlar dünyada da yaşanıyor mu?

Eşref Adalı: Aşağı yukarı aynı, şöyle aynı; Avrupa Birliği mesela çocuk pornografisinin diğer bilişim suçları için bir takım sözleşmeler öneriyor, diyor ki; kanunlarınızda şu, şu sorunları çözecek kanun maddeleriniz olması lazım diyor. Mesela çocuk pornografisi aynen bizimki gibi orada da.

Can Dünder: Biz oradan mı aldık?

Eşref Adalı: Şöyle; kopyacılık yapmadık. Yani burada kurul çok hassas davrandı. Bazı çevirilerde çok büyük hatalar oluyor ve bize uymayabiliyor. Tabiki inceledik. Yani Avrupa Birliği'ndeki, Amerika'daki yasaları inceledik bize nasıl uyar, onları uyguladık.

Can Dünder: Özetlerseniz ne getiriyor yasa?

Eşref Adalı: Yeni yasa şunu getiriyor; bir kere bilişim ortamının oyuncularını tanımlıyor. Yani içerik sağlayıcılar, yer sağlayıcılar, iletişim sağlayıcılar kimdir? Bir yasada en önemli tarafı hepsine bir tanım koyduk teknik konular olduğu için.

Bilgisayarın ne olduğu, verinin ne olduğu, iŖte iletiŖimci nedir hepsini tanımladık. Bu oyuncuların sorumluluklarını, yükümlülüklerini tanımlıyor. Ondan sonra biliŖim araçlarına yapılan saldırıları cezalandırıyor. Mesela siz internet üzerinden banka soygunluğu yaparsanız, ne bileyim kredi kartı suistimali yaparsanız bunları teker teker yani sayarsak internet bankacılığındaki soygun, kredi kartlarındaki soygun, banka bilgilerini deđiŖtirmek, kamu bilgilerini mesela askerlik Ŗubesine bağlanıp sizin askerlikten muaf olmanızı sağlamak mümkün internet ortamında. Bunu nasıl cezalandırılacağı yani sahte evrak düzenlemek bir cins. İkinci suç, biliŖim elemanlarına taarruz. Mesela bir bilgisayar sistemini çökertmek. Biraz evvel bahsettiğim bir havacılık sistemini çökertebilirsiniz, bankacılığı çökertebilirsiniz, baŖbakanlık bilgi sistemini çökertebilirsiniz bu baŖka bir suç. Üçüncü grup içeriğe yönelik. İŖte pornografi bunlardan bir tanesi veya kamu barıŖıyla ilgili yasalar buna örnekler, kumar buna örnek. Böylesine dikkat ederseniz 3 ana kısım var, bir de internet üzerinden iŖlenen suçlar adil suçlardan çok farklı. Siz ne bileyim iŖte cinayet iŖlersiniz, cinayetin araçları orada bulunur, parmak iziniz bulunur veya siz alanda yakalanabilirsiniz ama internet bankacılığı üzerinden soygun yapıyorsunuz onu takibini siz bir kaç saat içerisinde yapmazsanız ne suçluyu bulmanız mümkün, ne izini bulmanız mümkün. Onun için de özel araŖtırma, soruŖturma yöntemlerini teker teker yasaya koyduk.

Can Dünder: Bu mümkün mü izlemek? Yani baŖbakan diyor ki; bir filtre sistemi geliŖtiriyoruz.

EŖref Adalı: Çok kolay değil hayır.

Can Dünder: Yani bu kadar mecrayı nasıl denetleyeceksiniz?

EŖref Adalı: Yani Ŗöyle; Ŗu günkü internetin teknolojisi gereği herhangi bir siteyi engellenir demek çok zor. Siz kendiniz engelleyebilirsiniz, kendinizin için engelleyebilirsiniz ama Türkiye'ye giriŖini engelleyemezsiniz.

Can Dünder: Yani Ŗimdi Türkiye aleyhine bir yayın yapan bir site var, bu hep gündeme geliyor. Bunu nasıl engelleyecek insan?

EŖref Adalı: Ŗöyle engelleyebiliyorsunuz; o internet sitesinin iletiŖimini sağlayan yolu kapatırsanız engellersiniz ama o yoldan baŖkaları da geçemez.

Can Dündar: Yani özgürlüklere mani olmuş olacaksınız bir anlamda.

Eşref Adalı: Öyle ama gerekiyorsa yapacaksınız. Yani çok önemli ise yapacaksınız çaresi yok.

Can Dündar: Yine aynı şey çıkıyor karşımıza. Yani ya güvenliğimizi garantiye alacağız ya özgürlüklerimizden vazgeçeceğiz gibi bir durum burada da karşımıza mı çıkıyor?

Eşref Adalı: Yani değil. Eğer interneti iki şeyi düşünelim; şu gün kuralları tam konmamış değil, eksikleri var, teknik eksikleri var. Yani şunu diyelim; başbakanımızın söylediği şöyle mümkün olabilir; şu adresi kapatmak istiyorum mümkün olsaydı dediğiniz doğrudu ama şu kanaldan gelenleri kapatıyorum diyebildiğiniz için problem var ama yarın öbür gün yani teknik olarak gelişme olupta yayıncı net olarak belli olursa ona imkan var ama bugün yapılabilecek şey şu; insanlar akıllı yaratıklar, bu site zararlıdır save etmeyecek.

Can Dündar: Şu anda bu geçerli, yasaya ne gerek var o zaman öyle değil mi? Yani şu anda insanlar aklıyla zaten karar veriyor.

Eşref Adalı: Siz araba kullanırken aynı şeyi yapmıyor musunuz? Öldürürsem ben en azından ...

Can Dündar: Siz sonucu cezalandırmak üzerine daha çok

Eşref Adalı: Yani. O zaman dikkatli kullanacaksınız, amaca yönelik kullanacaksınız, orada yararlanmaya çalışacaksınız. Yoksa zarar vermekte mümkün. Siz işte bir arabaya bomba doldurun işte

Can Dündar: Peki neyin zararlı olduğuna kim nasıl karar verecek? Yani bir şey porno mu, erotik mi görüntüyü siz engelleyecek

Eşref Adalı: En büyük problem o, neyin erotik neyin porno olduğu ...

Can Dündar: Şimdi başbakanla biz acaba temiz konusunda aynı şeyi mi düşünüyoruz? Yani oradaki sorunu nasıl ...

Eşref Adalı: Bu en çok tartıştığımız konulardan bir tanesi. Bu toplumdaki topluma değişiyor. Yakın zamanda hatırlıyorsunuz Fransa'da üstü açık resimler

olağandı, bizde üstünü örtmeye kalktık. Bu toplumsal fark, ikisini de kinayamazsınız. İkisinin görenekleri birbirinden farklı.

Can Dünder: Bunun takibini kim yapacak? Yani poliste böyle bir hazırlık var mı? Ya da uzmanlık var mı?

Eşref Adalı: Hayır hayır yok ve bu zor bir şey. Neden zor? Bugün bize anormal gelen bir şey 10 sene sonra normal gelebilir. Yani bugün üstü açık dolaşan veya işte plajda dolaşan kişiler bundan 10 sene evvel, 15 sene evvel garip geliyordu ama şimdi kimse bir şey demiyor.

Can Dünder: Ama bunun uygulamasını yapacak insanların belli bir mantalitesi var. Yani orada bir hani adli polis gibi özel bir sanal şey takip

Eşref Adalı: Çözüm bulamadık yok.

Can Dünder: Bulamadınız?

Eşref Adalı: Hayır. Yani şu bakımdan bulamıyoruz; bugün yasa yaptığınız zaman uzun bir süre bunu yaşaması lazım. Bu koyacağımız kurallar yarın geçerli olmuyor.

Can Dünder: Dolayısıyla siz bugünkü resime göre acil önlem, biraz da belki reaksiyon türü bir şey?

Eşref Adalı: Yok bizimki reaksiyon yasası değil, çünkü 1.5 sene evvel başladık. Yani biz yasayı bitirmeye dek bu olaylar patladı. Hatta biran önce çıkartalım da bir ihtiyacı karşılayalım dedik.

Can Dünder: Ne zaman çıkar?

Eşref Adalı: Onu bilemem, onu meclis bilecek. Bana kalsa biran önce çıkması lazım. Çünkü gerçekten olgunlaşmış bir yasa.

Can Dünder: Ama başbakanın sözlerinden bunu yakında gündeme getireceğini anlıyoruz.

Eşref Adalı: Sanırım, sanıyorum.

Can Dünder: Sayın Adalı çok teşekkür ederiz katıldığınız için.

Eşref Adalı: Siz sağolun.

Can Dündar: Şimdi bunlar üzerine tartışmamıza başlayacağız kısa bir aradan sonra. Bizden ayrılmayın lütfen.

Can Dündar: Uzmanımızı dinledik, sorunu ortaya koyduk sanıyorum. Kabaca aslında hep bildiğimiz her alanda karşımıza çıkan şey güvenlikler, özgürlükler karşıtlığı dünyanın çözmeye çalıştığı bir sorunu biz burada tartışmaya devam edeceğiz şimdi konuklarımızla. Fikret İlkiz ile başlamak istiyorum. Bir başta hukuken rica edelim. Diğer konuklarımızla aslında sosyolojik olarak, siyasal olarak, belki teknik olarak ve hukuki olarak durum nedir? Biz neresindeyiz işin ve bu güvenlik mi özgürlük mü sorunsalını nasıl çözeceğiz, sizde söz buyrun.

Fikret İlkiz: Şimdi şöyle ifade etmek lazım; 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk ceza kanunu hükümlerine göre internet ortamında yapılan yayınlara yeni Türk ceza kanunu'nu uygulayabilirsiniz. Çünkü kanun gerçekten 6. ncı maddesinde basın yayın yoluyla deyiminden diyerek bir tanımlama yapıyor, ne anlama geliyor? Bu her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar anlamına geliyor ve bu kanunun biraz önce sayın hocamızın da ifade ettiği gibi 4 tane maddesi var bilişim alanındaki suçlar. Yani bilişim sistemine girmek. Sistemi engellemek, bozmak, verileri yoketmek veya değiştirmek, banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması, tüzel kişiler hakkında da bu suçlarla ilgili güvenlik tedbirlerinin uygulanması hakkında. Demek ki hazırlanan tasarıda Türk ceza kanunu'ndaki bu maddeler çıkarılacak. Yani 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olmasına rağmen anlaşılan o ki Türk ceza kanunu'ndaki bu düzenleme yeterli değil. Yani o tarihte yapılan uyarıların hiçbirisi dinlenmemiş ki dikkate alınmamış ki bu Türk ceza kanunu'nda bu şekilde girmiş. Şimdi çıkıyor.

Can Dündar: Şimdi kaldırılıyor, yani birisi geliyor.

Fikret İlkiz: Yani o sayın hocamızın ifade ettiği gibi bilişim ağı hizmetlerinin düzenlenmesi ve bilişim suçları hakkındaki kanun tasarısı. Adalet Bakanlığının sitesinde yayınlanmış olan bir tasarı. Nasıl ve ne şekilde yapıldığını ben bugün öğrenmiş bulunuyorum. Bu tasarıya göre de Türk ceza kanunu'ndaki bu hükümler kalkıyor. O halde Türkiye halen bir panik mevzuatını yaşamaya devam ediyor. Sorun çıktığı zaman kanun yapıyorsunuz, yaptığınız kanunlarla

da sorunu çözdüğünüzü sanıyorsunuz. Bu tasarı tartışılır, belki ilerleyen saatlerde onu tartışırız ama hocamızın ifade ettiği gibi yeni bir tasarı daha var. O tasarı da elektronik ortamda işlenen suçların önlenmesine dair kanun ile 2937 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı. Bu tasarıdan sonra bizim tasarımızla ilgisi yok demiş olmasına rağmen buna baktığım zaman doğrudan bu tasarıyla ilgili olduğu anlaşılıyor. Yani doğrudan internet ortamındaki yayınlarla ilgili olduğu anlaşılıyor ve doğrudan kurulacak bir bilişim başkanlığı ile internet ortamındaki yayınlara bu kez bu yolla müdahale edileceği anlaşılıyor.

Can Dündar: Bir kurul kurulmasını istiyor, öyle değil mi?

Fikret İlkiz: O zaman yani bilişim şöyle; başkanlık diyor bilişim güvenliği başkanlığı kurulacak. Şimdi bilişim güvenliği başkanlığı kurulduğu andan itibaren görevlerini sayıyor. Sadece bu kanun tasarısının 4. ncü maddesinde internet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek bu kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak gerekli tedbirleri almak diye devam ediyor. Öbür yandan internet kafelere bakıyorsunuz yıllardan beri sadece içişleri bakanlığının bir genelgesi ile düzenlenmiş bir işyeri olarak gözükmüyor. Önceki uygulamalara baktığımız zaman da internet ortamındaki yayınları nasıl denetleyelim? Yaklaşım şuydu; basın kanunuyla denetleyelim. Ne yapalım, ek madde 9 koyalım. Biraz önce sözünü ettiğiniz hani her internet ortamıyla ilgilenen kişinin sayfaları çıkartıp çıkartıp basın savcılığına götürülecek diye anlattığınız maddeydi o madde. Basın kanunuyla internet ortamındaki yayınları izleyemezsiniz, denetleyemezsiniz. Bu mantık bu yaklaşım yanlıştır demiş olmamıza rağmen anayasa mahkemesine o maddenin iptali için başvuru yapılması noktasına kadar bunun kalması konusunda özellikle ısrar ederek hareket ettiler ama gerçekten iyi ki yeni basın kanununda böyle bir düzenleme yapılmadı zaten. O halde yasa olarak neredeyiz diye baktığımız zaman sadece Türk ceza kanunu bakımından düzenlenmiş olan hükümler vardır ve Türkiye’de yıllardan beri internet ortamında yapılan yayınlar bakımından özellikle sorumluların kim olduğu konusunda bir yasal düzenleme yoktur. Yasal düzenlemeyi yapabilmemiz için yasa olması lazım, uygulanabilir olması lazım ve bu uygulama konusunda

da özellikle ifade özgürlüğünün kabulünü esas kabul etmesi lazım. Eğer ki internet ortamında ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasını esas kabul etmezseniz esas kabul etmeyenlerle bir hukuki düzenleme yapmaya kalkarsanız o zaman internet ortamındaki yayınlara yani ifade özgürlüğünün en rahat kullanıldığı yayınlara doğrudan müdahale etmiş sayılırsınız ki internet ortamındaki yayınlar bakımından pek doğasıyla uzlaşmaz ama ifade özgürlüğü hakkını kabul edenlerin gerçekleştirebileceği bir tasarı gerçekten sınırlandırma bakımından hukuki olur, yasal olur ve uygulanabilir olur. Kaldı ki hocanın hazırlamış olduğu, başkanlığını yapmış olduğu tasarıda ifade özgürlüğünün esas alındığına dair üçüncü madde vardır. Bu ve bu maddenin de bana göre korunarak örneğin adalet bakanlığı tarafından hazırlanan bu tasarinin tartışmaya açılması gerekir.

Can Dünder: Özetlemek gerekirse bir Türk ceza yasası vardı, orada belli hükümler halen var şu anda ama iki ayrı hazırlık var. Biri adalet bakanlığının biri ulaştırma bakanlığının. Rekabet halinde iki tasarı var. Birisi burada hazır başbakanlığa gönderilmiş durumda. İkincisi, bir kurul öngörüyor Türkiye çok sever bu kurulları. Onlardan bir tanesi daha gelmek üzere. Yani onu öneriyor ve bir şekilde iki düzenlemeden biri herhalde gündemimize gelecek önümüzdeki günlerde.

Fikret İlkiz: Sanıyorum yani iki düzenlemeden birisi gündemimize gelmeden önce bu konuyla ilgili olarak ne yapacağımıza biz sivil toplum kuruluşlarıyla beraber karar vermeliyiz.

Can Dünder: Ve siz diyorsunuz ki bu bir reaksiyon yasası. Yani bir gelişmeler oldu, ona hızla cevap verelim diye panik halinde hazırlanmış bir şey.

Fikret İlkiz: Bu bir olay meydana geldiği için panik mevzuatı. Çocuk pornografisi gündeme geldiği için panikleyerek

Can Dünder: Ve cezaları artırıyor değil mi? Yani daha önce Türk ceza yasası ...

Fikret İlkiz: Hocamın hazırlamış olduğu tasarıda da Türk ceza kanunundaki bazı hükümlerle ilgili cezaları yarı oranında artırıyor. Soru şu; niçin?

Can Dünder: Kendisi cevap verdi. Çünkü yani orada .

Fikret İlkiz: Daha kolay olduğunu ve daha rahat işlenebilir olduğunu söylüyor. Türk ceza Kanunu'nun hükümlerine baktığınız zaman da bu konu ceza kanunu maddesi olarak doğrudan uygulanabilir nitelikte.

Can Dünder: Peki çok teşekkür ederim. Hukuken durumu gördük, sayın Turhan Menteş ile devam edeceğim. Bilişim dünyası açısından nasıl görünüyor durum? Yani böyle bir zorunluluğu sizde farkında mısınız? Kabul ediyor musunuz ve getirilen düzenlemeyi nasıl karşılıyorsunuz?

Turhan Menteş: Şimdi burada çok ciddi bir sorun var. Bir kere suçta internet karıştırılıyor. Yani en büyük sorun burada bizim gördüğümüz internet suçlu değil. Suçlu olan internet değil, suçlu olan suçu işleyenler.

Can Dünder: Bu araba gibi.

Turhan Menteş: Ayırt edilmesi gerekiyor yani internet bir teknoloji sonuçta ve çok enteresan demin Eşref hocam buna cevap vermedi. Türkiye'deki internet erişim oranları daha yüzde 18'lerde, daha yüzde 20'lerde. Nüfusumuzun yüzde 80'u bu teknolojiyle tanışmadı. Şimdi böyle bir teknolojiyi biz yaygınlaştırmaya çalışırken bu teknolojinin suçlu ilan edilmesi doğru bir yaklaşım değil. Bir kere bizim açımızdan en önemli sorun bu. Biz bu Türkiye'de internet ve bilgisayarlaşma oranlarını bilişim teknolojisinin kullanımını yaygınlaştırmaya çalışılırken şimdi bunun zapturapt altına alınması diyebileceğimiz bir şeye mecraya girildi ki bu çok doğru bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum şu aşamada.

Can Dünder: Muhtemelen matbaayı icat edildiğinde de benzer konuşmalar yapılmıştır. Belki televizyonda değildi onlar ama. Öyle değil mi yani her teknolojik yenilik bu tür kaygıları, bu tür hukuki düzenlemeler, ihtiyaçlarını beraberinde getirir.

Turhan Menteş: Kesinlikle. Yalnız bilişim teknolojilerinin bir özelliği var. Bilişim teknolojileri çok hızlı, dünyada en hızlı gelişen teknolojiler ve bu teknolojilerle ilgili düzenlemeler kanun yapmalar her arkadan geliyor. Yani teknolojiye yetişme imkanları yok. Yani bugün konulan şu anda yasallaştırılmaya çalışan kanunlar biliniz ki 2 sene sonra geçersiz hale gelecek ve çünkü onu aşacak bir teknoloji gündeme gelecek. Çok basit örnek olarak söyleyeyim; şu anda Fikret

bey'in de söylediği gibi nedenine çok benim de katılmadığım bu ortamda işlenen suçların cezasının 1.5 kat fazla olması şeklinde bir uygulamanın geleceği noktayı da ben size söyleyeyim, çok basit olarak söyleyeyim. Bütün televizyonlar yakında gelecek önümüzdeki dönemde internet tv olacak televizyonculuk. Yani burada işte internette televizyonda yapacağınız herşeyi 1.5 kat artırılmış cezaya tabi olacak. Çünkü teknolojiyi ayırt etmeniz mümkün olmayacak bu.

Can Dünder: Peki bir düzenleme yapılmamalı mı?

Turhan Menteş: Hayır düzenlemeler gerekiyor, kural gerekiyor. Yalnız bu kuralların tepki kuralları olmaması gerek. Bunun ciddi oturup bilim insanlarıyla, toplumun bütün katmanlarıyla uzlaşma sonunda çıkar. Hele bu tepki yasaları şeklinde hiç çıkmaması gerekiyor.

Can Dünder: Bu işte diyor ki 1.5 yıldır hazırlanıyorduk, bilim insanlarına danıştık.

Turhan Menteş: Biz o pozisyonlarda temsilcilerimizle zaten çalışıyoruz. Yani şu ele alınan yasada görüşlerimizi belirtiyoruz. Bunlar sonuçta tabi hukuk yapıcılar tarafından farklı yorumlanıp, farklı şekilde maddeleştirilebiliyor ama biz her seferinde bu yasa maddesi üzerinde en fazla görüş bildiren, yasa taslağı üzerinde en fazla görüş bildiren kuruluş Türkiye bilişim derneği zaten. İnternet sitemizi açtığınız zaman bu yasayla ilgili açıklamalarımızı okursunuz. Basın açıklamaları yapıyoruz bütün sivil toplum kuruluşları olarak sektörümüzde internet suçlu değildir diye.

Can Dünder: Peki internet yani bütün bu kaygılar biraz abartılı mı geliyor size? Yani ortada bir bu kadar korktuğumuz kadar büyük bir tehdit yok mu?

Turhan Menteş: Bence yok. Bunu özellikle söyleyebilirim. Çünkü şöyle, çok basit açıklamaya çalışacağım. Son günlerde pornografi ile ilgili Türkiye gündemine taşınan 3 tane olay aslında hiçbir yeni olay değildi ama arka arkaya basına duyuruldu ve sanki toplumun büyük bir kesimi, internet kullananların hepsi sanki bu porno üzerine üretim yapıyorlarmış gibi algılandı ki burada asıl sorun çocuk pornosuyla ilgili olan siteleri kullanan yetişkinler erişenler. Çocuklar değil zaten o sitelere erişen. İkincisi, bu kaynağı Türkiye değil. Üretim yerleri

Türkiye değil yurtdışı. Şimdi böyle bir sorunu çözmek için Türkiye'den sadece düzenleme yapmanız da yeterli olmuyor. Bu uluslararası anlaşmalar yani yurtdışındaki bir kaynağını kurutmadan, sürekli yayın yapan ve teknolojiye uygun olarak yer değiştiren çok internet ortamında teknolojik olarak yer değiştirmek yani fiziksel olarak değil yer değiştiriyormuş gibi görünmek bile yeterli olabiliyor. Böyle bir teknoloji varken bunu sadece ulusal sınırları kapatarak dünyada bunu yapmaya çalışan 2-3 tane ülke var. Yani kendi sınırlarına herşeyi kapatıp internetin dışarıya çıkışını kontrol etmeye çalışan ülkeler var, onlar da komik oluyorlar biliyorsunuz herkes Türkiye gündeminde. Böyle bir yapı varken bunu sadece ülke içinden kontrol etmeye çalışmakta doğru bir şey değil. Bunun ciddi Birleşmiş Milletler düzeyinde, UNESCO düzeyinde ciddi çalışmaları var. Bunların izlenmesi gibi, bunlarla işbirliği yapılması gerekiyor, onlarla yapılan yöntemle Türkiye'de uygulanması çünkü onlarda herşey için yasal düzenleme yapmıyorlar. Sadece internetin tabii bu özelliği nedeniyle dünyanın her yerine erişebilir olma özelliği ile bir kere teknoloji zaten dışarıdan üretildiği için, biz sadece kullanıcı düzeyinde olduğumuz için bir sorunumuz var, ne gösterilirse onu algılama durumundayız. Biliyorsunuz Türkiye'nin arama sitelerinde istatistikler yayınlandı geçmişte, sizin de demin bahsettiğiniz gibi. En çok kullanılan siteler belli yani arama motorlarında aranan şeyler belli ama başka bir şey daha var.

Can Dünder: En çok porno arıyoruz.

Turhan Menteş: Biz dünyada internet sitesini bu kısıtlı aramımıza göre mesela o arama motorunu 35. nci sıraya yükseltmişiz, Türkiye arama motorunu o sitenin ki bu çok büyük bir rakam. Bunlar aslında bir pazarlama, çünkü reklam gelirleri artıyor. Yani o sitenin yıllık reklam geliri 4 milyar dolarları buldu, öyle bir kar ettiler.

Can Dünder: Şunu söylüyorsunuz öyle anlıyorum.

Turhan Menteş: Yani yurtdışından körükleniyor olay, onu anlatmaya çalışıyorum.

Can Dünder: Yani aslında bizde böyle açıkçası gündelik hayatımızda hani gazeteci sezgisiyle bende doğrusu böyle çocuk pornosunun çok yaygın

Türkiye’de bir tüketimi olduğu ya da herkes onun peşine düştüğü gibi bir şey, sinyal almıyoruz. Şimdi burada siz diyorsunuz ki; böyle bir tehdit aslında Amerika daha çok belki bu konularda hassas, çünkü oralarda ciddi sorunlar var ama bir sansür bahanesi olarak mı kullanılıyor bu?

Turhan Menteş: Vallahi ben onu telaffuz etmekte insanlar çekiniyor ama ben öyle bir şeyi de seziyorum, bunu söylemekte de sakınca görmüyorum. Çünkü bu sorunların, tartışılan sorunların hiçbiri yeni değil. Birdenbire bir yasa taslağı varken hemen bir yasa taslağı daha sunuldu meclise biliyorsunuz. Yani üstelik baktığınız zaman hemen bir kurum oluşturuluyor ve kurumun daire başkanının isteği üzerine bir site yurtdışındaysa kaynağı Türkiye’de filtrelenebiliyor. Çünkü genellikle hakaret etmek veya işte farklı amaçlarla yayın propoganda yapmak isteyenler yurtdışı sitelerini kullanacakları için yurtdışını kapatma tamamen bir inisiyatif olarak kuruma veriliyor. Yurtdışından çıkış bir kere giriş Türkiye’ye engelleniyor. Bu en çok hangi şey için kullanılır, tabi siyasi propoganda ve diğer propoganda amaçları için örgütsel veya diğer propoganda için kullanılacak bu sistemi. Engellemeye yönelik bir kere bir şey, maddesi çünkü ilk maddesi o yeni çıkan yasada. Bu bir gerçek yani bunu sorarsanız kendileri de herhalde paylaşacaklardır diye düşünüyorum.

Can Dünder: Yani siyasi amaçlı kullanmak mümkündür burada diyorsunuz.

Turhan Menteş: Tabi.

Can Dünder: Çok teşekkürler. Mehmet Özcan, sayın Menteş diyor ki yani abartılan bir tehdit var ortada. Yani siz halbuki ben yaptığınız araştırmalara baktım, çok ciddi büyük bir tehdit olduğu, tehditle karşı karşıya olduğumuzu söylüyorsunuz.

Mehmet Özcan: Aslında biz internet ortamının şu anda hepsini tümüyle beraberce değerlendiriyoruz. Öncelikle şunu ayırmamız lazım; özgürlükler kısmı apayrı bir tartışma konusu, bunun yanında mesela günümüzde şu anda tartışılan konular bir kredi kartı dolandırıcılığı bunun özgürlükle alakası yok, bunu hep beraber kabul ettiğimiz ortak bir trend var Türkiye’de bütün dünyada. Türkiye de bundan nasibini alıyor. Ben son elde ettiğim verilerle baktığımda mesela İstanbul’da 2004’te 100 iken, 2005’te 300, 2006’ta 900’e çıkmış bu

olaylar. Şimdi bu olaylarla mücadelede bir suç boyutuyla kabul edilen herkesin üzerinde uzlaştığı sorunlu olmayan alanları bir temizlemek lazım. Bunlarla mücadelede hep birlikte soruna çözüm üretmemiz lazım veya fikir özgürlüğü, ifade özgürlüğü bağlamından farklı olan konuları bir yere ayırıp bence güvenlik bağlamında, iç güvenlik bağlamında da tartışılması gereken konulardan birisi bu. Yani benim eğer banka hesabıma birileri işte Ukrayna'dan, Rusya'dan, Türkiye içinden veya farklı yerlerden bunu kullanarak benim bankadaki hesaplarımı boşaltıyorsa biz bunun önlemini almak durumundayız. Bunu güvenlik birimleri alacaksa öncelikle bu. İşin sosyal boyutu, hukuki boyutu ve bence bir de ekonomi boyutu var. Öncelikle bu güvenlik boyutuyla ilgili olarak ele aldığımızda bir, benim şu anda en son çalışmalarımda, üzerinde ısrarla gördüğüm ve biraz daha işin aslında ürperdiğim noktalardan birisi bu. Biz bu kanunlarla tartışırken aslında bu siber mafya da olarak adlandırdığımız bu insanlar şu anda belki birilerimizin hesabını boşaltmakla meşgul ve en son İstanbul'da mesela burada yapılan operasyonlarda şunu gördük, incelemelerde; hedef gidiyor, eskiden şu denirdi; efendim internet cafelere gidiliyor, orada faili bulamıyoruz. O geçti, şu anda wireless var, sizin evinizin önünde wireless varsa veya NTV binasının önünde. Birisi geliyor burada işlemini yapıyor, buna ulaşmanız mümkün değil. Dolayısıyla sanal ortamda biraz önce hocalarımında bahsettiği gibi bir kere teknik anlamda burayı çok iyi algılamak lazım. Fikret bey özür diliyorum bir hukukçu olarak, bende hukukçuyum sonuçta. Şöyle bir açmazımız var; bizde teknik personel hukuğu, hukukçular da tekniği çok iyi bilmiyor. Kanunlar hazırlanırken aslında bu iki grubun çok iyi ortaklaşa işbirliği yapması gerekiyor ve çıkardığımız kanun tasarılarında şunu görüyoruz, evet. Belki 1 yıl sonra bu kanun tasarıları suç ve ceza hukukunda tipoloji denen bir şey vardır. Onun dışında ayrı bir alanı eğer suç kapsamına almadıysanız belki insanlar oradan suç işlemeye başlayacaklar.

Can Dünder: Peki bu tehdit konusunda yani siz gerçekten terörle internet arasında doğrudan bir ilişki görüyor musunuz?

Mehmet Özcan: Orada da şunu söyleyebilirim; ben 2001'den bu yana siber terör üzerine biraz çalışmalarım oldu. Orada şunu gördüm; terör örgütleri tabi bunu önleyemezsiniz. Yani niye önleyemezsiniz, o nedenle teknik boyutunu ön

plana çıkarıyoruz ama terör örgütleri Türkiye’de ve dünyada her yerde olduğu gibi internet ortamını bir medya olarak, bir araç olarak çok iyi kullanıyorlar. Bunun çözümü bence baskı değildir. Bunun çözümü bununla mücadelede bu mücadele yöntemleri ne olmalı? Tabana yayılması, aile eğitiminden başlayarak bataklıktaki o sorunlara çok daha kalıcı çözümler üretmektir. Yoksa efendim bir zamanlar vardı. Ülkede işte şu kadar zararlı site var.

Can Dündar: Ne kadar zararlı site var?

Mehmet Özcan: Mesela 2003 yılındaydı yanlış hatırlamıyorsam 7 bin zararlı site var denmişti.

Can Dündar: Zararlı derken neyi kastediyorsunuz?

Mehmet Özcan: Devletin ülkesiyle bölünmez bütünlüğüne, işte Atatürk’e hakaret, Türkiye Cumhuriyeti başbakanı, cumhurbaşkanına, güvenlik güçlerine karşı her türlü hakareti içeren siteler. Bunları zararlı site kapsamında bölücü yani PKK’nın siteleri gibi bu siteleri. Ben bunları incelediğimde şöyle bi şey ile karşılaştım; bir çoğunda aslında artık güncel olmayan siteler bunlar. Yani bu çözüm değil. Anında başka bir yere kayabiliyor bunlar.

Can Dündar: Bunlar yurtdışından yayın yapanlar mı?

Mehmet Özcan: Tabi yüzde 100’ü yurtdışından, Türkiye içinde yok.

Can Dündar: Bir engellenmesi mümkün mü?

Mehmet Özcan: Mümkün değil. Hayır şu var; engelleme için çabalar yapılmış. Yani Avrupa ülkelerinden Amerika’ya dışişleri bakanlığı aracılığıyla yazışmalar yapılmış hiçbirisinden sonuç alınamamış. Alınamaz çünkü Fikret bey çok iyi bilir, siber terör konusunda ortak bir dünyada kabul edilen hatta bırakın siberini terör konusunda ortak bir tanım yapamadıktan sonra siz bunun siber boyutunu hiçbir şekilde tartışamazsınız. Çünkü özgürlükler boyutu ama şurada bence kaçırmamamız gereken bir nokta var; bu bir araç, aynı biraz önce araba örneğinde olduğu gibi bu araçtan herkes yararlanıyor. Burada iyi şekilde kullanıldığı gibi kötü şekilde de kullanılıyor. Kötü için iyiyi feda edemeyiz ama o kötünün önlenmesi için neler yapılması gerektiğini tartışmamız lazım. Terör örgütü eğer şunu yapıyorsa; bundan sonra cep telefonu ile haberleşme örgüte

ihanettir, mutlaka internet chat ortamında bu haberleşmeyi yapacağız diyor ise bunu mutlaka bir şekilde takip etmeliyiz. Çünkü işte Hırant Dink'i niye kaybettik biz? Yarın bir gün başka bir belki aydın bir insanımızı kaybedeceğiz. O nedenle bu alanda denetim değil, biraz önce yayından önce de tartıştık. Bir denetim olmalı ama bu denetim sivil toplumun bir denetimi olmalı. İnternet cafelerin denetimi olmalı ama bu denetimi yapacak olan yukarıdan aşağıya kanunlarla çözemeyiz. Çünkü bu kadar elemanınız olmaz. 20 bin internet cafeden bahsediyoruz, belki daha fazla, 25 bini buldu. Günlük 100 kişi girdiğini kabul edersek 2 milyon insandır. 2 milyon insanın girdiği siteyi içerik olarak denetleme şansına sahip değilsiniz. O zaman ne olacak, aile eğer çocuğu oraya gidiyorsa bunun orada gittiğinde zararlı yayınlarla karşılaşmaması veya ne yaptığını denetleyecek. Ailenin bir sorunu olarak bakıyorum.

Can Dünder: Peki. Bu çözüm önerilerine birazdan geleceğiz. Kısa bir ara vereceğiz, ondan sonra bir internet sitesini yöneten bir meslektaşımızı ve bir sosyologu dinleyeceğiz ve çözüm önerilerine geçeceğiz. Bizden ayrılmayın lütfen.

Can Dünder: İnternet dost mu, düşman mı tartışmasına devam ediyoruz. Şimdi radikal gazetesinin internet sitesini yöneten Serdar Kuzuloğlu'na döneceğim. Siz epey şey biriktirdiniz.

Serdar Kuzuloğlu: Evet. Şimdi söylemeye hazırlanıyorum.

Can Dünder: Bir paranoya halinde miyiz? Bir sanal düşmanla mı çarpışıyoruz öyle sorayım.

Serdar Kuzuloğlu: Yani ben çözümü buldum aslında yani. Çözümü ordunun internete el koyması. Yani tam Türkiye'ye yönelik bence en mantıklı alternatif bu. Hani genç subayların rahatsız olduğundan şüphemiz yok artık. Yani ibretle, dehşetle dinliyorum. Hani şöyle; ben 95 yılından beri internet kullanıyorum. Ondan önce hani belki bir çok kimsenin adına bile aşına olmadığı BBS denilen internet benzeri daha kapalı yapıları kullanıyorduk. Hani bugün internet hakkında konuşanların çoğu o zaman belki bilgisayar sahibi bile değildi vs. hani çok şey, yol katedildiğini düşünürken aslında hiçbir yere ulaşmadığımızı görüyorum. İçin için üzülüyorum, hani ben 12 yıldır gazetede yani önce Posta

gazetesinde, sonra Şimdi Radikal gazetesinde ilk gününden bu yana internet yazıyorum, teknoloji yazıyorum. Bu konuşmaları dinlerken hani ben başka bir yerde mi yaŐıyordum, başka bir Şey mi anlatıyordum nedir yani. Mesela zavallı anneler, zavallı babalar ne kadar acıyorum onlara. Yani Şimdi Şu gün çocuğu bilgisayar isteyen bir anne babanın dramını düŐünebiliyor musunuz, çaresizliğini, zavallılığını, aczini yani bir yerde görüyor kendisi de biliyor ki adı bilgi yolu olan bir yerde insanlar bilgileniyorlar, donanıyorlar, eğitim alıyorlar, sağlık alıyorlar, para kazanıyorlar, ilişkiler kuruyorlar, evleniyorlar, çoluk ocuk sahibi oluyorlar. Sonra televizyonu açıyor, gazeteleri açıyor, işte kumar, porno, dolandırıcılık, mafya, terör yani hani Türk filmleri kategorileri olur ya, kötü adamlar olur, adamın her Şeyi kötüdür. Yemek yemesi kötüdür, işte seviŐmesi kötüdür, insanlara davranıŐıyla herşeyi kötüdür, iğrenç bir adam, ben böyle bir adam olmadığını biliriz ama mevzuu gözümüze sokmaktır. İŞte internetin geldiği durum da bu son zamanlarda. Hani yetkililer bilgisiz, hani bilgili olması gereken insanlar ilgisiz ve bir muğlak bir ortam içerisinde gidip geliyoruz. Bizim bence en önemli sorun Şu; biz internetin yaşamın bir yansıması olduğunu unuttuk. Yani biz Şöyle dedik; biz işte kardeŐim Türkiye’de cinayet iŐleniyor, dolandırıcılık yapılıyor, arsızlık yapılıyor ama internet diye bir yer var, biz orada topyamızı kuracağız, hiçbiri olmayacak. Bunların hiçbirini yaŐamayacaĐız. Hani nasıl ki biz artık hepimiz biliyoruz ki sokak röportajlarından hani herkes belgesel kanalları izliyor, magazin programlarını ankaya’daki yeraltı üssüne getirilmiş diŐ mihrakların güçleri izliyor. İnternet de böyle işte. Şimdi ocuk pornografisine Türkiye’de gönül vermiş, kendini kaptırmıŐ insanları toplasak Şu siyah alanı doldurursa ben iŐimi bırakıyorum, hiçbir daha da bu konuda bir Şey konuşmayacağım. Adımı gibi de biliyorum. Hani sinek küçük mide bulandırır ama bugün mesela google Türkiye ofisinin açıklaması var. Türkiye’de 16 milyon internet kullanıcısı var diye. 16 milyon kişinin kullandığı bir ortamda bugün bizim bahsedip Őekillendirmeye çalıŐtıĐımız yapı, eğer yani bu grup gerçekten bu kadar yaygara kopartacak kadarsa yani ya ben takip edemiyorum o olayları, ya bir Şey bilmiyorum. Hani biz aslında çok daha kötü bir oyunun içerisine doğru sürükleniyoruz. Bizim gittiğimiz yer sansür. Dünya tarihinde ilk defa Ahmet beye, Mehmet beye, Ayşe hanıma söz hakkı verildi ve dünya tarihinde ilk defa

insanlar yöneten insanlarla yönetilen insanlar eşit haklarla bir ortamda buluştu ve eleştirebilmeye başladılar. İlk defa yöneticiler kendi yönettikleri insanların görüşlerinden haberdar oldu ve çekilemeyen bu. Önümüzde seçim var, bir sürü eleştirilecek nokta var. Şimdi blokların durumu ne olacak mesala? Sizin kişisel bir siteniz var. Yani Türklüğü aşağılamak diye muğlak bir kavram ve hani eşit olarak davranılmayan kriterlerin olduğu bir yerde siz kendi ifade özgürlüğünüzü, kendi insan haklarınızı nasıl savunacaksınız. Ben hani birazdan size bu işi oluruna bırakmış ülkelerin gittiği noktaya geleceğim. Yani belki zamanında böyle tartışmamış ülkeler ne olmuş ama şu anda bakıyorsunuz başbakan işte bizde bu programı beklerken izledik. Konuşma yaptı, temiz internet kampanyası. İrfan Bozan'ın haberinde izledik, biliyorum diyor, ben neler döndüğünü orada biliyorum diyor. Başbakan acaba kaç defa hayatında enter tuşuna basmış? Kaç tane yazı belgesi hazırlamış? Kaç tane e-mail yollamış? E-mail okur mu? Sorsak kendi e-mail adresini bilir mi? Ama biz 2007 yılında 16 milyon internet kullanıcısının olduğu bir ülkede böyle demeçleri haketmiyoruz ve birilerinin çıkıpta bunları konuşması lazım. Yani bugün internette suç var mı, var. İnternette efendim pornografi var mı var. Peki bunun sonuçları hani herkeste eşit olarak dağılmış sonuçlar mı? Ben mesela yani geçen gün gazetelere yansıyan bir araştırmadan bahsedeyim. Bunu Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden aldım yani bu araştırmayı Zeynep Gültekin hazırlamış. Bakın 411 cinayet, 152 yaralama, 137 saldırı, 147 dayak, 155 tokat, 175 kavga, 110 işkence, 3 tecavüz, 191 taciz, 145 silahlı çatışma, 226 silah böyle gidiyor, ne bu biliyor musunuz? Kurtlar vadisi'nin 55 bölümünün faaliyet raporu. Ne oldu yani şimdi bu daha kitlesel bir şey. Türkiye'de internet mi çok kullanılıyor, televizyon mu çok izleniyor? Dünyanın en çok televizyon izlenen ülkelerinden biriyiz yani ne oluyor. Şimdi sosyolojik olarak baktığımızda bu dizilerden etkilenip silahı eline alıp sokaklara çıkan insanların oranı internettekinden büyük mü? Yani otomobil örneği güzeldir, evet otomobille ne yaptığımız bizim davranışlarımızı ve karşılaşacağımız sonuçları şekillendirir ama hani internette de her zaman bu böyle yürümedi aslında. Yani şimdi renkli fotokopi cihazıyla banknot basıp onları kesip insanlar kalpazanlık yaptı. Uzun süre de yaptılar. Güzel bir fikirdi sonra önlemler geliştirildi. Ne oldu, yazıcılar mı

yasaklandı? Ya da işte internet üstünden yasadışı şeyler kopyalanıyor mesela işte korsan şarkılar. Ne oldu, davalar açıldı kimse interneti kapatalım falan demedi. Şimdi biz şuna karar vermeliyiz; biz internetin neresinden tutacağız? Yani kör'ün fil'i tarifi gibi. Yani bu şeye benziyor, birisi geliyor sizin köyünüzdeki çocuklar çocuk felcinden kırılıyor, çocuk aşısı getiriyor. Biri diyor ki; bu kısır yapar diyor. Mesela biri geliyor yolunuz yok, otomobil veriyor, diyor ki yok diyor biri. Bu modeller çok alçak, alttan karteri vuruyor, tekerlekleri aşınıyor. Böyle bakıyoruz ve hani kimse de çıkıp demiyor ki mesela bu kadar Türkiye'de teknoloji şirketi var. Bas bas bağıyorlar başka bir konu olunca. Şimdi bu ortamda çocuğuna bilgisayar alır mı bir insan? Ya da hani eskiden işte şu vardı; yavrum sokakta başına bela gelir, otur şurada bilgisayarda gözümün önünde dursun. Şimdi tam tersi bir tehlikeden söz ediyoruz. Hani şimdi o da artı bir korku objesi haline geldi. Sansürün gittiği noktaları söyleyeyim ben. Ben senelerdir hani yazıyorum, bir de çok afedersiniz parantez açarak şunu söyleyeyim; hani biz burada ben kişisel olarak takip ettiğimden biliyorum, Almanya'da, İspanya'da, İngiltere'de yürütülen çocuk pornografisi operasyonlarını interpol aracılığıyla bize gelen ihbarlarından yakaladığımız operasyonlarla övünüyoruz. Türkiye'yi sarsan cinayette Türkiye'nin en büyük şehrinin, en işlek caddesinde olmayan MOBESE kamerasından görüntü alamıyoruz, bir tekstil atölyesinin kapısındaki kameradan cinayeti yakalıyoruz, ihbar eden babası, işte olayı açıklayan annesi. Yani bu kadar acizlik içerisinde ne kadar kolay değil mi interneti suçlamak? İnternet var, böyle. Başbakan mesela diyor ki; çocuk pornografisi var, bunun kökü internet. Buna nasıl karşı çıkabilirsiniz? Karşınızdaki argüman böyle olunca karşı çıkmakta zorlaşıyor ama böyle değil ve biz bunun böyle olmadığını da biliyoruz ve hani 16 milyon internet kullanıcısı da bunun farkında. Hani bakın şimdi olay nerelere gitti. Çin, Çin'de senede yaklaşık 30 bin internet cafe kapatılıyor filtre programı kullanmadığı için. Filtre programlarına da keşke değinebilsek. İran, dünyada blok atmosferinde 3 numaralı dil farsça bugün. İngilizce ve Fransızca'dan sonra İran. Çünkü insanlar kendi seslerini duyurmak istiyor ve en çok tutuklamaların yaşandığı yer nüfus yoğunluğuna bakıldığında İran ve bugün baktığımızda Ortadoğu ülkelerinin hepsinde mesela Burma'da devletten yetki belgesi almanız lazım. Bizim

fantastik bir milletvekili önerimiz vardı. Tc kimlik numarası yazılıp girilsin internete diye. Ortadoğu ülkelerinde kelle götüren cezalar var. Çin'de ulusal filtreleme sistemini devre dışı bırakmanın ceza dudak uçuklatan cinsten. Hani böyle bir gündeme doğru mu gidiyoruz yani Türkiye'de hedeflenen bu mudur? Başbakanımızın, yetkililerin hedeflediği, özlemlediği şey bu mudur? Bilgiyi internet ve 21. nci yüzyıl 2007 yılının gündemi bu mu olmalı ben çok üzülerek takip ediyorum.

Can Dünder: Çok teşekkür ediyorum, gayet net koydunuz meseleyi. Ben Ali Ergur'a sormak istiyorum. Şimdi dinlediniz konuşmaları. Bir yandan aslında hepimizin böyle bir cennet internet tarifi var yani internet diye bir düş ülkesi var, orada herşey çok güzel ama bir de orada kötüler var, cehennem. Böyle bir cennet, cehennem tarifi yapıyoruz ama bir defa böyle bir şey var mı gerçekten? Yani bu tarihlerde bu hata yok mu sosyolojik açıdan? Bir de şu şeyi sormak istiyorum bu etkiyi yani o internette okudum, etkilendim de yaptım. Bu etki kuramları hep tartışma olur ya, medyada bundan çok mağdur olmuştur. O nasıl görünüyor size?

Ali Ergur: Bir kere cennet, cehennem bir arada. İnternetin sayın İlkiz az önce panik yasasından bahsetti, çok doğru bir saptama ve böyle panik yasalarına eğer siz toplumsal gerçekliğin ne olduğunu bilemezseniz, ona vakıf olamazsanız başvurursunuz. Türkiye'de de çok sık yapılır bu. Çünkü toplumsal gerçekliği özellikle yöneticilerimiz bilmezler, onu anlayacak olan bilimlere de saygı göstermezler, ellerinin tersiyle iterler sosyolojik analizleri. Bu yüzden de Türkiye'de karar alma süreçlerinde hiçbir zaman sosyolojik analizler gözönüne alınmaz. İnternet nedir, öncelikle onu iyi görebilmemiz, yasa koyucunun özellikle iyi saptayabilmesi gerekiyor. İnternet neyin ürünü, neyin parçası bir kere bunu iyi görelim. Neden 1980'lerden itibaren hızla teknolojik bir atılımın içerisinde girdi dünya? Çünkü yeryüzü ölçeğinde bütün yeryüzünü bütünleşik bir Pazar haline getirmek gerekiyordu, küreselleşme dediğimiz şey budur, bu ekonomik boyutu aynı zamanda kültürel boyutu var bütün bir kültürlerin birbirine akması, birbirleriyle etkileşmesi. Peki böyle bütünleşik bir pazarı nasıl oluşturacaksınız, nasıl yöneteceksiniz? Elbette son derece hızlı bir iletişim aktarımı ile. İşte internet buna özellikle cevap veren, bunun için tasarlanmış bir şeydi ama bütün

teknolojik yeniliklerde, icatlarda olduğu gibi öngörülen etikler var, öngörülmeyen etkileri var. öngörülenlerin içinde sisteme faydalı olanları vardı, olmayanları vardı. Öngörülmeyen etkilerin içinde de zararlı olanları var, işte genel olarak pornografi çok yaygın bir yer tutuyor, şiddet terör vs. Bir de sistemi dönüştüren, bu ekonomiyi dönüştüren etkileri var. Dolayısıyla böyle, bu diyalektik içerisinde görmek lazım, olumlu olumsuz boyutlarını birlikte görmek gerekiyor ve bu ortam, bu yeni ortam bir özgürlükler ortamı olarak karşımıza çıktı ama bu özgürlüğün doğasını pek tartışmadık. Bu özgürlüğün doğası son derece de onu mümkün kılan piyasa ekonomisinin mantığına da uygundur. Yani özgürlük dediğimiz şeylerin önemli bir kısmı hepsi değil ama önemli bir kısmı da içinde bulunduğu o küresel ekonominin doğasında uygun bir mantıkla gelişir. Dolayısıyla bunların bir çoğu özgürlük değil serbestidir. Bu ayrımı iyi koymamız gerekiyor.

Can Dündar: Nedir özgürlük? Yani serbestliği ne özgürlük yapar?

Ali Ergur: Özgürlük ötekinin sorumluluğunu almaktır, ahlaki sorumluluğunu almaktır. İçinde yaşadığımız çağ bunu tam tersine itiyor. Yani ötekinin yani benim eyleminin benden başka olanın, benim eyleminin hedefi olan, nesnesi olan kişinin, şeyin sorumluluğunu almaktan kaçınmaktır, düzeltiyorum almayı bilmektir özgürlük. İçinde yaşadığımız dünya bu sorumluluktan kaçılan bir dünya. Teğet ahlak diyorum ben buna. Her şeye teğet geçilen ve uzaktan acısız, ağrısız, yumuşak bir şekilde öteki ile ilişki kurulan bir dünya. SMS ahlakı diyorum aynı zamanda. Örneğin bir kişinin yüzüne, sevgilinizin yüzüne onunla fiziken karşı karşıya iken seni terk ediyorum demeye cesaretiniz olmayıp fiziki anlamda ayrılır ayrılmaz ona bir SMS atıp seni terk ediyorum demek ve bunu övmektir. İçinde yaşadığımız dünyanın birazda özgürlük anlayışı da bu. Dolayısıyla internette yayılan özgürlük birazda bu, öteki nesneleşir. Öteki nesneleştiği için de ötekini insan olarak, bir özne olarak algılamamaya başlarız. Kurduğumuz ilişki insani ilişki olmaktan çıkar. O yüzden de çocuk pornografisi son derece şimdi biz şaşkınlıkla karşılıyoruz ama son derece doğal bir şey olarak çıkıyor. Çünkü bunu sonu yok, öteki bir kere nesneleşirse benden başkası rahatlıkla onu bir nesne gibi, bir meta gibi alıp satabilirim.

Can Dünder: Suçluluk hissetmiyor insanlar internette.

Ali Ergur: Hiçbir şekilde suçluluk hissetmeyiz bu teğet ahlak nedeniyle. Dolayısıyla bir kere ...

Can Dünder: İnternet o anlamda sebep midir sonuç mudur?

Ali Ergur: Ne sebeptir, ne sonuçtur.

Can Dünder: Yani bir yerde bir biraz önce bahsedilen yani insanlığın geldiği noktada internet gibi bir şeye dönüşmüştür bu, belki başka mecralarda da oluşabilecek bir şey değil mi?

Ali Ergur: Teknolojiyi suçlamak, sayın Kuzuloğlu da bir örnek verdi Kurtlar Vadisi örneğini verdi, televizyon örneği daha genelde. İşte orada Kurtlar Vadisi tipi bir olay yaşandığı zaman, cinayetler işlendi, o sanal gerçeklikle gerçek birbirine karıştı. Kolaylıkla medyayı suçladı herkes. Aynı şekilde teknolojiyi suçluyoruz şimdi, interneti suçluyoruz, bunlar nötr şeylerdir. Nasıl kullanırsanız öyle gider ve bunların gelişimi engellenemez, engellenmemesi gerekir. İnsanın kendini ifadesi açısından. İlk defa sıradan insana söz verilmiştir çok doğru. Ancak bunun bir özgürlük ahlakı ile bütünleşmesi gerekiyor.

Can Dünder: Etkisi abartıldığı kadar fazla mıdır?

Ali Ergur: Etkisi ben abartıldığı kadar olduğunu sanmıyorum. Gözlemlerimiz de onu gösteriyor. Bu yapılmaya çalışılan bu küçük olayları vesile ederek aslında özgürlükler üzerinde bir tahakküm sağlamaktır.

Can Dünder: Çok teşekkür ederim. İlk turu tamamladık, ikinci turda biraz peki buradan nereye gidebilirizi tartışalım. Yani bir sorun varsa sorunu nasıl çözeceğiz? Sorun yoksa bu ortamı bu gelişmelerden nasıl koruyabiliriz en azından sansürden nasıl koruyabiliriz onu tartışalım. Yeniden Fikret İlkiz ile başlayayım isterseniz. Önce hukuken.

Fikret İlkiz: Tabi sansürden nasıl koruyalım diye baktığınız zaman şu konuda bir anlaşmaya varmamız gerekiyor: hukuk gerçekten hayatta bazı olayların gerisinden gelir. İnternette de geriden gelmiştir. Yani hızla gelişen internet ortamındaki yayınlar bakımından hukuk sonradan dahil olmuştur ve Türkiye'deki yansıması da gerçekten 2001 ve 2002 yıllarında hukuğun geride kaldığı

görülmektedir ama şimdi bugün bir yasa tasarısı hazırlanıyor. Yasa tasarısının en önemli özelliklerinden bir tanesi şu; kimin sorumlu olduğunu bilebilir hale geliyorsunuz. Gazeteyi açtığınız zaman künyesinde ve kanununa göre sorumluların kim olduğu bellidir. Özel radyo televizyon anlamında da böyledir. O nedenle siz herhangi bir hak arama veya bir hukuki düzenleme yapmanız gerektiği zaman kimlerle muhatap olduğunuzu bilebilecek durumdasınızdır. İnternet aktörlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının elini taşın altına koymasının vakti geldi. Nedir? İçerik sağlayıcıların sorumluluğunu nasıl belirleyeceksiniz? Yer sağlayıcılarının sorumluluklarını nasıl belirleyeceksiniz? Hizmet sağlayıcıların sorumluluklarını nasıl belirleyeceksiniz? Tasarıda bunlar olduğu için bunları tartışalım ve hukuken yasalar karşısında da nereye kadar sorumlu olduklarını belirleyelim. Çünkü acı örnekler yaşadı Türkiye. Küçük bir örnek vereyim. Bir sosyoloji profesörünün resmiyle, adıyla, adresiyle arkadaş arıyorum diye bir siteye girildi ve kendisinin dul olduğunu, evlenmek istediğine dair de internet ortamında da yayınlar yapıldı, telefon numaraları ev ve cep telefon numaraları dahil olmak üzere verildi. O kişinin yaşadığı dramı bir düşünün ve şikayet etti, savcılığa şikayet etti. Bu kadar ip numaralarından tespitle yakalanması, bulunması failinin o tarihlerde çok olanaklı değildi. Telefon numaralarını, evini ve adresini değiştirmek zorunda kaldı. O halde siz temel hak ve özgürlüklerinden birisi olan özel yaşama müdahaleyi yasalar anlamında tümüyle engellemek, en azından özel yaşama ve aile yaşamına saygıyı hem Avrupa insan hakları sözleşmesi bağlamında, hem Türkiye'deki anayasal düzenleme anlamında sağlamak zorundasınız. Türkiye terörün finansmanının önlenmesi konusundaki uluslararası sözleşmenin tarafıdır. Yani bugün herhangi bir kıta Avrupa'sındaki ülkeden veya sınırlarımızın dışındaki bir ülkeden bir ihbar alındığı zaman, internet ortamında yapılan yayınlarla veya internet ortamındaki herhangi bir banka şifresine girerek teröre finansman sağlayacak şekilde hareket ederseniz o ülkenin ilgili emniyet birimi Türkiye'deki yargı organlarıyla işbirliği içerisinde önlenmesi için hard disk'in içindeki bilgilere ulaşma hakkına sahiptir. Peki bunu nasıl yapacaksınız? İşte bunu nasıl yapacaksınız sorusuna yanıt bulabilmeniz için de sorumluluk sistemini getirmemiz lazım.

Can Dündar: Yasada o var mı?

Fikret İlkiz: Şimdi bu yapılıyor ve sorumluluk sistemi getirilmeye çalışılıyor.
Can Dündar: Yani bu yasa bu sorunlara kısmen çözüm olabilir mi sizce?

Fikret İlkiz: Bu tasarıda bu var, bu tasarıda bu düzenleniyor ama sözüm şu; bu tartışmayı internet ortamının aktörleriyle beraber bu işten anlayan, öyle ifade edeyim, beni bütün hukukçular başlasınlar. Hukuk adamlarıyla birlikte yapmanız gerekiyor. Neden? Hiç yeni bir şeyi keşfetmemize gerek yok. Gerçekten internet ortamındaki yayınlar bakımından Avrupa konseyi bakanlar komitesi'nin 840. ncı toplantısına kabul edilen internete iletişim deklarasyonu var. Bu tasarı bu deklarasyona hiçbir atıfta bulunmuyor ama bununla ilgili yasal bir düzenlemeyi ve ifade özgürlüğünü esas alarak getiriyor. Yine 13 Mayıs 2005 tarihli bilgi toplumunda insan hakları ve hukukun üstünlüğü başlıklı bakanlar komitesinin kararında da açıkça iletişim denildiği zaman veya ifade özgürlüğü denildiği zaman bunun sağlanabilmesi için üye devletler ırkçılık, ırk ayrımcılığı ve çocuk pornografisi gibi yasal olmayan iletişim içerikleriyle mücadele edebilmek için kendi iç hukuk mevzuatlarını buna göre düzenleyeceklerdir.

Can Dündar: Bunlar eklenebilir yasaya ama siz bu ..

Fikret İlkiz: Şimdi bütün bu, yasaya eklenmek değil. Burada bir anlayışa, bu anlayışın getireceği sonuçlara yönelmemiz gerekiyor. O nedenle bu düzenleme yasal uygulanabilir bir biçimde yapılmalı, kiminle? Sivil toplum kuruluşlarıyla, internetin aktörleriyle ve bu işin içinde olan hukukçularla. Aksi taktirde çok tartışırız. Yani internet ortamında yaşananlar konusunda şu an ulaştığımız noktayı tartışmak, bir fikir birliğine varmak farklı bir kavramdır, bu ortamda bir tartışma içerisinden sonuç çıkartmak farklı bir ortamdır. Hukuksuzlukla ilgili olmak üzere eğer temel hak ve özgürlükleri de korumak istiyorsak örneğin hem Avrupa insan hakları sözleşmesinde, hem de temel hak ve özgürlükler bakımından hiçbir devlete, hiçbir topluluğa hiç kimseye tanınan bu hak ve özgürlüklerin yokedilmesi veya bu özgürlüklerin daha geniş anlamında kullanılması veya sınırlandırmaya uğratılmasına yönelik olmak üzere herhangi bir eylemde bulunma hakkı verilmez. Çünkü bu sahip olduğunuz temel hak ve özgürlüğü kötüye kullanmaktır. Oysa temel hak ve özgürlükleri kullanmak istiyorsanız görev ve sorumluluk ve ödev bilinciyle hareket etmeniz gerekir. O

nedenle bu işin tarafları görev ve sorumluluk bilinciyle hareket etmek yükümlüğündedir aslında.

Can Dünder: Çok teşekkür ederiz. İlk turda sorunları ortaya koyduk. Şimdi çözüm önerilerine geçtik. Diğer konuklarımızı da dinleyeceğiz, bizden ayrılmayın lütfen.

Can Dünder: İnternet tartışmamıza sizlerden internet aracılığıyla görüş ve öneriler gelmeye devam ediyor. Onlardan bir kaç örnek okumak istiyorum. Gizem Arıkan, OTDÜ Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi, diyor ki; internet kullanırken karşımıza çıkan bazı siteleri ırkçı, porno vs. bildirebileceğimiz Türkiye’de uluslararası bir adres var mı diye sormuş. Birazdan konuklarımızdan belki öğrenebiliriz bunu. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencisi Fatih Akar diyor ki; belki bu internet konusunda insanları eğitmek için ders formatında müfredata alınması düşünülemez mi diye soruyor. Kanun tasarısı dahilinde eşcinsel bireylerin sosyalleştiği siteler de kapatılmak isteniyor diye yazmış Tolga Kar. Dolayısıyla yani bunu nasıl bir ahlaki anlayış ortalama konacak ki bu tür hakları diğer porno sitelerden ayırabilelim diye yazmış. Alper Kalafat, bilgisayar firması sahibi diyor ki; hacker’lar günde 18 saat bilgisayar başında yeni yollar arıyor. Suç önleyiciler kaç saat çalışıyor bilgisayar başında? Hacker’lar sayıca fazla ve her bakımdan hızlı öğreniyorlar. Suç önleyiciler bu kadar donanımlı veya sistemi iyi tanıyorlar mı diye sormuş. Turhan Menteş’e bende sormak istiyorum. İsterseniz bir de arkadaşların sorularını alalım, onlarla birlikte hepsine birden cevap almaya çalışalım. İstanbul Üniversitesi’nden Sezai’nin sorusu vardı, onu alayım evet.

Sezai: Yapılacak tasarıya göre hakaret, porno eğilimi kısa dışı yasa dışı yapılan yayın yapan siteler kapatılacak denildi. Bu bağlamda yurtdışında bu yayınları yapan sitelere nasıl bir yaptırım uygulanacak?

Can Dünder: Evet yani tümünü ele alırsanız hem izleyicilerimizden gelen, hem arkadaşımızın sorusunu, hem de siz buradan nasıl bir çıkış görüyorsunuz dinledik konuklarımızı.

Turhan Menteş: Şimdi aslında kapalı bir şey de yok ortada yani özellikle onu vurgulamam gerekiyor. Bir kere suç işlenmesi cezası TCK'da var, eksik olan kısımları doldurulur. Yani bu bir yasal düzenlemeyle yapılabilir.

Can Dünder: Türk ceza yasası içinde.

Turhan Menteş: Ceza yasası içinde tanımlanır, bu ek yasalarla olabilir. Zaten bu yapılmaya çalışılıyor şu anda kısmiyle. Zaten bilişim aracılığıyla işlenen suçlarla bilişim suçlarını ayırt etmek gerekiyor. Demin söylenen hacker dediğimiz kişiler zaten bilişim suçu işleyen kişiler değil. Bilişim teknolojilerde suç işleme pornografiyi internet üzerinden yaptıkları bilişim aracılığı ile bir suç işlemiş oluyorsunuz. Bunların engelleme yöntemleri var, çalışılması gerekiyor bir. Bu konudaki güvenlik güçlerinin donanımlı olması gerekiyor. Ülkemizde olmayan adli bilişim kurumunun oluşturulması gerekiyor. Adli bilişim çünkü çok önemli. Suç unsurlarını ortadan yok edilmeden bu suç unsurunu ortaya çıkartabilmek için ve delili karartmadan sistemi inceleyebilmek için adli bilişim kurumunun oluşturulması gerekiyor. Bu konuda ciddi çabalar sarfedildiğini ben biliyorum. Çünkü içişleri bakanlığında ve emniyet genel müdürlüğü'nde bilişim suçları daire başkanlıkları var. Bu konuda ciddi çalışmalar yapıyorlar ve bu konuda mümkün olduğu kadar farkındalık yaratmaya ve eğitim vermeye çalışıyorlar. Çünkü emniyet teşkilatının hepsi bu bilgiye, donanıma sahip değil. Dolayısıyla bu bilgilenmenin yaygınlaşması gerekiyor ama burada şu anlaşılmasın; ben suçun yakalanmasıyla ilgili konuşuyorum, internetin yasaklanmasıyla ilgili konuşmuyorum. İnternet bir teknoloji. Bu kullanma zorunluluğumuz var, yaygınlaştırma zorunluluğumuz var. Bunun düzgün kullanılması için eğitim, diğer teknolojilerin hepsini devreye sokabiliriz. Aileleri bilinçlendirebiliriz, okul müfredatlarına program koyabiliriz. Bunların hepsini yapmalıyız zaten. Zararlı içerik ile yararlı içeriği ayırt edecek noktaya getirmemiz gerekiyor kişileri, ailelerin bunun farkındalığını yaratmamız gerekiyor. Ailelerin kendi çocuklarına bu bilgiyi aşılama gibi bir sürü şeyi yani Milli Eğitim Bakanlığı, sivil toplum kuruluşları ortak yapacak bir sürü proje var, bunların hepsi yavaş yavaş gündeme geliyor Türkiye'de. İşte ama bunun suç kaynağı olarak gösterilmesi internetin doğru değil, bir kere bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Türkiye'de bu işi takip edecek kurumlar sadece telekomünikasyon

kurumu içinde bir başkanlık değil emniyetiyle, bütün şeyleriyle birlikte çalışması gerekiyor. Çünkü suç telekomünikasyon kurumu bir bilişim güvenliği sağlayacak bir bilimin çapının ötesinde bir eğer suç işleniyorsa onun çapının ötesinde bir suç. Çünkü uluslararası güvenlik güçlerinin takibini gerektiren suçlar var. Bunu bir daire düzeyinde tutmamız çok doğru değil. Çünkü buradan yapılacak suçların kaynağı ki ilk maddesinde de zaten bu belli çoğu yurtdışından geliyor. Şu anda internet üzerinde zararlı içerik dediğimiz içeriğin de yüzde 90'ından fazla yurtdışından geliyor. Dolayısıyla böyle bir ortamda zaten biz yüzde 10'larda bir içerik sağlıyoruz kendi ülkemizde. Dolayısıyla bu içeriğin suç olma diye bir sözkonusu değil. İletişim için kullanılan kısmında zaten engelleyici bir yasada bir hüküm yok. Yani chatleşme sohbet odaları dediğimiz kısımla ilgili olarak zaten bir kısıtlama, yasalarda bir düzenleme yok ki terör örgütlerinde suç işleyenlerin bu ortamı kullandığı söyleniyor ki ileride zaten teknoloji geldiği noktada da internet telefonu ortaya çıkacak voice over ip dediğimiz internet üzerinden ses iletişimi dediğimiz teknoloji geldiği zaman şu andaki iletişimimiz de oraya geçecek, ses iletişimimizde. Şu anda söylenenlerin hepsi basılı, yazılı olanlar için aslında görsel olanlar için. Ses iletişimiyle bunlar yapıldığı zaman internet üzerinde ne olacak, onun da tartışılması gerekiyor.

Can Dünder: Ses kayıtları saklanacak, onun da polis peşine düşecek.

Turhan Menteş: Yani çünkü bir de çok başka bir noktayı da vurgulamak istiyorum. Şimdi güvenlik güvenlik deniyor. Burada ulusal güvenlik nedir bunun ayırt edilmesi gerekiyor. Çünkü şu anda internet haberleşmesinin trafiğinin merkezi Amerika'da. Amerika Birleşik Devletleri diyor ki ben bunu kontrol etmeye devam edeceğim ve bu kontrolünü de ben yapacağım, başkasına da yaptırmayacağım diyor. Böyle bir durum da var ortada. Dolayısıyla bizim güvenliğimiz özgürlük dediğimiz bu özgürlük kısıtlanmasın dediğimiz bu ortamın aslında bir yöneticisi var, onun istediği kadar bu sistemleri kullanıyoruz. Çünkü biz artık bütün kayıtların bu şekilde şu anda 11 Eylül'den sonra zaten paranoya düzeyine varan takipler zaten bütün kayıtların bir örneği tutulmaya başlandı. ... sistemlerini belki duyanlar biliyor, bilmiyor.

Can Dünder: Bilmeyenler için siz söyleyin. Yani ne yapılıyor?

Turhan Menteş: Yani dünyadaki bütün internet trafiği hepsi bu şekilde arşivleniyor gerektiğinde başvurulmak üzere, böyle bir sistem de var. Sanmasınlar ki o sohbetler bilmem ne bir tek kendi aralarında kalıyor insanlar. Bunu da bilmelerinde yarar var.

Can Dünder: Kaydediliyor.

Turhan Menteş: Kaydediliyor.

Can Dünder: Fakat içeriğine ulaşmak için mahkeme kararı gerekiyor en azından yasal olarak.

Turhan Menteş: Evet ama o ulusal güvenlik, uluslararası güvenlik orada mahkeme kararı gerekmiyor. Tabi bunlara çok hızlı olarak erişebiliyorlar. Dolayısıyla bu kaynakların çok doğru kullanıldığını da söylemek, denetim mekanizmalarının da doğru kullanıldığını söylemek mümkün değil. Keyfi uygulamalara açık bir yasal düzenlemenin sonucunda da bunun sansür olacağını kimseye anlatamazsınız. Böyle bir süreç ...

Can Dünder: Dolayısıyla siz başka bir düzenlemeye gerek yok, Türk ceza yasası ilgili maddeleri desteklenirse bu yeterli olur diyorsunuz.

Turhan Menteş: Yapılması gereken tanımlar zaten hepimizin ortak görüşü olarak tanımlar yapılmaya çalışılıyor. Yani yeni teknolojinin getirdiği yeni tanımlar yasanın içinde konulmaya çalışılıyor ama bunun çok taraflı yani teknik gruplarıyla, hukukçusuyla, sosyologlarıyla hep birlikte eğitimcileriyle birlikte tekrar değerlendirilmesi gerekir. Yani sadece 30 kişilik bir komisyonun hazırladığı bir yasa artık bu konuda yeterli olacağını düşünmüyorum. Sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınması lazım, alınıyor. Üniversitelerin görüşleri alınması gerekiyor. Diğer çünkü sonuçta dev gibi bir sanayiden bahsediyoruz, sanayiye de ilgilendiren bir konu. Sanayinin de bu konuda bir şey söylemesi lazım. Çünkü bu teknoloji onlar üretiyor. Dolayısıyla bir ortak kararla uluslararası konsensus sağlanacak bir yapılanmaya gitmesi gerekiyor. Bir konu daha var, onu da söylemeden geçemeyeceğim. Bir başka sorun internet üzerinde kişiler hakkında tutulan bilgilerin izlenmesi gibi bir durum söz konusu ki bununla ilgili Avrupa Birliği'nin uyum yasalarının ... üçüncü defa kadik olduk Türkiye'de. Kişisel bilgilerin korunması hakkındaki kanun dediğimiz kanun, o da bir kurum

oluşturulmayı gerektiriyor. En önemli yasa aslında. Bu yapılmadan diğer yasal düzenlemeler yapılıyor ve devletleri olmadık güçler tanımlanıyor. Bunu dengeleyecek yapı olması gerekiyor. O da her kişinin kendisiyle ilgili bilgiye erişim hakkının nerede olursa olsun, hangi kurumda olursa olsun erişim hakkı ve düzeltme hakkının olması gerekiyor. Bu hiç gündeme getirilmiyor, üçüncü defa kadik oldu bu yasa tasarısı. Bunun Türkiye’de acele çıkartılması gerekiyor ki diğer yasalarla ilgili düzenlemeler anlamlı hale gelebilsin. Böyle bir açığımız da var, bunun yapılması gerekiyor.

Can Dünder: Çok teşekkürler. Sayın Özcan, siz ilk turdaki konuşmanızdan sonra diğer konuşmacıları dinlediniz. Yani bu tehditin abartıldığı, aslında yani o kadar da büyük bir tehdit olmadığı söyleniyor. Siz halbuki ulusal güvenliği tehdit eden çok ciddi bir şeyler olduğunu internette söylüyorsunuz.

Mehmet Özcan: Yok ben yani çok ciddi boyutta değil.

Can Dünder: Ne yapılabilir?

Mehmet Özcan: Yani olay şu, ben şunu söylemek istiyorum; ulusal güvenlik veya bireysel güvenlik benim 3 yıl önce bir öğrencim benim web sitemi hackledi, mail adresimi hackledi ve ben 1 hafta boyunca hotmail stafiyla mailleşerek mailimi açmak durumda kaldım. Bir hafta boyunca benim bütün özel bilgilerim birilerinin eline geçmiş oldu. Yani ulusal güvenlik değil aslında burada. Sadece internetin ben kendi mahremiyetimin ihlal edilmesini istemiyorum, buna izin verilmesini istemiyorum. Bununla ilgili bir suç oluştuktan sonra biraz önce hocamın da bahsettiği gibi suç tanımlanır, biter o suç oluştuktan sonraki şu andaki kanunlar çerçevesinde suç nedir, izinsiz girmek suçtur. Bundan sonraki mücadele boyutunu sözediyorum. Yoksa buradaki internetin sansür edilemeyeceği, internetin veya işte kapatılamayacağını hepimiz şu anda kabul ediyoruz. Burada şunu söylemek istiyorum gerçi. Güvenlik güçlerinin biraz önce de hocama da sorulan sorularla ilgili, güvenlik güçleri internet ortamındaki suçlarla nasıl mücadele ediyor bağlamında baktığımızda farklı birimler çerçevesinde işte dolandırıcılık nedir, organize suçlara girer. Bu çerçevede bir mücadele var. Türkiye'nin farklı birimlerinde, farklı il’lerde bildiğim kadarıyla 13 yerde bu anlamda dolandırıcılık ve örgütlü suçlar bağlamında yapılan işlemlere

karşı bir mücadelede var. Merkezde çalışma var bu anlamda suç oluşan olaylarla ilgili. Şimdi bu çalışmalarda çok güzel bir soru vardı, hacker'lar 18 saat bilgisayar başında geçiriyor, güvenlik güçleri ne yapıyor? Benim güvenlik yani şu anda emniyet teşkilatında çalışan öğrencilerim var ve bu insanların gerçekten 18 saat onların da çalıştığını hatta bazen daha fazla çalıştığını biliyorum ama sorun şu; Türkiye'de aslında bilişim sektöründe biriken bir enerji var, genç nesilde biriken bir enerji var. Ben halen bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri ile ilgili bilgiyi 13 yaşındaki oğlumdan alıyorum. Genç nesil burada çok donanımlı geliyor. Eğer bu insanların siz enerjisini boşaltabilecek kanallar bulamazsanız her biri yarın bir gün hacker oluyor. Sapma davranışının içinde olanlar. Burada belki bilişim sektörü bu ekonomisini kendisi yaratmalı. Yani ne demek istiyorum? Hacker'ların daha sağlıklı alanlara yönlendirilebilecek, bu insanların para kazanabileceği, yazılım yapabileceği, satabileceği farklı alanlar. Hatta bu konuda devlet teşvikte edebilir veya ceza idaresi sisteminde böyle bir şey uygulanabilir mi bilmiyorum. Hacker'lıktan dolayı yakalanan bir kişiyi gidip hapse atmak yerine bu insana toplumun yararına olabilecek bir yazılım yazması önerilebilir. Bu konuyla sosyal amaçlı bir yazılımla bu kişinin cezasını çekmesi önerilebilir. Yani bu insanları

Serdar Kuzuloğlu: Muhbir.

Can Dünder: Nasıl?

Serdar Kuzuloğlu: Muhbir yapalım onları. Muhbirlik yapsınlar, biraz örtelim, öteleyelim suçlarını.

Mehmet Özcan: O farklı bir bakış açısı tabi.

Serdar Kuzuloğlu: Bizimkiler onları da çok seviyor.

Mehmet Özcan: Tabi var gündemde muhbirlik tartışmaları da var.

Serdar Kuzuloğlu: Aklıma o geldi.

Can Dünder: O zaman ihbara da yeni bir sistem geliyor değil mi? Yani yasayla birazda o öngörülüyor ihbara ...

Mehmet Özcan: Yani buradaki benim söylemek istediğim bu enerjinin boşaltılması lazım, bu enerjinin kullanılması lazım, bu birikimin kullanılması

lazım. Hindistan bunu nasıl yaptıysa yazılım sektöründe Hindistan bugün yapmadı bu şu andaki dünyadaki geldiği aşamayı. Bu altyapıyı kullanarak, Türkiye de bunu yapmalı ama burada sosyal boyutunu da hiçbir zaman gözardı etmeden. Televizyon şu anda TRT 4'ümüz var, 3'ümüz var. Burada ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik programlar yapılmalı. Madem ki denetlenecek önce aile eğitilmeli, aileyi denetimin bir parçası yapmalı. Sivil toplum örgütlerini denetimin bir parçası yapmalı, hatta ve hatta bence bir çok olayda sivil toplum örgütlerini çok aktif hale getirip destekleyerek bu denetim yapılacaksa bu örgütler kendi denetimini, internet cafeler kendi denetimini kendi oluşturdukları işte beyaz internet cafeler desinler yani bir kurdele yapıp onun çok başarılı olduğunu kendi aralarında tescil etsinler ve bir sektörsen 250 bin kişi buradan ekmek yiyorsa kendi rekabetini kendi içinde oluşturmalarına izin vermeli. Diğer türlü yukarıdan yapacağımız denetimle bu işi çözemiyoruz. Çünkü gittiğimizde internet cafeye sadece orada sigara küllüğü var mı veya küçük çocuk var mı sadece bunu denetleyebiliyoruz, içeriği denetleme şansına sahip değiliz.

Can Dünder: Çok teşekkürler. Sayın Ergul, siz nasıl bir şey, çare buluyorsunuz? Sanki öyle bir şey var ki tablo var ki yani çok özgürlükçü bir alan burası, o bizi biraz tedirgin etti. İçinde bir sürü olumsuz unsur da geliyor diye çare arıyoruz, onun reaksiyonu içindeyiz ama bir yandan da bir ihtiyaç olduğu da ortada. Yani bir düzenleme ihtiyacı da olduğu ortada. Burada güvenlik, özgürlük dengesini nasıl kurabiliriz?

Ali Ergur: İçinde yaşadığımız dünya özellikle 11 Eylül 2001'den sonra sistem bizi sürekli güvenlik mi özgürlük mü ikilemine itiyor ve sürekli olarak bu seçimleri yapmak zorunda kalıyoruz. Bunlar çok keskin seçimler oluyor genellikle ama burada bunları bu tuzaklara düşmeden galiba işi daha geniş görebilmek gerekiyor. Bunun için öncelikle teknolojinin kendisinin suçlanmasından vazgeçilmesi gerekiyor, o bir araç. Nasıl kullandığınız önemli, yalnızca olan bazı şeyleri kolaylaştırdığı, büyüttüğü için kolay suçlanır hale geliyor. Dünyada adaletsizlik ciddi bir şekilde toplumsal bir sorun ve adaletsizlik olan yerde şiddet türer, sürekli ürer ve yayılır. Bu internet gibi bir ortamda çok daha kolay yayılıyor. İnternet değildir bunun nedeni. Bunun nedeni dünyadaki adaletsizliktir. O zaman adaletsizliği çeşitli boyutlara ekonomik, kültürel, çeşitli anlamlarda

adaletsizliği bertaraf edecek, mümkün olduğu kadar bertaraf edecek politikalar benimsenmelidir. Bu en başta en temel prensip bence. İkincisi, kullanıcıların insanların özellikle gençlerin kendilerini başka şekillerde de ifade edebilmeleri sağlanmalı. Eğer başka şekillerde ifade edemiyor, kimliğini başka şekilde oluşturamıyorsa internet tek seğenek oluyorsa az önce bahsettiğimiz o teğet ahlak, uzaktan ötekine dokunmadan ahlak sayesinde bir sorumsuz bir özgürlük oluyor ki bunun adı özgürlük olmuyor. Özgürlük, geręek anlamda özgürlüğü yaşayabilmek onu yönetebilmeyi gerektirir. Özgürlüğün ne olduğunu bilinçli bir şekilde bilmelisiniz ve onu kontrol edebilmelisiniz. Kendinizi bir özne yapabilmek için, bilinçli bir özne yapabilmek için kullanabilmelisiniz. O yüzden de bu malumat yolun dünyada, malumat diyorum çünkü bilgi toplumu değil, o tam da bilgi olmayan şeydir malumat. Biz malumata maruz kalıyoruz. Onu bilgi haline getirmek insanın belli bir bilinç ve donanıma sahip olmasını gerektirir. İşte bunları verecek bir eğitim sisteminin mutlaka olması gerekiyor, donanımlı ve bilinçli insanlar yaratmanız gerekiyor. Elbette bir takım polisiye önlemler, bir takım hakları korumak için alınabilir ama bu çok talidir, çok işin esasını düzenleyecek boyutta değildir. Buradan bir teknoloji düşmanlığına ve hepsinden öte bir özgürlük düşmanlığına çok kolay bir yol var, kestirme yol var oraya düşmememiz gerekiyor.

Can Dünder: Çok teşekkür ederim. Bir soru daha alacağım arkadaşlardan. Mustafa'nın sorusunu evet. Ondan sonra kapatalım.

Mustafa: İlk önce her eve internet diyerek yani belki de hiç araştırma yapmadan bu kampanyayı başlatıp sonradan da interneti kötülemek yani bunu bir göstermek ne kadar tutarlıdır.

Can Dünder: Her eve bir internet kampanyası başlattık, şimdi de temiz internet kampanyası başlatıyoruz. Bu temiz internet nasıl olacak? Bir de sizin ilk konuşmadan anladığımız peki şey çıkıyor yani herşey serbest bir ortam mıdır bunun alternatifini? Toparlarken bu ikisi arasında nasıl bir denge kurabiliriz, onu ne söylersiniz?

Serdar Kuzuloğlu: Kesinlikle değildir. Yani her şeyin özgür olduğu bir ütopyadan bahsetmiyorum zaten. Böyle bir şeyi kişisel olarak da tercih etmem.

Hani kendime çok güvenmekle birlikte kendimin bile ne hale gelebileceğim konusunda şüphelerim var, sonsuz özgürlük ortamında.

Can Dünder: Yani bırakınız yapsınlar, bırakınız yazsınlar.

Serdar Kuzuloğlu: Ortamı değil elbette.

Can Dünder: Şimdi ilk bölümde eleştirileri yaptık. Şimdi düzenlemeler üzerine konuşalım.

Serdar Kuzuloğlu: Tamam. Tabi soruların bir bölümü de açıkta kaldı. Mesela uluslararası sitelerde ne yapacağız konusunda. Benim hani ona projem de hani ordu internete el koysun kampanyasından sonra biz uluslararası operasyonlar yürütecek gizli timler kuracağız. Yani Türk yiğit delikanlılar gidip orada eylem koyacaklar hani başka çaresi yok çünkü mevcut yasalarla.

Can Dünder: Polat internette.

Serdar Kuzuloğlu: Yani öyle bir şey olacak demek ki. Şimdi şöyle bir şey; biz bunları niye konuşuyoruz, en başa dönersek ülkemizde bazı talihsiz olaylar yaşandı. Bunların da kimse sorumluluğunu üstüne almak istemediği için ve aslında suçta cezada belli olmasına rağmen ne suçu suçtan sayıp, ne de cezayı kovuşturmadıkları için en kolay günah keçisi olarak interneti buldular, önümüze koydular bizde bunları tartışıyoruz ve biz bunların böyle olmadığını farkında olduğumuzu da insanlara gösterdik. Hukukçularımız biliyor yani medya bunun farkında, uzmanlar, sivil toplum örgütleri, bilim adamları herkes bunun farkında bundan şüphemiz yok. Şimdi suçlular belli, cezası hazır. Bununla mücadele yöntemleri mesela filtreler deniyor. Filtreler başlı başına bir konu. Örneğin İran'da 240 bin site filtrelenmiş. Yani filtre ne kadar sempatik bir kavram hani şey gibi hava filtresi falan gibi. Yani yararlı bir şeymiş gibi, sansürlenmiş durumda. Perdelenme deniyor mesela bizde, güzel terimlerimiz var çok şık. 240 bin, Çin'de sansür ve internet takibi için çalışan devlet memur sayısı 30 bin, resmi Çin rakamı 30 bin. Hani bizde şimdi başkanlıklar, daireler kurullar kuruluyor. Ben internet üst kurulunu çok iyi hatırlıyorum. Sonra internet kurulu oldu, o çalışmalarını keşke bir özet geçebilseydik. Şimdi bilirkişi eksikliği var, en önemli sorun o. Yani hukuk sisteminde hakimlerin eğitilmesi lazım, avukatların eğitilmesi lazım ve burada bu tip kanun tasarıları çok yol gösterici olacak ona

hiçbir şüphem yok. Yani işte mesela bir internet sitesi ne bileşenlerden oluşur? Yani bunu yazan vardır, bu evi kiralayan vardır, mal sahibi vardır vs. senin aradaki katmanlar vardır. Bunların belli olması güzel bir şey. Eğitim hukuk alanında çok ciddi bir gereksinim. Çünkü bu kadar ağır, ciddi yaptırımlar ve muğlak kavramların olduğu bir yerde bu tip insanların yani burada karar verici ve kendi inisiyatifini kullanan insanların çok çok iyi eğitilmesi lazım ve bunun uluslararası bir ağ olduğunu kabul edelim. Yani bu Türkiye'nin denetiminde hani yarın bir gün milli güvenlik kurulu'nda görüşülüp karara bağlanabilecek bir konu değil. Hani bütün dünyayı kapsayan, sürekli büyüyen, her gün değişen ve sadece bildiğimizin bizim ilgilendiğimiz kadarı olan bir ağdan bahsediyoruz. Ben size mesela bizim Radikal Gazetesinde yaşadığımız iki olaydan bahsedeyim. Hani benim site ile ilişkili rollerimden de yola çıkarak. Şimdi bir gün bayağı oluyor bu. Şimdi isimleri sayınca bayağı olduğunu anlayacaksınız. Şöyle bir haber bizim son dakika bölümümüzde yayınlandı. İşte Florya Metin Oktay tesislerinde antrenman yapan Galatasaray takımını işte Fatih Terim tam çalıştırırken bir grup fanatik Fenerbahçeli kalaşnikoflarla saldırdı, işte Fatih Terim öldü, Hakan ağır yaralı falan filan diye bir haber çıktı. Altında işte Başbakan Mesut Yılmaz yaptığı açıklamada borsaya fazla güvenilmemesi gerektiğini söyledi gibi bir haber çıktı. Yani sonuçta bizim siteye o 10 dakika içerisinde birisi sızdı ve bu haberleri yayınladı. Şimdi bu haberlerden doğan haksızlıkların sorumlusu konusunda aslında çok varyasyonlar çıkarabiliriz. Başka bir haber söyleyeyim; bir gün bizim internet sitemizdeki Kıbrıs ile ilgili bir haberi Kıbrıs'taki muhalif bir genç İstanbul'daki bizim sitemize Kıbrıs'tan bir yorum yazdı. Bunu Almanya'da bir Türk sitesinde yayınladı, Radikal'in sitesinde böyle bir şey var diye. Bizim gözümüzden kaçmış, Avustralyalı bir Türk bunu Çankaya'ya yolladı, forward etti. Tasarruf tedbirleri nedeniyle internet harcamalarına kısıtlama getiren Çankaya'ya forward etti, Ahmet Necdet Sezer de bunu Bağcılar Cumhuriyet Başsavcılığı'na ilettiler bize intikal etti. Böyle bir ortamdan bahsediyoruz ve çok kolay saklanabilecek bir ortamdan bahsediyoruz ve mesela şunu düşünelim; şimdi biz burada konuştuklarımız hani internette ekstra bir ceza geliyor ya bizi internetten izleyenler ihbar ederse daha mı fazla bir ceza mı alacağız, mesela bunu da düşünelim. Hani çok grief bir ortamdan

bahsediyoruz ve hani en sonu Şu geliyor artık; tamam Őarteli kapatıyoruz, tamam siz bunu beceremediniz, bizde kontrol edemiyoruz, kapatalım hadi dükkanı kapatıyoruz başka bir Şeyi bulalım ama hani iş buraya doğru mu gidecek? Şimdi benim son Şey olarak hani mesela sansür, filtrelemeden bir Şey ummayalım. Çünkü örneğin meme, erotik bir Şey ama meme kanseri diye de bir Şey var, bunun çok örneği de var. Bu hafta Cumartesi ek'imizde mesela çok güzel bir dosya vardı bununla ilgili. İnternet cafelerdeki sansür arayıŐlarına yönelik bir araştırma yapmıŐlar. Ortaya Şu çıkıyor; örneğin sol fraksiyona yönelik çok güzel anahtar kelimeler tanımlanmış ama saç bölüme ait, saç cenahtan bir sitenin perdelenmesi için Şey lazım, aşırı milliyetçilik yazması lazım içinde, başka türlü engellenmiyor. Hani sizin dosya haberinizde de var. Ulaşmak istediğinizde çok güzel ulaŐırsınız. Sonuçta Şunu hepimiz kabul edelim; suç belli, cezası belli, internette bir suçun işlenmesi o suçlunun sebebini internet yapmaz ve interneti Őekillendirenler de bizleriz. Hani sizde kullanıyorsunuz, bende kullanıyorum. Hani hiç 12 yıldır bir günde ya bomba nasıl yapılmış bir bakayım da evdeki malzemelerden bir Şey çıkarabilir miyiz demedim. Hani bunu diyen kişinin varolması da hani ne çocuk pornografisi internette başladı, ne suç, ne terör. Hiçbiri internette baŐlamadı. İnternete kayması aslında devletler için biraz Şans, çok kolay takip ediliyor, arşivleniyor hani bir yandan da bunu kullanmayı bilsin devletler. Benim son söyleyeceklerim bu kadar. Hiçbir ümitsizliğim yok.

Ali Ergur: Bomba konusunda bir Şey söyleyebilir miyim?

Can Dündar: KapanıŐ cümlesi olsun, buyrun.

Ali Ergur: Özellikle bu internetten öğrendiler bomba yapmayı falan gibi Şeyler veya terörist eylemlerde ortaklık gibi Şeyler çok vurgulanıyor. Dolayısıyla fatura internete çıkıyor. Emin olun biz burada 2-3 kişi internetten bomba nasıl yapılır öğrensek, bomba yapsak bir yere koymaya dahi vakit bulamadan yakalanırız.

Mehmet Özcan: Zaten patlamazda bizim yaptığımız.

Ali Ergur: Bizimki patlamazda, bir Őeyini eksik koyarız falan. Dolayısıyla bu iş o kadar basit değil, o kadar karikatürize edilecek Şekilde değil. Böyle temizlik falan gibi Şekilde algılayınca çok gülünç oluyor tabi yöneticilerimiz.

Can Dündar: Çok teşekkür ediyorum hepinize. Aslında özeti şu; internet cennet değil, internet cehennem değil internet hayatın bir yansıması. Bir başka mecra. Dolayısıyla o mecrayı suçlamamak lazım, orası nötr bir mecra. Nasıl kullanırsanız öyle sonuç verilen bir medya ortamı. O yüzden konuklarımızın bir kısmı bir düzenleme gerektiğini kabul ediyor, orada bir ortak fikre ulaşıldı ama bunun reaksiyonel olmaması ve en önemlisi temel hak ve özgürlüklere zarar vermeyecek şekilde yapılması gerekiyor. İnternetle yaşamayı böylece öğrenmek zorundayız. Bu gece programımızın tekrarı var, Cumartesi sabah yeniden izleyebilirsiniz. Haftaya bir başka Neden’de buluşmak üzere hepinize iyi geceler, hoşçakalın.

EK 3:**5651 SAYILI KANUN VE İLGİLİ YÖNETMELİKLER****5651 SAYILI KANUN****İNTERNET ORTAMINDA YAPILAN YAYINLARIN DÜZENLENMESİ VE BU
YAYINLAR YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARLA MÜCADELE EDİLMESİ
HAKKINDA KANUN****Kanun No. 5651****Kabul Tarihi : 4/5/2007****Amaç ve kapsam**

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunun uygulamasında;

- a) Bakanlık: Ulaştırma Bakanlığını,
- b) Başkanlık: Kurum bünyesinde bulunan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,
- c) Başkan: Telekomünikasyon İletişim Başkanını,
- ç) Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,
- d) Erişim: Bir internet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılmasını,
- e) Erişim sağlayıcı: Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri,
- f) İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,
- g) İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,
- ğ) İnternet ortamında yapılan yayın: İnternet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verileri,
- h) İzleme: İnternet ortamındaki verilere etki etmeksizin bilgi ve verilerin takip edilmesini,
- ı) Kurum: Telekomünikasyon Kurumunu,
- i) Toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayanı,
- j) Trafik bilgisi: İnternet ortamında gerçekleştirilen her türlü erişime ilişkin olarak taraflar, zaman, süre, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve bağlantı noktaları gibi değerleri,
- k) Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,
- l) Yayın: İnternet ortamında yapılan yayını,
- m) Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya

işleten gerçek veya tüzel kişileri,
ifade eder.

Bilgilendirme yükümlülüğü

MADDE 3 – (1) İçerik, yer ve erişim sağlayıcıları, yönetmelikle belirlenen esas ve usûller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür.

(2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen yükümlülüğü yerine getirmeyen içerik, yer veya erişim sağlayıcısına Başkanlık tarafından ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

İçerik sağlayıcının sorumluluğu

MADDE 4 – (1) İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur.

(2) İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur.

Yer sağlayıcının yükümlülükleri

MADDE 5 – (1) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir.

(2) Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür.

Erişim sağlayıcının yükümlülükleri

MADDE 6 – (1) Erişim sağlayıcı;

a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle,

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla,

c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usûllere uygun olarak Kuruma teslim etmekle,
yükümlüdür.

(2) Erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

(3) Birinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinde yer alan yükümlülüklerden birini yerine getirmeyen erişim sağlayıcısına Başkanlık tarafından onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülükleri

MADDE 7 – (1) Ticarî amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, mahallî mülkî amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde

mahallî mülkî amir tarafından Kuruma bildirilir. Bunların denetimi mahallî mülkî amirler tarafından yapılır. İzin belgesinin verilmesine ve denetime ilişkin esas ve usûller, yönetmelikle düzenlenir.

(2) Ticarî amaçla olup olmadığına bakılmaksızın bütün toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almakla yükümlüdür.

(3) Birinci fıkrada belirtilen yükümlülüğe aykırı hareket eden kişiye mahallî mülkî amir tarafından üçbin Yeni Türk Lirasından onbeşbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesi

MADDE 8 – (1) İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1) İntihara yönlendirme (madde 84),

2) Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),

3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),

4) Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),

5) Müstehcenlik (madde 226),

6) Fuhuş (madde 227),

7) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228),

suçları.

b) 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

(2) Erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu durumda Cumhuriyet savcısı kararını yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır. Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesine ilişkin karara 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.

(3) Hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneği, gereği yapılmak üzere Başkanlığa gönderilir.

(4) İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile, içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

(5) Erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmidört saat içinde yerine getirilir.

(6) Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu

oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi halinde, Başkanlık tarafından, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur.

(7) Soruşturma sonucunda kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda Cumhuriyet savcısı, kovuşturmayaya yer olmadığı kararının bir örneğini Başkanlığa gönderir.

(8) Kovuşturma evresinde beraat kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda mahkemece beraat kararının bir örneği Başkanlığa gönderilir.

(9) Konusu birinci fıkrada sayılan suçları oluşturan içeriğin yayından çıkarılması halinde; erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır.

(10) Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(11) İdarî tedbir olarak verilen erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmemesi halinde, Başkanlık tarafından erişim sağlayıcısına, onbin Yeni Türk Lirasından yüzbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. İdarî para cezasının verildiği andan itibaren yirmidört saat içinde kararın yerine getirilmemesi halinde ise Başkanlığın talebi üzerine Kurum tarafından yetkilendirmenin iptaline karar verilebilir.

(12) Bu Kanunda tanımlanan kabahatler dolayısıyla Başkanlık veya Kurum tarafından verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlara karşı, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir.

İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı

MADDE 9 – (1) İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır.

(2) Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi onbeş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

(3) Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır.

(4) Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.

İdarî yapı ve görevler

MADDE 10 – (1) Kanunla verilen görevler, Kurum bünyesinde bulunan Başkanlıkça yerine getirilir.

(2) Bu Kanunla ekli listedeki kadrolar ihdas edilerek Başkanlığın hizmetlerinde kullanılmak üzere 5/4/1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanununa ekli (II) sayılı listeye eklenmiştir. Başkanlık bünyesindeki iletişim uzmanlarına, Kurumda çalışan Telekomünikasyon Uzmanlarına uygulanan malî, sosyal hak ve yardımlara ilişkin hükümler uygulanır. İletişim Uzmanı olarak Başkanlığa atanan personelin hakları saklı kalmak kaydıyla, kariyer sistemi, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(3) Başkanlığa Kanunla verilen görevlere ilişkin olarak yapılacak her türlü mal veya hizmet alımları, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerine tâbi olmaksızın Kurum bütçesinden karşılanır.

(4) Kanunlarla verilen diğer yetki ve görevleri saklı kalmak kaydıyla, Başkanlığın bu Kanun kapsamındaki görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bakanlık, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve bu Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye yönelik çalışmalar yapmak, bu amaçla, gerektiğinde, her türlü giderleri yönetmelikle belirlenecek esas ve usûller dahilinde Kurumca karşılanacak çalışma kurulları oluşturmak.

b) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerini izleyerek, bu Kanun kapsamına giren suçların işlendiğinin tespiti halinde, bu yayınlara erişimin engellenmesine yönelik olarak bu Kanunda öngörülen gerekli tedbirleri almak.

c) İnternet ortamında yapılan yayınların içeriklerinin izlenmesinin hangi seviye, zaman ve şekilde yapılacağını belirlemek.

ç) Kurum tarafından işletmecilerin yetkilendirilmeleri ile mülkî idare amirlerince ticarî amaçlı toplu kullanım sağlayıcılara verilecek izin belgelerinde filtreleme ve bloke etmede kullanılacak sistemlere ve yapılacak düzenlemelere yönelik esas ve usûlleri belirlemek.

d) İnternet ortamındaki yayınların izlenmesi suretiyle bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesini önlemek için izleme ve bilgi ihbar merkezi dahil, gerekli her türlü teknik altyapıyı kurmak veya kurdurmak, bu altyapıyı işletmek veya işletilmesini sağlamak.

e) İnternet ortamında herkese açık çeşitli servislerde yapılacak filtreleme, perdeleme ve izleme esaslarına göre donanım üretilmesi veya yazılım yapılmasına ilişkin asgari kriterleri belirlemek.

f) Bilişim ve internet alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

g) Bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların, internet ortamında işlenmesini konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması, kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkânları dahilinde gereken her türlü yardımda bulunmak ve koordinasyonu sağlamak.

(5) Başkanlık; Bakanlık tarafından 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığının

Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesi uyarınca, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, çocuk, kadın ve aileden sorumlu Devlet Bakanlığı ile Kurum ve ihtiyaç duyulan diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları ile internet servis sağlayıcıları ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasından seçilecek bir temsilcinin katılımı suretiyle teşkil edilecek İnternet Kurulu ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlar; bu Kurulca izleme, filtreleme ve engelleme yapılacak içeriği haiz yayınların tespiti ve benzeri konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları alır.

Yönetmelikler

MADDE 11 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin esas ve usûller, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşleri alınarak Başbakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir. Bu yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde çıkarılır.

(2) Yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra etmek isteyen kişilere, telekomünikasyon yoluyla iletişim konusunda yetkilendirme belgesi olup olmadığına bakılmaksızın, yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra etmesi amacıyla yetkilendirme belgesi verilmesine ilişkin esas ve usûller, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş ay içinde çıkarılır.

İlgili kanunlarda yapılan değişiklikler

MADDE 12 – (1) 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 2 nci maddesinin (f) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu idarî para cezalarına ilişkin kararlara karşı, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir."

(2) 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ek 7 nci maddesinin onuncu fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "belirtilen" ibaresinden sonra gelmek üzere "telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişime ilişkin" ibaresi eklenmiş, ikinci cümlesi "Oluşturulan bu Başkanlık bir başkan ile daire başkanlıklarından oluşur." şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 5/4/1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanununun 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Kurulca belirlenecek esas ve usûller çerçevesinde, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinde belirtilen doğrudan temin usûlüyle serbest avukatlar veya avukatlık ortaklıklarıyla avukat sözleşmeleri akdedilebilir."

(4) 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 6 nci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi "4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasının (a) bendinin (14) numaralı alt bendi kapsamında yapılacak dinlemeler de bu merkez üzerinden yapılır." şeklinde değiştirilmiş; dördüncü fıkrasında yer alan "Ancak" ibaresinden sonra gelmek üzere "casusluk faaliyetlerinin tespiti ve" ibaresi eklenmiş; altıncı fıkrasının üçüncü cümlesinde geçen "Bu madde" ibaresi "Bu fıkra" olarak değiştirilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Başkanlığın kuruluşta hizmet binasının yapımı, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç, Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerine tâbi olmaksızın Kurum bütçesinden karşılanır.

(2) Halen faaliyet icra eden ticarî amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde 7 nci maddeye göre

alınması gereken izin belgesini temin etmekle yükümlüdürler.

(3) Halen yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra eden kişilere, Kurum tarafından, telekomünikasyon yoluyla iletişim konusunda yetkilendirme belgesi olup olmadığına bakılmaksızın, yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra etmesi amacıyla bir yetkilendirme belgesi düzenlenir.

Yürürlük

MADDE 13 – (1) Bu Kanunun;

a) 3 üncü ve 8 inci maddeleri, yayımı tarihinden altı ay sonra,

b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TEMEL CEZA KANUNLARINA UYUM AMACIYLA ÇEŞİTLİ KANUNLARDA VE DİĞER BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No. 5728, Kabul Tarihi: 23/1/2008

MADDE 256- 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 5- Kanunun verdiği yetkiye dayalı olmaksızın, spor müsabakaları ile ilişkili olarak sabit ihtimalli veya müşterek bahis oynatanlar, oynanmasına yer veya imkân sağlayanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır. Yurt dışında oynatılan her çeşit bahis veya şans oyunlarının internet yoluyla ve sair suretle erişim sağlayarak Türkiye’den oynanmasına imkân sağlayan kişiler, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Her türlü bahis veya şans oyunları ile bağlantılı olarak para nakline aracılık eden kişiler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır. Kişileri, reklam vermek ve sair surette, her türlü bahis veya şans oyunlarını oynamaya teşvik edenler, altı aydan iki yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır. Bu maddede tanımlanan suçlarla bağlantılı olarak, her türlü bahis veya şans oyunlarının oynanmasına tahsis edilen veya oynanmasında kullanılan ya da suçun konusunu oluşturan eşya ile bu oyunların oynanması için ortaya konulan veya oynanması suretiyle elde edilen her türlü

mal varlığı değeri, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun eşya ve kazanç müsadereesine ilişkin hükümlerine göre müsadere edilir. Bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Bu maddede tanımlanan suçlarla ilgili olarak, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun erişimin engellenmesine ilişkin hükümleri uygulanır.”

İNTERNET ORTAMINDA YAPILAN YAYINLARIN DÜZENLENMESİNE

DAİR USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Başbakanlıktan:

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve İlkeler

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; içerik sağlayıcıların, yer sağlayıcıların ve erişim sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Abone: Herhangi bir sözleşme ile erişim sağlayıcılarından internet ortamına bağlanma hizmeti alan gerçek veya tüzel kişileri,

b) Başkan: Telekomünikasyon İletişim Başkanını,

c) Başkanlık: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,

ç) Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,

d) Dosya bütünlük değeri: Bir bilgisayar dosyasının içindeki bütün verilerin matematiksel bir işlemde geçirilmesi sonucu elde edilen ve dosyanın içerisindeki verilerde bir değişiklik yapıp yapılmadığını kontrol için kullanılan dosyanın özünü belirten değeri,

e) Erişim: Herhangi bir vasıtayla internet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılmasını,

f) Erişim sağlayıcı: İnternet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan işletmeciler ile gerçek veya tüzel kişileri,

g) Erişim sağlayıcı trafik bilgisi: İnternet ortamında yapılan her türlü erişime ilişkin olarak abonenin adı, kimlik bilgileri, adı ve soyadı, adresi, telefon numarası, sisteme bağlantı tarih ve saat bilgisi, sistemden çıkış tarih ve saat bilgisi, ilgili bağlantı için verilen IP adresi ve bağlantı noktaları gibi bilgileri,

ė) Faaliyet belgesi: Erişim sağlayıcı veya yer sağlayıcı olarak faaliyette bulunabilmek için Kurum tarafından verilen Kanun kapsamındaki yetkilendirmeyi içeren belgeyi,

h) IP adresi: Belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, İnternet Protokolü standartlarına göre verilen adresi,

ı) İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,

i) İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,

j) İzleme: İnternet ortamındaki verilere etki etmeksizin bilgi ve verilerin takip edilmesini,

k) Kanun: 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunu,

l) Kullanıcı: Aboneliği olup olmamasına bakılmaksızın internet ortamından yararlanan gerçek veya tüzel kişileri,

m) Kurum: Telekomünikasyon Kurumunu,

n) Sabit IP adresi: Belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, zamana, oturma göre değişmeyen ve sistem yöneticisi tarafından belirlenip tanımlanan ve değiştirilebilen IP adresini,

o) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı: İnternet salonu ve benzeri umuma açık yerlerde belirli bir ücret karşılığı internet toplu kullanım sağlayıcılığı hizmeti veren veya bununla beraber bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki oyunların oynatılmasına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,

ö) Vekil sunucu trafik bilgisi: İnternet ortamında erişim sağlayıcı tarafından kullanılan vekil sunucu hizmetine ilişkin talebi yapan kaynak IP adresi ve port numarası, erişim talep edilen hedef IP adresi ve port numarası, protokol tipi, URL adresi, bağlantı tarih ve saati ile bağlantı kesilme tarih ve saati bilgisi gibi bilgileri,

p) Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,

r) Yayın: İnternet ortamında yapılan yayını,

s) Yer sağlayıcı: İnternet ortamında hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,

ş) Yer sağlayıcı trafik bilgisi: İnternet ortamındaki her türlü yer sağlamaya ilişkin olarak; kaynak IP adresi, hedef IP adresi, bağlantı tarih ve saat bilgisi, istenen sayfa adresi, işlem bilgisi (GET, POST komut detayları) ve sonuç bilgileri gibi bilgileri,

ifade eder.

İlkeler

MADDE 4 – (1) Yayınlar;

a) İnsan onuruna, temel hak ve hürriyetlere saygılı olmalıdır.

b) Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlakî gelişimini zedeleyecek türden içeriklere yer vermemelidir.

c) Ailenin huzur ve refahını sağlayan hususlara zarar verecek nitelikte olmamalıdır.

ç) Kişileri, uyuşturucu madde bağımlılığı, fuhuş, müstehcenlik ve kumar gibi kötü alışkanlıklara teşvik edici olmamalıdır.

(2) Herkesin kendisine yönelik haklarını ihlal eden internet yayınlarının içeriklerinden dolayı cevap ve düzeltme hakkı olmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

İçerik Sağlayıcıları, Yer Sağlayıcıları ile Erişim Sağlayıcılarının

Sorumluluk ve Yükümlülükleri

Bilgilendirme yükümlülüğü

MADDE 5 – (1) Ticari veya ekonomik amaçlı içerik sağlayıcıları, yer sağlayıcıları ve erişim sağlayıcıları, aşağıda belirtilen tanıtıcı bilgilerini, kendilerine ait internet ortamında, kullanıcıların ana sayfadan doğrudan ulaşabileceği şekilde ve iletişim başlığı altında, doğru, eksiksiz ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür:

a) Gerçek kişi ise; adı ve soyadı, tüzel kişi ise; unvanı ve sorumlu kişiler, vergi kimlik numarası veya ticaret sicil numarası,

b) Yerleşim yeri, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yer,

c) Elektronik iletişim adresi ve telefon numarası,

ç) Sunduğu hizmet, bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde yapılıyor ise, yetkili denetim merciine ilişkin bilgiler.

(2) Ticari veya ekonomik amaçlı içerik sağlayıcı, birinci fıkradaki bilgilerle birlikte, yer sağlayıcıya ilişkin tanıtıcı bilgileri, doğru, eksiksiz ve güncel olarak ana sayfasında bulundurmakla yükümlüdür.

İçerik sağlayıcının sorumluluğu

MADDE 6 – (1) İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur.

(2) İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise, genel hükümlere göre sorumludur.

Yer sağlayıcının yükümlölükleri

MADDE 7 – (1) Yer sağlayıcı;

a) Yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre Başkanlık, adli makamlar veya hakları ihlal edilen kişiler tarafından haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla,

b) Sunucu barındırma hizmeti dâhil, yer sağlamakla ilgili hizmetlerinde (a) bendindeki hükümlere uymakla,

c) Yer sağlayıcı trafik bilgisini altı ay saklamakla, bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü oluşan verilerin dosya bütünlük değerlerini zaman damgası ile birlikte saklamak ve gizliliğini temin etmekle,

yükümlüdür.

(2) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir.

Erişim sağlayıcının yükümlölükleri

MADDE 8 – (1) Erişim sağlayıcı;

a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre, Başkanlıkça haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak en-gelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle,

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin olarak, Başkanlıkın Kanunla ve ilgili diğer mevzuatla verilen görevlerini yerine getirebilmesi için; erişim sağlayıcı trafik bilgisini bir yıl saklamakla, bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü oluşan verilerin dosya bütünlük değerlerini zaman damgası ile birlikte muhafaza etmek ve gizliliğini temin etmekle, internet trafik izlemesinde Başkanlıkça gerekli yardım

ve desteği sağlamakla, faaliyet belgesinde yer alan Başkanlığın uygun gördüğü bilgileri talep edildiğinde bildirmekle ve ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılar için belirli bir IP bloğundan sabit IP adres planlaması yapmakla ve bu bloktan IP adresi vermekle,

c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce, durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmekle, Kuruma bildirilen kapanma tarihinden geriye doğru bir yıllık sredeki trafik bilgilerine ilişkin bütün kayıtları metin dosyası olarak, log formatlarını açıklamalarıyla birlikte, abone kütük bilgilerini Başkanlığa cd, dvd gibi optik medya ortamında teslim etmekle,

ç) Faaliyete başlamasından itibaren her ay düzenli olarak, her erişim yöntemine ilişkin kullanacağı erişim numaralarını ve toptan hizmet verdiği abonelere ilişkin bilgileri Başkanlığa göndermekle,

d) Başkanlık ile aralarındaki bağlantıdan erişimi engellenecek adreslere ilişkin gönderilecek bilgileri kendi sistemlerinde derhal uygulanabilmesi için, gerekli olan donanım ve yazılımı kurarak lazım olan düzenlemeleri yapmakla,

e) Kullanıcılarına vekil sunucu hizmeti sunuyor ise; vekil sunucu trafik bilgisini bir yıl saklamakla, bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü oluşan verilerin dosya bütünlük değerlerini zaman damgası ile birlikte muhafaza etmek ve gizliliğini temin etmekle,

yükümlüdür.

(2) Erişim sağlayıcı, verdiği hizmeti kullananlara ilişkin bilgilerin başkaları tarafından elde edilmesini ilgili mevzuatta belirlenen esas ve usullere uygun olarak engeller.

(3) Erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadığını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

İdari para cezaları

MADDE 9 – (1) Bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde belirtilen yükümlülüğü yerine getirmeyen içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı veya erişim sağlayıcıya

Başkanlık tarafından ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(2) Bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yer alan yükümlülüklerden birini yerine getirmeyen erişim sağlayıcısına, Başkanlık tarafından onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Cevap Hakkı

İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı

MADDE 10 – (1) İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcıya, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcıya, internet ortamından veya bizzat başvurarak, kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı, kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır.

(2) Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi onbeş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere, hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

(3) Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik sağlayıcıya veya yer sağlayıcıya tebliğinden itibaren iki gün içinde, içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına, kullanıcıların ana sayfadan doğrudan ulaşabileceği şekilde ve tezkip başlığı altında başlanır.

Cezai yaptırım

MADDE 11 – (1) Sulh ceza hâkiminin kararını, 10 uncu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Erişimin Engellenmesi

Erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan suçlar

MADDE 12 – (1) İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir:

- a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;
 - 1) İntihara yönlendirme (madde 84),
 - 2) Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),
 - 3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),
 - 4) Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),
 - 5) Müstehcenlik (madde 226),
 - 6) Fuhuş (madde 227),
 - 7) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228),suçları.
- b) 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

Koruma tedbiri olarak erişimin engellenmesi kararı

MADDE 13 – (1) Erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir. Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu durumda Cumhuriyet savcısı kararını yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

(2) Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesine ilişkin karara, Başkanlıkça ve Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ilgililer tarafından itiraz edilebilir.

İdari tedbir olarak erişimin engellenmesi kararı

MADDE 14 – (1) İçeriği 12 nci maddede belirtilen suçları oluşturan yayınlarda, içerik sağlayıcının veya yer sağlayıcının yurt dışında bulunması halinde veya içerik sağlayıcı veya yer sağlayıcı yurt içinde bulursa bile, içeriği Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan çocukların cinsel istismarı veya aynı Kanunun 226 ncı maddesinde yer alan müstehcenlik suçlarını oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesine Başkanlıkça re'sen karar verilir. Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan çocukların cinsel istismarı veya aynı Kanunun 226 ncı maddesinde yer alan müstehcenlik suçlarını oluşturan yayınlara ilişkin olarak içerik veya yer sağlayıcının yurt içinde bulunması durumunda bu karar, yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur ve hâkim kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Başkanlık tarafından derhal kaldırılır ve erişim sağlayıcılara bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.

(2) Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının konusunu oluşturan yayını yapanların kimliklerinin belirlenmesi halinde, Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Başkanlık, suç duyurusuna esas teşkil edecek verilerin elde edilebilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi ve belge talep edebilir.

Erişimin engellenmesi kararında belirtilmesi gerekli hususlar

MADDE 15 – (1) Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararında;

- a) Kararı veren merciin adı,
- b) Karar tarihi ile soruşturma numarası veya kovuşturmayaya geçilmişse mahkeme esas numarası,
- c) Tedbirin hangi suç için istendiği, bu suça ilişkin yeterli şüphe sebeplerinin neler olduğu,
- ç) "URL adresi: <http://www.abcd.com/abcdefgh.htm>" şeklinde örneklenen, suça ilişkin bilgilerin bulunduğu tam web adresi,
- d) "www.abcd.com" şeklinde örneklenen, hakkında tedbir uygulanacak internet yayınlarının alan adı,
- e) Hakkında tedbir uygulanacak internet yayınlarının bulunduğu yer sağlayıcıya ait IP adresi,
- f) Alan adı veya IP adresi olarak erişim engelleme yöntemi, belirtilir.

Erişimin engellenmesi usulü

MADDE 16 – (1) Yönetmeliğin 13 üncü maddesi gereğince, hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı Başkanlığa gönderilir. Kararlar, doğrudan erişim sağlayıcılara gönderilemez. Başkanlık, kararlara ilişkin bilgileri gereği derhal yapılmak üzere elektronik ortamda erişim sağlayıcılara bildirir.

(2) Kişiler veya kurumlar tarafından Başkanlığın kurduğu bilgi ihbar merkezine yapılan ihbarlar, teknik ve hukuki incelemeye alınır. Söz konusu içerikte bu suçlardan birisinin olduğu konusunda yeterli şüphe sebebi tespit edildiği takdirde, 14 üncü maddeye göre işlem yapılır. Suça ilişkin yeterli şüphe sebebi tespit edilemediği takdirde işlem yapılmaz.

(3) 13 üncü ve 14 üncü maddeler kapsamındaki erişimin engellenmesi kararlarına ilişkin bilgiler, Başkanlıkça ilgili erişim sağlayıcılara elektronik

ortamda bildirilir ve kararların gereği erişim sağlayıcılar tarafından derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmidört saat içinde yerine getirilir. 13 üncü maddeye göre erişimi engellenen yayınlar, Başkanlık tarafından hazırlanan ve mevcut sayfa yerine kararı veren merciin adı ile karar tarih ve sayısını belirten uyarı sayfasına yönlendirilir.

(4) Erişim sağlayıcılar, Başkanlık ile aralarındaki bağlantıdan aktarılabilecek erişimin engellenmesi kararlarının, kendi sistemlerinde derhal uygulanabilmesi için gerekli olan donanım ve yazılımı kurarak lazım olan düzenlemeleri yapar.

(5) Erişimin engellenmesi kararı kapsamında, erişimin engellenmesi kararına konu olan suçun olduğu konusunda yeterli şüphe sebebinin tespiti sürecinde, erişim engellenmeden önceki yayının durumu elektronik ortamda Başkanlıkça arşivlenir.

(6) Gerektiğinde Başkanlık, erişimin engellenmesi kararlarına konu olan içeriğin yayından kaldırılmasını, 7 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca yer sağlayıcıdan isteyebilir.

Erişimin engellenmesinin hükümsüz kalması

MADDE 17 – (1) Soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda Cumhuriyet savcısı, kovuşturmaya yer olmadığı kararının bir örneğini Başkanlığa gönderir. Başkanlık, karara ilişkin bilgileri gereği derhal yapılmak üzere elektronik ortamda erişim sağlayıcılara bildirir.

(2) Kovuşturma evresinde beraat kararı verilmesi halinde, erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu durumda mahkemece beraat kararının bir örneği Başkanlığa gönderilir. Başkanlık, karara ilişkin bilgileri gereği derhal yapılmak üzere elektronik ortamda erişim sağlayıcılara bildirir.

(3) Başkanlıkça resen verilen erişimin engellenmesi kararı, hâkim tarafından onaylanmadığı takdirde hükümsüz sayılır. Başkanlık, karara ilişkin bilgileri gereği derhal yapılmak üzere elektronik ortamda erişim sağlayıcılara bildirir.

Erişimin engellenmesinin kaldırılması

MADDE 18 – (1) Konusu bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinde sayılan suçları oluşturan içeriğin yayından çıkarılması halinde; erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır. Bu kararın bir örneği Başkanlığa gönderilir. Başkanlık, karara ilişkin bilgileri gereği derhal yapılmak üzere elektronik ortamda erişim sağlayıcılara bildirir.

(2) Soruşturma evresinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu durumda Cumhuriyet savcısı kararını yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Bu süre içinde kararın onaylanmaması halinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır. Bu kararın bir örneği Başkanlığa gönderilir. Başkanlık, karara ilişkin bilgileri gereği derhal yapılmak üzere elektronik ortamda erişim sağlayıcılara bildirir.

İdari ve cezai yaptırımlar

MADDE 19 – (1) İdarî tedbir olarak verilen erişimin engellenmesi kararının Başkanlıkça bildirilmesinden itibaren yirmidört saat içinde yerine getirilmemesi halinde, Başkanlık tarafından erişim sağlayıcısına, onbin Yeni Türk Lirasından yüzbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. İdarî para cezasının verildiği andan itibaren yirmidört saat içinde kararın yerine getirilmemesi halinde ise Başkanlığın talebi üzerine Kurum tarafından faaliyet belgesinin iptaline karar verilebilir.

(2) Soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme; soruşturma evresinde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini Başkanlıkça bildirilmesinden itibaren yirmidört saat içinde yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kanun yolu

MADDE 20 – (1) Bu Yönetmelikte tanımlanan kabahatler dolayısıyla Başkanlık veya Kurum tarafından verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlara karşı, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir.

Çalışma kurulları

MADDE 21 – (1) Başkanlık, Ulaştırma Bakanlığı, kolluk kuvvetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile içerik, yer ve erişim sağlayıcılar ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon oluşturarak internet ortamında yapılan ve Kanun kapsamına giren suçları oluşturan içeriğe sahip faaliyet ve yayınları önlemeye yönelik çalışmalar yapmak amacıyla çalışma kurulları oluşturabilir. Çalışma kurulları, Başkanın görevlendireceği personelin başkanlığında çalışmalarını yürütür. Kurulların çalışma usul ve esasları Başkanlıkça belirlenir. Çalışma kurullarının her türlü giderleri Kurum tarafından karşılanır.

(2) Başkanlık bu Yönetmelikle verilen görevlerini yerine getirirken danışman kullanma, hizmet satın alma, tanıtma, kiralama gibi faaliyetlerde bulunabilir.

İşbirliği ve koordinasyon çalışmaları

MADDE 22 – (1) Başkanlık, bilişim ve internet alanındaki gelişmeleri izlemek amacıyla, uluslararası kurum ve kuruluşlarla, gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında, giderleri Kurum tarafından karşılanan işbirliği ve ortak çalışmalar yapar.

(2) Başkanlık, Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların, internet ortamında işlenmesini konu alan her türlü temsili görüntü, yazı veya sesleri içeren ürünlerin tanıtımı, ülkeye sokulması, bulundurulması, kiraya verilmesi veya satışının önlenmesini teminen yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri ile soruşturma mercilerine, teknik imkânları dahilinde gereken her türlü yardımda bulunur veya koordinasyonu sağlar. Bu doğrultuda Başkanlık,

soruşturma mercileri ile yetkili ve görevli kolluk kuvvetleri tarafından intikal ettirilen talepleri inceler, değerlendirir ve Kanunda öngörülen suçların önlenmesini teminen gerekli tedbirlerin alınmasını sağlayabilir.

(3) Başkanlık, İnternet Kurulu ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlar; bu Kurulca izleme, filtreleme ve engelleme yapılacak içeriği haiz yayınların tespiti ve benzeri konularda yapılacak öneriler ile ilgili gerekli her türlü tedbir veya kararları alır. Başkanlık görevlerinin yerine getirilmesi amacıyla, Başkan veya görevlendireceği daire başkanı ile ilgili daire başkanları İnternet Kurulu toplantılarına katılır. İnternet Kurulu, Başkanlığın Kanundaki görevlerine ilişkin hususlarda Başkanlığın görüşünü alarak karar verir.

Yürürlük

MADDE 23 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 24 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başbakan yürütür.

**TELEKOMÜNİKASYON KURUMU TARAFINDAN ERİŞİM SAĞLAYICILARA
VE YER SAĞLAYICILARA FAALİYET BELGESİ VERİLMESİNE**

İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK
Telekomünikasyon Kurumundan:

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Telekomünikasyon Kurumu tarafından erişim sağlayıcılara ve yer sağlayıcılara faaliyet belgesi verilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (ç) bendi, 11 inci maddesinin ikinci fıkrası ve Geçici 1 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında,

a) Abone: Herhangi bir sözleşme ile erişim sağlayıcılarından internet ortamına bağlanma hizmeti alan gerçek veya tüzel kişileri,

b) Başkanlık: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,

c) Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,

ç) Dosya bütünlük değeri: Bir bilgisayar dosyasının içindeki bütün verilerin matematiksel bir işlemde geçirilmesi sonucu elde edilen ve dosyanın içerisindeki verilerde bir değişiklik yapıp yapılmadığını kontrol için kullanılan dosyanın özünü belirten değeri,

d) Erişim: Herhangi bir vasıtayla internet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılmasını,

e) Erişim sağlayıcı: 5651 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde tanımlanan erişim sağlayıcıyı,

f) Erişim sağlayıcı trafik bilgisi: İnternet ortamına erişime ilişkin olarak abonenin adı, adı ve soyadı, adresi, telefon numarası, abone başlangıç tarihi, abone iptal tarihi, sisteme bağlantı tarih ve saat bilgisi, sistemden çıkış tarih ve saat bilgisi, ilgili bağlantı için verilen IP adresi ve bağlantı noktaları gibi bilgileri,

g) Faaliyet Belgesi: Erişim sağlayıcı veya yer sağlayıcı olarak faaliyette bulunabilmek için Kurum tarafından verilen 5651 sayılı Kanun kapsamındaki yetkilendirmeyi içeren belgeyi,

ė) Genel izin: Bir telekomünikasyon hizmetinin yürütölmesi için, Kurum tarafından işletmecileri belirli genel şartlara ve Kurum nezdinde kayıt yaptırılmasına tâbi olarak yetkilendiren genel düzenleyici işlemi,

h) IP Adresi: Belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve veri alişverişinde bulunmak için kullandıkları İnternet Protokolü standartlarına göre verilen adresi,

ı) İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,

i) İmtiyaz sözleşmesi: İşletmeci tarafından söz konusu imtiyaz sözleşmesinde belirtilen telekomünikasyon hizmetlerinin yürütölmesi ve/veya altyapısının işletilmesi için Kurum ve işletmeci arasında yapılan sözleşmeyi,

j) İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,

k) İşletmeci: Kurum ile yapılan bir görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi ve/veya Kurumdan alınan bir telekomünikasyon ruhsatı ya da genel izin kapsamında yapılan bir kayıtlanma uyarınca telekomünikasyon hizmetleri yürüten ve/veya telekomünikasyon altyapısı işleten bir sermaye şirketini,

l) İzleme: İnternet ortamındaki verilere etki etmeksizin bilgi ve verilerin takip edilmesini,

m) Kullanıcı: Aboneliği olup olmamasına bakılmadan internette yararlanılan gerçek veya tüzel kişileri,

n) Kurum: Telekomünikasyon Kurumunu,

o) Kurul: Telekomünikasyon Kurulunu,

ö) Sabit IP Adresi: Belirli bir ağa bağlı cihazların ağ üzerinden birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri alışverişinde bulunmak için kullandıkları, zamana, oturuma göre değişmeyen ve sistem yöneticisi tarafından belirlenip tanımlanan ve değiştirilebilen IP adresini,

p) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı: İnternet salonu ve benzeri umuma açık yerlerde belirli bir ücret karşılığında internet toplu kullanım sağlayıcılığı hizmeti veren veya bununla beraber bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki oyunların oynatılmasına imkân sağlayan,

r) Telekomünikasyon ruhsatı: İşletmeci tarafından söz konusu telekomünikasyon ruhsatında belirtilen telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapısının işletilmesi için Kurum tarafından verilen ruhsatı,

s) Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri,

ş) Yer sağlayıcı: İnternet ortamında hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri,

t) Yer sağlayıcı trafik bilgisi: İnternet ortamındaki her türlü yer sağlamaya ilişkin olarak; kaynak IP adresi, hedef IP adresi, bağlantı tarih-saat bilgisi, istenen sayfa adresi, işlem bilgisi (GET, POST komut detayları) ve sonuç bilgisi gibi bilgileri,

u) Yetkilendirme: Kurum tarafından, telekomünikasyon hizmetinin yürütülmesi ve/veya altyapısının kurulması ve işletilmesi için sermaye şirketlerine verilen lisans veya genel izin ile bunların verilmesi işlemini

ifade eder.

(2) Bu Yönetmelikte geçen ve yukarıda yer almayan tanımlar için, ilgili mevzuatta yer alan tanımlar geçerlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Faaliyet Belgesi

Faaliyet belgesi

MADDE 4 – (1) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde erişim sağlayıcı olmak isteyen sermaye şirketleri ile yer sağlayıcı olarak faaliyet göstermek isteyen gerçek veya tüzel kişiler, hizmet vermeye başlamadan önce Kurum tarafından düzenlenecek faaliyet belgesini almakla yükümlüdür.

(2) Faaliyet belgesi; erişim sağlayıcı faaliyet belgesi ve yer sağlayıcı faaliyet belgesi olmak üzere iki şekilde düzenlenir.

(3) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde, yer sağlayıcı faaliyet belgesi almaksızın yer sağlayıcılığı faaliyetinde bulunanların internet erişim hizmeti, Başkanlık kararıyla ilgili erişim sağlayıcı tarafından durdurulur.

Faaliyet belgesi süresi

MADDE 5 – (1) Erişim sağlayıcı faaliyet belgesi, erişim sağlayıcının Kurum tarafından telekomünikasyon hizmeti sunma konusunda yetkilendirildiği süre kadar geçerlidir.

(2) Yer sağlayıcı faaliyet belgesi, düzenlendiği tarihten itibaren beş yıl süreyle geçerlidir.

Başvuru ve faaliyet belgelerinin ayrıştırılması

MADDE 6 – (1) Erişim sağlayıcısı olmak isteyen sermaye şirketleri ile yer sağlayıcısı olmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler faaliyet belgesi için ayrı ayrı başvuru yapar ve faaliyet belgesi alırlar.

Erişim ve yer sağlayıcıların ilan edilmesi

MADDE 7 – (1) Kurum, erişim sağlayıcıları ve yer sağlayıcılarının listesini, Kurumun internet sitesinde güncel olarak ilan eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Başvuru sahibinde bulunması gereken şartlar

MADDE 8 – (1) Erişim sağlayıcısı faaliyet belgesi için başvuru yapacak sermaye şirketi olan tüzel kişilerin hisselerinden en az yüzde beş (%5)'ine sahip ortaklarda ve tüzel kişiliği idare ve temsile yetkili kişilerde 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen suçlar ile 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan Millete ve Devlete karşı işlenen suçlardan hürriyeti bağlayıcı ceza ile hüküm giymiş olmaması şartı aranır.

(2) Yabancılar bakımından, yer sağlayıcı faaliyet belgesi için başvuru yapacak gerçek veya tüzel kişilerde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetkili kişi aracılığıyla başvuru yapması şartı aranır.

Faaliyet belgesi başvuru usulü

MADDE 9 – (1) Erişim sağlayıcı olmak isteyen başvuru sahibi, telekomünikasyon hizmetine ilişkin yetkilendirme başvurusunu yaparken, erişim sağlayıcı faaliyet belgesini de almak için Ek 3'te yer alan başvuru dilekçesi ve bu dilekçeye ekleyeceği Ek 4'te yer alan başvuru formunu Kurumun internet adresinden doldurarak elektronik ortamda gönderir. Başvuru sahibi söz konusu belgeleri bir hafta içinde Kuruma elden teslim etmek ya da iadeli taahhütlü posta yoluyla göndermekle yükümlüdür.

(2) Yer sağlayıcı olmak isteyen başvuru sahibi, yer sağlayıcılığı faaliyetine başlamadan önce Ek 5'te yer alan başvuru dilekçesi ve bu dilekçeye ekleyeceği Ek 6'da yer alan başvuru formunu Kurumun resmi internet adresinden doldurarak elektronik ortamda göndermek suretiyle bildirim yapar. Başvuru sahibi söz konusu belgeleri bir hafta içinde Kuruma elden teslim etmek ya da iadeli taahhütlü posta yoluyla göndermekle yükümlüdür.

(3) Kurum, bu başvurular kapsamında ilgili eklerde belirtilenlerin yanı sıra gerekli gördüğü başka bilgi ve belgeleri de isteyebilir.

Faaliyet belgesi verilmesi usulü

MADDE 10 – (1) Erişim sağlayıcı ve/veya yer sağlayıcı olmak isteyen başvuru sahibinin aynı zamanda telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirme için Kuruma başvuru yapmış olması halinde, telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirme başvurusu ile faaliyet belgesi başvuruları birlikte değerlendirilerek Ek 1 ve Ek 2’de yer alan ilgili faaliyet belgesi Kurum tarafından düzenlenerek işletmeciye gönderilir.

(2) Erişim sağlayıcı olmak isteyen başvuru sahibinin aynı zamanda Kablolulu ve Kablosuz İnternet Servis Sağlayıcılığı kapsamında kayıtlanması halinde, bu kayıtlama bildirimini erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesi yerine de geçecek olup ayrıca bir belge düzenlenmez.

(3) Yer sağlayıcı olmak isteyen başvuru sahibinin telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik olarak Kurum tarafından yetkilendirilmiş veya yetkilendirilmesi gereken bir işletmeci olmaması halinde, faaliyet belgesine ilişkin yapacağı eksiksiz bildirim müteakip bir ay içerisinde faaliyet belgesi ilgiliye gönderilir.

Faaliyet belgesinin devri

MADDE 11 – (1) İşletmeci, telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirmesini devretmek istemesi durumunda erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesini de devretmekle yükümlüdür.

(2) İşletmeci, erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesini devralacak şirketin, 8 inci maddede yer alan şartları taşıdığına dair bilgi ve belgelerin yanı sıra Kurumca istenecek diğer bilgi ve belgelerle birlikte devir izni için başvurur.

(3) Erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesi, Kurumun telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirmenin devrini uygun bulduğuna yönelik yazılı izin vermesi halinde, bu izni müteakip bir ay içerisinde telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirmenin devredileceği şirket adına düzenlenir.

Faaliyet belgesinin yenilenmesi

MADDE 12 – (1) Telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirmesi sona erecek erişim sağlayıcının, yeniden yetkilendirme başvurusunda bulunması üzerine, başvurunun eksiksiz olduğunun tespitini müteakip, Kurum tarafından yetkilendirilmesi ile birlikte faaliyet belgesi de düzenlenir.

(2) Yer sağlayıcısı, faaliyet belgesinin süresinin sona ermesinden en az bir ay önce Ek 5'te yer alan başvuru dilekçesi ve bu dilekçeye ekleyeceği Ek 6'da yer alan başvuru formunu Kurumun resmi internet adresinden doldurarak elektronik ortamda göndermek suretiyle bildirim yapar. Başvuru sahibi söz konusu belgeleri bir hafta içinde Kuruma elden teslim etmek ya da iadeli taahhütlü posta yoluyla Kuruma göndermek suretiyle başvuru yaparak faaliyet belgesini yenilemekle yükümlüdür.

Faaliyetlerin sona ermesi

MADDE 13 – (1) Erişim sağlayıcı, faaliyetlerini sona erdirmek istemesi halinde, faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirmesinin ve faaliyet belgesinin iptal edilmesi için Kuruma başvurmakla yükümlüdür.

(2) Yer sağlayıcı, faaliyetlerini sona erdirmek istemesi halinde, faaliyetine son vermeden en az üç ay önce faaliyet belgesinin iptal edilmesi için Kuruma başvurmakla yükümlüdür.

(3) Faaliyetini sona erdiren erişim sağlayıcı, internet ortamında gerçekleştirilen her türlü erişim hizmetine ilişkin olarak son bir yıla ait erişim sağlayıcı trafik bilgilerini Kuruma teslim etmekle yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Erişim ve Yer Sağlayıcıların Yükümlülükleri

Bilgilendirme yükümlülüğü

MADDE 14 – (1) Erişim sağlayıcıları ve yer sağlayıcıları aşağıda belirtilen tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında, kullanıcıların ana sayfadan doğrudan ulaşabileceği şekilde, iletişim başlığı altında, doğru, eksiksiz ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür.

a) Gerçek kişi ise; adı ve soyadı, tüzel kişi ise unvanı ve sorumlu kişiler, vergi kimlik numarası veya ticaret sicil numarası,

b) Yerleşim yeri, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yer,

c) Elektronik iletişim adresi ve telefon numarası,

ç) Sunduğu hizmet bir merciin iznine veya denetimine tabi bir faaliyet çerçevesinde yapılıyor ise yetkili denetim merciine ilişkin bilgiler.

(2) Yer sağlayıcı faaliyetini sona erdirmek istediğinde Kuruma yapacağı bildirim müteakip, hizmetlerine son vereceğini kullanıcıların ulaşacağı şekilde ana sayfasından duyurur.

Erişim sağlayıcının yükümlülükleri

MADDE 15 – (1) Erişim sağlayıcı;

a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, 5651 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre Başkanlıkça haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle,

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin olarak, Başkanlığın Kanunla verilen görevlerini yerine getirebilmesi için; erişim sağlayıcı trafik bilgisini bir yıl saklamakla, bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü oluşan verilerin dosya bütünlük değerlerini (hash) zaman damgası ile birlikte muhafaza etmek ve gizliliğini temin etmekle, Başkanlığın 5651 sayılı Kanunla verilen görevleri yerine getirebilmesi için yapacağı trafik izlemesinde Başkanlığa gerekli yardım

ve desteği sağlamakla, faaliyet belgesinde yer alan Başkanlığın uygun gördüğü bilgileri talep edildiğinde bildirmekle ve ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılar için belirli bir IP bloğundan sabit IP adres planlaması yapmakla ve bu bloktan IP adresi vermekle,

c) Faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce, durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmekle, Kuruma bildirilen kapanma tarihinden geriye doğru bir yıllık sredeki trafik bilgilerine ilişkin bütün kayıtları metin dosyası olarak, log formatlarını açıklamalarıyla birlikte, abone kütük bilgilerini Başkanlığa cd, dvd gibi optik medya ortamında teslim etmekle,

) Faaliyete başlamasından itibaren her ay düzenli olarak, her erişim yöntemine ilişkin kullanacağı erişim numaralarını ve toptan hizmet verdiği abonelere ilişkin bilgileri Başkanlığa göndermekle,

d) Başkanlık ile aralarındaki bağlantıdan erişimi engellenecek adreslere ilişkin gönderilecek bilgileri kendi sistemlerinde derhal uygulanabilmesi için, gerekli olan donanım ve yazılımı kurarak lazım olan düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür.

(2) Erişim sağlayıcı, verdiği hizmeti kullananlara ilişkin bilgilerin başkaları tarafından elde edilmesini ilgili mevzuatta belirlenen esas ve usullere uygun olarak engeller.

(3) Erişim sağlayıcı, kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.

Yer sağlayıcının yükümlülükleri

MADDE 16 – (1) Yer sağlayıcı;

a) Yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, 5651 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre Başkanlık, adli makamlar veya hakları ihlal edilen kişiler tarafından haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla,

b) Sunucu barındırma hizmeti dâhil, diğer bütün hizmetlerinde (a) bendindeki hükümlere uymakla,

c) Yer sağlayıcı trafik bilgisini altı ay saklamakla, bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü oluşturan verilerin dosya bütünlük değerlerini (hash) zaman damgası ile birlikte saklamak ve gizliliğini temin etmekle yükümlüdür.

(2) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir.

Bilgilerin güncellenmesi

MADDE 17 – (1) Erişim sağlayıcı veya yer sağlayıcı Ek 4 ve Ek 6'daki bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri en geç bir ay içerisinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yaptırımlar

İdari para cezaları

MADDE 18 – (1) 5651 sayılı Kanun gereğince, 14 üncü maddede belirtilen yükümlülüğü yerine getirmeyen erişim sağlayıcıya veya yer sağlayıcıya Başkanlık tarafından ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(2) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yer alan yükümlülüklerden birini yerine getirmeyen erişim sağlayıcısına, Başkanlık tarafından onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Faaliyet belgesinin iptali

MADDE 19 – (1) İşletmecinin erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesinin 5651 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca iptali halinde, bu işletmecinin

Kablolu ve Kablosuz İnternet Servis Sağlayıcısı olması halinde, bu telekomünikasyon hizmeti sunumuna yönelik genel izni Kurum tarafından iptal edilir. İşletmecinin, bunun dışında bir telekomünikasyon hizmeti sunumuna yönelik yetkilendirme ile erişim sağlayıcılığı hizmeti sunuyor olması halinde ise, yetkilendirmesi kapsamındaki erişim sağlayıcılığı hizmetleri askıya alınır. Bu durumda işletmeci erişim sağlayıcı faaliyetlerini derhal durdurmakla yükümlüdür.

(2) Erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesinin iptali, yeniden telekomünikasyon hizmetleri sunumuna yönelik yetkilendirme ve faaliyet belgesi başvurusu yapmaya engel teşkil etmez.

(3) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindeki yerleşik yer sağlayıcısının bu Yönetmelikteki yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde faaliyet belgesi Kurum tarafından iptal edilebilir. Bu durumda, Başkanlık kararıyla ilgili yer sağlayıcının almakta olduğu internet erişim hizmeti erişim sağlayıcı tarafından durdurulur.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 20 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 26/8/2004 tarih ve 25565 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Telekomünikasyon Hizmet ve Altyapılarına İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliği uygulanır.

Mevcut erişim ve yer sağlayıcılar

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Halen yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra eden kişilere, Kurum tarafından, telekomünikasyon yoluyla iletişim konusunda yetkilendirmesi olup olmadığına bakılmaksızın, yer veya erişim sağlayıcı olarak faaliyet icra etmesi amacıyla bir faaliyet belgesi düzenlenir.

(2) Erişim sağlama yetkisi bulunan mevcut işletmecilere, bu Yönetmeliğin

yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde erişim sağlayıcılığı faaliyet belgesi, Kurum tarafından resen düzenlenerek gönderilir. Mevcut Kablolü ve Kablosuz İnternet Servis Sağlayıcılığı kapsamında kayıtlanmış işletmecilere ise aynı süre zarfında ayrıca erişim sağlayıcı faaliyet belgesi düzenlenmeksizin bu yetkiye sahip olduğu yazı ile bildirilir.

(3) Mevcut yer sağlayıcılar, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren üç ay içerisinde 9 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca Kuruma başvuru yapmak suretiyle yer sağlayıcılığı faaliyet belgesi almakla yükümlüdürler.

(4) Kurumla görev sözleşmesi imzalamak suretiyle hizmet sunan işletmeciler bakımından 8 inci maddedeki şartlar aranmaz.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Telekomünikasyon Kurulu Başkanı yürütür.

**TELEKOMÜNİKASYON KURUMU TARAFINDAN ERİŞİM SAĞLAYICILARA
VE YER SAĞLAYICILARA FAALİYET BELGESİ VERİLMESİNE İLİŞKİN
USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK**

YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Telekomünikasyon Kurumundan:

MADDE 1 – 24/10/2007 tarihli ve 26680 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Geçici 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) Mevcut yer sağlayıcılar, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren dokuz ay içerisinde bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Kuruma başvuru yapmak suretiyle yer sağlayıcılığı faaliyet belgesi almakla yükümlüdürler."

MADDE 2 – Bu Yönetmelik 24/1/2008 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Telekomünikasyon Kurulu Başkanı yürütür.

İNTERNET TOPLU KULLANIM SAĞLAYICILARI

HAKKINDA YÖNETMELİK

Başbakanlıktan:

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; internet toplu kullanım sağlayıcıları ve ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri ve sorumlulukları ile denetimlerine ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulamasında;

- a) Başkanlık: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,
- b) Bilgi: Verilerin anlam kazanmış biçimini,
- c) Erişim: Herhangi bir vasıtayla internet ortamına bağlanarak kullanım olanağı kazanılmasını,
- ç) Erişim sağlayıcı: İnternet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan işletmeciler ile gerçek veya tüzel kişileri,
- d) Filtreleme yazılımı: İnternet ortamında web adresi, alan adı, IP adresi, kelime ve benzeri kriterlere göre erişimi engelleyen yazılımları,
- e) İç IP Dağıtım Logları: Kendi iç ağlarında dağıtılan IP adres bilgilerini, kullanıma başlama ve bitiş tarih ve saatini ve bu IP adreslerini kullanan bilgisayarların tekil ağ cihaz numarasını (MAC adresi) gösteren bilgileri,
- f) İnternet ortamı: Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortamı,

g) İnternet toplu kullanım sağlayıcı: Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan gerçek ve tüzel kişileri,

ğ) İşyeri: Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı olarak faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler tarafından açılan ve işletilen umuma açık yeri,

h) İzin belgesi: Mülki idare amiri tarafından bu Yönetmelik kapsamındaki işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için verilen izni,

ı) Kanun: 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunu,

i) Mülki idare amiri: İllerde valiyi, Büyükşehir belediyesi hudutları içinde kalanlar dahil ilçelerde kaymakamı,

j) Sabit IP Adresi: Belirli bir ağa bağlı cihazların ağ üzerinden birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, zamana, oturuma göre değişmeyen ve sistem yöneticisi tarafından belirlenip tanımlanan ve değiştirilebilen IP adresini,

k) Sorumlu müdür: İzin belgesi sahibinin işinin başında bulunmadığı zamanlarda onun yerine yetkili olan kişiyi,

l) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı: İnternet salonu ve benzeri umuma açık yerlerde belirli bir ücret karşılığında internet toplu kullanım sağlayıcılığı hizmeti veren veya bununla beraber bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki oyunların oynatılmasına imkân sağlayan gerçek ve tüzel kişileri,

m) Veri: Bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yükümlülükler ve Sorumluluklar

İnternet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri

MADDE 4 – (1) İnternet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri şunlardır:

- a) Konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almak.
- b) İç IP Dağıtım Loglarını elektronik ortamda kendi sistemlerine kaydetmek.

Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri

MADDE 5 – (1) Ticarî amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri şunlardır:

- a) Mülki idare amirinden izin belgesi almak.
- b) Konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almak.
- c) Başkanlık tarafından onaylanan içerik filtreleme yazılımını kullanmak.
- ç) Erişim sağlayıcılardan sabit IP almak ve kullanmak.
- d) İç IP Dağıtım Loglarını elektronik ortamda kendi sistemlerine kaydetmek.
- e) Başkanlık tarafından verilen yazılım ile, (d) bendi gereğince kaydedilen bilgileri ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini teyit eden değeri kendi sistemlerine günlük olarak kaydetmek ve bu verileri bir yıl süre ile saklamak.

İşyerlerinin açılması

MADDE 6 – (1) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı olarak faaliyet göstermek isteyen gerçek ve tüzel kişiler, 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte belirtilen usule uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı aldıktan sonra mülki idare amirliklerine bir dilekçe ile başvurur.

(2) İşyerlerinin faaliyette bulunması için mülki idare amirleri tarafından Ek-1'de yer alan izin belgesi verilir.

(3) İşyerlerinin açılması hususundaki başvurular mülki idare amirlikleri tarafından onbeş gün içinde sonuçlandırılır.

İzin alınmadan açılan işyerleri

MADDE 7 – (1) Mülki idare amirlerince izin alınmadan açıldığı tespit edilen işyerleri, mülki idare amirlikleri tarafından sebebi bir tutanakla belirlenmek ve mühürlenmek suretiyle re'sen kapatılır.

(2) Mülki idare amirlikleri, izin alınmadan açıldığı için kapatılan işyerlerini en geç üç gün içinde elektronik ortamda veya yazılı olarak Başkanlığa bildirir.

İzin belgesi sahibi ve sorumlu müdür

MADDE 8 – (1) İzin belgesi sahibinin tüzel kişi olması durumunda, işyerini idare etmek üzere bir sorumlu müdür görevlendirilir. Gerçek kişiler de işyerinde sorumlu müdür görevlendirebilir. Sorumlu müdür mülki idare amirliklerine bildirilerek izin belgesinde belirtilir.

(2) İzin belgesi sahibi veya sorumlu müdürlere, mülki idare amirliklerince yılda bir kez bilgilendirme eğitimi verilir. Eğitimin içeriği, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, İçişleri Bakanlığı, Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ve Başkanlığın görüşü alınarak belirlenir.

İşyerlerinde uyulması gereken kurallar

MADDE 9 – (1) İşyerlerinde uyulması gereken kurallar şunlardır:

a) 12 yaşından küçükler ancak, yanlarında veli veya vasileriyle işyerlerine girebilirler.

b) 15 yaşından küçükler yanlarında veli veya vasileri olmadan saat 20.00'den sonra işyerlerine alınmazlar.

c) Tütün ve tütün mamulleri tüketim bölümü bulunmayan işyerlerinde tütün ve tütün mamulleri içilemez.

ç) İşyerlerinde 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanununa aykırı hareket edilemez.

d) İşyerlerinde 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhisarı Kanununun 19 uncu maddesi gereğince alkollü içecek satılması, bulundurulması veya sunulması yasaktır.

e) İşyerlerinde 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan hakların ihlal edilmesinin önlenmesi için gerekli tedbirler alınır.

f) İşyerlerinde elektronik ve mekanik oyun alet ve makineleri bulunamaz.

g) İşyerlerindeki bilgisayarlarda uyuşturucu veya uyarıcı madde alışkanlığı, intihara yönlendirme, cinsel istismar, müstehcenlik, fuhuş, şiddet, kumar ve benzeri kötü alışkanlıkları teşvik eden ve 18 yaşından küçüklerin psikolojik ve fizyolojik gelişimine olumsuz etkisi olabilecek oyunlar oynatılamaz.

ğ) İşyerlerine giren ve çıkanların tespiti amacıyla gerekli kamera kayıt sistemi kurulur. Bu sistem aracılığıyla elde edilen kayıtlar yedi gün süreyle saklanır ve bu kayıtlar yetkili makamlar haricindeki kişi ve kuruluşlara verilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetleme ve Cezalar

Denetleme usul ve esasları

MADDE 10 – (1) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılar;

a) Mülki idare amirlikleri tarafından, bu Yönetmeliğin 5 ve 9 uncu maddelerinde yer alan yükümlülükler ve şartlar açısından denetlenir.

b) Kolluk tarafından genel güvenlik ve asayiş yönünden denetlenir ve tespit edilen mevzuata aykırı hususlar mülki idare amirliklerine gereği yapılmak üzere bildirilir.

İdari para cezaları

MADDE 11 – (1) 5 inci maddedeki yükümlülüklerle aykırı hareket ettiği belirlenen ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılara, mülki idare amiri tarafından üçbin Yeni Türk Lirasından onbeşbin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(2) 9 uncu maddede belirtilen kurallara uymayanlara, mülki idare amiri tarafından

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca idari para cezası verilir.

(3) İdari para cezaları, 5326 sayılı Kabahatler Kanununda belirtilen usul ve esaslara göre uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Uygulamaya ilişkin işlemler

MADDE 12 – (1) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılara verilen izin belgelerine ilişkin işlemler, mülki idare amirliklerinin yazı işleri müdürlükleri bünyesinde yürütülür.

(2) İzne ilişkin bilgiler otuz gün içinde mülki idare amiri tarafından Başkanlığa elektronik ortamda veya yazılı olarak bildirilir.

(3) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcıların faaliyetlerinin herhangi bir şekilde sona ermesi halinde durum üç gün içinde mülki idare amiri tarafından Başkanlığa elektronik ortamda veya yazılı olarak bildirilir.

Başkanlığın bilgi talebi

MADDE 13 – (1) Başkanlık, Kanunla verilen görevleri dolayısıyla ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılara ilişkin gerekli gördüğü bilgileri doğrudan ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılardan veya mülki idare amirliklerinden talep edebilir.

(2) Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılar Başkanlığın taleplerini derhal yerine getirir.

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Halen faaliyet icra eden ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılar, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde alınması gereken izin belgesini temin etmekte yükümlüdürler.

Yürürlük

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başbakan yürütür.

EK 4:**COŞKUN AK DAVASI**

Tezde örnek olay olarak yer verilen Coşkun Ak dava dosyasının tamamına ekte yer verilmiştir. Dava Dosyasına ilişkin belgeler aşağıda gösterilmiştir.

Belgenin Adı	Düzenleyen	Tarihi
İddianame	İstanbul Basın Savcılığı	28.7.1999
Karar	İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi	27.1.2001
Karar	Yargıtay 9. Ceza Dairesi	14.11.2001
Karar	İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi	12.3.2002
Karar Düzeltme	Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı	05.06.2002
Karar	Yargıtay Ceza Genel Kurulu	15.10.2002
Duruşma Tutanağı	İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi	24.4.2003
Karar	İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi	24.4.2003

BASIN HZ : 1999/340

ESAS NO : 1999/280

İDDİA NO : 1999/348

Y.C.
İSTANBUL
CUMHURİYETİ BAŞ SAVCILIĞI
BASIN BÜROSU
SAYI :

İ D D İ A N A M E

İSTANBUL AĞIR CEZA MAHKEMESİNE

DAVACI : K.H.

SANIK : COŞKUN AK, Hasan ve Hamdiye'den olma. 1968 doğ. İstanbul ili, Bakırköy ilçesi, Zuhuratbaba Mah.nüf.kayıtlı. İstanbul Beyoğlu Cihangir Mah. Sağiroğlu Sok.No:41/4 de oturur.

SUÇ : 1-CUMHURİYETİ TAHKİR VE TEZYİF ETMEK
2-ASKERİ KUVVETLERİ TAHKİR VE TEZYİF ETMEK
3-EMNİYET MUHAFAZA KUVVETLERİNİ TAHKİR VE TEZYİF ETMEK
4-ADLIYENİN MANEVİ ŞAHSIYETİNİ TAHKİR VE TEZYİF ETMEK

SUÇ TARİHİ : 26 Mayıs 1999

SEVK MADDESİ: TCK.159/1 (Dört defa)

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 18.6.1999 tarih ve 13939 sayılı yazılarına ekli altı sayfeden ibaret döküman ile sanığın savunması ve sanık tarafından savunmasını teyit için sunulan 21 sayfeden ibaret TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ başlıklı belgeler İNCELENDİ:

Sanık Coşkun Ak, merkezi İstanbul'da bulunan Yapı Kredi Bankası'nın bir yan kuruluşu olan Superonline Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Anonim Şirketi'nin interaktif bölümler koordinatörüdür. Sanık, bu sıfatı itibari ile sisteme bağlı internet kullanıcılarından gelen yoğun istek üzerine internet ortamında (FORUM:TARTIŞMA PLATFORMU) başlıklı bir sahife düzenleyerek internet kullanıcılarının hizmetine açmıştır. Bu sahife yaklaşık birbuçuk yıldan bu yana internet kullanıcılarının hizmet vermekte olup her hafta sahifenin konusu ve gündemi değişmektedir. 26.5.1999 tarihinde başlayan yeni sahifenin konusu (TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ)'dir. Bu sahifeye ilk mesaj 26.5.1999 günü (Bir İnsan) rüsumunu kullanan kişi tarafından gönderilmiş, diğer internet kullanıcıları da değişik rüsumlarla bu mesajlara karşı tepkilerini ya da beğenilerini yine internet ortamında olmak üzere bu sahifeye göndermişlerdir. (Bir İnsan) rüsumu ile gönderilen mesajları okuyan ve bunlarda suç unsurları bulunduğu inanan (Macit Musal) isimli bir internet kullanıcısı sanık Coşkun Ak'a bu sahifeyi iptal etmesi için mesaj göndermiş ancak sanık Coşkun Ak, yazılanlarda suç unsuru bulunmadığını düşünerek ikaza rağmen internetteki sahifeyi iptal etmemiş, yukarıda arzedilen

U. a.

bir haftalık sürenin bitmesini beklemiş ve bu süre içerisinde Anayasal Kuruluşları tahkir ve tezyif eden sözler içeren İnternet sahifesi internet kullanıcılarının istifadelerine açık tutulmakla suçun oluşumu için zaruri olan aleniyet unsuru gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Ülkemizde internetle işlenen suçlar bakımından yasal bir düzenleme olmaması la birlikte sanığın durumu, yazı sahibinin kimliğini açıklamayan mevkute sorumlu müdürü ve ya yayınlatanın durumuna benzemete olup suça konu internet sahifesinin düzenlenmesine önyak olan, ikaza rağmen bu sahifede yayınlanan mesajları internet ortamından silmeyen ve internet kullanıcılarının hizmetine sunan sanık Coşkun Ak'ın bu sahifede yer alan aşağıdaki sözlerle müsbet suçları işlediği kanaatine varılmıştır.

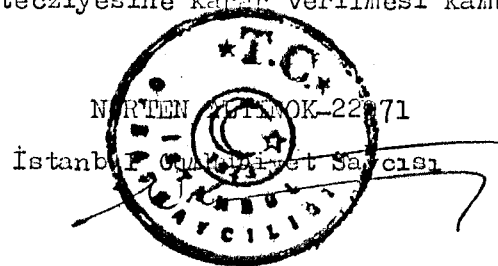
(TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ) başlığı ile internette yayınlanan, (Bir İnsan) rüsumunu kullanan kişi tarafından gönderilen yazıda; "Türk Devleti, bu korkunç büyüklükteki gidere fon oluşturmak için gayri-meşru yollara başvuruyor. Bunlardan ilk akla geleni uyuşturucu, fidye, kumarhane, karapara vb. lerinden elde edilen para. Uzmanlara göre, Türk mafyası, İtalyan mafyasının yerine geçmiştir ve Avrupa'da bir numaradır. Peki kim bu mafya? Fransız Gözlemevi'nin (observatoire Geopolitique Des Drogues) yöneticisi Labrousse göre, "üst düzeyde koruma görmeden Türkiye'de eroin laboratuvarların varlıklarını sürdürmeleri mümkün değildir." Gerçekte Türkiye'de uyuşturucu ve karapara trafiğinin içinde mafya, bürokratlar, politikacılar, polis ve istihbarat teşkilatının yöneticileri ve ordu generalleri vardır. Bu iş, Türkiye'de bir sektöre, hatta devletin en önemli sektörlerinden birine dönüşürmüştür. Kocaeli bölgesinde General Veli Küçük'e (şimdi Giresun'da general çetelerin fidye ve uyuşturucu işi yaptıkları ortaya çıkmıştır. Urfa bölgesinde DYP Milletvekili ve Korucubaşı Edip Sedak Bucak'a bağlı çeteler uyuşturucu ticareti yaptıkları, devlet raporlarına ve mahkemelere yansımıştır. Yüksekova'da Dağ Komando Taburu Komutanı Mehmet Emin Yurdakul un, büyük bir uyuşturucu ve fidye çetesi yönettiği ortaya çıkmıştır. Diyarbakır, Van ve Hakkari bölgelerinde çok sayıda özel tim elemanı, subay ve köy korucusu, generallerin denetiminde uyuşturucu ticaretini yaparken yakalanmışlardır. JİTEM general ve subayları genellikle Kürdistan'da olan uyuşturucu ticaretine ve fidye aşanına hükmederken, Türkiye'nin büyük şehirlerinde MIT, polis ve özel tim egemendir. Uyuşturucu, kumarhanelerin, fidye ve ihale alanlarının geliri nedeniyle, tümü de ordu, polis ve istihbarat örgütlerine dayanan çeteler arasında kanlı çatışmalar çıkmıştır. Kürt yanıyla beslenen devlet çeteleri, şışmış, etkilerini Türkiye'ye yaymış ve öyle tehlikeli bir noktaya gelmişlerdir ki, devlet yarattığı canavara karşı önlem almaya çalışmakta, ama gücü yetmemektedir. Çünkü artık çok. Eğer mahkeme salonundan insanlar kaçırılıp öldürülüyorsa; eğer hakimler buna gözyumuyorsa; eğer itiraflara, belgelere ve şahitlere rağmen hakim ve savcılar dava açmıyor, dava açmaktan korkuyorlarsa, o ülkede hukuktan

U. a

ve adaletten söz edilebilir mi? Her mahkemede olduğu gibi Duyarbakır DGM'nin de arka kapısı vardı. Kirli işleri olanlar bu kapıdan girer çıkardı. Türk devletinin ve kontrgerillalarının belki de en çok nefret ettiği kurumlar, insan hakları kurumları. Devlet suçlarının bilinmesini istemiyordu. Bu nedenle İHD saldırı hedefi olur. Kısa sürede o kadar çok yöneticisi öldürülür ve derneği kapatılır ve baskıya uğrar ki, İHD çalışmalarını Ankara'daki merkeze geri çekme zorunda kalır. Kimler kaybediyordu? Operasyonlarda JİTEM, askeri birimler, özel timler, kontrgerilla timleri, Hizbullah, siyasi polis, MIT, yani militer ve paramiliter tüm birimler gözaltına alıyor ve kaybediyorlar. Türk devletinin Kürdistan'daki en büyük tahribatı ve saldırıları eğitim alanındadır. Devletin Kürdistan'da eğitim alanında yaptığı tahribat bu kadarla sınırla kalmamış. Kürt öğretmenler üst üste öldürülmüş, tutuklanmış ve sürgüne gönderilmişlerdir. Türk devleti, Kürdistan'daki zaten oldukça yetersiz olan sağlık sistemini tamamen felç etmiştir. Ama en kötüsü sağlık görevlilerine devlet güçlerinin yaptığı saldırılar. Doktorlara yönelik cinayetler nedeniyle tüm sağlık tesislerinde büyük açık vardır. Sadece 1992-1993 yılları içinde 13 doktor ve sağlık memuru öldürülmüştür. Kürt dış doktoru İdris Çelik, Antalya'ya yerleşmişti. Hedef olduğunu biliyordu, ama nasıl tedbir alacaktı ki! izleyen ve vuran devletti." sözlerine yer verilerek Cumhuriyetin, Askeri Kuvvetlerin, Emniyet Muhafaza Kuvvetlerinin, Adliyenin manevi şahsiyetinin tahkir ve tezyif edildiği kanaatine varılmıştır.

TCK.nun 160/2.maddesi hükümleri uyarınca Adalet Bakanlığı'nın 15.7.1999 tarihli (OLUR)'ları alınmıştır.

Sanığın mahkemenizde duruşmasının yapılarak fiil ve eylemine uyan ve yukarıda gösterilen kanunlar ve ilgili maddeleri uyarınca tecziyesine karar verilmesi kamu adına iddia olunur. 28.7.1999

T.C.
İstanbul

4. Adır Ceza Mahkemesi

Esas No. : 1999/225

Karar No. : 2001/56

C.Sav. n. No: 1999/280

K A L I N A

Başkan : Hasan Barut 19891
Üye : Şehrettin Çetin 22951
Üye : Cahit Demirci 23800
C. Savcısı : İlker Keser 23277
Katip : Emine Çunatç

Tavacı : K.B.

Sanık : COŞKUN AK / Hasan oğlu, Hamideye' den oğla, 19.12.1968 Pa-
kirkoy d.la, İstanbul, Pakirkoy, Tuhurathaba mah.C:0074, K.S.
No:0219' de nüfusla kayıtlı. Cibansın, Sağırcıoğlu Sk.41/4
Teyoğlu ilçesinde oturur. Evli, 1 çocuklu, okur-yazar, sa-
hkasıs. Gazeteci.

Vekili : Av. Fikret HİLİZ-İstanbul Barosu avukatlarından.
Türkocaklı Cad. No:39-41 Çarşeloğlu-İSTANBUL

Suç : Cumhuriyeti tahkir ve tezyif etmek, Askeri Kuvvetleri tah-
kir ve tezyif etmek, Emniyet Müdürlüğüne kuvvetlerini tahkir
ve tezyif etmek, Adliyenin nazari şahsiyetini tahkir ve
tezyif etmek.

Suç tarihi : 20 Mayıs 1999

Karar Ta. : 27.3.2001

Yukarıda açık kimliği yazılı sanık hakkında mahkememizde
yapılan yargılamalar sonunda:

ÇUKURLU İUSMUNLU :

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı sanık hakkında tanzim et-
tiği 28.7.1999 gün ve 1999/240-280-348 sayılı iddianame ile verilen
İnternet sitesinde tartışma platformu başlığında "Türkiye'nin
san hakları ihlalleri" konusunda bir insan burası ile yazı yayınladığı
ve yayınlanan bu yazıda Türkiye Cumhuriyetini, Askeri Kuvvetleri, Adli

yanın manevi şahsiyetini ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini takdir ve tezyif etmek suçuna işlediği, Adliyenin manevi şahsiyeti ve Emniyet Muhafaza kuvvetlerini takdir ve tezyif etmek suçuna işlediği iddia, olarak sanığın TCK mad. 159/1 maddesi dört defa tathik edilerek suretiyle cezalandırılmasına iddia edilmiştir.

Cumhuriyet Savcısı Esas hakkı da vermiş olduğu mütalasında ise sanığa ispat olunan tüm suçların sabit bulunduğunu belirterek sanığın eylemine aykırı TCK mad. 159/1 maddesi dört defa tathik edilerek suretiyle cezalandırılmasını talep etmiştir.

Sanık aşamalarda yazarı olduğu sayısalarda; kendisinin Superonline A.Ş. de İnteraktif Bölümler Koordinatörü olarak görev yaptığı ve bu bölümün bir çok sayfasına bulunduğunu ve bu sayfalardan kişilerin değişik şekillerde yararlandığı yapılan anketlere katılma formülleri ile ilgili görüş ve düşüncelerini yazma gibi bir çok yazının ise yerini bildiğine "insan hakları ihlalleri" konulu tartışma konusu islerindeki bir insan "bilgi" kavramı ile gösterildiğini bunların kendilerinin de yetir ve kontrolünde olduğunu, İnternet kullanıcıları tarafında olan diğer kullanıcıların bilgisine sunulmuş ve yazara da tespit etmenin mümkün olduğunu belirterek birtakım talimatlar bulunmaktadır.

Sanık vekili de yaptığı savunmada; müvekkilinin yazdığı olduğu sayısalarda yer alan diğer ülkelerde internetle işlenen suçlar bakımından yazılabilir bir düzenlemenin bulunmadığı ve kanunlar suçları olmayacağını, başkasının yazdığı bir yazıdan dolayı müvekkilinin sorumlu tutulmayacağını, çünkü internet ortamında bunların denetim ve kontrolünün mümkün olmadığını, müvekkilinin diğer suçları işleme gibi kastının bulunmadığını ve yazıda geçen fikir ve düşünceler yazan kişinin fikir ve düşünceleri olduğunu bu kişinin ifade özgürlüğü olduğunu, demokratik toplumlarda düşünce ve ifade özgürlüğünün esas olan bir şey ve ifade ederek müvekkilinin beraatine karar verilmesini talep etmiştir.

Sanığın Yazarı Fredi Benkeser'in yan kuruluşu olan Superonline A.Ş. nin yazarı bölümünde interaktif bölümler koordinatörü olarak görev yaptığı ve bu bölümde sayfa sayfan, anket, Referandum,

./...

vip super chat bölümlerinin de koordinatörü olduğu ve kendi sorumluluk alanınca sapa boyan bölümlerde tartışma genel başlığı altında forum a "Bir insan" yazısı ile "Türkiye' de insan hakları ihlalleri" başlıklı sekiz bölümler oluşan bir yazının 26.5.1999 tarihinde yazılıp yayında forum' un belirlenen süresince tutulduğu. Bir internet kullanıcısı olan Necati Kutsal isimli kişi tarafından yazının suç unsuru içerdiği ve derhal silinmesi konusunda yetkili kişiye yine internet karalı ile mesaj gönderdiği, sanığın silme imkanı olduğu halde silinmemiş ve bu nun üzerine yetkili kişi hakkında Adalet Bakanlığına suç duyurusunda bulunmuştur.

Yazıda mevcut internet ortasındaki mesajda " Türk devleti, bu korkunç büyüklükteki güdere fon oluşturmak için gayri-mesru yollara başvuruyor. Bunlardan ilk akla geleni uyuşturucu, fidye, kurarhane, karapara vb. lerinden elde edilen para, usulanlara göre Türk mafyası, İtalyan mafyasının yerine geçmiştir ve Avrupa' da bir numaradır. Pekin bu mafya finansis sözlümevi' nin (Observatoire Geopolitique des Drogues) yöneticisi Labrousse göre, " üst düzeyde koruma güvreden Türkiye' de eroin laboratuvarlarının varlıklarını sürdürmeleri mümkün değildir. " Gerçekte Türkiye' de uyuşturucu ve karapara trafiğinin içine mafya, bürokratlar, politikacılar, polis ve istihbarat teşkilatının yöneticileri ve ordu generalleri vardır. Bu iş, Türkiye' de bir sektöre, hatta devletin en önemli sektörlerinden birine dönüştürülmüştür. Kocaeli bölgesinde General Veli Küçük' e (şimdi Giresun' da general) çetelesin fidye ve uyuşturucu işi yaptıkları ortaya çıkmıştır. Urfa bölgesinde İYİ Milletvekili ve Korucubası Müip Sedat Bıçak' a bağlı çetelesin uyuşturucu ticareti yaptıkları, devlet raporlarına ve mahkemelere yansımıştır. Vansekovalı da İçiş Komando Taburu Komutanı Mehmet Emin Turdukul' un büyük bir uyuşturucu ve fidye çetesi yönettiği ortaya çıkmıştır. Diyarbakır, Van ve Şırnaklı bölgelerinde çok sayıda özel tim elemanı, subay ve köy komucusu, genallerin denetiminde uyuşturucu ticareti yaparken yakalanmışlardır. JİHD general ve subayları genellikle Kürdistan' da olan uyuşturucu ticaretine ve fidye alanına hükmeden, Türkiye' nin büyük şehirlerinde İİT, polis ve özel tim operatörüdür. Uyuşturucu, kurarhanelerin, fidye ve ihale alanlarının geliri ne

deniyle, türü de ordu, polis ve istihbarat örgütlerine dayanan çeteler arasında kanlı çatışmalar çıkmıştır. Kurt kanıyla beslenen devlet çeteleri, sismis etkilerini Türkiye'ye yaygın ve öyle tablikeli bir noktaya, elmişlerdir ki, devlet yarattığı canavara karşı ödem almaya çalısarakta, ama ucu yetmezktedir. Çünkü artık çok. Eğer baskıya salınan insanlar kaçırılıp öldürülüyorsa; eğer hakimler buna gözyuruyorsa; eğer itiraflara, belgelere ve şahitlere rağmen hakim ve savcılar dava açmıyor, dava agraktar korkuyorlarsa, o ülkeye hukuktan ve adaletten söz edilebilir mi? Her baskıya olabildiği gibi liyazbalık ICT nin de erke kapısı vardır. Kirli işleri olanlar bu kapıdan girer çıkardı. Türk devletinin ve kontrgerillanın belki de en çok nefret ettiği kurumlar, insan hakları kurumları, devlet suçlarının bilinmesini istemiyordu. Bu nedenle İHT salını hedefi olur. Kısa süre de o kadar çok yöneticisi öldürülür ve derneği kapatılır ve başkaya uyar ki, İHD çalışmalarını Ankara'daki merkeze geri çekmek zorunda kalır. Kimler kaybediyordu? Operasyonlarda JİTEM, askeri birimler, özel birimler, kontrgerilla timleri, Hizbullah, siyasi polis, MİT, yeni militer ve paramiliter tüm birimler özeltine alıyor ve kaybediyorlar. Türk devletinin Kürdistan'daki en büyük tehribatı ve saldırılara editis alınmasıdır. Devletin Kürdistan'da editis alanında yaptığı tehribat bu kadarla sınırlı kalmaması, Kurt Örgütlenler üst üste öldürülüş, tutuklanması ve sürgüne gönderilmesi, Türk devleti, Kürdistan'daki zaten oldukça yetersiz olan sağlık sistemini tamamen felç etmiştir. Ama en kötüsü sağlık görevlilerine devlet güçlerinin yaptığı saldırılar. Doktorlara yönelik cinayetler nedeniyle tüm sağlık tesislerinde büyük sıkı vardır. Sadece 1992-1993 yılları içinde 13 doktor ve sağlık memuru öldürülmüştür. Kurt die doktora İdris Çelik, Antalya'ya yerleşmişti. Hedef olduğunu biliyordu, ama nasıl te bir alacaktı ki: izleyen ve vuran devletti " şeklinde ifadelere yer verilmesi ve adı geçen şahın başka internet kullanıcıları tarafından bu sayfeyi iptal etmesi istendiği halde, iptal etmek sureti ile göndereni belli olmayan internet kullanıcılarının suuna katıldığı, Özel Yasanın bulunması halinde genel kuralın uygulanmayacağı, ortada basın yasasında olduğu şekilde özel bir yasanın bulunması karşısında genel kuralın uygulanacağı dolayısı ile ortada" kanunsuz suç" un varlığından bahsetmenin mümkün olamayacağı, şahın açmış olduğu

sayfayı iptal etmek sureti ile sayfanın internet kullanıcılarına açık bırakılması ile suçun unsurlarından olan aleniyet unsurunun gerçekleştiği böylece sanığın internet sayfası aracılığı ile Cumhuriyeti, askeri kuvvetleri, emniyet kuvvetlerini, Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif suçuna asli fail olarak katıldığı yolunda mahkemeye tanıtıldığı hususat dahil olarak aşağıdaki hükme kurulmuştur.

M Ü K U M : Yukarıda açıklanan gerçeğe ve tehmil dosyası kapsamına nazaran;

1-Sanığın Türkiye Cumhuriyetini tahkir ve tezyif etmek eylemine uyan TCK m.n. 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de nazara alınarak taktiren 1 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına;

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı, lehine taktiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK m.n. 59. maddesi gereğince taktiren 1/6 nispetinde indirilerek sanığın 10 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

2-Sanığın Askeri Kuvvetleri tahkir ve tezyif etmek suçuna uyan eylemine uyan TCK m.n. 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de nazara alınarak taktiren 1 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı, lehine taktiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK m.n. 59. maddesi gereğince taktiren 1/6 nispetinde indirilerek sanığın 10 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

3-Sanığın emniyet muhafaza kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmek eylemine uyan TCK m.n. 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de nazara alınarak taktiren 1 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı, lehine taktiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK m.n. 59. maddesi gereğince taktiren 1/6 nispetinde indirilerek sanığın 10 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

4-Sanığın Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek eylemine uyan TCK m.n. 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi

de nazara alınarak taktiren 1 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanağın mahkemeye karşı iyi davranışı, lehine taktiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK mad. 59. maddesi gereğince taktiren 1/6 nispetince indirilerek sanağın 10 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Verilen cezanın sevi ve toplama miktarı nazara alınarak sanık hakkında 647 sayılı Kanunun 4 ve 6. maddelerinde uygulanmasına yer olmadığına,

Sanağa verilen ağır hapis cezalarının TCK mad. 71 maddesi gereğince ictira ettirilerek neticeden sanağın 40 Ay Ağır Hapis Cezası ile cezalandırılmasına,

Sanağın şahsiyet vergisi (2.000.000.₺) lirası vergilene gideceğinden sanıktan tahsiline,

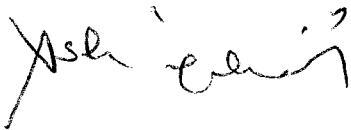
Zararlıy gelin açık olmak üzere, sanağın ve vekilinin yazarına karşı Gushariyet Sevdası İlker Yazar'ın teminu ile istene uygun olarak oybirliğiyle verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 27.1.2001

Fazla: 198 1

Gye 22951

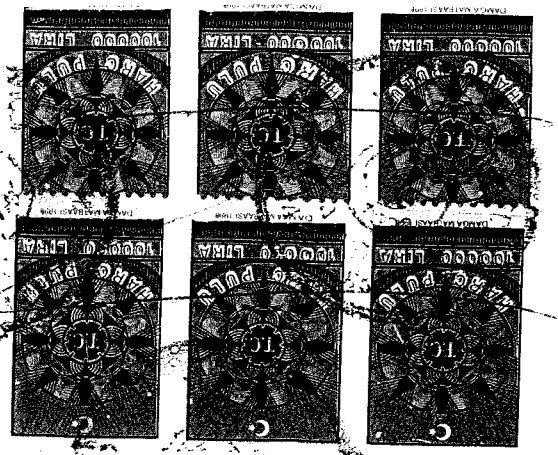
Grc22951C

Ketiip

Aslı Gibidir
23.11.2001

YARGITAY İLAN

ESAS NO : 2001/1854
KARAR NO : 2001/2649
TEBLİĞNAME NO : 9/75826

Cumhuriyeti, Adliyenin manevi şahsiyetini, Devletin Askeri Kuvvetlerini ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmekten sanık Coşkun Ak'nın yapılan yargılaması sonunda; Mahkumiyetine dair İSTANBUL 4.Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 27.3.2001 gün ve 1999/225 esas, 2001/56 karar sayılı hükmün duruşmalı olarak Yargıtayca incelenmesi sanık vekili tarafından istenilmiş olduğundan dava evrakı C.Başsavcılığından tebliğname ile daireye gönderilmekle sanık hakkında duruşmalı olarak yapılan inceleme sonunda gereği düşünüldü:

1- Gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından öncelikle sanığın adı geçen şirkette konumunun ne olduğu, foruma internet ortamında elektronik posta ile gönderilen suçlamaya konu yazılara müdahale etme görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığı, müdahale etme yetkisinin bulunmaması halinde bu yetkinin kime ait olduğu hususunun ilgili kurumdan gerekli bilgi ve belgelerde sağlanarak saptanması;

2- Mahkemece üniversitelerin bilgisayar ve ceza hukuku kürsülerinden seçilecek internet konusunda uzman bilirkişi kurulu ile keşif yapılarak Superonline A.Ş.'nin bir internet servis sağlayıcı mı, erişim sağlayıcı mı yoksa her iki fonksiyona birlikte mi sahip olduğu, internet servis sağlayıcı olması durumunda sahibinin kim olduğu, ayrıca dava konusu yazının yayımlandığı forumun ve web sitesi sisteminin bir işletene (moderatör) bağlı olup olmadığı hususlarının saptanmasından sonra sanığın hukuki durumunun taktir ve tayini gerekirken eksik soruşturma ile hüküm kurulması,

Yasaya aykırı, sanık vekilinin temyiz dilekçesi ile duruşmalı incelemede öne sürdüğü temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan hükmün açıklanan sebeplerden dolayı isteme aykırı olarak BOZULMASINA, 25.10.2001 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
D.Tavil	Ş.Erol	H.Gerçeker	F.Y.Karadeli	M.Acar
	-M-			

KARŞI OY:

Sanık Coşkun Ak hakkında merkezi İstanbul'da bulunan Yapı Kredi Bankasının bir yan kuruluşu olan Superonline Uluslar arası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Anonim Şirketi'nin internet bölümler koordinatörü olduğu, bu sıfatı ile sisteme bağlı internet kullanıcılarından gelen yoğun istem üzerine internet ortamında; (Forum: Tartışma Platformu) başlıklı bir sahife düzenleyerek internet kullanıcılarının hizmetine sunduğu, 26.5.1999 tarihinde başlayan yeni sahifenin konusu (Türkiye'de insan hakları ihlalleri)

Esas No : 2001/1854

Karar No : 2001/2649

olarak belirlenip bu sahifeye gelen mesajlar ile Cumhuriyeti Tahkir ve Tezyif Etmek, Askeri Kuvvetleri Tahkir ve Tezyif Etmek, Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Tahkir ve Tezyif Etmek, Adliyenin Manevi Şahsiyetini Tahkir ve Tezyif Etmek suçlarının işlendiği iddiası ile TCK.nun 159/1.maddesinin dört kez uygulanması istemiyle kamu davası açılmıştır.

Sanık Yapı Kredi Bankasının bir yan kuruluşu olan Superonline Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Anonim Şirketi İnteraktif Bölümler Koordinatörü olduğunu kabul etmiştir. Mesajları okuduğunu suç unsuru görmediğini, bir vatandaş tarafından ihtarla rağmen sahifeyi kapatmayarak dört gün daha bilgisi dahilinde açık tuttuğunu açıklamış bu sahifenin kapatılması içinde hiçbir makama veya yetkiliye müracaat etmediği anlaşılmıştır.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin de belirlediği gibi internetteki yayınlar nedeni ile yapılacak işlem konusunda henüz yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu durumda Genel Hukuk Kurallarının uygulanması gerekmektedir.

Sanık açmış olduğu sahifeyi suç teşkil eden mesajları gördüğü halde iptal etmemek suretiyle yüklenen suçları işlemiştir. Ayrıca bahsi geçen sayfanın internet kullanıcılarına açık bırakılması ile de suçun aleniyet unsuru gerçekleşmiştir. Ortada başkaca araştırılması gereken bir husus bulunmadığından; toplanan delillere, mahkemenin gösterdiği gerekçeye mesajların içeriklerine incelenen dosyaya kapsamına nazaran mahkemece verilen karar usul ve yasaya uygun olduğundan onanması görüşü ile sayın çoğunluğu kararına katılamıyorum. 25.10.2001

M.Üye
Ş.Erol

TEFHİM ŞERHİ:

25.10.2001 gününde verilen işbu karar Yargıtay C.Savcısı Mehmet Şahin'in huzurunda, duruşmada sanığın savunmasını yapmış bulunan Av.Fikret İlkiz'in yüzüne karşı 14.11.2001 günü usulen ve açık olarak tefhim olundu.

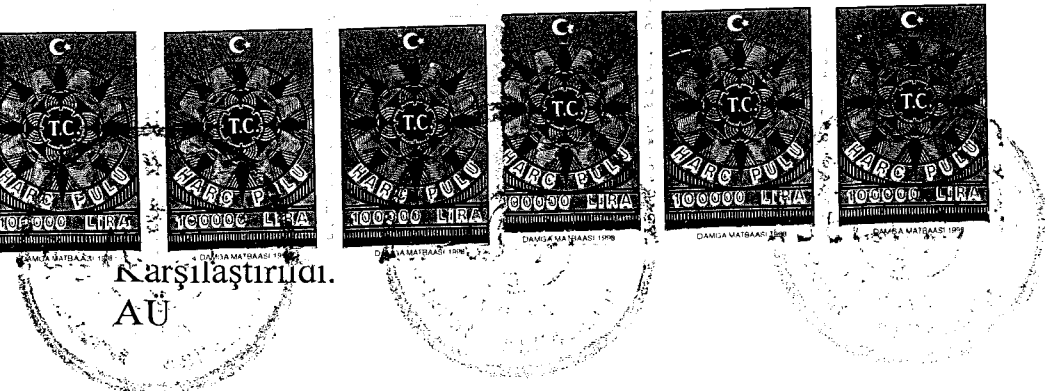
Başkan
D.Tavil

Üye
Ş.Erol

Üye
H.Gerçekler

Üye
F.Y.Karadeli

Üye
M.Acar

Başkan

Astı Gibidir.
23.11.2001

T.C.

İSTANBUL

4. Ağır Ceza Mahkemesi

Sayı:

- K A R A R -

ESAS NO : 2002/18

KARAR No : 2002/72

C.SAVCILIK NO 999/280

BAŞKAN : Hasan Barut 19891

ÜYE : Selahattin Çetin 22955

ÜYE : Cavit Marancı 23890

C.SAVCISI : İlker Yaşar 23277

KATİP : Fatma Şengül

DAVACI : K.H.

SANIK : COŞKUN AK Hasan oğlu Hamideye'den olma 19.12.1968 D.lu, Bakırköy D.lu, İst. Bakırköy Zuhuratbaba mah. C. 0074, K.S.N : 0219 da nüf. kayıtlı, Cihangir, Sağırcıoğlu Sk. 41/4 Beyoğlu adresinde oturur, evli, 1 çocuklu. okur-yazar, Sabıkasız. Gazeteci.

VEKİLİ : Av. Fikret İLKİZ İst.Barosu avukatlarından.
Türkocağı cad. no: 39/41 Çağaloğlu ist.

SUÇ : Cumhuriyeti tahkir ve tezyif etmek, Askeri Kuvvetleri Tahkir ve tezyif etmek, Emniyet muhafaza kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmek, Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir. ve tezyif etmek.

SUÇ TARİHİ : 26.Mayıs.1999

KARAR TA. : 12.3.2002

Mahkememiz tarafından 27.3.2001 tarihinde 999/225 Esas 2001/56 karar sayılı ilamla verilen hükmün Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 25.10.2001 gün ve 2001/1854 Esas 2001/2649 sayılı kararları ile (1- Gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından öncelik le sanığın adı geçen şirketteki konumunun ne olduğu, forma internet ortamında elektronik posta ile gönderilen suçlamaya konu yazılara müdahale etmek görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığı, Müdahale etme yetkisinin bulunmaması halinde bu yetkinin kime ait olduğu hususunun ilgili koruman gerekli bilgi ve belgeler sağlanarak saptanması,

2- Mahkemeye Üniversitelerin bilgisayar ve ceza hukuku kürsülerinden seçilecek internet konusunda uzman bilimkışı kurulu ile keşif yapılarak Süper Online A.Ş.'nin bir internet servis sağlayıcı mı, erişim sağlayıcı mı yoksa her iki fonksiyona birlikte mi sahip olduğu,

.... /

İnternet serisi sağlayıcı olması durumunda sahibinin kim olduğu, Ayrıca dava konusu yazının yayınlandığı forumun ve Web sitesi sisteminin bir işletene (Moderatör) bağlı olup olmadığı hususlarının saptanmasından sonra sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturma ile hüküm kurulması) nin yasaya aykırı olduğundan bahisle bozulmakla mahkememize dosyanın dönmüş olması üzerine yapılan yargılama sırasında ;

Sanığın şirketteki konusunun kendisinin açık beyanlarından da anlaşılacağı üzere merkezi İstanbul'da bulunan Yapı Kredi Bankasının bir yan kuruluşu olan Süper Online Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme A.Ş.'nin İnternet bölümünün koordinatörü olduğu, İnternet kullanıcılarından gelen yoğun istek üzerine söz konusu sayfayı açtığı, sayfayı kapatmak ve açmanın kendi elinde olduğu, sayfaya gelen mesajları okuduğu, bir vatandaşın ihtarına rağmen suç unsuru görmediği densayfayı kapatmadığı gibi kapatılması yönünden hiç bir makam ve yetkiliye baş vurmadığı, Müsnet suçu işlediği, olayda bilirkişinin bilgisi ne baş vurulmasını gerektiren bir durumun söz konusu olmadığı, nedenle bozma ilamında belirtilen hususların araştırılmasına yer olmadığına usul ve yasaaya uygun bulunan mahkememizin daha önceki 27.3.2001 tarih, 999/225 Esas 2001/56 Karar sayılı eski kararında direnilmesine karar verilerek ;

GEREKİ DÜŞÜNÜLDÜ :

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı sanık hakkında tanzim ettiği 28.7.1999 gün ve 1999/340-280-348 sayılı iddianame ile sanığın İnternet sitesinde tartışma platformu başlığı altında " Türkiye'de insan hakları ihlalleri " konusunda bir insan rumuzu ile yazı yayınladığı ve yayınlanan bu yazıda Türkiye Cumhuriyetini, Askeri Kuvvetleri, Adliyenin manevi şahsiyetini ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmek suçunu işlediği, Adliyenin manevi şahsiyetini ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmek suçunu işlediği iddia, olunarak sanığın TCK.unununun 159/1 mad esi dört defa tatbik edilmek suretiyle cezalandırılması iddia edilmiştir.

Cumhuriyet Savcısı Esas hakkında vermiş olduğu mütaleasında ise sanığa isnat olunan tüm suçların subut bulunduğunu belirterek sanığın eylemine uyan TCK.unununun 159/1 maddesi dört defa tatbik edilmek suretiyle cezalandırılmasını talep etmiştir.

Sanık aşamalarda yapmış olduğu savunmalarda ; Kendisinin süper-Online A.Ş.'de İnteraktif bölümler koordinatörü olarak görev yaptığını ve bu bölümün bir çok sayfaları bulunduğunu ve bu sayfalardan kişilerin

.../.....

değişik şekillerde yararlandığı yapılan anketlere katılma forumlarında kendi görüş ve düşüncelerini yayma gibi suçla ilgili forum bölümünde " İnsan hakları ihlalleri " konulu tartışma konusu işlendiğinde " Bir İnsan " rumuzu ile gönderildiğini, bunların kendilerinin denetim ve kontrolünde olmadığı, İnternet kullanıcıları tarafından direk diğer kullanıcıların bilgisine sunulduğu ve yazarı da tesbit etmenin mümkün olmadığını belirterek beraat talebinde bulunmuştur.

Sanık vekili de yaptığı savunmada ; Müvekilinin yapmış olduğu savunmaları tekrar ederek ülkemizde internetle işlenen suçlar bakımından yasal bir düzenlemenin bulunmadığı ve kanunsuz suçun olamayacağını, başkasının yazdığı bir yazıdan dolayı müvekilinin sorumlu tutulamayacağını çünkü internet ortamında bunların denetim ve kontrolünün mümkün olmadığını, müvekilinin müstet suçları işleme gibi kastının bulunmadığını ve yazıda geçen fikir ve düşünceler yazan kişinin fikir ve düşünceleri olduğunu bu kişinin ifade özgürlüğü olduğunu, demokratik toplumlarda düşünce ve ifade özgürlüğünün esas olduğunu beyan ve ifade ederek müvekilinin beraatine karar verilmesini talep etmiştir.

Sanığın Yapı Kredi Bankasının yan kuruluşu olan Superonline A.Ş. nin yayın bölümünde inter aktif bölümler koordinatörü olarak görev yaptığı ve bu bölümde super meydan, anket , referandum, vip super chat bölümlerinin de koordinatörü olduğu ve kendi sorumluluk alanında super meydan bölümünde tartışma genel başlığı altında forum'a " Bir insan " rumuzu ile " Türkiye'de insan hakları ihlalleri " başlıklı sekiz bölümden oluşan bir yazının 26.5.1999 tarihinde yazılıp yayında forum'un belirlenen süresince tutulmuştur. Bir internet kullanıcısı olan Macit Musal isimli kişi tarafından yazının suç unsuru içerdiği ve derhal silinmesi konusunda yetkili kişiye yine internet kanalı ile mesaj gönderdiği sanığın silme imkanı olduğu halde silinmemiş ve bunun üzerine yetkili kişi hakkında Adalet Bakanlığına suç duyurusunda bulunmuştur.

Dosyada mevcut internet ortamındaki mesajda " Türk Devleti, bu korkunç büyüklükteki gidere fon oluşturmak için gayri-meşru yollara başvuruyor. Bunlardan ilk akla geleni uyuşturucu, fidye, kumarhane, karapara vb. lerinden elde edilen para, uzmanlara göre Türk mafyası, İtalyan mafyasının yerine geçmiştir ve Avrupa'da bir numaradır. Peki ki bu mafya ? Fransız Gözlemevi'nin (Observatoire Geopolitiques Drogue yöneticisi Labrousse göre, " Üst düzeyde koruma görmeden Türkiye'de ero laboratuvarlarının varlıklarını sürdürmeleri mümkün değildir. "Gerçekte Türkiye'de uyuşturucu ve karapara trafiğinin içine mafya, bürokratlar, politikacılar, polis ve istahbarat teşkilatının yöneticileri ve ordu

.../....

generalleri vardır. Bu iş Türkiye'de bir sektöre, hatta devletin en önemli sektörlerinden birine dönüştürülmüştür. Kocaeli bölgesinde General Veli Küçük'e (Şimdi Giresun'da general) çetelerin fidiye ve uyuşturucu işi yaptıkları ortaya çıkmıştır. Urfa bölgesinde DYP Milletvekili ve korucubaşı Edip Sedat Bucak'a bağlı çetelerin uyuşturucu ticareti yaptıkları, devlet raporlarına ve mahkemelere yansımıştır. Yüksekova'da Dağ Komanda Taburu Komutanı Mehmet Emin Yurdakul'un büyük bir uyuşturucu ve fidiye çetesi yönettiği ortaya çıkmıştır. Diyarbakır, Van ve Hakkari bölgelerinde çok sayıda özel tim elemanı, Subay ve köy korucusu, generallerin denetiminde uyuşturucu ticareti yaparken yakalanmışlardır. JITEM General ve Subayları genellikle Kürdistan'da olan uyuşturucu ticaretine ve fidiye alanına hükmederken, Türkiye'nin büyük şehirlerinde MIT, Polis ve Özel Tim egemendir. Uyuşturucu, kumarhanelerin, fidiye ve ihale alanlarının geliri nedeniyle, tümü de ordu, Polis ve istihbarat örgütlerine dayanan çeteler arasında kanlı çatışmalar çıkmıştır. Kürt kanıyla beslenen devlet çeteleri, şişmiş etkilerini Türkiye'ye yaymış ve öyle tehlikeli bir noktaya gelmişlerdir ki, Devlet yarattığı canavara karşı önlem almaya çalışmakta, ama gücü yetmemektedir. Çünkü artık çok. Eğer mahkeme salonundan insanlar kaçırılıp öldürülüyorsa (Eğer hakimler buna gözyumuyorsa; eğer itiraflara, belgelere ve şahitlere rağmen hakim ve savcılar dava açmıyor, dava açmaktan korkuyorsa, o ülkede hukuktan ve adaletten söz edilebilir mi ? Her mahkemede olduğu gibi Diyarbakır DM. nin de arka kapısı vardır. Kirli işleri olanlar bu kapıdan girer çıkardı. Türk Devletinin ve kontrgerillasının belki de en çok nefret ettiği kurumlar, insan hakları kurumları, Devlet suçlarının bilinmesini istemiyordu. Bu nedenle İHD saldırı hedefi olur. Kısa süre de o kadar çok yöneticisi öldürülür ve derneği kapatılır ve baskıya uğrar ki, İHD çalışmalarını Ankara'daki merkeze geri çekmek zorunda kalır. Kimler kaybediyordu? Operasyonlarda JITEM, askeri birialer, özel timler, kontrgerilla timleri Hizbullah, siyasi polis, MIT, yani militer ve paramiliter tüm birialer gözaltına alıyor ve kaybediyorlar. Türk devletinin Kürdistan'daki en büyük tahribatı ve saldırıları eğitim alanında. Devletin Kürdistan'da eğitim alanında yaptığı tahribat bu katarla sınırlı kalmamış, Kürt öğretmenler üst üste öldürülmüş, tutuklanmış ve sürgüne gönderilmişlerdir. Türk devleti, Kürdistan'daki zaten oldukça yetersiz olan sağlık sistemini tamamen felç etmiştir. Ama en kötüsü sağlık görevlilerine devlet güçlerinin yaptığı saldırılar. Doktorlara yönelik cinayetler nedeniyle tüm sağlık tesislerinde büyük açık vardır. Sadece 1992-1993 yılları içinde 13 doktor ve sağlık memuru öldürülmüştür. Kürt dış doktora İdris Çelik

..../....

Antalya'ya yerleşmişti. Hedef olduğunu biliyordu, Ama nasıl tedbir alac tı ki ; İzleyen ve vuran devletfi. " şeklinde ifadelere yer verildiği ve adı geçen sanığın başka internet kullanıcıları tarafından bu sayfeyi iptal etmesi istendiği halde, iptal etmemek sureti ile göndereni belli olmayan internet kullanıcılarının suçuna katıldığı, Özel Yasanın bulunması halinde genel kuralın uygulanmayacağı ortada basın yasasında olduğu şekilde özel bir yasanın bulunmaması karşısında genel kuralın uygulanacağı dolayısı ile ortada " Kanunsuz suç " un varlığından bahsetmenin mümkün olamayacağı, sanığın açmış olduğu sayfayı iptal etmemek sureti ile sayfanın internet kullanıcılarına açık bırakması ile suçun unsurlar ndan olan aleniyet unsurunun gerçekleştiği, böylece sanığın internet sayfası aracılığı ile Cumhuriyeti, Askeri Kuvvetleri, Emniyet Kuvvetleri, Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif suçuna asli fail olarak katıldığı yolunda mahkemeye tam vicdani kanaat hasıl olmakla aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan gerekçeye ve tekmil dosya kapsamına nazaran ;

1- Sanığın Türkiye Cumhuriyetini tahkir ve tezyif etmek suçu subuta ermekle, eylemine uyan 6.2.2002 gün ve 4744 sayılı yasa ile değişik TCK.unununun 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de dikkate alınarak 1 Yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı lehine takdiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK.unununun 59. maddesi uyarınca takdiren 1/6 nisbetinde indirilerek 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına,

2- Sanığın Askeri Kuvvetleri tahkir ve tezyif etmek suçu subuta ermekle eylemine uyan 6.2.2002 gün ve 4744 sayılı yasa ile değişik TCK.unununun 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de dikkate alınarak sanığın 1 Yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı lehine takdiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK.unununun 59. maddesi uyarınca takdiren 1/6 nisbetinde indirilerek 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına,

3- Sanığın emniyet muhafaza kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmesi eylemi subuta ermekle eylemine uyan 6.2.2002 gün ve 4744 sayılı yasa ile değişik TCK.unununun 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de dikkate alınarak sanığın 1 Yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı lehine takdiri tahfif sebebi kabul edilerek cezasının TCK.unununun 59. maddesi uyarınca takdiren 1/6 nisbetinde indirilerek sanığın 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına

.../.....

4- Sanığın Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek suçu subuta ermekle eylemine uyan 6.2.2002 gün ve 4744 sayılı yasa ile değişik TCK.ununun 159/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi de dikkate alınarak 1 Yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığın mahkemeye karşı iyi davranışı lehine takdiri tahfif sebebi kabul edilerek cezası TCK.ununun 59. maddesi uyarınca takdiren 1/6 nisbetinde indirilerek 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına,

Sanığa verilen cezaların 1 günü 647 sayılı kanunun 4. maddesi gereğince 5 bin liradan olmak üzere paraya çevrilmesine,

Neticeten sanığın 6 Milyon lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına,

Verilen cezanın miktarı itibariyle hakkında 647 sayılı kanunun 6. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına,

Sanığın sarfına sebebiyet verdiği 2.300.000.- lira yargılama giderinin sanıktan tahsiline,

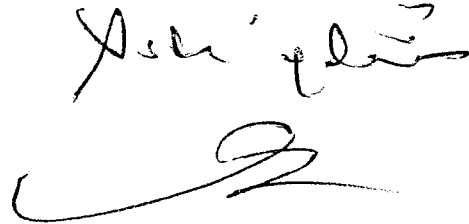
Yargıtay yolu açık olmak üzere, Sanığın ve vekilinin yüzüne karşı C.Savcısı İlker Yaşar'ın huzuru ile isteğe uygun olarak oy birliğiyle verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 12.3.2002

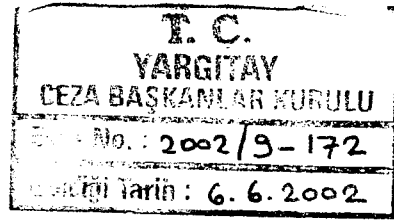
Başkan: 19891

Üye: 22955

Üye: 23890

Katip

T.C.
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Bölüm : 09
Tebliğname No : 2002078439

Yargıtay 1.Başkanlık
Yüksek Makamına

Sanık : COŞKUN AK
Müdahil (Ş.Davacı) : KH.
Suçun Nev'i : CUMHURİYETİ.ADLİYENİN MANEVİ ŞAHSİYETİNİ, DEVLETİN ASKERİ KUVVETLERİNİ VE EMNİYET MUHAFAZA KUVVETLERİNİ TAHKİR VE TEZYİF ETMEK
Suç Tarihi : 26.05.1999
Mahkemesi : İSTANBUL 4.AĞIR CEZA MAHKEMESİ
Uygulama : Önceki hükümde direnilerek TCK'nun 159/1,59/2 (4 kere),647 SY'nın 4.maddesince 6.000.000. TL.sı ağır para cezası
Karar Tarihi ve Nosu : 12.03.2002 2002000018 - 2002000072
Tebliğ Tarihi : YÜZE KARŞI
Temyiz Tarihi : 12.03.2002
Temyiz eden : SANIK VEKİLİ

tarafından temyiz edilmiş olmakla, evrak tetkik olundu.

Aynı mahkemenin 1999/225 esas 2001/56 karar sayılı 27.03.2001 tarihli karar dosyası Yüksek Yargıtay 9.Ceza Dairesince eksik inceleme gerekçesiyle bozulmuş olup bozma kararına karşı yerel mahkemenin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla direnme kararı verildiği anlaşılmış ise de dosyanın incelenmesinde;

Sanığın adı geçen şirkette konumunun ne olduğu,internet ortamında foruma elektronik posta ile gönderilen davaya konu yazılara müdahale etme görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığının saptanması,

Mahkemece üniversitelerin bilgisayar ve ceza hukuku kürsülerinden seçilecek internet konusunda uzman bilirkişi kurulu ile keşif yapılarak Superonline AŞ.nin fonksiyonunun belirlenmesi,internet servis sağlayıcı olması durumunda sahibinin tespiti,ayrıca dava konusu yazının yayımlandığı forumun ve web sitesinin bir işletene bağlı olup olmadığı hususlarının saptanmasından sonra sanığın hukuki durumunun taktir ve tayini gerekirken eksik inceleme sonucu hüküm kurulması,

Kabule göre de.direnme kararı üzerine önceki kararın aynen verilmesi gerektiği gözetilmeden cezanın yasa değişikliği nedeniyle niteliğinin değiştirilmesi ve hapis cezasının 647 SY'nın 4.maddesince para cezasına çevrilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan Yerel Mahkemenin direnme hükmünün BOZULMASI talep ve evrak tebliğ olunur.05.06.2002

Ünal HANEY
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Y.
Yargıtay Cumhuriyet Savcısı

T.C.
YARGITAY
Ceza Genel Kurulu

Esas No : Karar No : Tebliğname :
2002/9-172 2002/360 9/78439

YARGITAY KARARI

Kararı veren
Yargıtay Dairesi : 9. Ceza Dairesi
Mahkemesi : İSTANBUL 4.Ağır Ceza
Günü : 12.03.2002
Sayısı : 18-72
Davacı : K.H.
Sanık : Coşkun Ak
Temyiz eden : Sanık vekili

Cumhuriyeti, askeri kuvvetleri, emniyet muhafaza kuvvetlerini, adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek suçundan sanık Coşkun Ak'ın TCY.nın 159/1, 59, 159/1, 59, 159/1, 59, 159/1, 59, 71. maddeleri uyarınca 40 ay ağır hapis cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesince 27.03.2001 gün ve 225-56 sayı ile verilen hükmün sanık vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, dosyayı inceleyen Yargıtay 9. Ceza Dairesince 25.10.2001 gün ve 1854-2649 sayı ile;

"1- Gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından öncelikle sanığın adı geçen şirkette konumunun ne olduğu, foruma internet ortamında elektronik posta ile gönderilen suçlamaya konu yazılara müdahale etme görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığı, müdahale etme yetkisinin bulunmaması halinde bu yetkinin kime ait olduğu hususunun ilgili kurumdan gerekli bilgi ve belgeler de sağlanarak saptanması;

2- Mahkemece üniversitelerin bilgisayar ve ceza hukuku kürsülerinden seçilecek internet konusunda uzman bilirkişi kurulu ile keşif yapılarak Superonline A.Ş.'nin bir internet servis sağlayıcı mı, erişim sağlayıcı mı yoksa her iki fonksiyona birlikte mi sahip olduğu, internet servis sağlayıcı olması durumunda sahibinin kim olduğu, ayrıca dava konusu yazının yayımlandığı forumun ve web sitesi sisteminin bir işletene (moderatör) bağlı olup olmadığı hususlarının saptanmasından sonra sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturma ile hüküm kurulması" isabetsizliğinden, Daire Üyelerinden Ş. Erol'un, "Sanık Coşkun Ak hakkında merkezi İstanbul'da bulunan Yapı Kredi Bankasının bir yan kuruluşu olan Superonline Uluslar

arası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Anonim Şirketinin internet bölümler koordinatörü olduğu, bu sıfatı ile sisteme bağlı internet kullanıcılarından gelen yoğun istem üzerine internet ortamında; (Forum: Tartışma Platformu) başlıklı bir sayfa düzenleyerek internet kullanıcılarının hizmetine sunduğu, 26.5.1999 tarihinde başlayan yeni sayfa konusu (Türkiye’de insan hakları ihlalleri) olarak belirlenip bu sayfaya gelen mesajlar ile Cumhuriyeti tahkir ve tezyif etmek, askeri kuvvetleri tahkir ve tezyif etmek, emniyet kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmek, adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek suçlarının işlendiği iddiası ile TCK.nun 159/1. maddesinin dört kez uygulanması istemiyle kamu davası açılmıştır.

Sanık Yapı Kredi Bankasının bir yan kuruluşu olan Superonline Uluslar arası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Anonim Şirketi İnteraktif Bölümler Koordinatörü olduğunu kabul etmiştir. Mesajları okuduğunu suç unsuru görmediğini, bir vatandaş tarafından ihtar rağmen sayfayı kapatmayarak dört gün daha bilgisi dahilinde açık tuttuğunu açıklamış bu sayfanın kapatılması için de hiçbir makam veya yetkiliye müracaat etmediği anlaşılmıştır.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin de belirlediği gibi internetteki yayınlar nedeni ile yapılacak işlem konusunda henüz yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda genel hukuk kurallarının uygulanması gerekmektedir.

Sanık açmış olduğu sayfayı suç teşkil eden mesajları gördüğü halde iptal etmemek suretiyle yüklenen suçları işlemiştir. Ayrıca bahsi geçen sayfanın internet kullanıcılarına açık bırakılması ile de suçun aleniyet unsuru gerçekleşmiştir. Ortada başkaca araştırılması gereken bir husus bulunmadığından; toplanan delillere, mahkemenin gösterdiği gerekçeye mesajların içeriklerine, incelenen dosya kapsamına nazaran mahkemece verilen karar usul ve yasaya uygun olduğundan onanması görüşü ile sayın çoğunluğun kararına katılamıyorum” şeklinde kullandığı karşı oy ve oyçokluğu ile hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

Yerel Mahkeme ise 12.03.2002 gün ve 18-72 sayı ile; “Sanığın şirketteki konumunun kendisinin açık beyanlarından da anlaşılacağı üzere merkezi İstanbul’da bulunan Yapı Kredi Bankasının bir yan kuruluşu olan Super Online Uluslar arası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme A.Ş.nin internet bölümünün koordinatörü olduğu, internet kullanıcılarından gelen yoğun istek üzerine söz konusu sayfayı açtığı, sayfayı kapatmak ve açmanın kendi elinde olduğu, sayfaya gelen mesajları okuduğu, bir vatandaşın ihtarına rağmen suç unsuru görmediğinden sayfayı kapatmadığı gibi, kapatılması yönünde hiçbir makam ve yetkiliye başvurmadığı, yüklenen suç işlediği, olayda bilirkişinin bilgisine başvurulmasını gerektiren bir durumun söz konusu olmadığı, bu nedenle bozma ilamında belirtilen hususların araştırılmasına yer olmadığı” gerekçesiyle önceki hükümde direnmiş, ancak bu kez TCY.nun 159. maddesi 4744 sayılı Yasa ile değiştirilmiş olması nedeniyle sanık lehine olan bu değişikliği uygulamak suretiyle sanığın TCY.nun 159/1, 59, 159/1, 59, 159/1, 59, 159/1, 59 ve 647 sayılı Yasanın 4. maddeleri uyarınca sonuç olarak 6.000.000 lira ağır para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

Bu kararın da sanık vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine dosya, Yargıtay C. Başsavcılığının "bozma" istekli 05.06.2002 günlü tebliğnamesiyle Birinci Başkanlığa gönderilmekle Ceza Genel Kurulunca okundu, gereği konuşulup düşünüldü.

CEZA GENEL KURULU KARARI

Ceza Yargılamaları Usulü Yasasında, Ceza Genel Kurulunda incelemenin duruşmalı yapılacağına ilişkin bir hüküm yer almadığından, sanık vekilinin temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılmasına ilişkin isteminin CYUY.nın 318. maddesi uyarınca reddine karar verildikten sonra dosya üzerinde yapılan incelemede;

Sanık Coşkun Ak'ın Cumhuriyeti, askeri kuvvetleri, emniyet muhafaza kuvvetlerini, adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek suçlarından cezalandırılmasına karar verilen somut olayda, Özel Daire ile Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlık, sanığın çalıştığı şirketteki konumunun belirlenmesi ve sanığın çalıştığı şirketin internet ortamındaki konumunun saptanması için bilirkişi görüşü alınmak suretiyle soruşturmanın genişletilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

Ancak, Yerel Mahkemece direnmeye ilişkin hüküm kurulmasından sonra 03.08.2002 tarihinde kabul edilip, 09.08.2002 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4771 sayılı Yasanın 2 inci maddesinin (A) bendi ile TCY.nın 159 uncu maddesine, "Birinci fıkrada sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek maksadıyla yapılan yazılı, sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez" şeklinde bir fıkra eklenmiştir.

Özel Daire ile Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlığın niteliği ve sanığın somut olaydaki konumu nazara alındığında hukuki durumunun TCY.nın 2 nci maddesi gereğince bu yeni düzenleme çerçevesinde Yerel Mahkemece yeniden ele alınıp, değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla Yerel Mahkeme direnme hükmünün diğer yönleri incelenmeksizin öncelikle bu nedenden dolayı bozulmasına karar verilmelidir.

SONUÇ : Açıklanan nedenlerle, Yerel Mahkeme **direnme hükmünün diğer yönleri incelenmeksizin BOZULMASINA**, dosyanın yerine gönderilmek üzere Yargıtay C.Başsavcılığına tevdiine, 15.10.2002 günü sonuçta tebliğnamedeki isteme uygun olarak oybirliğiyle karar verildi.

Mater KABAN
Birinci Başkanvekili

Türkan GÜVEN
1.C.D.Bşk.

M.Naci ÜNVER
8.C.D.Bşk.

Şener GÜNGÖR
10.C.D.Bşk.

Nuri OK
11.C.D.Bşk.

Hasan GERÇEKER
9.C.D.Bşk.

Cahit ÖZDİKİŞ
2. C.D.Bşk.V.

O. Kadri KESKİN

Sadık
MOLLAMAHMUTOĞLU

Turan DEMİRTAŞ

Alaettin İSAOĞLU

Zeki ASLAN

M.Ünal BAŞOĞLU

Türker MURATOĞLU

Cengiz ERDOĞAN

Celal ALTUNKAYNAK

Süleyman ÖZCAN

İsmail MALKOÇ

İhsan AKÇİN

Mahmut ACAR

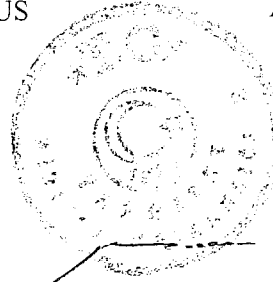
Şükrü TÜRKTEMEL

A. Nasuhi KURDOĞLU

H. Ruhi US

Ali TURHAN

Karşılaştırıldı.
Yazı İşleri Müdürü

**İSTANBUL (4) AĞIR CEZA MAHKEMESİ
DURUŞMA TUTANAĞI**

2002/438 Esas.

S: 3

Başkan : Hasan Barut 19891
Üye : Selahattin Çetin 22955
Üye : Cavit Marancı 23890
C.Savcısı : İlker Yaşar 23277
Z.Katibi : Emine Gündüz
Celse Ta. : 24.4.2003

Celse açıldı. Sanık geldi. Vekili hazır açık duruşmaya başlandı .

SANIK: COŞKUN AK : Hüviyeti dosyada mevcut

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 15.12.2002 tarih ve 2002/9-172 sayılı bozma ilamları okundu.

CMU:K.nun 135.maddesi gereğince sanığa yasal hakları hatırlatıldı.

Bozma ilamına karşı **SANIKTAN SORULDU**: Bozma ilamına uyulmasını isterim dedi.

Sanık vekilinden bozma ilamına karşı diyecekleri soruldu: Bozma ilamına uyulsun dedi.

İddia makamından bozma ilamına karşı diyecekleri soruldu.Bozma ilamı usul ve yasaya uygundur uyuması talep olunur dedi.

G.D.İstek gibi /

Usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılan Yargıtay Ceza Genel kurulunun 15.12.2002 tarih ve 2002/9-172 sayılı bozma ilamlarına uyulmasına oybirliğiyle karar verildi. Açık duruşmaya devam olundu.

İDDİA MAKAMINDAN ESAS HAKKINDA MÜTALAASI SORULDU:

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 15.10.2002 gün 2002/9-172 2002/2-360 karar sayılı bozma ilamı doğrultusunda 3.8.2002 tarih 4771 sayılı yasanın 2.maddesinin a bendi ile TCK nun 159.maddesinde belirtildiği şekilde sanık hakkında açılan kamu davasının TCK nun 159/1(4 defa tatbiki ile cezalandırılması) talep olunmuşsada, değişen yasa hükmü uyarınca sanık hakkında suçun unsurları oluşmadığından beraatine karar verilmesi kamu adına esas hakkında talep ve mütala olunur dedi.

SANIKTAN ESAS HAKKINDA SAVUNMASI SORULDU. Savunmamı avukatım yapacaktır dedi.

SANIK VEKİLİNDEN ESAS HAKKINDA SAVUNMASI SORULDU:

İddia makamının mütalasına katılıyorum dedi.

SANIKTAN AVUKATININ SAVUNAMISNA İLAVE EDECEĞİ HUSUS OLUP OLMADIĞI SORULDU: Bende esas hakkında mütalaya katılıyorum beraatimi isterim dedi.

Dosya tetkik edildi. Duruşmaya son verildi.

G.D./

Sanık hakkında İstanbul C.Başsavcılığının 26.Mayıs 1999 tarihli iddianamesi ile hakkında TCK nun. 159/1 maddesi gereğince 4 kez cezalandırılması için kamu davası açılmıştır.

İddianame ile sanığın merkezi İstanbul' da bulunan Super anlyn A.Ş. Nin interaktif bölümler koordinatörü olduğu, ve bu sıfatı itibarı ile internet kullanıcılarından gelen yoğun talep üzerine **FORUM: TARTIŞMA PLATFORMU** başlıklı bir sahife düzenlediği, ve internet kullanıcılarının bu sahifeye görüşlerini aktaran yazılar gönderdikleri , gönderilen yazılardan devamı konusu edilen ve konusu **TÜRKİYE DE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ** başlıklı yazıya 26.5.1999 tarihinde Bir İnsan rumuzu ile

gönderilen yazı nın kullandığı ibareler ve içeriği itibarı ile TCK nun 159.maddesinin 4 kez ihlal edildiğinden bahisle kamu davası açılmış olup, yargılama sonucu mahkememizce verilen 27.3.2001 tarihli kararla gerekçeleri de belirtilmek sureti ile sanığın TCK nuñ 159/1 maddesi gereğince hem Türkiye Cumhuriyetini Tahkir ve Tezyif, hem Askeri Kuvvetleri tahkir ve tezyif, hem Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Tahkir ve Tezyif hem de Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif suçları unsurları itibarı ile subut bulunduğu kanaatine varılarak mahkûmiyetine karar verilmiştir.

Anılan karar bu kez Yargıtay 9.Ceza Dairesinin 25.10.2001 tarihli ve 2001/1854 E.ve 2001/2649 K. Sayılı ilamı ile özetle," sanığın şirketteki konumunun ne olduğunun ve gönderilen yazılara müdahale etme görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığı bulunmaması halinde yetkinin kime ait olduğunun saptanması"ve yine mahkemece Super Onlayn A.Ş. Nin internet servis sağlayıcımı , erişim sağlayıcımı yoksa her ikisine birlikte mi sahip olduğu, ayrıca yazının yayınlandı forumun veb sitesi sisteminin ibir işletene bağlı olup olmadığı hususlarının saptanması için bilirkişi kurulu ile keşif yapılması " gerekeceği noktasında, eksik soruşturma gerekçesi ile bozulmasını müteakip dosya tekrar mahkememize intikal etmiş olmakla:

Mahkememizce yine 12..3.2002 tarihli ilamda gerekçeleri de belirtilmek sureti ile ilgili daire kararına direnilmiş olup, ancak bu arada TCK nun 159/1 maddesinde değişiklik yapan 4744 sayılı yasa da öngörülen ceza miktarlarına göre ceza tayinine gidilerek yeni ceza miktarına göre sanığın hakkında 647 sayılı yasa hükümleri de tatbik edilerek hüküm kurulmuş olup,

Bu kez dosyanın Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmesini müteakip Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2002/9-172 E.2002/360 K.sayılı 15.10.2002 tarihli kararı ile: " 3.8.2002 tarihinde kabul edilip 9.8.2002 günlü resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 4771 sayılı yasanın 2.maddesinin A bendi ile TCK nun. 159.maddesine "1.fıkra da sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın , sadece eleştirmek maksadı ile yapılan yazılı , sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez. "şeklinde bir fıkra eklenmiş olması nedeni ile TCK nun. 2.maddesi de yeni düzenleme ile gözönüne alınarak yerel mahkemece yeniden ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle direnme hükmünün diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına dair gerekçeye uyularak yeniden yapılan yargılama sonucu :

Sanık hakkında tatbiki istenen TCK nun. 159.maddesindeki son değişiklik ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bağlayıcı nitelikteki yukarıda bahsi geçen içtihat kararı gözönüne alınarak :

Mahkememizce verilen 27.3.2001 tarihli ilamda belirtilen ve İnternet ortamında yayınlanan ancak sanık tarafından değil, Bir İnsan Rumuzunu kullanan şahıs tarafından yayınlanan yazıdaki ibarelerin yazılış biçimi,amacı,kapsamı, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, düşünce ve fikir açıklamaktan öte, düşünce ve fikir açıklama sınırlarını zorlayıp aşan amacı itibarı ile Türkiye Cumhuriyetinin bütün kurum ve kuruluşlarına ağır hakaret ve saldırılar içerdiği aşikar isede,

Yazının bizzat sanık tarafından kaleme alınmamış olması karşısında, sanığın suç teşkil etmesi muhtemel bulunan bu ibarelere katıldığı hususunda gerek sanık savunması, gerekse dosya kapsamından mahkûmiyetine yeterli delil bulunmadığı, sanığın yazılan yazıların düşünce ve fikir özgürlüğü sınırları içerisinde kaldığı sanısı ise son yapılan ve fikir ve düşünce özgürlüğünün sınırlarını genişletmeyi uygun gören yasa koyucunun amacına uygun olarak sanık lehine değerlendirme yapılarak ,

Sanığın müsnet suçtan manevi unsuru olan kastının açık olmaması nedeni ile

BERAATINE,

Sanık ve vekilinin yüzüne karşı, Cumhuriyet Savcısı İlker Yaşar'ın huzuru ile, isteğe uygun olarak oybirliğiyle verilen karar açıkca okunup anlatıldı.

24.4.2003

Başkan 19891

Üye 22965

Üye 23890

Katip

T.C.
İSTANBUL
4.AĞIR CEZA MAHKEMESİ

Esas No:2002/438
Karar No:2003/88
C.Sav.Es.No:1999/280

K A R A R

Başkan : Hasan Barut 19891
Üye : Selahattin Çetin 22955
Üye : Cavit Marancı 23890
C.Savcısı:İlker Yaşar 23277
Z.Katibi :Emine Gündüz

Davacı :K.H.

Sanık :**COSKUN AK**/Hasan ve Hamideye'den olma,19.12.1968
Bakırköy doğumlu, İstanbul ili, Bakırköy ilçesi,Zu-
huratbaba Mahallesi,C: 0074,K.S.No: 0219' da nüfusa
kayıtlı.Cihangir, Sağıroğlu Sokak 41/4 Beyoğlu-İs-
tanbul adresinde mukim. Evli, 1 çocuklu, okuryazar,
sabıkasız,gazeteci.

Vekili : Av.Fikret İLKİZ-İstanbul Barosu Avukatlarından.

Suç : Cumhuriyeti tahkir ve tezyif etmek,
Askeri Kuvvetleri tahkir ve tezyif etmek,
Emniyet Muhafaza kuvvetlerini tahkir ve tezyif et-
mek,
Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif etmek

Suç Tarihi:26 Mayıs 1999

Karar Ta. :24.4.2003

Yukarıda açık kimliği yazılı sanık hakkında Yargıtay
bozma ilamına uyularak yapılan yargılamalar sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanık hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının
26.Mayıs.1999 tarihli iddianamesi ile hakkında TCK nun. 159/1
maddesi gereğince 4 kez cezalandırılması için kamu davası
açılmıştır.

İddianame ile sanığın merkezi İstanbul' da bulunan Super
online A.Ş. Nin interaktif bölümler koordinatörü olduğu ve bu
sıfatı itibarı ile internet kullanıcılarından gelen yoğun talep
üzerine FORUM: TARTIŞMA PLATFORMU başlıklı bir sahife düzenlediği
ve internet kullanıcılarının bu sahifeye görüşlerini aktaran
yazılar gönderdikleri,gönderilen yazılardan davamız konusu edilen
ve konusu TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI İHLALLERİ başlıklı yazıya
26.5.1999 tarihinde Bir İnsan rumuzu ile gönderilen yazının kul-

landığı ibareler ve içeriği itibarı ile TCK.nun 159.maddesinin 4 kez ihlal edildiğinden bahisle kamu davası açılmış olup, yargılama sonucu mahkememizce verilen 27.3.2001 tarihli kararlar gerekçeleri de belirtilmek sureti ile sanığın TCK nun 159/1 maddesi gereğince hem Türkiye Cumhuriyetini tahkir ve tezyif, hem Askeri Kuvvetleri tahkir ve tezyif, hem Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini tahkir ve tezyif hem de Adliyenin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif suçları unsurları itibarı ile subut bulunduğu kanaatine varılarak mahkûmiyetine karar verilmiştir.

Anılan karar bu kez Yargıtay 9.Ceza Dairesinin 25.10.2001 tarihli ve 2001/1854 E.ve 2001/2649 K. Sayılı ilamı ile özetle, "sanığın şirketteki konumunun ne olduğunun ve gönderilen yazılara müdahale etme görev ve yetkisinin bulunup bulunmadığı, bulunmaması halinde yetkinin kime ait olduğunun saptanması ve yine mahkemece Super Onlayn A.Ş. Nin internet servis sağlayıcımı, erişim sağlayıcımı yoksa her ikisine birlikte mi sahip olduğu, ayrıca yazının yayınlandığı forumun veb sitesi sisteminin bir işletene bağlı olup olmadığı hususlarının saptanması için bilirkişi kurulu ile keşif yapılması " gerekeceği noktasında, eksik soruşturma gerekçesi ile bozulmasını müteakip dosya tekrar mahkememize intikal etmiş olmakla:

Mahkememizce yine 12.3.2002 tarihli ilamda gerekçeleri de belirtilmek sureti ile ilgili daire kararına direnilmiş olup, ancak bu arada TCK nun 159/1 maddesinde değişiklik yapan 4744 sayılı yasa da öngörülen ceza miktarlarına göre ceza tayinine gidilerek yeni ceza miktarına göre sanığın hakkında 647 sayılı yasa hükümleri de tatbik edilerek hüküm kurulmuş olup,

Bu kez dosyanın Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmesini müteakip Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2002/9-172 E.2002/360 K.sayılı 15.10.2002 tarihli kararı ile: " 3.8.2002 tarihinde kabul edilip 9.8.2002 günlü resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 4771 sayılı yasanın 2.maddesinin A bendi ile TCK nun. 159.maddesine "1.fıkırdaki sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın , sadece eleştirmek maksadı ile yapılan yazılı , sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez. "şeklinde bir fıkra eklenmiş olması nedeni ile TCK nun. 2.maddesi de yeni düzenleme ile gözönüne alınarak yerel mahkemece yeniden ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle direnme hükmünün diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına dair gerekçeye uyularak yeniden yapılan yargılama sonucu :

Sanık hakkında tatbiki istenen TCK nun. 159.maddesindeki son değişiklik ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bağlayıcı nitelikteki yukarıda bahsi geçen içtihat kararı gözönüne alınarak:

Mahkememizce verilen 27.3.2001 tarihli ilamda belirtilen ve İnternet ortamında yayınlanan ancak sanık tarafından değil, Bir İnsan rumuzunu kullanan şahıs tarafından yayınlanan yazıdaki ibarelerin yazılış biçimi, amacı, kapsamı, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, düşünce ve fikir açıklamaktan öte, düşünce ve fikir açıklama sınırlarını zorlayıp aşan amacı itibarı ile Türkiye Cumhuriyetinin bütün kurum ve kuruluşlarına ağır hakaret ve saldırılar içerdiği aşikar isede,

Yazının bizzat sanık tarafından kaleme alınmamış olması karşısında, sanığın suç teşkil etmesi muhtemel bulunan bu ibarelere katıldığı hususunda gerek sanık savunması, gerekse dosya

kapsamından mahkûmiyetine yeterli delil bulunamadığı, sanığın yazılan yazıların düşünce ve fikir özgürlüğü sınırları içerisinde kaldığı sanısı ise son yapılan ve fikir ve düşünce özgürlüğünün sınırlarını genişletmeyi uygun gören yasa koyucunun amacına uygun olarak sanık lehine değerlendirme yapılarak ,

Sanığın müstet suçtan manevi unsuru olan kastının açık olmaması nedeni ile BERAATİNE,

Sanık ve vekilinin yüzüne karşı, Cumhuriyet Savcısı İlker Yaşar'ın huzuru ile isteğe uygun olarak oybirliğiyle verilen karar açıkca okunup anlatıldı.24.4.2003

Başkan 19891

Üye22955

Üye 23890

Katip

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akdeniz Yaman **Beyaz Kitap**, İstanbul:Papatya Yayıncılık, 2003
- Akdeniz Yaman ve Kerem Altıparmak, **İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır Türkiye'de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme**, Ankara:İmaj Yayınevi, 2008.
- Akıllıoğlu, Tekin. **İnsan Hakları I, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri**. Ankara: A.Ü.S.B.F İnsan Hakları Merkezi Yayınları, 1995.
- Atamer, Yeşim M. **İnternet ve Hukuk**. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları,2004.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İfade Özgürlüğü Konulu İçtihatlarından Alıntılar, Türkiye'de İnsan Hakları Reformlarının Uygulanmasına Destek Projesi, 2007.
- Aziz, Aysel. **Radyo ve Televizyona Giriş** Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981.
- _____. **Televizyon ve Radyo Yayıncılığı** Ankara: Turhan Kitapevi,2006.
- Baker, Larry L. **Communication** Beşinci Basım, New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1990.
- Baron, Billy, Jill H. Ellsworth, Kevin M. Savetz. **İnternet**. Çeviren: Nezihe Bahar ve Devrim Türkmen. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1997.
- Bulut, Mesut. **Gazete ve İnternet**, Ankara: Tek Ağaç Yayınları,2006.
- Cankaya, Özden ve Melike Batur Yamaner, **Kitle İletişim Özgürlüğü**. İstanbul:Beta Yayınevi.,2006.
- Chaster, Giraud Garnet,R. Garrison, Edgar E. Willis.**Television and Radio** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall., 1971.
- Çağıltay, Kürşat. **İnternet**. Ankara: Metu Press, 1997.
- Çolak Nusret İlker, **Kitle İletişim Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayınevi,2007.

- Devito, A. Joseph. **Human Communication**. Beşinci Basım, New York: Harper Collins Publishers Inc., 1991.
- Erdoğan, İrfan. **İletişim Egemenlik Mücadeleye Giriş**. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 1997.
- Erkan, Boğaç ve Murat Songür. **Açıklamalı Bilgisayar ve İnternet Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Hacettepe-Taş Yayınevi, 1999.
- Fiske, John. **İletişim Çalışmalarına Giriş**. Çeviren: Süleyman İrvan. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, Ark Kitapları, 1996.
- Gemalmaz, Semih. **Temel Belgelerde İnsan Hakları: Usul Hukuku 1**. İstanbul: İHD Yayınları, 1995.
- _____. **Türkiye’de Bilgi edinme Düşünce-İfade ve İletişim Özgürlüğü Mevzuatı**. İstanbul: 2004
- Geray, Haluk. **İletişim ve Teknoloji**. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2002
- Gökçe, Orhan. **İletişim Bilimine Giriş** Ankara: Turhan Kitapevi, 1993.
- Gürcan, Halil İbrahim. **Sanal Gazetecilik**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999.
- Halıcı, Nihat. **Habercinin El Kitabı**. İkinci basım. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2005.
- İçel, Kayıhan ve Füsun Sokullu Akıncı, Yener Ünver, Barış Erman, Hasan Sınar **Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türk Ceza Hukuku**, İstanbul: Beta Yayınevi, 2000.
- İçel, Kayıhan ve Yener Ünver. **Kite Haberleşme Hukuku**. İstanbul: Beta Yayınevi, 2005.
- İlkiz, Fikret. **İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku**. İstanbul: Beta Basımevi, 2003.
- İnan, Aslan. **İnternet El Kitabı**. İstanbul: Sistem Yayınevi, 1999.
- Kara, Hakan **“Habercinin El Kitabı”**. İkinci basım. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2005.

- Kocasakal, Ümit. **İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku**. İstanbul: Beta Basımevi, 2003.
- Köksal, Ahmet Turan. **İnternet Sizden Korksun**. İkinci basım. İstanbul: Pusula Yayıncılık ve İletişim Ltd.,1997.
- Köksal, Ahmet Turan, Dilek Oktay ve Sarp Eser. **İnternet**. İstanbul: Pusula Yayıncılık ve İletişim Ltd., 1999.
- Kul, İlhami. **İnternet, Elektronik ve Mültimedya Teknik Terimler Sözlüğü**. İstanbul: İnkılâp Yayınları,1998.
- Macovei, Monica **İfade Özgürlüğü**, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2005.
- Marc L. Caden-Stephanie E. Lucas, **Accidents on the Information Superhighway: On-Line Liability and Regulation**, 2000.
- Merill, John C., John Lee, Edward Jay Friadlander. **Modern Mass Media**. New York:Harper&Row, Publishers, Inc.,1990.
- Meydan Larousse Ansiklopedisi** İstanbul: Gelişim Yayınları,1986.
- Mutlu, Erol. **İletişim Sözlüğü**. Ankara: Ark Yayınevi,1998.
- Robins, Jennifer Niederst. **Web Design in a Nutshell**. London:O'relly, 2002.
- Seung Hee-Hang, **Özel Yaşam, Medya ve Ceza Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007.
- Seyidoğlu,Halil. **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**. İstanbul:Güzem Yayıncılık,1997.
- Sınar, Hasan. **İnternet ve Ceza Hukuku**. İstanbul: Beta Yayınevi,2001.
- Sözer Bülent. **Elektronik Sözleşmele**. İstanbul: Beta Yayınevi, 2002.
- Tekinalp, Şermin. **Elektronik Kitle İletim ve Değişim**. İstanbul: Beta Yayınevi, 1990.
- Timisi, Nilüfer. **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi**. Ankara : Dost Kitabevi, 2003.
- Tokgöz, Oya. **Temel Gazetecilik**. Beşinci baskı.Ankara: İmge Kitapevi:, 2003.

- Törenli Nurcan. **Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınevi, 2005.
- Tülcü, Coşkun. **Çaya Çorbaya İnternet**. İstanbul: Beta Yayınevi, 1996.
- Uluç, Güliz. **Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı**. İstanbul: Anahtar Kitaplar, 2003.
- Usluata, Ayseli. **İletişim**. İstanbul: Cep Üniversitesi/İletişim Yayınları, 1991.
- Ünal, Şeref, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2001.
- Vivan, John. **The Media of Mass Communication**. ABD: Allyn and Bacon, 1991.
- World Trade Organization, Special Studies 2: Electronic Commerce and the Role of the WTO, Geneva, 1998.
- Yarsuvat, Duygun. **İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku**. İstanbul: Beta Basımevi, 2003.
- Yedig, Serhan ve Haşim Akman, **İnternet Çağında Gazetecilik** İstanbul: Metis Yayınları, 2002.
- Yıldız, Sevil. **Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi**, İstanbul: Nobel Yayınevi, 2006.
- Yüksel, Erkan. **Medyanın Gündem Belirleme Gücü**. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2001
- Zıllıoğlu, Merih. **İletişim Nedir?**. İstanbul: Cem Yayınevi, 1993.

Sürelî Yayınlar

Aktüel Dergisi, 11-17 Haziran 1998, sayı:360

Bayraktar, Köksal. "Film ve Suç", "**Sinema Filmlerinin Sansürü Kolokyumu**", 1980

Erman, Barış. "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu",
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt LIX Sayı 1-2, 207-216
2001.

Gemalmaz, Semih. Kitle İletişim Özgürlüğü, **Baro Gündemi Eki**: 59-67,1999,

Günaydın, Barış. "İnternette İletişim Özgürlüğü Deklarasyonu", **Güncel Hukuk
Dergisi**, 5:22-23, Mayıs 2004

Gürcan, H. İbrahim. "Sanal Gazete ve Gazetecilik", **Kurgu**, 15:146-154, 1998.

İçel, Kayıhan. "Haberleşme Özgürlüğü", **İÜHF**, C:XLI, sy:1-2'den ayrı bası, 1975.

İlkiz Fikret ve Barış Günaydın, "İnternette İfade Özgürlüğü", **Hukuk Gündemi
Dergisi**,6.112-114, Eylül-Kasım 2006

Mahmutoğlu, Fatih S. "Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Süjelerinin Ceza
Sorumluluğu" **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt LIX 1-
2:45-54, 2001.

Martin, Shannon, E. "How news gets from paper to its online counterpart",
Newspaper Research Journal, S.19, No:2, 69-73, 1998.

Oktay Uygun, "İfade Özgürlüğü: Ulusal ve Uluslararası Standartlar", **Güncel Hukuk
Dergisi**, Sayı:1 Ocak 2004, s.26

Radikal Gazetesi, 8 Eylül 2006,

Taha. Aras. "Dayan yeni Asır," **PC World**, 129-132, Ocak 2000.

Elektronik kaynaklar

“5651’e Kişisel Hakaret ve Zombie Suçları Ekleniyor”,

<http://turk.Internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=21370> (Erişim 10 Haziran 2009)

Bilişim Ağı ile Suç İşlemek <http://www.bianet.org/2006/12/04/88504.htm> (Erişim 4 Aralık 2006)

Bilişim suçları Raporu **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu**

(<http://kurul.ubak.gov.tr/dok14.doc>, 2001),

Bilişimde Bilgiye Erişim (Erişim 23 Ekim

2006)<http://www.bianet.org/2006/10/26/86952.htm>

Bilişimde Yükümlülükler (I) (Erişim 30 Ekim

2006)<http://www.bianet.org/2006/10/30/87059.htm>

Bilişimde Yükümlülükler (II) <http://www.bianet.org/2006/11/06/87381.htm> (Erişim 6

Kasım 2006)

Bilişimde Yükümlülükler (III) <http://www.bianet.org/2006/11/13/87640.htm> (Erişim 13

Kasım 2006)

http://www.alexa.com/site/ds/top_sites?cc=TR&ts_mode=country&lang=none (Erişim

18 Mayıs 2007)

Deuze, Mark. **The Web Communicators: Issues in Research into Online**

Journalism and Journalists, First Monday (Peer-reviewed journal on the

internet) http://www.firstmonday.org/issues/issue3_12/deuze/index.html (Erişim

18 Mayıs 2007)

<http://bt-stk.org.tr/sansur.html> (Erişim 25 Mayıs 2007)

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CM=8&DF=6/7/2006&CL=ENG> (Erişim 20 Kasım 2006)

<http://cyber.law.harvard.edu/home/filter/> (Erişim 3 Eylül 2007)

<http://kurul.ubak.gov.tr/m01.php> (Erişim 17 Ekim 2006)

http://kurultay.tbd.org.tr/kurultay20/Bildiriler/Baris_Gunaydin/bildiri.pdf (09.10.2005)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Wordpress> (Erişim 30 Mart 2008)

<http://turk.internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=18969> (Erişim 15 Eylöl 2007)

<http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/kitaplar/turkey2005/content/turkey/434-435.htm> (Erişim 17 Ekim 2006)

[http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/4_documentary_resources/CM/1Dec\(1982\)FreedomExpr_en.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/human_rights/media/4_documentary_resources/CM/1Dec(1982)FreedomExpr_en.asp#TopOfPage) (Erişim 12 Eylöl 2007)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0324+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN> (Erişim 17 Temmuz 2006)

http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=269256 (Erişim 19 Eylöl 2007)

<http://www.ihbarweb.org.tr/index.html> (Erişim 17 Haziran 2009)

<http://www.internetworldstats.com/stats.htm> (Erişim 18 Mayıs 2007)

<http://www.kgm.adalet.gov.tr/gorus/bilisim.htm> (Erişim 5 Ekim 2006)

<http://www.milliyet.com.tr/2007/05/21/son/sondun13.asp> (Erişim 21 Mayıs 2007)

<http://www.mirc.co.uk> (Erişim 4 Aralık 2005)

http://www.osce.org/documents/rfm/2003/06/215_en.pdf (Erişim 20 Ağustos 2007)

[http://www.privacyinternational.org/article.shtml?cmd\[347\]=x-347-103787](http://www.privacyinternational.org/article.shtml?cmd[347]=x-347-103787) (Erişim 20 Mayıs 2007)

<http://www.Sentex.Net/~mmcadams/invent/invent5.html>

<http://www.superonline.com/hukuk/hukuk.htm> (Erişim 28.4.2005)

<http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm> (Erişim 10 Aralık 2006)

<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1397m.htm> (Erişim 19 Mayıs 2007)

<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss456m.htm> (Erişim 20

<http://www.webopedia.com/TERM/F/forum.html> (Erişim 4 Aralık 2005)

http://www.ubak.gov.tr/tr/alt/guncel/ubak_bilgiuniversitesi.htm (Erişim 16 Aralık 2006)

<http://www.youtube.com/t/about> (Erişim 20 Mayıs 2007)

<http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-0593.pdf> (Erişim 4 Aralık 2005)

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2005\)56&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=final&BackColorInternet=9999CC&BackColorInternet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2005)56&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=final&BackColorInternet=9999CC&BackColorInternet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75) (Erişim 15 Aralık 2006)

İnternet Kurulu Etik Bildirgesi, **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu**,
11.01.2002. <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006)

İnternetin Yasal Düzenlemesi **TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu**
<http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim 20 Kasım 2006)

Kadının Penceresi'ni Radyo Yarattı <http://www.bianet.org/2002/08/15/12364.htm>
(Erişim 18 Mayıs 2007)

Melinda Mcadams, "New Content", **Inventing an Online Newspaper**

Melinda McAdams, **Inventing an Online Newspaper**
www.Sentex.Net/~mmcadams/invent/invent5.html (Erişim 9 Kasım 2006)

Özcan, Zafer. **Medya kronik'in misyonu bitmedi, bitmemeli!**
<http://www.dorduncukuvvetmedya.com/dkm/article.php?sid=785> (Erişim 18
Mayıs 2007)

RTUK Yasası Hakkında Bilişim Sivil Toplum Kuruluşları Ortak Deklarasyonu **TC
Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu** <http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php> (Erişim
20 Kasım 2006)

www.aclu.org (Erişim 20 Kasım 2006)

www.canevet.com (Erişim 20 Kasım 2006)

www.tib.gov.tr (Erişim 5 Ağustos 2009)

Mevzuat

Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi No: L 178, 17.07.2000 s.0001–0016

Basın Kanunu (5187)

Basın Kanunu (5680), 1950 (Mülga)

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun” (3894 S.K.),

Resmi Gazete 01.03.2008 tarih ve 26803 sayı

Resmi Gazete 01.11.2007 tarih ve 26687 sayı

Resmi Gazete 12.10.2004 tarih ve 25611 sayı

Resmi Gazete 19.03.1954 tarih ve 8662 sayı

Resmi Gazete 24.10.2007 tarih ve 26680 sayı

Resmi Gazete 26.06.2004 tarih ve 25504 sayı

Resmi Gazete 30.11.2007 tarih ve 26716 sayı

TBMM Dönem 22 Yasama Yılı 2, S.Sayısı:664, (1/593)Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu.

TC Anayasası, 1982

Türk Ceza Kanunu (765 S.K), 1926 (Mülga)

Diğer

Özgüven, Kutlu. “Elektronik Medyada Müşteri İlişkileri ve İçerik Yönetimi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Ünal, Ceren. Online İçerik Dolaysıyla İnternet Servis Sağlayıcılarının Sorumluluğu, Yayınlanmamış Konuşma metni, 30 Nisan 2003.